

DET KONGELIGE
KULTURDEPARTEMENT

Prop. 1 S

(2010–2011)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

FOR BUDSJETTÅRET 2011

Utgiftskapitler: 300–339

Inntektskapitler: 3300–3339, 5568

Innhold

Del I	Innledning	9	Del II	Budsjettforslag	35
1	Kulturløftet gjennomføres	11	8	Nærmere omtale av bevilgningsforslaget	37
1.1	Kulturløftet II og hovedsatsinger i 2011	11		<i>Programkategori 08.10 Administrasjon (kap. 300)</i>	<i>37</i>
1.1.1	Innholdet i Kulturløftet II	11		Kap. 300 Kulturdepartementet	37
1.1.2	Gjennomgående prioriteringer i budsjettforslaget for 2011	12		Kap. 3300 Kulturdepartementet	40
1.1.3	Hovedsatsinger 2011	13		Kap. 305 Lotteri- og stiftelsestilsynet	40
1.2	Overordnede mål, utfordringer og prioriteringer i budsjett- forslaget for 2011	14		Kap. 3305 Inntekter fra spill, lotterier og stiftelser	41
1.2.1	Kulturpolitikken	14		<i>Programkategori 08.15 Samfunns- og frivillighetsformål (kap. 310–315)</i>	<i>42</i>
1.2.2	Medie-, film- og pengespill- politikken	16		Kap. 310 Tilskudd til trossamfunn m.m.	47
1.2.3	Samfunns- og frivillighets- politikken	17		Kap. 314 Kultur og samfunn	49
1.3	Regjeringens samlede satsing i perioden 2005 – 2011 på frivillig sektor, idrett og kultur gjennom forbedringer i merverdiavgifts- systemet	18		Kap. 315 Frivillighetsformål	53
2	Idrettspolitikken	20		<i>Programkategori 08.20 Kulturformål (kap. 320-329)</i>	<i>60</i>
3	Forslag til kulturbudsjett	22		Kap. 320 Allmenne kulturformål	68
3.1	Programkategori 08.10 Administrasjon	22		Kap. 3320 Allmenne kulturformål	80
3.2	Programkategori 08.15 Samfunns- og frivillighetsformål ..	22		Kap. 321 Kunstnerformål	81
3.3	Programkategori 08.20 Kulturformål	22		Kap. 322 Billedkunst, kunsthåndverk og offentlig rom	84
3.4	Programkategori 08.30 Medieformål	22		Kap. 3322 Billedkunst, kunsthåndverk og offentlig rom	90
4	Fordeling av spilleoverskudd til kultur- og idrettsformål utenfor statsbudsjettet	24		Kap. 323 Musikkformål	91
4.1	Fordeling av spilleoverskudd til kulturformål	24		Kap. 3323 Musikkformål	101
4.2	Fordeling av spilleoverskudd til idrettsformål	25		Kap. 324 Scenekunstformål	101
5	Samfunnssikkerhet og beredskap	26		Kap. 3324 Scenekunstformål	113
6	Kulturdepartementets styring og kontroll av tilskudd	27		Kap. 325 Samordningstiltak for arkiv, bibliotek og museer	113
7	Oversikt over budsjettforslaget for 2011	30		Kap. 3325 Samordningstiltak for arkiv, bibliotek og museer	115
				Kap. 326 Språk-, litteratur- og bibliotekformål	116
				Kap. 3326 Språk-, litteratur- og bibliotekformål	125
				Kap. 328 Museums- og andre kulturvernformål	125
				Kap. 329 Arkivformål	137
				Kap. 3329 Arkivformål	141
				<i>Programkategori 08.30 Medieformål (kap. 334-339)</i>	<i>142</i>
				Kap. 334 Film- og medieformål	156
				Kap. 3334 Film- og medieformål	162
				Kap. 335 Pressestøtte	163
				Kap. 337 Kompensasjon for kopiering til privat bruk	167

Kap. 339 Lotteri- og stiftelsestilsynet	168
Kap. 3339 Inntekter fra spill, lotterier og stiftelser	169
Kap. 5568 Sektoravgifter under Kulturdepartementet	171
<i>Programkategori 08.40 Den norske kirke (kap. 340–342)</i>	<i>172</i>
Kap. 340 Kirkelig administrasjon	173
Kap. 3340 Kirkelig administrasjon	173
Kap. 341 Presteskapet	174
Kap. 3341 Presteskapet	174
Kap. 342 Nidaros domkirke m.m.	174
Kap. 3342 Nidaros domkirke m.m.	175
Del III Andre saker	177
9 Fornyelse-, organisasjons- og strukturendringer i statsforvaltningen	179
10 Likestilling	181
11 Oppfølging av IA-avtalen i staten	189
12 Systematiske brukerundersøkelser	191
13 Miljøomtale	192

Forslag til vedtak om bevilgning for budsjettåret 2011, kapitlene 300–339, 3300–3339, 5568	195
---	------------

Vedlegg 1

Oversikt over tiltak det foreslås midler til i 2011 under kap. 320, post 74 Tilskudd til tiltak under Norsk kulturråd og hvilke beløp det ble avsatt til disse i 2010	203
--	-----

Vedlegg 2

Norsk kulturfond – flerårig prosjekttilskudd under 56-postene – oversikt over tiltak og hvilke beløp det ble satt av til disse i 2010	207
---	-----

Vedlegg 3

Oversikt over tiltak det foreslås midler til i 2011 under 78-postene	209
---	-----

Vedlegg 4

Omtale av ledernes ansettelsesvilkår i heleide statlige foretak	213
--	-----

Tabelloversikt

Tabell 8.1 Fordeling av tilskudd til frivillig virksomhet i 2009	57	Tabell 8.8 Antall besøkende i 2007-2009 ved Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design	88
Tabell 8.2 Post 55 Norsk kulturfond – avsetning til de ulike kunst- områdene 2008-2009	78	Tabell 8.9 Antall konserter per fylke fordelt etter type konserter	96
Tabell 8.3 Kap. 320 Allmenne kulturformål, post 55 Norsk kulturfond - avsetning fordelt til ulike formål i 2009 og 2010	78	Tabell 8.10 Antall konserter og publikum i orkesterselskapene 2007–2009 ..	97
Tabell 8.4 Fond for lyd og bilde – fordeling av midler 2007-2009	79	Tabell 8.11 Spesifikasjon av publikums- tallene i orkesterselskapene 2009	97
Tabell 8.5 Fordeling av stipend- og garanti- inntekter i 2008 og 2009 på de ulike kunstnergruppene	83	Tabell 8.12 Antall arrangementer og publikum i knutepunkt- institusjonene 2007–2009	98
Tabell 8.6 Norsk kulturråds fordeling av midler i 2009 og 2010 til ulike formål	87	Tabell 8.13 Innvilgede søknader fra tilskuddordninger under Norsk kulturfond 2007–2009	99
Tabell 8.7 Økonomiske nøkkeltall for Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design i 2009	88	Tabell 8.14 Norsk kulturråds fordeling av midler i 2009 og 2010 til ulike formål	99
		Tabell 8.15 Økonomiske nøkkeltall for tilskuddsinstitusjonene i 2009	100

Tabell 8.16	Antall forestillinger per fylke fordelt etter type produksjoner .	106	Tabell 8.25	Andelen gjenstander og fotografier som er registrert digitalt og med foto	134
Tabell 8.17	Hovedtall for virksomheten ved scenekunstinstitusjonene 2007–2009	108	Tabell 8.26	Fordeling av museenes totale driftsinntekter i 2009 på 2,42 mrd. kroner	135
Tabell 8.18	Spesifikasjon av publikumstallene ved scenekunstinstitusjonene i 2009	109	Tabell 8.27	Fordeling av museenes totale driftskostnader i 2009 på 2,38 mrd. kroner	135
Tabell 8.19	Scenekunstinstitusjonenes turnévirksomhet i Norge 2007–2009	110	Tabell 8.28	Fordeling av avleverte papirbaserte arkiver fra statsforvaltningen	140
Tabell 8.20	Innvilgede søknader fra tilskuddsordninger under Norsk kulturfond 2007-2009	111	Tabell 8.29	Fordeling av avleverte papirbaserte arkiver med privat proveniens	140
Tabell 8.21	Norsk kulturråds fordeling av midler i 2009 og i 2010 til ulike formål	111	Tabell 8.30	Antall aviser etter type:	146
Tabell 8.22	Økonomiske nøkkeltall for scenekunstinstitusjonene i 2009	112	Tabell 8.31	Fordeling av midlene til regional filmsatsning i 2011	159
Tabell 8.23	Innkjøpsordningene for litteratur – antall innkjøpte titler i 2007-2009	123	Tabell 8.32	Antall kinofilmer spilt inn i de ulike områdene, premierer i 2009	161
Tabell 8.24	Norsk kulturråds fordeling av midler i 2009 og 2010 til ulike formål	124	Tabell 8.33	Kvinneandel i alle tildelinger – 2008, 2009 og per 1. juni 2010, prosent	161
			Tabell 8.34	Tall for NRK AS i perioden 2004-2011	166
			Tabell 8.35	NRKs inntekter i 2009	166

Figuroversikt

Figur 8.1	Andel som har brukt ulike massemedier en gjennomsnittsdag - i prosent	148	Figur 8.3	Oversikt over norske filmer og markedsandelen for norske filmer i perioden 1999-2008	150
Figur 8.2	Tid brukt på ulike massemedier en gjennomsnittsdag – i minutter	149	Figur 8.4	Antall kinofilmpremierer - siste ti år	160

DET KONGELIGE
KULTURDEPARTEMENT

Prop. 1 S

(2010–2011)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

FOR BUDSJETTÅRET 2011

Utgiftskapitler: 300–339

Inntektskapitler: 3300–3339, 5568

*Tilråding fra Kulturdepartementet av 17. september 2010,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Stoltenberg II)*

Del I
Innledning

1 Kulturløftet gjennomføres

Kunst, kultur, idrett og frivillighet gjør samfunnet rikere og er avgjørende for folks livskvalitet. Gjennom målrettede tiltak og en generell styrking av kunst-, kultur og frivillighetsformål på statsbudsjettet gjennomfører regjeringen Kulturløftet. Målet er at 1 pst. av statsbudsjettet skal gå til kulturformål innen 2014. Med det framlagte budsjettet er vi i rute med opptrappingen av Kulturløftet.

Kunst og kultur har en stor egenverdi. Regjeringen vil legge vekt på å stimulere tiltak som bidrar til økt kvalitet på kulturfeltet. Kunstneriske vurderinger skal derfor i større grad legges til grunn for prioriteringene.

Satsing på kultur har også stor betydning for andre samfunns mål som næringsutvikling og arbeidsplasser, integrering og inkludering, helse, læring og kreativitet. Regjeringen har en visjon om at Norge skal være en ledende kulturnasjon som legger vekt på kultur i alle deler av samfunns livet.

Kulturløftet har hevet kulturens status som samfunns- og politikkområde, og bidratt til å gjøre kunst og kultur tilgjengelig for stadig flere, både som deltakere og publikum. Men fortsatt er det store forskjeller i kulturbruken. Regjeringen jobber for at alle som ønsker det skal få muligheten til å delta. Utjamning av sosiale forskjeller på kulturområdet vil også gi oss et mer mangfoldig kulturliv, og bidra til at flere får muligheten til å utvikle seg som kulturarbeidere og kunstnere.

1.1 Kulturløftet II og hovedsatsinger i 2011

1.1.1 Innholdet i Kulturløftet II

Hovedinnholdet i Kulturløftet II omfatter følgende satsinger fram til 2014:

1. *1 pst. av statsbudsjettet skal gå til kultur innen 2014*
Økningen skal komme alle kunstformer og sjangre til del. Det skal tilstrebes en jevnere fylkesvis fordeling av kulturmidlene. Stortingsmeldinger og handlingsplaner fra perioden 2005-2009 skal følges opp. Vi vil styrke kulturforskningen.
2. *Kulturskole for alle barn som ønsker det*
Det skal gjennomføres et kulturskoleløft slik at alle barn som ønsker det får et kulturskoletilbud av god kvalitet til en rimelig pris. Dette skal sikres ved statlige stimuleringsmidler og en solid kommuneøkonomi. Utvikling av et mer omfattende kulturskoletilbud i tilknytning til SFO/skole skal utredes. Det skal være rom for ulike organisering av kulturskolen. Det skal legges til rette for synliggjøring av kulturskolen, og for talentutvikling.
3. *Gi frivilligheten et løft*
Satse 1 mrd. kroner på momskompensasjon for frivilligheten og sikre forutsigbare rammebetingelser gjennom Norsk Tipping og grasrotandelen. Gjøre det enklere for frivillige organisasjoner å skaffe egne inntekter. Vi vil samarbeide med de frivillige organisasjonene om inkludering og folkehelsearbeid. Det frivillige kulturlivet skal styrkes. Antall frivilligsentraler skal økes vesentlig.
4. *Styrke bibliotekene og norsk språk*
Styrke bibliotekene som arenaer for leselyst, læring og kulturopplevelser. Bidra til et kvalitets- og kompetanseløft i bibliotekene gjennom utviklingstilskudd og modellbibliotek og bruk av ny teknologi. Innkjøpsordningene for litteratur skal styrkes. Etablere en norsk Språkbank. Sikre nynorsken gode kår. Gjøre 2010 til et nasjonalt leseår.
5. *Støtte opp om den norske filmsuksessen*
Målet er at Norge skal bli ledende i Norden på film, TV-drama og dokumentar, og at 25 pst. av kinomarkedet skal bestå av norske filmer. Norsk film skal hevde seg internasjonalt. Det skal satses på filmmiljøer i regionene. Målet er at kvinner skal inneha minst 40 pst. av nøkkelposisjonene i norsk film.
6. *Satsing på norsk musikk i alle sjangre*
Sikre et godt og variert konserttilbud over hele landet. Bidra til at det utgis mer norsk musikk. Støtteordningene for musikk skal styrkes og utvikles. Det skal etableres en digital innkjøpsordning som gjør musikk tilgjengelig via bibliotekene. Vi skal styrke orkestrene og ensemblene og fullføre etableringen av Nordnorsk

- Symfoniorkester. Styrke kor og korps, bl.a. gjennom dirigentutvikling.
7. *Satse på dans*
Støtte opp om den positive utviklingen i norsk dans bl.a. gjennom å styrke tilskuddsordningen for dans. Det skal satses på talentutvikling innen dansekunsten. Det skal være en bred satsing på mange ulike danseuttrykk over hele landet. Nasjonalballetten skal styrkes.
 8. *Et godt teater og operatiltbud i hele landet*
Vi vil sikre et godt teatertilbud, bl.a. gjennom å styrke institusjonsteatrene, den frie scenekunsten og teaterfestivalene. Barne- og ungdomsteater og amatørteater skal få et løft. Region- og distriktsoperaene skal styrkes. Den Norske Opera skal ha internasjonal kvalitet og bidra til et operatiltbud i hele landet.
 9. *Satse på arkitektur, billedkunst og kunsthåndverk*
Styrke norsk arkitektur og stedsutvikling ved å følge opp den nasjonale handlingsplanen for arkitektur. Satse på billedkunst og kunsthåndverk bl.a. gjennom å utvikle visningsarenaene. Styrke stipendordningene og legge særlig til rette for unge kunstnere. Det skal satses på kunst i offentlige rom.
 10. *Ta vare på norsk kulturarv*
Styrke kulturformidlingen gjennom museene, bl.a. ved digitalisering av kulturarven. Sørge for at folkemusikk, folkedans og håndverks tradisjonene har gode vilkår. Formidlingen av kirkekultur skal styrkes. Kultur skal stå sentralt i Grunnlovsjubileet 2014.
 11. *Kultur hele livet*
Tredoble satsingen på den kulturelle spaserstokken og gjøre satsingen permanent. Styrke den kulturelle skolesekken og sette i gang et pilotprosjekt med et profesjonelt kulturtilbud i barnehagen. Innføre kulturkort for ungdom i alle fylker som ønsker det. Gi flere et tilbud om kultur på arbeidsplassen.
 12. *Sikre mangfold, likeverd og likestilling*
Legge til rette for at kunst og kulturlivet gjenspeiler mangfoldet i det norske samfunnet og følge opp erfaringer og tiltak fra Mangfoldsåret. Arbeide for likestilling på alle områder i kulturlivet. Motarbeide sjangersjåvinisme og sørge for likeverd mellom kunstformer og sjangre.
 13. *Samisk kultur*
Samisk kultur skal bevares og videreutvikles. Gjennomføre et samisk kulturløft ved å øke kulturbevilgningen til Sametinget. Samisk språk skal styrkes.

14. *Bedre kunstnernes levekår*

Vi vil bedre kunstneres levekår, med hovedvekt på inntektsvilkår og velferdsordninger. Forbedre stipendsystemet og støtte etableringen av en danse- og teaterallianse. Sikre kunstnernes rettigheter til egne åndsverk. På basis av dette bruke mulighetene som ny teknologi gir.

15. *Øke den lokale kulturinnsatsen*

Vi vil være pådrivere for lokal innsats på kulturområdet, bl.a. gjennom fortsatt styrking av kommuneøkonomien. Sørge for gode kulturenaer i hele landet, gjennom å øke bevilgningen til kulturbygg. Bidra til at kulturlovens forpliktelser følges opp. Desentralisere beslutninger og redusere byråkrati slik at mer penger går til aktivitet.

16. *Internasjonal kulturinnsats*

Legge til rette for økt kulturutveksling mellom Norge og andre land. Det skal støttes opp om kulturarbeidet i nordområdene og om det norsk-russiske kultursamarbeidet. Kultur skal brukes aktivt i norgesprofilering.

17. *Satse på næringsutvikling og kultureksport*

Det skal stimuleres til kultur- og næringsprosjekter og økte private bidrag til kultur. Utvikle potensialet i koblingen mellom kultur, næring og reiseliv. Legge til rette for at flere kunstnere skal kunne leve av egen kunst. Det skal legges til rette for at mer av norsk kultur kan eksporteres til utlandet.

1.1.2 Gjennomgående prioriteringer i budsjettforslaget for 2011

Kunst og kultur har stor verdi i seg selv. Kunst, kultur, idrett og frivillighet gjør samfunnet rikere og er avgjørende for menneskers livskvalitet, fellesskap og utvikling. Gode kulturopplevelser gir livskvalitet, inspirasjon, refleksjon og skaper samhørighet. Det er en viktig kulturpolitisk oppgave å legge til rette for at alle kan oppleve et mangfold av kulturtilbud og kunstneriske uttrykk og delta i et aktivt kulturliv. Skapende kunst bidrar til fornyelse og utvikling for samfunnet og for enkeltmennesker. Tilgangen til kunst- og kulturopplevelser og muligheten til å uttrykke seg gjennom kunst og kultur skal ikke være avhengig av geografi eller sosiale skillelinjer.

Samtidig har satsing på kultur betydning for andre samfunns mål som næringsutvikling, arbeidsplasser og stedsutvikling, integrering og inkludering, helse, læring og kreativitet.

Regional spredning av kultur

Regjeringen er opptatt av at hele landet skal ta del i Kulturløftet. Det er derfor foreslått tiltak som innebærer en styrking av ulike deler av kulturlivet i alle fylker.

Mange museer fordelt på en rekke fylker foreslås styrket i 2011. Museer med et stort antall kulturhistoriske bygninger er særskilt prioritert. Behovet for økte ressurser til vedlikehold og istandsetting er stort.

Kulturinstitusjonene er avhengige av å ha hensiktsmessige lokaler for virksomheten. Tilskuddene under kap. 320 post 73 Nasjonale kulturbygg går til prosjekter i sju forskjellige fylker. I Rogaland bygges nytt konserthus i Stavanger. Arealet for konserthuset er planlagt til 13 800 kvm. brutto. Det vil inneholde lokaler for bl.a. Stavanger Symfoniorkester. I Kristiansand i Vest-Agder bygges Kilden Teater- og Konserthus. Bygget vil inneholde lokaler for bl.a. Agder Teater, Kristiansand Symfoniorkester og Opera Sør. For øvrig foreslås støtte til investeringer ved museer og lignende i Troms, Nordland, Aust-Agder, Buskerud og Østfold.

Kulturens betydning for inkludering og fattigdomsbekjempelse

I europeisk sammenheng er kulturbruken i Norge gjennomgående på et relativt høyt nivå, og Norge har en stor og aktiv kultursektor. Forskning viser at det er sosioøkonomiske forskjeller i bruk og deltakelse, og at de med høyt utdannings- og inntektsnivå deltar mest. Særlig barn i lavinntektsfamilier og barn med innvandrerbakgrunn deltar i mindre grad i kultur- og fritidsaktiviteter.

Regjeringen har som mål å bekjempe fattigdom og utjevne økonomiske og sosiale forskjeller og ønsker å skape et inkluderende samfunn som omfatter alle. Dette krever en bred og langsiktig innsats. Regjeringen kombinerer et bredt forebyggende perspektiv med innsats som kan bidra til å redusere fattigdom og bedre situasjonen for dem som er rammet.

Regjeringen vil bidra til økt oppmerksomhet om sosiale forskjeller knyttet til kultur og frivillighet. Under flere kapitler på departementets budsjett gis det tilskudd til tiltak som kan bidra til økt

deltakelse og inkludering blant grupper og personer som er underrepresenterte.

1.1.3 Hovedsatsinger 2011

Kulturdepartementets budsjettramme foreslås økt med 655,8 mill. kroner, eller 8,4 pst. i forhold til saldert budsjett for 2010. Korrigert for rammeoverføringer til andre departementer på til sammen 50,6 mill. kroner øker rammen med 706,4 mill. kroner eller 9,0 pst.

Det foreslås en samlet nominell økning på 614,1 mill. kroner til oppfølging av Kulturløftet. Dette inkluderer en økning i bevilgningen til kultur-, norgesfremme- og informasjonsformål under Utenriksdepartementets budsjett på 3,0 mill. kroner. Dette innebærer at kulturbudsjettet er økt med om lag 3,3 mrd. kroner i perioden 2006-2011.

Hovedsatsinger i budsjettforslaget for 2011:

- 212,3 mill. kroner til ny merverdiavgiftskompensasjonsordning for frivillig sektor
- 60,0 mill. kroner til ny merverdiavgiftskompensasjonsordning ved bygging av idrettsanlegg
- 36,5 mill. kroner til tros- og livssynssamfunn
- 11,8 mill. kroner i økning til samfunns- og frivillighetstiltak
- 7,6 mill. kroner i økning til billedkunst, kunst i offentlige rom, arkitektur og design m.m. I tillegg økes tilskuddet til kunstmuseene med 2,4 mill. kroner
- 48,1 mill. kroner i økning til musikk
- 101,6 mill. kroner i økning til teater, dans og opera
- 26,4 mill. kroner i økning til språk, litteratur og bibliotek
- 52,5 mill. kroner i økning til museer og kulturvern
- 10,0 mill. kroner til nytt bygg til Aust-Agder kulturhistoriske senter
- 14,0 mill. kroner i økning til arkiv
- 5,1 mill. kroner i økning til nasjonale kulturbygg
- 21,5 mill. kroner i økning til dokumentar, fjernsynsdrama og kinofilm
- 4,0 mill. kroner i økning til regionale filmsentre
- 2,0 mill. kroner til innkjøpsordning for dataspill til bibliotekene
- 3,0 mill. kroner i økning til kultur-, norgesfremme- og informasjonstiltak under Utenriksdepartementet

1.2 Overordnede mål, utfordringer og prioriteringer i budsjettforslaget for 2011

1.2.1 Kulturpolitikken

De 17 punktene i Kulturløftet II, jf. pkt. 1.1.1 danner grunnlaget for kulturpolitikken i perioden 2010–2014. De overordnede målene for kulturpolitikken vil være å legge til rette for at alle kan få tilgang til et bredt spekter av ulike kunst- og kulturtilbud av kunstnerisk og faglig kvalitet, og å sikre den materielle og immaterielle kulturarven fra fortid og samtid som uerstattelig kilde til innsikt, identitet og opplevelse. Kunsten og kulturens egenverdi er en grunnleggende premiss for innretningen av budsjettet. Kulturfeltet skal dessuten speile Norge som et flerkulturelt samfunn.

Det er en viktig kulturpolitisk oppgave å legge til rette for at alle kan oppleve et mangfold av ulike kulturtilbud og kunstneriske uttrykk og delta i et aktivt kulturliv. Skapende kunst bidrar til fornyelse og utvikling for samfunnet og for enkeltmennesker ved at et mangfold av kunstopplevelser formidles. Det er viktig at tilgangen til kunst- og kulturopplevelser og muligheten til å uttrykke seg gjennom kunst og kultur ikke er avhengig av geografi eller sosiale skillelinjer. Markedet alene kan ikke utvikle et godt kunst- og kulturtilbud. Offensivt offentlig engasjement er nødvendig, spesielt når det gjelder å sikre bredde og mangfold.

De ulike kunstområdene gir oss personlige opplevelser, gjenkjennelse og nye perspektiver, anerkjennelse og mening, uro og refleksjon, alvor og glede, historisk tilhørighet og ambisjoner for framtiden. Samfunnet blir rikere ved et mangfold av kunstuttrykk og kunstopplevelser. Det er derfor et hovedmål for kulturpolitikken å bidra til gode vilkår for å skape, formidle og oppleve skapende kunst.

Det er et mål at flere kunstnere kan leve av sitt kunstneriske arbeid. Kunstnernes arbeidsvilkår må bedres. Det store næringspotensialet som fins innenfor kunst- og kulturfeltet må utløses. Det er viktig å sikre opphavsmenns og utøveres rettigheter på kulturfeltet.

De nasjonale og regionale kulturinstitusjonene er sammen med de frie gruppene viktige kulturformidlere. For at disse skal kunne tiltrekke seg publikum er det viktig at de utvikles og fornyes. Regionale kompetansemiljøer på kulturfeltet øker mangfoldet og den sjangerovergripende nyskapingen i Norge. De regionale miljøene er med på å skape nye arbeidsmuligheter for kunstnere i distriktene.

Å forstå kunst og kultur er en læringsprosess. Det må legges til rette for at barn og unge utvikler kulturforståelse – og står rustet til å møte og mestre utfordringene i samfunnet. Barn og unge må derfor ha tilgang til et kunst- og kulturtilbud som er likeverdig med det de voksne får.

Museene er arenaer for kunnskap og opplevelse og bidrar til at alle kan få tilgang til både materiell og immateriell kulturarv. Museene skal ha en solid faglig profil der forvaltning av samlingene blir forsvarlig ivaretatt. Det er samtidig viktig at museene har en aktiv samfunnsrolle og utvikler formidlingsformer for samlet sett å nå et bredest mulig publikum.

Eidsvollsbygningen skal underlegges en omfattende restaurering. Arbeidet skal være ferdigstilt før grunnlovsjubiléet i 2014.

Regjeringen har startet arbeidet med en stortingsmelding om kultur, inkludering og deltakelse. Hovedtilnærmingen i meldingen er kultur som ressurs i utviklingen av velferdssamfunnet. Primæroppgaven for kulturpolitikken er å legge til rette for et mangfold av kulturuttrykk og gode rammevilkår for kultur- og frivilligaktiviteter. Meldingen vil drøfte hvordan man mer systematisk kan vektlegge og utvikle virkemiddel og tiltak som gjør den formelle tilgjengeligheten til en realitet også for de som i mindre grad benytter kulturtilbud eller deltar i kulturaktiviteter. Arbeidet skjer i dialog med berørte departementer.

Med utgangspunkt i St.meld. nr. 23 (2008-2009) *Bibliotek. Kunnskapsallmenning, møtestad og kulturarena i ei digital tid* har departementet satt i gang en omorganisering av ABM-utvikling. Fra 1. juli 2010 har Nasjonalbiblioteket overtatt ansvaret for de fleste bibliotekoppgavene ABM-utvikling har ivaretatt og arbeidet med konsortieavtaler er foreslått overført til nytt organ under Kunnskapsdepartementet fra 2011. Den resterende delen av ABM-utvikling som omfatter de statlige oppgavene på arkiv- og museumsfeltet, skal samorganiseres med administrasjonen i Norsk kulturråd fra 1. januar 2011.

Formålet med omorganiseringen er å klargjøre roller og ansvar på statlig nivå og legge til rette for et bedre og mer målrettet arbeid med framtidas digitale utfordringer på arkiv-, bibliotek- og museumsfeltet. Det er gjort nærmere rede for dette i Meld. St. 20 (2009-2010) *Omorganisering av ABM-utvikling*.

Norge er et lite språkområde, og det norske språket er under konstant press. Regjeringen ser det som viktig å ha en offensiv språkpolitikk, slik at norsk forblir det foretrukne språk i alle deler av norsk samfunnsliv.

Skriftkulturen er bærebjelken i norsk samfunns- og kulturliv, og regjeringen vil peke på det verdifulle mangfoldet som ligger i det å ha to norske skriftkulturer. Nynorsk og bokmål er formelt likestilt, men reelt har nynorsk likevel vanskelige vilkår. Det er derfor særlig viktig å sikre nynorsk gode utviklingsmuligheter. For å sikre nyskaping, mangfold og geografisk spredning innenfor både fag- og skjønnlitteratur er det nødvendig med en målrettet utvikling av litteraturpolitikken.

Endring av reglene for sammensetning og oppnevning av Norsk kulturråd ble gjennomført i 2009. Fra 2011 legges det opp til å klargjøre ansvarsdelingen mellom det politiske nivået ved regjeringen og Stortinget og Norsk kulturråd som kollegialt organ, og det foreslås i denne sammenheng utvidede fullmakter til Norsk kulturråd som kunst- og kulturfaglig organ.

Som ledd i å nå målene for kulturpolitikken har regjeringen de siste årene fremmet flere stortingsmeldinger. Meldingene trekker opp utfordringer på de ulike feltene og peker på en rekke konkrete tiltak. Oppfølging av disse meldingene, som alle er behandlet i Stortinget, står sentralt også i budsjettet for 2011:

St.meld. nr. 8 (2007–2008) *Kulturell skulesekk for framtida*, jf. Innst. S. nr. 200 (2007–2008).

St.meld. nr. 10 (2007–2008) *Knutepunkt. Kriterium for knutepunktstatus og vurdering av gjennomføring av knutepunktoppdraget*, jf. Innst. S. nr. 168 (2007–2008).

St.meld. nr. 21 (2007–2008) *Samspill. Et løft for rytmisk musikk*, jf. Innst. S. nr. 295 (2007–2008).

St.meld. nr. 32 (2007–2008) *Bak kulissene*, jf. Innst. S. nr. 157 (2008–2009).

St.meld. nr. 35 (2007–2008) *Mål og mening. Ein heilskapleg norsk språkpolitikk*, jf. Innst. S. nr. 184 (2008–2009).

St.meld. nr. 23 (2008–2009) *Bibliotek. Kunnskapsallmenning, møtestad og kulturarena i ei digital tid*, jf. Innst. S. nr. 320 (2008–2009).

St.meld. nr. 24 (2008–2009) *Nasjonal strategi for digital bevaring og formidling av kulturarv*, jf. Innst. S. nr. 313 (2008–2009).

St.meld. nr. 49 (2008–2009) *Framtidas museum. Forvaltning, forskning, formidling, fornying*, jf. Innst. 161 S (2009–2010).

Dokumentet *”arkitektur.nå”* ble framlagt i august 2009 som resultat av et samarbeidsprosjekt der 13 departementer deltok. Dokumentet angir hovedutfordringer på arkitekturfeltet, skisserer visjoner og målsettinger med arkitekturpolitikken og for-

mulerer tiltak som skal være med på å styrke feltet. Oppfølgingen av dokumentet vil stå sentralt også i 2011.

Hovedprioriteringer 2011

Budsjettforslaget for 2011 innebærer en økning på 277,3 mill. kroner under programkategori 08.20. Korrigert for rammeoverføringer til andre departementer blir økningen 327,9 mill. kroner.

Det er lagt inn økninger bl.a. til følgende kulturformål:

Billedkunst, kunst i offentlige rom, arkitektur og design m.m.: 7,6 mill. kroner

- 3,8 mill. kroner i økning til visuelle kunstformål under Norsk kulturfond
- 1,9 mill. kroner i økning til arkitektur og design
- 1,9 mill. kroner i økning til andre kunst- og kunstformidlingstiltak

Musikk: 48,1 mill. kroner

- 9,6 mill. kroner i økning til musikkformål under Norsk kulturfond
- 25,9 mill. kroner til orkestrene
- 12,6 mill. kroner til andre musikktiltak

Teater, dans og opera: 101,6 mill. kroner

- 6,9 mill. kroner i formål under Norsk kulturfond
- 48,2 mill. kroner til Den Norske Opera & Ballett
- 14,8 mill. kroner i økning til de nasjonale teatrene
- 20,0 mill. kroner i økning til de regionale teatrene
- 2,3 mill. kroner i økning til region- og distriktsoperatiltak
- 9,4 mill. kroner i økning til andre teatre og scenekunsttiltak

Språk, litteratur og bibliotek: 26,4 mill. kroner

- 19,2 mill. kroner i økning til Nasjonalbiblioteket, herunder bl.a. 3 mill. kroner til digitaliseringsformål
- 2,2 mill. kroner i økning til Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek
- 5,0 mill. kroner i økning til litteraturtiltak under Norsk kulturfond

Museer og kulturvern: 52,5 mill. kroner

- 52,5 mill. kroner i samlet økning til museer i det nasjonale museumsnettverket. Økningen skal bl.a. gi rom for en særlig satsing på bygningsvern

Arkiv: 14,0 mill. kroner

- 14,0 mill. kroner i økning til Arkivverket, herunder bl.a. 3 mill. kroner til digitaliseringsformål

Nasjonale kulturbygg: Økning 5,1 mill. kroner.
Bevilgningsforslag i 2011: 163,0 mill. kroner, som foreslås fordelt slik:

- 5,0 mill. kroner til Senter for nordlige folk, Kåfjord
- 64,0 mill. kroner til Kilden Teater- og Konsert- hus for Sørlandet
- 39,0 mill. kroner til nytt konserthus i Stavanger
- 2,0 mill. kroner til Norsk Bergverksmuseum
- 18,0 mill. kroner til Science Senter Østfold
- 25,0 mill. kroner til konsert- og teaterhus i Bodø
- 10,0 mill. kroner til Aust-Agder kulturhistoriske senter

I tillegg foreslås det bevilget følgende midler til kulturbygg under Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementets budsjett:

- 160,0 mill. kroner til prosjektering av nytt bygg til Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design – en økning på 135 mill. kroner i forhold til 2010
- 54,5 mill. kroner til restaurering av Eidsvollsbygningen

1.2.2 Medie-, film- og pengespillpolitikken

Pressefrihet og godt fungerende medier er en avgjørende forutsetning for ytringsfrihet, rettsikkerhet og et levende demokrati. Statens oppgave er å legge til rette for en velfungerende offentlig dialog. Dette ble i 2004 grunnlovsfestet ved innføringen av det såkalte infrastrukturkravet i ytringsfrihetsbestemmelsen i Grunnloven, jf. § 100 sjette ledd:

”Det påligger Statens Myndigheter at legge Forholdene til Rette for en aaben og oplyst offentlig samtale.”

Regjeringens overordnede målsetting på medieområdet, slik det er nedfelt i Soria Moria-erklæringen, er å sikre ytringsfrihet, rettssikkerhet og et levende demokrati. Dette uttrykkes gjennom følgende overordnede mål:

- mangfold og kvalitet i norske medier
- en sterk allmennkringkasting
- mangfold i medieeierskap
- styrket norsk filmproduksjon
- likestilling på medieområdet
- modernisering av samfunnet gjennom digitalisering

Mediene har et klart ansvar for selv å ivareta sin demokratiske funksjon. Dette gjelder spesielt i redaksjonelle spørsmål, der staten av prinsipielle grunner ikke skal gripe inn.

Regjeringen vil stimulere til mangfold og kvalitet i norske medier. Dette er nødvendig for at mediene skal kunne tilby troverdig informasjon som ivaretar behovene til alle grupper i vårt samfunn. Norskprodusert innhold som reflekterer norsk språk, kultur, identitet og norske samfunnsforhold, er viktig i denne sammenhengen. Norge er blitt et flerkulturelt samfunn. Det er derfor viktig at også minoritetene har et godt medietilbud. Behovene for personer med nedsatt funksjonsevne skal også ivaretas. Det er i tillegg fortsatt en sentral oppgave å beskytte barn og unge mot skadelig medieinnhold og gi dem et attraktivt norsk-språklig tilbud.

Regjeringen vil legge til rette for et mangfold i medieeierskap og tilstrekkelige økonomiske rammebetingelser og sørge for at et velfungerende medieetisk system er på plass. Prinsippene i redaktørplakaten er derfor lovfestet.

Med utgangspunkt i statens infrastrukturkrav bør hovedmålet med økonomiske virkemidler på medieområdet være å opprettholde et medie- og kultur mangfold som kan sikre befolkningen bred tilgang til nyheter og samfunnsdebatt av høy kvalitet og redaksjonell standard. Det gjennomføres nå en helhetlig vurdering av bruk av økonomiske virkemidler på medieområdet i det såkalte mediestøtteutvalget, jf. nærmere omtale under programkategori 08.30. Utvalget skal avgi sin innstilling innen 1. januar 2011.

På kringkastingsfeltet er det Regjeringens mål å ha et best mulig allmennkringkastingstilbud i fjernsyn og radio. NRK må sikres som allmennkringkaster. NRKs rolle som formidler av kultur, språk og nasjonal identitet må videreføres. NRKs distriktskontorer skal ha gode utviklingsmuligheter. I lokalradio og lokalfjernsyn bør det være et bredest mulig tilbud, samtidig som disse mediene

kan opprettholdes som ytringsmedier også for smale grupper i samfunnet. Det er vesentlig å sikre at hele befolkningen får tilgang til digitale fjernsynssendinger med et bredt og kvalitativt godt tilbud, samtidig som det også gis tilgang til nye tjenester.

For filmområdet er hovedmålet et mangfold av film- og fjernsynsproduksjoner basert på norsk språk, kultur og samfunnsforhold og som er anerkjent for høy kvalitet, kunstnerisk dristighet og nyskapning, og som utfordrer og når et stort publikum i Norge og internasjonalt. Dette skal nås gjennom styrket produksjon, solid publikumsopplutning, kvalitet, mangfold og filmkultur for alle.

I Kulturløftet II er det slått fast at Regjeringen skal støtte opp om den norske filmsuksessen. Målet er at Norge skal bli ledende i Norden på film, fjernsynsdrama og dokumentar, og at 25 pst. av kinomarkedet skal bestå av norske filmer. Norsk film skal hevde seg internasjonalt. Det skal satses på filmmiljøer i regionene. Videre er det et mål at kvinner skal inneha minst 40 pst. av nøkkelposisjonene i norsk film.

Det overordnede målet for norsk lotteri- og pengespillpolitikk er å sikre at lotterier og pengespill avholdes i betryggende former under offentlig kontroll med sikte på å forebygge negative sosiale konsekvenser av lotterier og pengespill, samtidig som det legges til rette for at lotterier og pengespill kan være en inntektskilde for samfunnsnyttig og humanitært arbeid, idrett og kultur.

Det overordnede målet innen stiftelsesområdet er å skape trygghet og tillit til stiftelser som organisasjonsform. Stiftelsene er samlet sett en betydelig bidragsyter til formål av ideell, humanitær, kulturell, sosial, utdanningsmessig, økonomisk og annen art.

Budsjettforslaget for 2011 inneholder følgende hovedprioriteringer under kap. 334:

- 21,5 mill. kroner i økning til dokumentar, fjernsynsdrama og kinofilm
- 4,0 mill. kroner i økning til regionale filmsentre.
- 2,0 mill. kroner til innkjøpsordning for dataspill til bibliotekene
- 1,5 mill. kroner til Norges deltakelse i MEDIA Mundus-programmet, statistikk på medieområdet m.m.

1.2.3 Samfunns- og frivillighetspolitikken

Det frivillige Norge

Regjeringen la i St.meld. nr. 39 (2006–2007) *Frivillighet for alle* fram en bred gjennomgang av forhold

det mellom staten og frivillig sektor og foreslo en ny og helhetlig frivillighetspolitikk. Regjeringen fikk tilslutning fra Stortinget, jf. Innst. S. nr. 104 (2007–2008).

Det overordnede målet for Regjeringens frivillighetspolitikk er å støtte aktivt opp under utviklingen av et levende sivilsamfunn. Regjeringen vil sikre en helhetlig frivillighetspolitikk gjennom:

- bedre rammebetingelser for frivillig sektor
- økt fokus på ressurser til lokal aktivitet og "lavterskelaktivitet"
- økt oppmerksomhet om inkludering og integrering
- styrket kunnskap og forskning

Frivillighetspolitikken skal bidra til å tydeliggjøre frivillig sektor som en selvstendig sektor i samfunnet. Regjeringen understreker betydningen av at sektoren har en betydelig grad av egenfinansiering slik at frivilligheten kan utvikle seg på egne vilkår, styrt av frivilligheten selv.

For Regjeringen er det viktig å opprettholde et mangfold av frivillige organisasjoner og sammenlutninger for å legge til rette for en bred folkelig deltakelse i det frivillige organisasjonsliv. Frivillige organisasjoner er en nøkkel til sosiale fellesskap og aktiv deltakelse.

Tilskudd til frivillige organisasjoner og sammenlutninger sees i sammenheng med de sektorpolitiske målene de er tenkt å realisere. Derfor er det fortsatt et sektorpolitisk samordningsansvar for frivillig virksomhet i de enkelte departementer, mens Kulturdepartementet har et overordnet ansvar.

Regjeringen har etablert en tilskuddsordning for kompensasjon av merverdiavgift til frivillige organisasjoner. Formålet med ordningen er å kompensere for kostnader som frivillige organisasjoner har til merverdiavgift ved kjøp av varer og tjenester.

I Soria Moria-erklæringen slår regjeringen fast at "For å sikre rekruttering av aktive og tillitsvalgte, er det nødvendig å redusere det administrative arbeidet i organisasjonene og frigjøre mer tid til aktivitet". Arbeidet med forenklingstiltak for frivillig sektor vil bli fulgt opp i 2011.

Frivillighetsregisteret skal bidra til å spare både organisasjonene og det offentlige for unødig byråkrati og dobbeltarbeid samt gi systematisk informasjon om frivillig sektor til bruk i politikkutforming og forskning.

Regjeringen har etablert et forskningsprogram "Virtuelt senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor". Programmets mål er å øke og utvikle kunnskapen om frivillig sektors betydning

og rolle i samfunnet, bidra til å videreutvikle en helhetlig frivillighetspolitikk og styrke frivillig sektor gjennom økt forskningsbasert kunnskap. Departementet legger til grunn en tverrfaglig og helhetlig strategi, et mål om å utvikle kompetanse- og kunnskapsmiljøer og sterk vektlegging av formidling av forskningsresultatene.

Fra 2009 ble det åpnet for at spillere hos Norsk Tipping kan gi fem pst. av spillinnsatsen direkte til en lokal frivillig organisasjon. Lokale organisasjoner som skal kunne motta en slik grasrotandel, må være registrert i Frivillighetsregisteret og i tillegg oppfylle kravene i forskrift om grasrotandel. I 2010 regner man med at lokale lag og foreninger vil motta ca. 250 mill. kroner i støtte gjennom grasrotandelsordningen.

Kultur og næring

Kulturnæringene er vekstnæringene som bidrar direkte til nasjonaløkonomien gjennom sysselsetting og produksjon, og omtrent 4 pst. av landets sysselsatte er ansatt i kulturnæringene. I tillegg kan kulturaktører og kulturnæringene gi bidrag til tradisjonelle næringene gjennom sin kulturkompetanse og kreativitet og ved å bidra med innhold i ulike produkter.

Satsning på kultur og kulturbasert næringsutvikling kan spille en viktig rolle i lokal og regional utvikling og omstilling. Kulturbudsjettet er viktig for utviklingen av kulturnæringene. Under flere kapitler på Kulturdepartementets budsjett gis det tilskudd til tiltak som bidrar til å understøtte kulturbasert næringsutvikling. Det settes i tillegg av midler til enkelte kulturnæringssatsinger og støtte til tiltak for å bidra til økt samarbeid mellom kulturinstitusjoner og næringsliv.

Nordområdene

Regjeringens nordområdestrategi fastslår at nordområdene er regjeringens viktigste strategiske satsingsområde i årene som kommer. I *Nye byggesteiner i nord* som er neste trinn i nordområdesatsingen, videreutvikles innsatsen. Folk-til-folk-samarbeid har en naturlig plass i denne satsningen og kulturen en sentral rolle.

Departementet har utdypet og konkretisert kulturfeltets rolle og bidrag til regjeringens nordområdestrategi i en handlingsplan for kultur i nordområdene. Handlingsplanen presenterer en rekke ulike tiltak og aktiviteter i Nord-Norge, i det norsk-russiske kultursamarbeidet og i annet internasjonalt kultursamarbeid i nordområdene.

Tro og livssyn

Statens fremste oppgave i tros- og livssynspolitikken skal være å styrke og beskytte tros- og livssynsfriheten. I Norge har staten i tillegg en målsetting om å føre en støttende tros- og livssynspolitikk og fremme tros- og livssynsmessig virksomhet, bl.a. gjennom årlige tilskudd til tros- og livssynssamfunn utenfor Den norske kirke. Videre er det en målsetting at offentlige myndigheter skal bidra til å fremme dialog og samarbeid mellom tros- og livssynssamfunnene både lokalt og nasjonalt. Åpenhet og samtale fremmer gjensidig forståelse og bidrar til respekt for ulikheter og for felles verdier som samfunnet bygger på.

Budsjettforslaget for 2011 inneholder bl.a. følgende hovedprioriteringer under kap. 310, 314 og 315:

- 212,3 mill. kroner i økning til merverdiavgifts-kompensasjonsordning for frivillig sektor
- 60 mill. kroner til merverdiavgiftskompensasjon ved bygging av idrettsanlegg
- 36,5 mill. kroner i økning til tilskudd til tros-samfunn
- 6,1 mill. kroner i økning til frivilligsentraler
- 5,7 mill. kroner i økning til kultur og samfunnsformål

1.3 Regjeringens samlede satsing i perioden 2005 – 2011 på frivillig sektor, idrett og kultur gjennom forbedringer i merverdiavgiftssystemet

Regjeringen har i perioden 2005 – 2011 samlet sett styrket frivillig sektor, idrett og kultur gjennom forbedringer i merverdiavgiftssystemet med betydelige beløp fordelt på følgende ordninger og endringer i merverdiavgiftsregelverket:

Merverdiavgiftskompensasjon til frivillige organisasjoner

Daværende Kultur- og kirkedepartementet (KKD) overtok i 2005 det overordnede samordningsansvaret for frivillig sektor, mens det sektorpolitiske ansvaret fortsatt ligger i de enkelte departementene. Et sentralt element i den nye ansvarsfordelingen var at midler til kompensasjon for merverdiavgift på tjenester ble overført fra Finansdepartementet til KKD. Ordningen har vært et viktig element i Regjeringens satsing på frivillig sektor. Regjeringen varslet i Prop. 1 S *Skatte-, avgifts- og tollvedtak* (2009-2010) å trappe

opp støtten til frivillig sektor med 1 mrd. kroner over noen år. Som ledd i arbeidet varslet Regjeringen videre i juni 2009 en generell og rammestyrte ordning for merverdiavgiftskompensasjon til frivillige organisasjoner. Ordningen trådte i kraft 1. januar 2010 og trappes opp med 1 mrd. kroner i perioden fram til 2014.

I perioden 2005-2011 har bevilgingen til merverdiavgiftskompensasjon økt med 469,3 mill. kroner. Samlet sett har Regjeringen for perioden 2005-2011 avsatt 1 882,6 mill. kroner til ordningen. Stortinget bevilget en økning på 200 mill. kroner til kompensasjon av merverdiavgiftskostnader for frivillige organisasjoner i 2010. Regjeringen foreslår i 2011-budsjettet en ytterligere styrking med 212,3 mill. kroner, slik at den totale bevilgningen for 2011 utgjør 608,6 mill. kroner. Den tidligere ordningen for kompensasjon av merverdiavgift på tjenester er innlemmet i den nye ordningen.

Kulturdepartementet har hatt løpende dialog med frivillig sektor om merverdiavgiftskompensasjon for frivillige organisasjoner. I juni 2009 ble det nedsatt et utvalg med deltakelse fra Frivillighet Norge og Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité. Dette utvalget har kommet med innspill til den nye ordningen. Departementet har videreført samarbeidet med frivillig sektor i utarbeidelsen av forskriften for ordningen. Ordningen forvaltes av Lotteri- og stiftelsestilsynet.

Merverdiavgiftskompensasjon ved bygging av idrettsanlegg fra 1. juli 2010

I revidert statsbudsjett 2010 ble det opprettet en ny rammestyrte ordning for kompensasjon av merverdiavgift ved bygging av idrettsanlegg. Ordningen skal være søknadsbasert, og kompensasjonen gis innenfor den ramme Stortinget bevilger for de enkelte år. Ordningen omfatter alle som oppfyller vilkårene for å motta spillemidler til idrettsanlegg, med unntak av kommuner/fylkeskommuner og kommunale foretak, og den gjelder idrettsanlegg hvor byggearbeidene er igangsatt fra og med 1. januar 2010.

Stortinget ga sin tilslutning til Regjeringens forslag og bevilget 50 mill. kroner til ordningen i revidert statsbudsjett 2010. Regjeringen foreslår i 2011-budsjettet en ytterligere styrking med 10 mill. kroner slik at den totale bevilgningen for 2011 utgjør 60 mill. kroner. Samlet i 2010 og 2011 er det avsatt 110 mill. kroner til ordningen.

Utvidet avgiftsplikt på kultur- og idrettsområdet fra 1. juli 2010

Stortinget ga i juni d.å. sin tilslutning til Regjeringens forslag i Prop. 119 LS (2009-2010) til utvidelse av merverdiavgiftsplikten på kultur- og idrettsområdet med virkning fra 1. juli 2010.

De fleste aktørene som blir omfattet av den utvidede avgiftsplikten vil komme godt ut. Samlet sett vil alle sektorer få en positiv økonomisk effekt av endringen, men den kan slå noe ulikt ut avhengig av den enkeltes økonomiske situasjon. I proposisjonen er den samlede helårsvirkningen/gevinsten av utvidet merverdiavgiftsplikt på kultur- og idrettsområdet anslått til 335 mill. kroner.

Innenfor kultur- og fritidsområdet er det i hovedsak museer, fornøylesparker og opplevelsesentre som vil bli omfattet av den utvidede avgiftsplikten. Dette innebærer at inngangspenger til museer, gallerier, fornøylesparker og opplevelsesparker blir merverdiavgiftspliktig med en sats på 8. pst., mens dagens unntak for scenekunst videreføres. Samtidig gis det full fradragsrett for inngående merverdiavgift på anskaffelser til bruk i slik virksomhet. I proposisjonen er den samlede avgiftslettelsen av utvidet merverdiavgiftsplikt for museer anslått til 235 mill. kroner.

Det er videre innført avgiftsplikt for adgang til idrettsarrangementer for de aktørene som har størst publikumstilstrømning. Dette vil gjelde de to øverste divisjonene i fotball for menn og den øverste divisjonen i ishockey for menn. Samtidig vil aktører med over 3 mill. kroner i årlige billettinntekter fra idrettsarrangement være omfattet av den utvidede avgiftsplikten. Den samlede avgiftslettelsen for aktører som omfattes av denne utvidede avgiftsplikten er anslått til 90 mill. kroner.

2 Idrettspolitikken

En hovedutfordring i den statlige idrettspolitikken er å stimulere til økt aktivitet, både innen bredde- og toppidrett. Det er et mål for Kulturdepartementet å legge til rette for at flest mulig kan drive idrett og fysisk aktivitet. Barn (6-12 år) og ungdom (13-19 år) er primære målgrupper i statens idrettspolitik.

De statlige midlene skal først og fremst komme den frivillige, medlemsbaserte idretten til gode samt stimulere til og legge til rette for utøvelse av egenorganisert fysisk aktivitet. De viktigste virkemidlene er tilskudd til anleggsutbygging og tilskudd til aktivitet i idrettslagene. På denne måten vil departementet bidra til å legge til rette for økt aktivitet både innen bredde- og toppidrett.

Departementet ønsker videre å bidra til et etisk og faglig kvalifisert toppidrettsmiljø, slik at toppidretten fortsatt kan være en kulturell identitetsskaper i det norske samfunnet.

Departementet er opptatt av økt inkludering og deltakelse, og av å motvirke alle former for diskriminering innenfor idretten. Det er viktig at alle i størst mulig grad gis muligheter til å delta i organisert idrett, uavhengig av bl.a. kjønn, etnisitet, funksjonsevne, seksuell legning eller økonomi. Departementet vil ivareta hensynet til likestilling både gjennom aktivitetstilbud og gjennom tilgjengelighet til og tilrettelegging av anlegg.

Tilgjengelighet til idrettsanlegg er en viktig forutsetning for mulighet til å drive idrett og fysisk aktivitet. Departementet legger stor vekt på å sikre god planlegging og prioritering innenfor anleggssektoren. Anlegg i lokalmiljøet som stimulerer og tilfredsstiller barns behov for fysisk aktivitet i organiserte eller egenorganiserte former, prioriteres. Når det gjelder ungdom, er det et mål å utvikle anlegg som tilfredsstiller ungdommens behov for utfordringer og variasjon. Brukerne må gis mulighet til å medvirke i utformingen av anlegg. Det er av stor verdi at anleggene fungerer som gode sosiale møteplasser i lokalsamfunnene.

Søknadssummen fra kommunene for 2010 viser at det er vilje lokalt til å prioritere idrettsanlegg. Samspillet mellom idrettslag, kommuner og staten er avgjørende for å få til en vellykket an-

leggsutbygging. Lokal politisk prioritering er en forutsetning for tilskudd fra spillemidlene.

Departementet har gjennom det anleggspolitiske programmet for 2007-2010 vektlagt anleggsutbygging i pressområder, ekstra tilskudd til kostnadskrevende anlegg og tilskudd til utstyr.

Regjeringen har etablert en rammestyrte ordning for kompensasjon av merverdiavgift ved bygging av idrettsanlegg. Ordningen omfatter alle som oppfyller vilkårene for å motta spillemidler til idrettsanlegg, med unntak av kommuner, fylkeskommuner og kommunale foretak.

Det er imidlertid et betydelig etterslep på tilskudd av spillemidler til idrettsanlegg. Søknadsmengden som ligger til grunn for fordeling av spillemidler til idrettsanlegg har økt vesentlig over mange år.

Spillemidler til aktivitetsrettede formål blir i første rekke kanalisert gjennom Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité (NIF). Medlemstall for 2009 viser at NIF er den største frivillige organisasjonen i Norge. Statens overordnede mål med tilskuddet til NIF er:

- bidra til å opprettholde og utvikle NIF som en frivillig, medlemsbasert organisasjon
- bidra til å opprettholde og utvikle et godt aktivitetstilbud gjennom den organiserte idretten
- bidra til å bevare og sikre NIF som en åpen og inkluderende organisasjon og til at idrettslagene framstår som arenaer for meningsdannelse og verdifulle rammer for sosialt fellesskap

De ovennevnte målene er i første rekke knyttet til virksomheten i idrettslagene. Det er lagene som står for idrettsaktiviteter og som er arena for den frivillige innsatsen innenfor idretten. Det er en forutsetning at de organisasjonsledd som mottar tilskudd, retter sin virksomhet inn mot idrettslagenes behov.

Tildelingen av spillemidler til NIF deles inn i fire rammetilskuddsposter: grunntilskudd til NIF sentralt og regionalt, grunntilskudd til særforbund, tilskudd til aktivitet for barn og ungdom samt tilskudd til toppidrett.

NIF mottar tilskudd til folkehelseprosjekter, både gjennom fordelingen av spillemidler for 2010 samt midler fra Helse- og omsorgsdepartementet. Det overordnede målet for denne satsingen er å bidra til økt fysisk aktivitet i befolkningen gjennom tilrettelagte og tilpassede tilbud samt å nå aktive grupper.

En annen viktig kanal for fordeling av spillemidler til aktivitetsrettede formål er gjennom ordningen tilskudd til lokale lag og foreninger. Intensjonen med tilskuddsordningen er å støtte opp om og stimulere til økt aktivitet i den lokale medlemsbaserte idretten. Det er lagenes primæraktiviteter som skal støttes. Tilskuddet blir fordelt av idrettsrådet i den enkelte kommune.

Lokale idrettslag mottar også betydelige midler fra grasrotandelen som ble innført i 2009. Grasrotandelen gir et viktig bidrag til lagenes aktivitetstilbud for barn og ungdom.

Departementet opprettholder ordningen med tilskudd til inkludering i idrettslag, og vil foreta en gjennomgang og vurdering av måloppnåelsen for denne ordningen.

Departementet har et særlig ansvar for å legge til rette for at grupper med spesielle behov gis et tilbud om idrett og fysisk aktivitet. I den forbindelse støtter departementet NIFs arbeid med integrering av funksjonshemmede i de enkelte særforbund.

Hoveddelen av departementets tilskudd til forskning på idrettsfeltet er knyttet til fagmiljøer med høy kompetanse. Det gis grunnstøtte til Senter for idrettsskedeforskning ved Norges idrettshøgskole (NIH), til Forskningssenter for trening og prestasjon ved NIH og til Senter for idrettsanlegg og teknologi ved Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU). Departementet fordeler i samråd med aktuelle parter også prosjektmidler til annen forskning, utredning og evaluering på idrettsfeltet.

Antidopingarbeid er en sentral oppgave innenfor idrettspolitikken. Den uavhengige stiftelsen

Antidoping Norge har som formål å bekjempe doping ved å fremme en ærlig og dopingfri idrett. Antidoping Norge mottar spillemidler til sin virksomhet rettet mot dopingbekjempelse innenfor den organiserte idretten. I samsvar med regjeringens mål om å intensivere antidopingarbeidet er tilskuddet til dette arbeidet økt.

Gjennom årlige finansielle bidrag til det internasjonale antidopingorganet World Anti-Doping Agency (WADA) og bidrag til UNESCOs fond for bekjempelse av doping medvirker departementet til en styrking av det internasjonale antidopingarbeidet.

Departementet har også generell internasjonal kontakt på idrettsområdet. Norsk innflytelse og gjensidig utvikling ivaretas gjennom flere bilaterale samarbeidsavtaler på idrettsområdet samt gjennom representasjon i internasjonale fora som Europarådet og International Anti-Doping Arrangement (IADA).

Departementet har deltatt aktivt i arbeidet i Europarådets utvidete delavtale for idrett (EPAS). Gjennom dette engasjementet drøftes sentrale europeiske idrettspolitiske problemstillinger som idrettens autonomi, manipulering av idrettsresultater, ulovlig spillvirksomhet, korrupsjon og "trafficking" av unge idrettsutøvere. Gjennom EPAS arrangeres også de europeiske idrettsminister-møtene.

Regjeringen vil i løpet av 2011 legge fram en melding om idrettspolitikken for Stortinget. Meldingen vil anlegge et bredt perspektiv, dra opp målsettinger og vurdere virkemiddelbruk for en samlet statlig idrettspolitikken de kommende år. Politikken vil ta utgangspunkt i oppdatert kunnskap om norsk idrett og de behov befolkningen har for tilrettelegging for idrett og fysisk aktivitet. I arbeidet med meldingen legges det opp til en bred dialog, og det inviteres til innspill fra sentrale aktører på idrettsfeltet, som idretts- og friluftslivsorganisasjoner samt kommuner og fylkeskommuner.

3 Forslag til kulturbudsjett

Utgifter fordelt på programkategorier

(i 1 000 kr)

Kat.	Betegnelse	Regnskap 2009	Saldert budsjett 2010	Forslag 2011	Pst. endr. 10/11
08.10	Administrasjon	195 354	167 393	112 996	-32,5
08.15	Samfunns- og frivillighetsformål	800 513	785 266	1 105 350	40,8
08.20	Kulturformål	5 536 830	5 876 811	6 154 133	4,7
08.30	Medieformål	946 764	978 714	1 091 559	11,5
08.40	Den norske kirke	1 611 458			
	Sum utgifter	9 090 919	7 808 184	8 464 038	8,4

Korrigert for rammeoverføringer til andre departementer på til sammen 50,6 mill. kroner, viser rammen en økning på 9,0 pst.

320,1 mill. kroner eller 40,8 pst. sammenliknet med saldert budsjett for 2010.

3.1 Programkategori 08.10 Administrasjon

Programkategorien omfatter departementets administrasjonsutgifter.

Departementet foreslår en bevilgning på i alt 113,0 mill. kroner i 2011. Dette er en reduksjon på 54,4 mill. kroner eller 32,5 pst. sammenliknet med saldert budsjett for 2010. Reduksjonen skyldes at bevilgningen til Lotteri- og stiftelsestilsynet er flyttet fra programkategori 08.10 Administrasjon til programkategori 08.30 Film- og medieformål.

3.2 Programkategori 08.15 Samfunns- og frivillighetsformål

Programkategorien omfatter tilskudd til tros- og livssynssamfunn, tilskudd til frivillige organisasjoner og frivillighetssentraler m.m. og tilskudd til ulike kultur- og samfunnsprosjekter.

Departementet foreslår en bevilgning på i alt 1 105,4 mill. kroner i 2011. Dette er en økning på

3.3 Programkategori 08.20 Kulturformål

Programkategorien omfatter bevilgninger til billedkunst, kunsthåndverk, arkitektur, design, kunstnerformål, musikk- og scenekunstformål, språk-, litteratur- og bibliotekformål, museumsformål, kulturvern, arkivformål, kulturbygg samt allmenne kulturformål.

Departementet foreslår en bevilgning på i alt 6 154,1 mill. kroner i 2011. Dette er en økning på 277,3 mill. kroner eller 4,7 pst. sammenliknet med saldert budsjett for 2010. Korrigert for rammeoverføring til andre departementer og omorganisering av ABM-utvikling blir økningen 327,9 mill. kroner.

3.4 Programkategori 08.30 Medieformål

Programkategorien omfatter bevilgninger til filmformål, pressestøtte og midler til drift av statlige

virksomheter på film-, medie- og pengespillområdet.

Departementet foreslår en bevilgning på i alt 1 091,6 mill. kroner i 2011. Dette er en økning på 112,9 mill. kroner eller 11,5 pst. sammenliknet

med saldert budsjett for 2010. Økningen inkluderer bevilgningen til Lotteri- og stiftelsestilsynet som er flyttet fra programkategori 08.10 Administrasjon til programkategori 08.30 Medieformål.

4 Fordeling av spilleoverskudd til kultur- og idrettsformål utenfor statsbudsjettet

Den nye tippenøkkelen for fordeling av spilleoverskuddet fra Norsk Tipping ble iverksatt fra 2009. Spilleoverskuddet fra 2009 til fordeling i 2010 ble fordelt med 45,5 pst. til idrettsformål og 36,5 pst. til kulturformål. I tillegg ble 18 pst. fordelt til samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner som ikke er tilknyttet Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité (NIF). Samtlige spillemidler til idrettsformål og samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner fordeles av Kongen. Av midlene til kulturformål fordeles 2/3 av Stortinget og 1/3 av Kongen. Av midlene som fordeles av Kongen, skal om lag 40 pst. gå til å realisere Den kulturelle skolesekken over hele landet,

om lag 30 pst. til Frifond og om lag 30 pst. til investeringer og vedlikehold av lokale og regionale kulturelle møteplasser.

4.1 Fordeling av spilleoverskudd til kulturformål

Av spilleoverskuddet i Norsk Tipping AS for 2009 er 416,7 mill. kroner i samsvar med Stortingets vedtak avsatt til kulturformål og fordelt ved kongelig resolusjon 4. juni 2010.

Tabellen nedenfor viser fordelingen i 2010 på de tre hovedområdene:

	(i 1 000 kr)
	2010
Den kulturelle skolesekken:	
- lokale tiltak	157 500
- sentrale prosjektmidler	9 500
Sum	167 000
Kulturbygg:	
- desentralisert ordning for tilskudd til kulturhus	49 700
- regionale møteplasser og formidlingsarenaer for kultur	75 000
Sum	124 700
Frifond	125 000
Totalt	416 700

Den kulturelle skolesekken er et nasjonalt program for kunst og kulturformidling til barn og unge og omfatter alle kunst- og kulturuttrykk: musikk, scenekunst, film, litteratur, kulturarv, visuell kunst eller en kombinasjon av disse.

I 2010 er midlene til Den kulturelle skolesekken fordelt med 122,5 mill. kroner til grunnskole, 35 mill. kroner til videregående skole og 9,5 mill. kroner til sentrale tiltak (Rikskonsertene).

På bakgrunn av Stortingets behandling av St.meld. nr. 48 (2002-2003) *Kulturpolitikk fram*

mot 2014, er tilskudd til kulturbygg hittil fordelt med 40 pst. til den desentraliserte ordningen for tilskudd til kulturhus og 60 pst. til ordning for tilskudd til regionale møteplasser og formidlingsarenaer for kultur, jf. Innst. S. nr. 155 (2003-2004).

Midlene som i 2010 går til ordningen for regionale møteplasser og formidlingsarenaer for kultur blir fordelt til prosjekter som har fått tilsagn før 1. januar 2010. Det gis ikke tilsagn om tilskudd til nye prosjekter under denne ordningen. Etter hvert som de vedtatte tilsagnene til regionale

møteplasser og formidlingsarenaer blir fulgt opp, vil tilsvarende midler bli kanalisert inn i den desentraliserte ordningen for kulturhus, slik at fylkeskommunene dermed får det samlede forvaltningsansvaret for spillemidler til kulturbygg.

I 2010 utgjør spillemidler til Frifond til sammen 125 mill. kroner. I tråd med erfaringstall og forslag til fordelingsnøkkel fra de tre paraplyorganisasjonene, fordeles midlene med 69 pst. til Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner (LNU), 24,5 pst. til Norsk musikkråd og 6,5 pst. til Norsk teaterråd.

4.2 Fordeling av spilleoverskudd til idrettsformål

Det er for 2010 fordelt totalt 1 558,4 mill. kroner fra Norsk Tipping AS til idrettsformål. I henhold til § 10 i lov om pengespill m.v. skal 45,5 pst. av overskuddet til Norsk Tipping AS gå til idrettsformål. Tabellen nedenfor viser fordelingen av spilleoverskuddet til idrettsformål i 2010, fordelt ved kongelig resolusjon 7. mai 2010.

	(i 1 000 kr)
	Tildeling 2010
Idrettsanlegg i kommunene	676 600
Anleggspolitisk program	65 000
Anlegg for friluftsliv i fjellet	8 000
Nasjonalanlegg	24 950
Spesielle anlegg	2 150
Forsknings- og utviklingsarbeid	20 050
Antidopingarbeid	28 050
Fysisk aktivitet og inkludering i idrettslag	10 600
Friluftstiltak for barn og ungdom	11 000
Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité	556 000
Tilskudd til lokale lag og foreninger	156 000
Sum	1 558 400

5 Samfunnssikkerhet og beredskap

Departementene har ansvar for at statlig sektor som helhet ivaretar et målrettet og effektivt beredskapsarbeid. Kulturdepartementet har ansvar for å ivareta samfunnssikkerhets- og beredskapsarbeidet på egen sektor. Dette innebærer at departementet skal:

- ha oversikt over risiko og sårbarhet i egen sektor
- ha definerte mål for beredskapsarbeidet
- ha planer for krisehåndtering
- øve og evaluere

- sørge for at arbeidet er forankret i organisasjonen
- følge opp beredskapsarbeidet i sektoren

Kulturdepartementets beredskapsarbeid er en integrert del av departementets mål- og virksomhetsstyring. Departementet har etablert målstruktur, planer og styringssystemer for beredskapsarbeidet som ledd i arbeidet med å ivareta ovennevnte oppgaver.

6 Kulturdepartementets styring og kontroll av tilskudd

Bakgrunn og historikk

Kulturdepartementet arbeider løpende med å sikre en effektiv og minst mulig administrativ belastende forvaltning både for tilskuddsforvalter og tilskuddsmottakere, og samtidig sikre en mest mulig målrettet og sikker bruk av statens midler. Regelverk for økonomistyring i staten (økonomiregelverket) danner de formelle rammer rundt tilskuddsforvaltningen.

I forbindelse med fastsettelse av et nytt økonomiregelverk for staten i 1996 foretok Kulturdepartementet en gjennomgang av tilskuddsporteføljen og foreslo innført et gradert styrings- og kontrollsystem for tilskuddsforvaltningen, jf. St.prp. nr. 1 (1996-97). Her veide man bl.a. prinsippet om arm-lengdes avstand og forsiktighet med statlig styring på kulturområdet opp mot en forsvarlig tilskuddsforvaltning i tråd med økonomiregelverkets bestemmelser. Stortinget hadde ingen merknader til opplegget, ut over å kommentere at man sluttet seg til betraktningene om styring:

”... at det verken er ønskelig eller praktisk mulig å fastsette presise resultatkrav for alle ansvarsområder til departementet.”

En betydelig del av Kulturdepartementets bevilgninger defineres ikke som tilskuddsordninger, men er enkelttilskudd til institusjoner og organisasjoner og legges fram for Stortinget i den årlige budsjettproposisjonen.

Det graderte styringssystemet fra 1997 ble inndelt i følgende tre styringstyper:

Styringstype 1:

Tilskudd til institusjoner som inngår i funksjonsdelingssystemet, og aksjeselskaper der staten eier mer enn 50 pst.

Styringstype 2:

Tilskuddsordninger

Styringstype 3:

Enkelttilskudd som ikke inngår i styringstype 1

Departementet fikk i 2008-2009 gjennomført en evaluering av departementets tilskuddsforvaltning i regi av Senter for statlig økonomistyring (SSØ). Stortinget ble orientert om dette i Prop. 1 S (2009-2010).

Nytt opplegg for styring, oppfølging og kontroll av tilskudd

Departementet har på bakgrunn av rapporten fra SSØ foretatt en risiko- og vesentlighetsvurdering av tilskuddsporteføljen, og foreslår ut fra denne et justert opplegg for styring, oppfølging og kontroll av tilskudd. Et opplegg for styring, oppfølging og kontroll må ivareta dagens krav til tilskuddsforvaltning og sikre best mulig måloppnåelse og effektiv bruk av statens midler på området. Samtidig er det viktig å unngå belastende administrative rutiner for mottakerne.

Et mål- og resultatstyringssystem på kulturområdet forutsetter at både den kvalitative og kvantitative dimensjon er ivaretatt. Innenfor kultur- og mediepolitikken er det helt sentralt å ivareta den kunstneriske og politiske autonomien hos tilskuddsmottakere og institusjoner. Dette setter grenser for utforming av mål og resultatkrav på kunst- og kulturområdet, og er nærmere behandlet i St.prp. nr. 1 (1996-97).

Det foreslås å innrette tilskuddsforvaltningen innenfor tre styringsnivåer, med ulik grad av styringsintensitet.

Departementet beholder funksjonsdelingsinstitusjonene i en gruppe for seg, i styringsnivå 1. I tillegg plasseres Nasjonalmuseet her, ut fra tilskuddets størrelse.

I tråd med SSØs anbefalinger har man videre trukket en rekke tilskuddsmottakere ut fra den tidligere styringstype 3, fordi de ut fra bl.a. tilskuddets størrelse bør innlemmes i mål- og resultatstyringssystemet. For å unngå et for stort spenn i styringsnivå 1, foreslås det opprettet et nytt mellomnivå, styringsnivå 2. Av samme grunn

er institusjonene under kap 328, post 70 Det nasjonale museumsnettverket plassert i styringsnivå 2.

Tilskuddsordninger i tidligere styringstype 2 vil heretter bli plassert innenfor det av de tre styringsnivåene som er aktuelt ut fra en risiko- og vesentlighetsvurdering og ut fra ordningens egenart.

Innenfor både styringsnivå 1 og 2 er det tale om uensartede grupper, bl.a. med tanke på tilskuddets størrelse og mottakerens egenart. Det vil derfor være nødvendig med en viss grad av individuell vurdering innenfor rammene av mål- og resultatstyringssystemets og økonomiregelverkets rammer, både med tanke på målformuleringer og kriterier, og med tanke på oppfølging og kontroll.

Departementets portefølje omfatter en lang rekke tilskudd som gis på mer generelt grunnlag, ofte med en begrenset størrelse på beløpet. Departementet vil normalt ikke ha annen målsetting med tilskuddet enn å gi generell støtte til formålet. I tillegg gis det tilskudd til en rekke institusjoner og organisasjoner som av prinsipielle grunner ikke skal underlegges statlig styring, ut fra hensyn til ytringsfrihet, trosfrihet, kunstnerisk frihet og andre sentrale demokratiske prinsipper. Disse tilskuddene vil det ikke være formålstjenlig eller kostnadseffektivt å følge opp i samme grad som de øvrige, verken når det gjelder formulering av mål eller oppfølging og kontroll. Disse er plassert i styringsnivå 3, som i stor grad tilsvarende prinsipene i den tidligere styringstype 3, jf. St.prp. nr. 1 (1996-97).

Det videre arbeid og framdrift

Departementet har lagt til grunn at det finnes ulike former for risiko innenfor tilskuddsforvaltningen.

Elementer i risikovurderingen kan f.eks. være:

- tilskuddets størrelse
- mottakers administrative kompetanse og kapasitet
- endringer i ansvarsforhold, utskifting av sentralt personale
- andre endringer i rammebetingelser

Det vil jevnlig bli foretatt risikovurderinger for tilskuddsforvaltningen, bl.a. i tilknytning til departementets overordnede virksomhetsplan. Der en slik vurdering indikerer høy eller økt risiko, vil departementet alltid iverksette en høy grad av oppfølging og kontroll. Tilsvarende, dersom en risiko- og vesentlighetsvurdering indikerer lav eventuelt lavere risiko, vil departementet utøve lavere grad av oppfølging og kontroll. Dette kan f.eks. skje ved at en i større grad bruker stikkprøvekontroller enn det som ellers ville vært tilfelle.

Der det er mulig eller hensiktsmessig vil det bli foretatt planmessige evalueringer. Disse vil bli inkorporert i departementets overordnede virksomhetsplan.

I SSØ-rapporten ble det avdekket svakheter ved noen tilskuddsordninger. Departementet vil i det videre arbeid se nærmere på disse, og kommer tilbake til saken i budsjettproposisjonen for 2012.

Etter denne omleggingen vil styringssystemet bli utformet i tråd med følgende skisse:

Styringsnivåer innenfor Kulturdepartementets budsjett

Styringsnivå	Andel av departementets budsjett	Styringsprinsipp
<i>Styringsnivå 1</i>	24 pst.	
Funksjonsdelingsinstitusjoner: – nasjonale institusjoner, post 70 – region-/landsdelsinstitusjoner, post 71 – knutepunktinstitusjoner, post 72 – Nasjonalmuseet, kap. 322, post 73		Omfatter driftstilskudd til funksjonsdelingsinstitusjonene (nasjonale, region/landsdels- og knutepunktinstitusjoner) samt tilskuddsmottakere som mottar betydelige beløp i driftstilskudd. Mål og resultatkrav utformes etter tilskuddsmottakerens funksjon og egenart. Intensitet på kontroll og oppfølging vil variere ut fra risikovurderinger. Der det er hensiktsmessig, vil departementet gjennomføre evalueringer.
<i>Styringsnivå 2</i>	17 pst.	
– kap. 310, post 75 – kap. 314, post 71 – kap. 320, post 73 og 82 – kap. 322, post 75 og 78 – kap. 323, post 74 og 78 – kap. 324, post 73 og 78 – kap. 326, post 74, 76 og 78 – kap. 328, post 70 – kap. 334, post 73		Omfatter driftstilskudd til museumsnettverket samt en rekke tilskuddsmottakere som departementet anser det hensiktsmessig å inkludere i mål- og resultatstyringssystemet. Gruppen er noe uensartet sammensatt, og målene og kriteriene vil være av varierende karakter ut fra tilskuddsmottakerens funksjon og egenart. Intensitet på kontroll og oppfølging vil variere ut fra risikovurderinger. Der det er hensiktsmessig, vil departementet gjennomføre evalueringer.
<i>Styringsnivå 3</i>	15 pst.	
– kap. 310, post 70 og 76 – kap. 314, post 71, 72, 75, 76 og 79 – kap. 315, post 70, 71, 72, 73, 79 og 82 – kap. 320, post 78 og 79 – kap. 322, post 75 og 78 – kap. 323, post 78 – kap. 324, post 78 – kap. 326, post 73, 75 og 78 – kap. 329, post 78 – kap. 334, post 78 og 79 – kap. 335, post 73 – kap. 337, post 70		Omfatter en lang rekke enkelttilskudd som gis på mer generelt grunnlag, ofte med en begrenset størrelse på beløpet. Dessuten institusjoner og organisasjoner som av prinsipielle grunner ikke skal underlegges statlig styring, ut fra hensyn til ytringsfrihet, kunstnerisk frihet, trosfrihet og andre sentrale demokratiske prinsipper. Det vil ikke bli stilt krav til spesifikke mål og resultatmål på dette nivået. Oppfølging og kontroll vil i utgangspunktet ligge på et lavere nivå. Departementet vil gjennomføre stikkprøver og periodiske mer grundige kontroller. Ved disse vil man bl.a. etterprøve om intensjonene om aktivitet som er presentert i søknaden, er fulgt opp.

7 Oversikt over budsjettforslaget for 2011

Utgifter fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2009	Saldert budsjett 2010	Forslag 2011	Pst. endr. 10/11
	Administrasjon				
300	Kulturdepartementet	118 682	104 423	112 996	8,2
305	Lotteri- og stiftelsestilsynet	76 672	62 970		-100,0
	<i>Sum kategori 08.10</i>	<i>195 354</i>	<i>167 393</i>	<i>112 996</i>	<i>-32,5</i>
	Samfunns- og frivillighetsformål				
310	Tilskudd til trossamfunn m.m.	177 964	173 027	210 041	21,4
314	Kultur og samfunn	25 904	34 276	39 964	16,6
315	Frivillighetsformål	596 645	577 963	855 345	48,0
	<i>Sum kategori 08.15</i>	<i>800 513</i>	<i>785 266</i>	<i>1 105 350</i>	<i>40,8</i>
	Kulturformål				
320	Allmenne kulturformål	659 182	609 687	804 133	31,9
321	Kunstnerformål	364 948	378 236	390 981	3,4
322	Billedkunst, kunsthåndverk og offentlig rom	378 000	407 799	389 249	-4,5
323	Musikkformål	811 465	901 686	966 310	7,2
324	Scenekunstformål	1 374 850	1 524 623	1 630 106	6,9
325	Samordningstiltak for arkiv, bibliotek og museer	136 273	137 014		-100,0
326	Språk-, litteratur- og bibliotekformål	723 517	757 803	805 264	6,3
328	Museums- og andre kulturvernformål	808 413	871 916	868 094	-0,4
329	Arkivformål	280 182	288 047	299 996	4,1
	<i>Sum kategori 08.20</i>	<i>5 536 830</i>	<i>5 876 811</i>	<i>6 154 133</i>	<i>4,7</i>

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2009	Saldert budsjett 2010	Forslag 2011	Pst. endr. 10/11
	Medieformål				
334	Film- og medieformål	606 878	627 498	659 387	5,1
335	Pressestøtte	301 976	311 306	320 957	3,1
337	Kompensasjon for kopiering til privat bruk	37 910	39 910	41 147	3,1
339	Lotteri- og stiftelsestilsynet			70 068	
	<i>Sum kategori 08.30</i>	<i>946 764</i>	<i>978 714</i>	<i>1 091 559</i>	<i>11,5</i>
	Den norske kirke				
340	Kirkelig administrasjon	663 526			
341	Presteskapet	894 656			
342	Nidaros domkirke m.m.	53 276			
	<i>Sum kategori 08.40</i>	<i>1 611 458</i>			
	Sum utgifter	9 090 919	7 808 184	8 464 038	8,4

Korrigert for rammeoverføringer til andre departementer på til sammen 50,6 mill. kroner viser rammen en økning på 9,0 pst.

I tillegg til de midlene som foreslås bevilget under Kulturdepartementets budsjett, blir det også foreslått 54,5 mill. kroner til rehabilitering av Eidsvollsbbygningen og en økning i bevilgningen til prosjektering av nytt bygg til Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design på 135 mill. kroner

under Fornyings-, administrasjons- og kirke-departementet.

Det vil også bli fordelt spillemidler til kulturformål på om lag 416,7 mill. kroner og til samfunnsnyttige eller humanitære organisasjoner på om lag 616,5 mill. kroner i 2011 utenfor statsbudsjettet. Disse midlene vil, i likhet med spilleoverskuddet til idrettsformål, bli fordelt av Kongen.

Utgifter fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)

Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2009	Saldert budsjett 2010	Forslag 2011	Pst. endr. 10/11
01-01	Driftsutgifter	2 513 939	1 368 973	1 429 974	4,5
21-23	Spesielle driftsutgifter	167 223	118 890	98 078	-17,5
30-49	Nybygg, anlegg m.v.	29 346	31 114	31 798	2,2
50-59	Overføringer til andre statsregnskap	852 292	915 104	1 026 088	12,1
70-89	Overføringer til private	5 528 119	5 374 103	5 878 100	9,4
	Sum under departementet	9 090 919	7 808 184	8 464 038	8,4

Inntekter fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2009	Saldert budsjett 2010	Forslag 2011	Pst. endr. 10/11
	Administrasjon				
3300	Kulturdepartementet	2 966	66	68	3,0
3305	Inntekter fra spill, lotterier og stiftelser	893 910	877 899		-100,0
	<i>Sum kategori 08.10</i>	<i>896 876</i>	<i>877 965</i>	<i>68</i>	<i>-100,0</i>
	Kulturformål				
3320	Allmenne kulturformål	1 407	101	1 330	1 216,8
3322	Billedkunst, kunsthåndverk og offentlig rom	115	103	106	2,9
3323	Musikkformål	34 143	33 441	34 478	3,1
3324	Scenekunstformål	25 596	26 003	26 809	3,1
3325	Samordningstiltak for arkiv, bibliotek og museer	42 092	37 843		-100,0
3326	Språk-, litteratur- og bibliotekformål	18 375	8 241	9 046	9,8
3329	Arkivformål	26 948	12 420	12 805	3,1
	<i>Sum kategori 08.20</i>	<i>148 676</i>	<i>118 152</i>	<i>84 574</i>	<i>-28,4</i>
	Medieformål				
3334	Film- og medieformål	40 905	33 195	33 744	1,7
3339	Inntekter fra spill, lotterier og stiftelser			846 145	
	<i>Sum kategori 08.30</i>	<i>40 905</i>	<i>33 195</i>	<i>879 889</i>	<i>2 550,7</i>
	Den norske kirke				
3340	Kirkelig administrasjon	46 648			
3341	Presteskapet	54 560			
3342	Nidaros domkirke m.m.	20 530			
	<i>Sum kategori 08.40</i>	<i>121 738</i>			
	Skatter og avgifter				
5568	Sektoravgifter under Kulturdepartementet	43 804	18 404	57 256	211,1
	<i>Sum kategori 08.50</i>	<i>43 804</i>	<i>18 404</i>	<i>57 256</i>	<i>211,1</i>
	Sum inntekter	1 251 999	1 047 716	1 021 787	-2,5

Oversikt over poster med stikkordet ”kan overføres”, utenom 30-49 poster:

(i 1 000 kr)

Kap.	Post	Benevnelse	Overført per 01.01.2010	Forslag 2011
310	75	Tilskudd til private kirkebygg	245	10 432
315	74	Frivillighetsregister		3 229
320	73	Nasjonale kulturbygg	38 175	163 000
320	74	Tilskudd til tiltak under Norsk kulturråd	6 245	258 962
320	75	Kulturprogram	49	10 647
321	73	Kunstnerstipend m.m.	731	115 724
324	21	Spesielle driftsutgifter		68 693
334	71	Filmtiltak m.m.	9 557	26 898
334	75	Medieprogram	6 445	23 875

Når stipendperioden for enkelte stipendmottakere blir endret bl.a. ved permisjoner, blir bevilgningsbehovet på kap. 321, post 73 redusert i en budsjettermin. Behovet vil øke tilsvarende i senere budsjettermin.

Bevilgningene til kontingenter for departementets deltakelse i EUs kultur- og mediepro-

grammer bygger på anslag og varierer som følge av valutasvingninger.

For de øvrige postene blir det gitt tilskudd til prosjekter og formål som trenger lang planleggings- og gjennomføringstid. Tilskuddene til disse prosjektene blir normalt utbetalt over flere år.

Antall årsverk under Kulturdepartementet per 01.03.2010:

Kap.	Betegnelse	Per 01.03.2010
300	Kulturdepartementet	127
305	Lotteritilsynet	67
320	Allmenne kulturformål	50
322	Billedkunst, kunsthåndverk og offentlig rom	13
323	Musikkformål	71
324	Scenekunstformål	33
325	Samarbeidstiltak for arkiv, bibliotek og museer	68
326	Språk-, litteratur- og bibliotekformål	436
329	Arkivformål	243
334	Film- og medieformål	138
Sum årsverk		1 246

Del II
Budsjettforslag

8 Nærmere omtale av bevilgningsforslaget

Programkategori 08.10 Administrasjon (kap. 300)

Utgifter under programkategori 08.10 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2009	Saldert budsjett 2010	Forslag 2011	Pst. endr. 10/11
300	Kulturdepartementet	118 682	104 423	112 996	8,2
305	Lotteri- og stiftelsestilsynet	76 672	62 970		-100,0
	Sum kategori 08.10	195 354	167 393	112 996	-32,5

Utgifter under programkategori 08.10 fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)

Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2009	Saldert budsjett 2010	Forslag 2011	Pst. endr. 10/11
01-01	Driftsutgifter	184 788	166 551	109 396	-34,3
21-23	Spesielle driftsutgifter	5 144	842	3 600	327,6
70-89	Overføringer til private	5 422			
	Sum kategori 08.10	195 354	167 393	112 996	-32,5

Programkategori 08.10 omfatter Kulturdepartementets administrasjonsutgifter. Lotteri- og stiftelsestilsynet er f.o.m. 2011 flyttet til programkate-

gori 08.30 Medieformål, nytt kap. 339 Lotteri- og stiftelsestilsynet.

Kap. 300 Kulturdepartementet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2009	Saldert budsjett 2010	Forslag 2011
01	Driftsutgifter	118 682	104 423	109 396
21	Spesielle driftsutgifter			3 600
	Sum kap. 300	118 682	104 423	112 996

Budsjettforslag 2011**Post 01 Driftsutgifter**

Departementets hovedoppgaver er knyttet til utvikling og gjennomføring av den statlige politikken på kultur-, medie-, idretts- og frivillighetsfeltet.

Bevilgningen skal dekke departementets egne lønns- og driftsutgifter. Posten er pris- og lønnsjustert.

Opptappingen av Kulturløftet er i rute.

Posten kan overskrides med inntil samme beløp som departementet får i merinntekter under kap. 3300, post 01 Ymse inntekter, jf. forslag til vedtak II, nr. 1.

Post 21 spesielle driftsutgifter

Bevilgningen skal dekke lønns- og driftsutgifter til utvalg for gjennomgang av tros- og livssynspolitikken samt utvalgets sekretariat.

Rapport 2009

På kulturområdet var de viktigste administrative arbeidsoppgavene:

- oppfølging av kulturløftet med basis i regjeringserklæringen
- nytt kulturråd er oppnevnt etter nye regler for oppnevning og sammensetning som innebærer at antall medlemmer er redusert til ti med fire nummeriske varamedlemmer som i sin helhet oppnevnes av Kongen
- prøveordningen med kulturkort for ungdom ble videreført
- behandling av klager over enkeltvedtak fattet av Norsk kulturråd og Utvalget for statens stipend og garantiinntekter for kunstnere
- oppfølging av Løken-utvalgets rapport Forenklet, samordnet og uavhengig. Om behov for endringer i tilskuddsforvaltningen for kunst- og kulturfeltet og tilhørende høringsrunde
- oppfølging av St.meld. nr. 32 (2007-2008) *Bak kulissene*
- oppfølging av St. meld. nr. 10 (2007-2008) *Knutepunkt - Kriterium for knutepunktstatus og vurdering av gjennomføring av knutepunktoppdraget*
- oppfølging av St. meld. nr. 21 (2007-2008) *Samspill – et løft for rytmisk musikk*
- utvidelsen av Den kulturelle skolesekken til den videregående skole fortsatte i 2009

- gjennomgang av Rikskonsertene. Difis rapport av gjennomgangen Nye tider – nye takter? En gjennomgang av Rikskonsertene ble sendt på bred høring.
- forsøksprogrammet for rekruttering av kvinner til ledende stillinger innenfor scenekunst, musikk, film og TV, Kunstens kvinner, ble sluttført og evaluert.
- oppfølging av forhandlinger om nye overenskomster i orkestterselskapene
- i 2009 kom forsøksordningen for profesjonalisering av kor i gang. Forsøksordningen ble evaluert i løpet av året.
- arbeid med endring av regelverk for statlig forsikring av gjenstander som lånes fra utlandet til utstillinger i Norge avsluttet
- oppfølging av Telemarksforskning-Bøs rapport Kunstnernes aktivitet, arbeids- og inntektsforhold, 2006 og tilhørende høringsrunde
- arbeid med regjeringens plandokument "arkitektur.nå"
- videreføring av arbeidet med kulturutvekslingsfondet med Polen
- oppfølging av kulturløftet med basis i regjeringserklæringen
- oppfølging av St. meld. nr. 35 (2007-2008) *Mål og mening. Ein heilskapleg norsk språkpolitikk*, som ble lagt fram i juni 2008
- arbeid med og oppfølging av St. meld. nr. 23 (2008-2009) *Bibliotek. Kunnskapsallmenning, møtestad og kulturarena i ei digital tid*, som ble lagt fram i april 2009
- arbeid med og oppfølging av St. meld. nr. 24 (2008-2009) *Nasjonal strategi for digital bevaring og formidling av kulturarv*, som ble lagt fram i april 2009
- arbeid med og oppfølging av St. meld. nr. 49 (2008-2009) *Framtidas museum. Forvaltning, forskning, formidling, fornying*, som ble lagt fram i august 2009
- oppfølging av rapporten Evaluering av Bokavtalen fra Telemarksforskning
- igangsetting av arkitektkonkurranse med sikte på et nybygg på Vestbanen for Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design
- løpende behandling av byggesaker på kulturfeltet – husleiefinansierte prosjekter, tilskudd til nasjonale kulturbygg og spillemidler til kulturbygg
- byggearbeider for det nasjonale pop og rock-senteret Rockheim pågikk hele 2009
- Kulturminneåret ble gjennomført
- oppfølging av museumsreformen

De viktigste administrative arbeidsoppgavene på medieområdet var:

- framleggelse av stortingsmelding om NRK-plakaten, jf. St.meld. nr. 18 (2008-2009) *NRK-plakaten - dekning av valg* og Innst. S. nr. 237 (2008-2009)
- framleggelse av odelstingsproposisjon om endringer i kringkastingsloven, jf. Ot.prp. nr. 81 (2008-2009) Om lov om endringer i lov 4. desember 1992 nr. 127 om kringkasting og Innst. O. nr. 77 (2008-2009)
- arbeid med utkast til endringer i film- og videogramloven, jf. Prop. 102 L (2009–2010) Endringer i lov 15. mai 1987 nr. 21 om film og videogram, lagt fram 26. mars 2010 og Innst. 274 L (2009-2010)
- oppfølging av St.meld. nr. 14 (2007-2008) *Data-spill*, har bl.a. ført til en tilskuddordning til lansering av dataspill
- arbeid med forskrifter om tilskudd til filmformål. Forskrift om tilskudd til audiovisuelle produksjoner og forskrift om tilskudd til manuskriptutvikling og utdanningsrettede tiltak trådte i kraft 1. januar 2010.
- arbeid med forslag om endringer i kringkastingsloven og -forskriften om regelen som gjelder abonnentvalg i kabelnett – høringsrunden førte til at det ble nedsatt en arbeidsgruppe som skal utrede behovet for tiltak som kan sikre økt valgfrihet og mangfold for tv-seerne. Gruppen legger fram sitt arbeid høsten 2010
- arbeid med en stortingsmelding om digital radio, der det skal drøftes om myndighetene bør innta en mer aktiv rolle for å fremme digitalisering av radiomediet, ble igangsatt
- arbeid med behandling av klager på tildeling av lokalradiokonsesjoner førte til at departementet opphevet Medietilsynets konsesjonstildelinger i 20 konsesjonsområder, konsesjonene i disse områdene ble lyst ut på nytt sammen med åtte konsesjoner på frekvenser som tidligere var forbeholdt NRK Klassisk. Departementet mottok til sammen 46 klager på Medietilsynets tildelingsvedtak etter reutlysning og NRK Klassisk-utlysningen. I fem av sakene kom departementet til at tilsynets vedtak måtte oppheves. I de øvrige sakene opprettholdt departementet tilsynets vedtak
- departementet har oppnevnt et mediestøtteutvalg som skal foreta en helhetlig vurdering av bruk av tilskuddsordninger og andre økonomiske virkemidler på medieområdet, og som skal inkludere en gjennomgang av pressestøtten og nullsatsen for moms på aviser. Utvalget skal avgi sin innstilling i løpet av 2010

- departementet har oppnevnt et medieansvarsutvalg som skal foreta en samlet vurdering av reglene om plassering av ansvar for ytringer i mediene, og som skal avgi sin innstilling våren 2011

Departementets viktigste oppgaver på idrettsområdet var:

- forvaltning av overskuddet fra Norsk Tipping AS til idrettsformål
- fordeling av tilskudd til bygging og rehabilitering av idrettsanlegg i kommunene, herunder fordeling av "sysselsettingspakken" samt oppfølging av departementets anleggspolitiske program
- dialog med Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité (NIF) om søknad og rapportering samt om forbundets økonomi
- videreføring av tilskuddsordningen til lokale idrettslags arbeid for barn og ungdom og tilskuddsordningen til inkludering i idrettslag
- arbeid innenfor antidopingfeltet
- forsknings- og utviklingsarbeid
- oppfølging av det elektroniske systemet for idrettsanleggsregistrering
- kvalitetssikring av Norges Fotballforbunds planer om arrangement av europamesterskapet i fotball i 2016, EURO 2016, i lys av behov for statlig tilskudd

De viktigste administrative arbeidsoppgavene på frivillighetsfeltet, tros- og livssynsfeltet og kultur og samfunnsfeltet var:

- Oppfølging av St.meld. nr. 39 (2006-2007) *Frivillighet for alle*
- Ny merverdiavgiftskompensasjonsordning til frivillige organisasjoner
- Ulike tilskuddsordninger og andre løpende saker på frivillighetsfeltet, herunder oppfølging og kontroll av tilskudd til frivilligsentraler
- Arbeid med løpende saker på tros- og livssynsamfunnsområdet
- Tildeling av midler fra Den kulturelle spaserstokken
- Arbeid med saker i tilknytning til kultur og næring
- Arbeid med norsk-russisk handlingsplan for kultursamarbeid i nordområdene

De viktigste administrative oppgavene på lotteri- og pengespillområdet var:

- ny fordelingsnøkkel for overskuddet fra Norsk Tipping AS (tippenøkkelen) ble iverksatt fra 1. januar 2009

- det ble fra mars 2009 åpnet for at spillere på Norsk Tippings spill kan fordele 5 pst. av det de spiller for til en frivillig organisasjon i sitt lokalmiljø (grasrotordningen)
- det ble fastsatt en ny forskrift om fordeling av Norsk Tippings overskudd til samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner som trådte i kraft 12. juni 2009
- det ble vedtatt forbud mot å oppstille bingo-automater, med ikrafttredelse fra 2010
- det ble iverksatt arbeid med å innhente en ekstern vurdering av ressurs situasjonen i Lotteri- og stiftelsestilsynet
- på bakgrunn av Riksrevisjonens Dokument 3:14 (2008-2009) Riksrevisjonens utvidede revi-

sjon av Norsk Tipping AS ble det bestilt en ekstern vurdering av departementets eierstyring av Norsk Tipping AS

- på bakgrunn av en ekstern økonomigjennomgang av Norsk Tipping AS fastsatte departementet i november 2009 sine forventninger til Norsk Tippings videre tiltak for effektivisering av driften

Programkategori 08.40 Den norske kirke er overført til Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet fra 2010, jf. Prop. 1 S Tillegg 3 (2009-2010). Resultatrapport for 2009 er omtalt i Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementets budsjettproposisjon for 2011.

Kap. 3300 Kulturdepartementet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2009	Saldert budsjett 2010	Forslag 2011
01	Ymse inntekter		66	68
16	Refusjon av foreldrepenger	1 175		
18	Refusjon av sykepenges	1 791		
	Sum kap. 3300	2 966	66	68

Post 01 Ymse inntekter

Posten gjelder inntekter i forbindelse med seminarer, konferanser m.m., jf. kap. 300, post 01.

Kap. 305 Lotteri- og stiftelsestilsynet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2009	Saldert budsjett 2010	Forslag 2011
01	Driftsutgifter	66 106	62 128	
21	Spesielle driftsutgifter	5 144	842	
70	Tiltak mot pengespillproblemer, <i>kan overføres</i>	5 422		
	Sum kap. 305	76 672	62 970	

F.o.m. 2011 er Lotteri- og stiftelsestilsynet flyttet til nytt kap. 339 Lotteri- og stiftelsestilsynet. For nærmere omtale av budsjettforslaget for 2011 og rap-

port for 2009 vises det til kap. 339 under programkategori 08.30 Medieformål.

Kap. 3305 Inntekter fra spill, lotterier og stiftelser

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2009	Saldert budsjett 2010	Forslag 2011
01	Spilleoverskudd fra Norsk Tipping AS	833 400	833 333	
02	Gebyr – lotterier	7 819	4 540	
03	Refusjon	45 418	38 949	
04	Gebyr – stiftelser	167	235	
07	Inntekter ved oppdrag	5 286	842	
16	Refusjon av foreldrepenger	1 525		
17	Refusjon lærlinger	78		
18	Refusjon av sykepenges	217		
	Sum kap. 3305	893 910	877 899	

F.o.m. 2011 er inntekter fra spill, lotterier og stiftelser flyttet til nytt kap. 3339 Inntekter fra spill, lotterier og stiftelser. For nærmere omtale vises

det til kap. 3339 under programkategori 08.30 Medieformål.

Programkategori 08.15 Samfunns- og frivillighetsformål (kap. 310–315)

Utgifter under programkategori 08.15 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2009	Saldert budsjett 2010	Forslag 2011	Pst. endr. 10/11
310	Tilskudd til trossamfunn m.m.	177 964	173 027	210 041	21,4
314	Kultur og samfunn	25 904	34 276	39 964	16,6
315	Frivillighetsformål	596 645	577 963	855 345	48,0
	Sum kategori 08.15	800 513	785 266	1 105 350	40,8

Utgifter under programkategori 08.15 fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)					
Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2009	Saldert budsjett 2010	Forslag 2011	Pst. endr. 10/11
70-89	Overføringer til private	800 513	785 266	1 105 350	40,8
	Sum kategori 08.15	800 513	785 266	1 105 350	40,8

Programkategorien omfatter tilskudd til tros- og livssynssamfunn, tilskudd til kultur og samfunn og tilskudd til frivillige organisasjoner og frivilligsentraler m.m.

Frivillighetsfeltet

Omfanget av frivillig organisering og frivillig innsats i Norge er høyt i internasjonal sammenheng. Den voksne befolkningen utførte nesten 200 millioner timer frivillig arbeid i 2009. Utbredelsen av lokalt foreningsliv og den høye andelen av befolkningen som deltar i frivillig arbeid, viser at frivillige organisasjoner er en stor og viktig del av sivilsamfunnet i Norge. Gjennom omfattende frivillig innsats og tjenesteproduksjon yter frivillig sektor betydelige bidrag til samfunnet av økonomisk, menneskelig og samfunnsmessig karakter. Frivillige organisasjoner har spilt en betydelig rolle i utviklingen av demokratiet og oppbyggingen av

det norske samfunnet. Det første satellittregnskapet for frivillig sektor viser at verdiskapingen i de ideelle og frivillige organisasjonene utgjorde totalt 35 mrd. kroner i 2007. Sysselsettingen er beregnet til 70 000 årsverk, som øker til over 180 000 årsverk dersom man inkluderer den ubetalte arbeidsinnsatsen knyttet til ideell og frivillig virksomhet.

Nyere forskning dokumenterer en livskraftig og dynamisk frivillig sektor som holder seg godt i internasjonal sammenligning, særlig når det gjelder frivillig arbeid på kultur- og fritidsfeltet, som utgjør tyngdepunktet i sektoren. Andelen av befolkningen som gjør frivillig arbeid har gått noe ned. Til tross for denne nedgangen er Norge fortsatt i verdenstoppen i frivillighet. Det totale antallet frivillige årsverk som gjøres hvert år er stabilt, bl.a. som følge av befolkningsøkningen. Forskning synliggjør samtidig at det skjer en rekke endringer på frivillighetsfeltet, både i omfang,

form og innhold. Undersøkelser viser bl.a. en utvikling der deltakelsen går fra medlemskap til ad hoc-preget frivillig innsats, motivasjonen går fra kollektive til mer individuelle prosjekt, og organisasjonene synes i mindre grad å ha en bred sosial sammensetning enn tidligere.

De tradisjonelle frivillige organisasjonene i Norge har hatt en formell demokratisk oppbygning med basis i lokale foreninger og aktivitet for medlemmer. Medlemskapsmodellen har stor betydning for organisasjonssamfunnets rolle i demokratiet. Oppslutningen om interne demokratiske strukturer er fortsatt sterk i organisasjonssamfunnet, særlig blant de eldre medlemmene. Forskning viser imidlertid en utvikling hvor en større del av befolkningen står helt utenfor de medlemsbaserte frivillige organisasjonene, og andelen som er svært aktive går ned. Generelt synes det å være mer åpenhet for å drive frivillighet i nye former. F.eks. frivillighet for velferdsformål, som tidligere var dominert av brede medlemsorganisasjoner, har nå en stor andel frivillige uten medlemskap som arbeider for en sak de er opptatt av. Et annet eksempel er virtuell frivillighet knyttet til sosiale medier på Internett, som er en voksende arena for frivillig arbeid, og et av de viktigste områdene for unges frivillighet. Mye tyder på at frivillige uten medlemskap er løsere knyttet til organisasjonene de jobber for. Motivasjonen for deltakelse i frivillig virksomhet synes i større grad å knytte seg til ønske om personlig utvikling og kompetanse. Samlet sett synes frivillighetsfeltet å gå i retning av å fungere mer som arena for sosial aktivitet og utfoldelse av personlige interesser.

Særlig grupper med lav inntekt, trygdede, unge menn med lav utdanning, og minoritetsgrupper viser seg å falle utenfor det frivillige organisasjonslivet. Årsakene er sammensatte, men noe av forklaringen synes å være at gamle organisasjoner som tradisjonelt har favnet sosialt bredt, erstattes av nye organisasjoner som har et mer avgrenset fokus og retter seg mot definerte grupper. En annen forklaring synes å være at dagens organisasjonssamfunn er vanskeligere å orientere seg i og åpner i større grad opp for at den enkelte skal kunne velge ut i fra egne interesser. Dette kan være vanskelig, samtidig som det gir en rekke muligheter for å finne en egnet organisasjonsaktivitet. Det viser seg også at små samfunn lykkes bedre med å trekke med større deler av befolkningen i frivillig arbeid enn storbyer, selv om sosial status har betydning også på mindre steder. Disse forskjellene mellom storbyer og mindre lokalsamfunn er noe nytt i norsk sammenheng.

Generelt viser forskning at minoriteter er underrepresentert blant de frivillige. Bildet er imidlertid sammensatt. Nyere undersøkelser viser at deler av minoritetsbefolkningen har en forholdsvis høy frivillig innsats, særlig i politiske- og religiøse sammenhenger, og innen velferdsområdet. Høy deltakelse synes særlig å ha sammenheng med botid og språkferdigheter. Til tross for høy frivillig innsats på mange områder, er minoriteter i mindre grad medlemmer, og har sjeldnere verv i organisasjonene de jobber for. Dette er særlig tydelig i forhold til borettslag der mange deltar i frivillig arbeid, samtidig som de er underrepresentert i styresammenheng.

Kjønnsforskjellene i norsk frivillig organisasjonsliv synes å ha blitt mindre. Hovedmønsteret er at yngre kvinner deltar mer enn yngre menn, mens eldre menn deltar mer enn eldre kvinner. Det har særlig vært en nedgang i andelen menn som gjør mye frivillig arbeid, dvs. mer enn en time i uka. Dermed har forskjellen i menns og kvinners totale bidrag blitt redusert. Når det gjelder unge menn er det en tendens til at denne gruppen tar en pause ved utgangen av tenårene og kommer tilbake først i foreldrefasen rundt 35 års alderen. Det er videre en klar systematikk i hvilke unge menn som ikke deltar i frivillig arbeid. Det er først og fremst utdanningsnivå som skiller mellom de som er på innsiden og utsiden av organisasjonssamfunnet. Utdanningsnivå og ledighet/trygd ser ikke ut å ha samme effekt på kvinners deltakelse som menns.

Utfordringer og satsinger

Regjeringen støtter aktivt opp under utviklingen av et levende sivilsamfunn gjennom et nært samarbeid med frivillige organisasjoner og ved å støtte og legge til rette for frivillig engasjement. Regjeringens frivillighetspolitikk er å legge til rette for bedre generelle rammevilkår for sektoren. En rekke tiltak av betydning for frivillig sektor er allerede iverksatt eller under utarbeiding.

Regjeringen etablerte en tilskuddsordning for kompensasjon av merverdiavgift til frivillige organisasjoner 1. januar 2010 med en bevilgning på 396 mill. kroner. Tidligere ordning for kompensasjon av merverdiavgift for enkelte tjenester som ble innført i forbindelse med merverdiavgiftsreformen i 2001, ble innlemmet i tilskuddsordningen. Formålet med den nye ordningen er å kompensere for kostnader som frivillige organisasjoner har til merverdiavgift ved kjøp av varer og tjenester. Ordningen er utarbeidet i samarbeid med frivillig sektor. Frivillighet Norge og Norges

idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité har vært representert i utvalget som har kommet med innspill til ordningen. Konklusjonene fra utvalget, deriblant modellene for kompensasjon, er omtalt i Kultur- og kirkedepartementets Prop. 1 S (2009-2010). Søkerne må kunne dokumentere at frivillig innsats er en viktig del av virksomheten det søkes om kompensasjon for i henhold til søknad. Gratis arbeidsinnsats, medlemskontingent og gaver likestilles i forhold til å oppfylle kravet til frivillig innsats. Kompensasjon ytes bare i den utstrekning kostnaden eller anskaffelsen skjer til bruk i den frivillige og ikke-fortjenestebaserte delen av organisasjonen. Tilskuddsordningen er nærmere beskrevet under kap. 315, post 70.

Fra 2009 ble det iversatt ny fordelingsnøkkelen for spilleoverskuddet fra Norsk Tipping. Den nye tippenøkkelen innebærer at Norsk Tippings overskudd blir fordelt med 45,5 pst. til idrett, 36,5 pst. til kultur og 18 pst. til samfunnsnyttige eller humanitære organisasjoner som ikke er tilknyttet Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité (NIF). De organisasjonene som mottok automatinntekter i 2001, får dermed en årlig andel av Norsk Tippings overskudd. Totalt ble 3 425 mill. kroner fordelt til ulike formål via den nye tippenøkkelen i 2010.

Stortinget vedtok i desember 2008 endringer i pengespilloven § 10 som legger til rette for å gi en andel til et lokalt formål ved spill på Norsk Tippings spill. Denne grasrotandelsordningen ble iverksatt 2009. I 2010 regner man med at lokale lag og foreninger vil motta ca. 250 mill. kroner i støtte gjennom grasrotandelsordningen.

Etableringen av et frivillighetsregister må sees i sammenheng med den betydningen frivillige organisasjoner har i det norske samfunnet. Et sentralt formål med etableringen av registeret er å forbedre og forenkle samhandlingen mellom frivillig virksomhet og offentlige myndigheter. Foreninger, stiftelser og aksjeselskap som er selvstendige rettssubjekter har en rett til å registrere seg under forutsetning av at de driver frivillig virksomhet og at virksomheten ikke er fortjenestebasert. Det er etablert et brukerforum som skal sikre en systematisk dialog mellom Brønnøysundregistrene som registerorgan, og representanter fra frivillig virksomhet som brukere. Frivillighetsregisteret vil i 2011 bli videreutviklet, bl.a. knyttet til ordningen for merverdiavgiftskompensasjon for frivillige organisasjoner.

I Soria Moria II heter det: "Regjeringen vil forenkle og avbyråkratisere samhandlingen mellom det offentlige og frivillig sektor og vri støtten over

fra prosjektstøtte til frie midler". St.meld. nr. 39 (2006-2007) *Frivillighet for alle* skisserer strukturer og rammevilkår som vil inngå i forenklingsarbeidet overfor frivillig sektor. Målsettingen er å gjøre den totale samhandlingen mellom offentlig sektor og frivillig sektor så enkel og helhetlig som mulig. Arbeidet med forenklingstiltak vil bli fulgt opp i 2011.

Frivillighet for alle er den overordnede visjonen for regjeringens frivillighetspolitikk. Organisasjonsdeltakelse gir muligheter for medvirkning, utfoldelse og meningsfull aktivitet som er av stor verdi for den enkelte og for samfunnet. De frivillige organisasjonene i Norge har lang tradisjon for å være åpne og inkluderende, og har samlet brede lag av befolkningen. Nyere forskning viser tegn til en utvikling i retning av større sosiale forskjeller, som er en utfordring både for de frivillige organisasjonene og myndighetene.

Frivilligsentralene har gjort det enklere for mange å delta i frivillig arbeid og er viktige møtesteder for frivillig innsats, deltakelse og tilhørighet i nærmiljøet. De har stor bredde i aktiviteter innen kultur-, fritids- og nærmiljøfeltet. Sentralene går nye veier for å engasjere folk til lokal frivillig innsats. En aktiv og inviterende holdning kombinert med konkrete oppgaver knyttet til de frivilliges ønsker og interesser har gitt resultater. Mange sentraler fungerer også som møteplass for andre grupper enn de som normalt deltar i frivillige organisasjoner. Frivilligsentralene har som mål å samarbeide med de positive kreftene som finnes lokalt: ulike lag og foreninger, menigheter, offentlige myndigheter og enkeltpersoner.

Frifond er en tilskuddsordning rettet mot barn og unge, og formålet er å stimulere til aktivitet og deltakelse på lokalt nivå. Ordningen skal bidra til å styrke de generelle rammebetingelsene for barne- og ungdomsorganisasjoner og er en viktig del av regjeringens satsing på aktivitetsskaping blant barn og unge i frivillige organisasjoner og "lavterskelaktivitet" i frittstående grupper og foreninger, jf. også omtale av fordelingen av spilleoverskudd til kulturformål under pkt. 5.1 i innledningen til denne proposisjonen.

Forskning bidrar til økt kunnskap og forståelse av sivilsamfunn og frivillig sektor og er et prioritert område i regjeringens frivillighetspolitikk. Forskningsprogrammet "Virtuelt senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor" har som mål å styrke kunnskapen om frivillig sektors betydning og rolle i samfunnet, bidra til å videreutvikle en helhetlig frivillighetspolitikk og styrke frivillig sektor gjennom økt forskningsbasert kunnskap. Programmet finansieres av Kultur-

departementet i samarbeid med andre departement. Behovet for økt kunnskap om frivillig sektor og sivilsamfunn er fortsatt stort.

Det er utarbeidet et satellittregnskap for frivillig sektor for å få økt kunnskap om frivillig sektors samfunnsøkonomiske betydning. Et satellittregnskap er et tilleggsregnskap til nasjonalregnskapet, der formålet er å belyse en gitt sektor som er dårlig dekket i det ordinære nasjonalregnskapet. Arbeidet med satellittregnskapet vil videreføres i 2011.

Kultur og samfunn

Kultur og næring

Kunst og kultur har stor verdi i seg selv. Samtidig har satsing på kultur betydning for andre samfunnsområder når det gjelder bl.a. innovasjon, næringsutvikling og arbeidsplasser.

Kulturnæringene er vekstnæringer som bidrar direkte til nasjonaløkonomien gjennom sysselsetting og produksjon, og omtrent 4 pst. av landets sysselsatte er ansatt i kulturnæringene. I tillegg kan kulturaktører og kulturnæringer gi bidrag til tradisjonelle næringer gjennom sin kulturkompetanse og kreativitet og ved å bidra med innhold i ulike produkter.

Satsning på kultur og kulturbasert næringsutvikling kan spille en viktig rolle i lokal og regional utvikling og omstilling. Et mangfold av gode kulturtilbud og aktiviteter kan være med og styrke fellesskapet, livskvaliteten og kompetansen hos innbyggerne. Kultur og kulturbaserte næringer kan være med å øke kjennskapen til en region og ellers være viktig i merkevarebygging og profilering av regionen, særlig sett i sammenheng med reiseliv.

Samspill mellom kultur og næringsliv kan bidra til utvikling og vekst både i kulturlivet og i næringslivet. Kulturlivet kan bidra til omstilling og innovasjon i næringslivet i f.eks. design- og produktutvikling, markedsføring og organisasjonsutvikling. Det er også interesse fra kulturlivet om å samarbeide med næringslivet, både ut fra behov for inntekter, men også knyttet til publikumsutvikling, nye formidlingsarenaer og profesjonell kompetanse knyttet til kultursektorens næringsaspekter.

Kulturbudsjettet er derfor viktig for utviklingen av kulturnæringer. Under flere kapitler på Kulturdepartementets budsjett gis det tilskudd til tiltak som bidrar til å understøtte kulturbasert næringsutvikling. Det settes i tillegg av midler til enkelte kulturnæringsaspekter og støtte til tiltak for

å bidra til økt samarbeid mellom kulturinstitusjoner og næringslivet.

Kultursamarbeid i nordområdene

Regjeringen slår i Soria Moria-erklæringen fast at nordområdene er et av de viktigste strategiske satsningsområdene for Norge. Den overordnede målsettingen for regjeringens nordområdestrategi er å skape bærekraftig vekst og utvikling i nord. Kulturfeltet og kultursamarbeid over grensene er viktig. Regjeringens politikk er en bred nasjonal satsing på bosetting, arbeid, verdiskaping, utdanning, kultur og kontakt over grensene i nord.

Kulturfeltet og kultursamarbeid over grensene er en viktig del av satsningen. Dette er synliggjort gjennom *Mulighetenes landsdel - handlingsplan for kultur i Nordområdene* som Kultur- og kirkedepartementet la fram høsten 2009. Handlingsplanen skal bidra til å sikre og styrke kulturlivet og kulturfeltets bidrag til utvikling i nordområdene. Arbeidet med oppfølging av planen fortsetter i 2011. Dette skjer gjennom bidrag til kulturliv og til kultursamarbeid i de tre nordligste fylkene, gjennom en styrking av det norsk-russiske kultursamarbeidet og gjennom styrking av kultursamarbeidet i andre internasjonale fora med nedslagsfelt i nordområdene.

De tre nordnorske fylkeskommunene har samarbeidet om felles satsing på kultur i flere år. Samarbeidet har vært regulert gjennom en samarbeidsavtale som ble inngått for første gang i 1991. I avtaleperioden 2010 – 2013 er profesjonell musikk, film og visuell kunst satsingsområder.

Den norsk-russiske handlingsplanen for kultursamarbeid i nordområdene som ble signert i 2009 blir nå iverksatt. I september 2010 arrangeres de første norsk-russiske kulturdager i Arkhangelsk. Gjennom det første treårige samarbeidsprogrammet styrkes kultursamarbeidet særlig innenfor bibliotekfeltet, filmsektoren, musikkfeltet, og når det gjelder barne- og ungdomskultur og urfolkskultur. En norsk-russisk nettbasert informasjonstjeneste blir etablert i løpet av 2010.

Departementet arbeider for et styrket kultursamarbeid i nordområdene også gjennom deltakelse i Den nordlige dimensjons Kulturpartnerskap (NDPC) mellom Russland, EU og EØS, som signeres i november 2010.

Den kulturelle spaserstokken

Den kulturelle spaserstokken er en oppfølging av St.meld. nr. 25 (2005–2006) *Mestring, muligheter og mening*. *Framtidens omsorgsutfordringer* fra

Helse- og omsorgsdepartementet. Den kulturelle spaserstokken skal gi eldre et bredt og profesjonelt kulturtilbud og er basert på at kommunene kan søke departementet om midler til relevante prosjekter og tiltak. Gjennom økt samarbeid mellom kultursektoren og omsorgssektoren skal det på denne måten legges til rette for og utvikles gode kunst- og kulturprosjekter lokalt for eldre. Midlene til Den kulturelle spaserstokken bevilges fra både Helse- og omsorgsdepartementet og Kulturdepartementet.

Tros- og livssynssamfunn utenfor Den norske kirke

Tros- og livssynsfriheten er en grunnleggende menneskerettighet. Retten til "fri religionsutøvelse" er nedfelt i Grunnloven. Dette er ytterligere utdypet i lov om trdomssamfunn og ymist anna, som ble vedtatt i 1969. I henhold til § 1 i denne loven har alle rett til å drive religiøs virksomhet alene eller sammen med andre og å etablere trossamfunn når rett og sømmelighet ikke blir krenket. Norge er dessuten forpliktet gjennom Europarådets konvensjon om beskyttelse av menneskerettighetene, FNs konvensjon om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter og FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter til å ivareta tros- og livssynsfriheten.

Statens fremste oppgave i tros- og livssynspolitikken er å styrke og beskytte tros- og livssynsfriheten. I Norge har staten i tillegg en målsetting om å føre en aktivt støttende tros- og livssynspolitikk og aktivt fremme tros- og livssynsmessig virksomhet, bl.a. gjennom årlige tilskudd til tros- og livssynssamfunn utenfor Den norske kirke. Videre er det en målsetting at offentlige myndigheter skal bidra til å fremme dialog og samarbeid mellom tros- og livssynssamfunnene i Norge. Åpenhet og samtale fremmer gjensidig forståelse og bidrar til respekt for ulikheter og for felles verdier som samfunnet skal bygge på.

Tros- og livssynsfriheten innebærer at den enkelte har rett til å tro det han eller hun vil, til å gi uttrykk for og leve i tråd med sin tro, til å skifte tro, og til å ha et livssyn som innebærer ikke å ha en religiøs tro. Tros- og livssynsfriheten omfatter også en kollektiv rett til å komme sammen om religiøse og livssynsmessige formål, til å delta i religiøse ritualer sammen med andre, og til å organisere et felles religiøst liv.

Kulturstatistikk fra Statistisk sentralbyrå viser at andelen av befolkningen som har vært på tros- eller livssynsmøte i løpet av et år, er stabil på rundt 40 pst. Med tros- og livssynsmøter menes

gudstjenester og møter i regi av tros- og livssynssamfunn, unntatt dåp, konfirmasjon, bryllup og begravelser. Flere kvinner enn menn deltar på slike møter. Barn (9-15 år) og eldre (67-79 år) deltar i større grad enn øvrige aldersgrupper. Personer med innvandrerbakgrunn fra Asia, Afrika, Latin-Amerika og Europa utenom EU/EØS deltar også i større grad enn befolkningen for øvrig.

Det har blitt et økt kulturelt og religiøst mangfold i det norske samfunnet. Ca. 80 pst. av befolkningen tilhører Den norske kirke, men både antall tros- og livssynssamfunn utenfor Den norske kirke og antall personer som tilhører disse samfunnene, er økende. Det er i tillegg en tendens til større mobilitet av medlemmer mellom ulike tros- og livssynssamfunn.

Livssynssamfunn med mer enn 500 medlemmer og trossamfunn utenfor Den norske kirke kan kreve et årlig tilskudd fra staten og fra kommuner hvor det bor medlemmer av samfunnet, som omtrent tilsvare de offentlig budsjetterte utgiftene til Den norske kirke justert for medlems-tall. Det gis tilskudd per medlem i samfunnet. Dette sikrer stor grad av økonomisk likebehandling av tros- og livssynssamfunn i Norge.

I 2009 var det vel 430 000 tilskuddsberettigede medlemmer i tros- og livssynssamfunn utenfor Den norske kirke og mer enn 630 tros- og livssynssamfunn. Av de ca. 430 000 medlemmene i tros- og livssynssamfunnene utenfor Den norske kirke er 54 pst. medlemmer i kristne trossamfunn, 22 pst. i islamske trossamfunn og 19 pst. medlemmer i livssynssamfunn. Den romersk-katolske kirke representerer den største kristne trosretningen utenfor Den norske kirke, med ca. 57 000 medlemmer. Human-Etisk Forbund er det største livssynssamfunnet, med ca. 80 000 medlemmer i 2009.

Forstandere i registrerte trossamfunn har visse lovpålagte gjøremål og kan utføre vigslar etter ekteskapsloven når trossamfunnets vigselrituale har blitt godkjent. Forstanderen opptre som statens representant og utfører en offentlig myndighetshandling ved inngåelse av ekteskap. Fylkesmennene godkjenner og fører tilsyn med forstandere. Det er et vilkår for å bli godkjent som forstander at vedkommende har tilstrekkelig kjennskap til det norske samfunn og tilstrekkelige kunnskaper i norsk språk til å kunne utføre lovpålagte oppgaver. Kulturdepartementet vil utarbeide skriftlig materiell til bruk i fylkesmennenes opplæring av nye forstandere, med hovedfokus på lov om trdomssamfunn og ymist anna, ekteskapsloven, og annet relevant lov- og regelverk.

I tråd med Soria Moria II og som oppfølging av stortingskomiteens innstilling til St.meld. nr. 17 (2007–2008) *Staten og Den norske kirke*, jf. Innst. S. nr. 287 (2007–2008), er det i 2010 nedsatt et bredt sammensatt offentlig utvalg som skal gjennomgå tros- og livssynspolitikken og fremme forslag som kan bidra til å skape en mer helhetlig politikk på feltet. Utvalget skal avgi sin innstilling innen utgangen av 2012.

Hovedprioriteringer 2011

- 212,3 mill. kroner i økning til merverdiavgifts-kompensasjonsordning for frivillig sektor
- 60 mill. kroner til merverdiavgiftskompensasjon ved bygging av idrettsanlegg
- 36,5 mill. kroner i økning til tilskudd til tros-samfunn m.m.
- 6,1 mill. kroner i økning til frivilligsentraler
- 5,7 mill. kroner i økning til kultur og samfunnsformål

Kap. 310 Tilskudd til trossamfunn m.m.

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2009	Saldert budsjett 2010	Forslag 2011
70	Tilskudd til tros- og livssynssamfunn, <i>overslagsbevilgning</i>	162 560	157 698	194 236
75	Tilskudd til private kirkebygg, <i>kan overføres</i>	10 468	10 118	10 432
76	Tilskudd til råd for tro og livssyn	4 936	5 211	5 373
	Sum kap. 310	177 964	173 027	210 041

Kapitlet omfatter tilskudd til:

- trossamfunn etter lov 13. juni 1969 nr. 25 om trdomssamfunn og ymist anna
- livssynssamfunn etter lov 12. juni 1981 nr. 64 om tilskott til livssynssamfunn
- privateide kirkebygg
- Norges Kristne Råd
- Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn
- Islamsk Råd Norge

Mål for 2011

Det legges til grunn følgende mål:

1. føre en aktivt støttende tros- og livssynspolitikk og aktivt fremme tros- og livssynsmessig virksomhet
2. fremme dialog og samarbeid mellom tros- og livssynssamfunnene både lokalt og nasjonalt

Budsjettforslag 2011

Post 70 Tilskudd til tros- og livssynssamfunn, overslagsbevilgning

Tilskuddsordningen for tros- og livssynssamfunn utenfor Den norske kirke har hjemmel i lov, jf. lov 13. juni 1969 nr. 25 om trdomssamfunn og ymist

anna og lov 12. juni 1981 nr. 64 om tilskott til livssynssamfunn.

Satsene for statlig og kommunalt tilskudd fastsettes på grunnlag av de årlig budsjetterte utgifterne til Den norske kirke etter fradrag for inntekter og visse utgifter, herunder merutgifter som følge av fredede eller vernede kirkebygg og utgifter til kirkegårder, krematorier og gravkapeller. Netto-utgiftsbeløpet deles på antall medlemmer i Den norske kirke. Det framkomne utgiftsbeløpet pr. medlem av Den norske kirke utgjør satsen for beregning av tilskudd til andre tros- og livssynssamfunn.

Utvandrede medlemmer av Den norske kirke, som i 2010 utgjør ca. 140 000 personer, har vært utelatt fra medlemstallet ved fastsettelse av sats for statstilskudd til andre tros- og livssynssamfunn. Det er noe usikkert om samtlige av de utvandrede personene er norske statsborgere og dermed medlem av Den norske kirke i henhold til kirkeloven. Kulturdepartementet vil søke å få dette avklart med tanke på at medlemmer av Den norske kirke bosatt utenlands skal inngå i fastsettelsen av tilskuddssatsen fra 2012.

Retten til å kreve tilskudd forbeholdes tros- og livssynssamfunn som med sin lære eller virksomhet ikke er i strid med rett og allment akseptert

moral i vårt samfunn. Tros- og livssynssamfunnene skal benytte tilskuddene til hhv. religiøse og livssynsmessige formål. Samfunnene skal hvert år sende regnskap til Fylkesmannen. Fylkesmannen rapporterer videre til departementet.

Tros- og livssynssamfunn utenfor Den norske kirke kan ikke kreve tilskudd for personer som tilhører Den norske kirke eller som et annet tros- eller livssynssamfunn er berettiget til tilskudd for. Samtlige tros- og livssynssamfunn må oppgi fødselsnummer for medlemmene det kreves tilskudd for. Krav om innsending av fødselsnummer har hjemmel i lov 13. juni 1969 nr. 25 om trudemssamfunn og ymist anna og lov 12. juni 1981 nr. 64 om tilskott til livssynssamfunn. Brønnøysundregistrenes kontroll av fødselsnummer gir grunnlag for korrekt beregning av tilskuddene. Det kontrolleres bl.a. for dobbeltmedlemskap mellom flere tros- og livssynssamfunn, inkludert Den norske kirke.

Det foreslås en økning på posten på 36,5 mill. kroner slik at det totalt foreslås bevilget 194,2 mill. kroner i 2011.

Post 75 Tilskudd til private kirkebygg, kan overføres

Formålet med bevilgningen er å gi trossamfunn utenfor Den norske kirke og private stiftelser og frivillige organisasjoner innenfor Den norske kirke anledning til å kjøpe eller bygge kirkebygg med lavere egenfinansiering. Det blir gitt tilskudd per kvadratmeter til nybygg, kjøp av lokaler eller utvidelse av lokaler. Det er regler for største og minste tilskuddsareal.

Bevilgningen foreslås videreført på samme nivå som i 2010.

Post 76 Tilskudd til råd for tro og livssyn

Regjeringen ser det som viktig å bidra til å fremme dialog og samarbeid mellom tros- og livssynssamfunnene både lokalt og nasjonalt, jf. også omtale under kap. 315, post 79. Tilskuddene til de tre rådene for tro og livssyn foreslås derfor økt. Tilskuddet til Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn foreslås økt med kr 65 000 og blir etter dette 1,840 mill. kroner, inkludert 0,4 mill. kroner til lokale dialogtiltak. Tilskuddet til Norges Kristne Råd foreslås økt med kr 70 000 og blir etter dette 2,145 mill. kroner. Tilskuddet til

Islamsk Råd Norge foreslås økt med kr 25 000 og blir etter dette kr 525 000. Det er også satt av midler til drift av Brønnøysundregistrenes system for kontroll av fødselsnummer som legges til grunn for utbetaling av tilskudd til tros- og livssynssamfunn utenfor Den norske kirke, jf. omtale under post 70.

Det foreslås bevilget totalt i underkant av 5,4 mill. kroner i 2011.

Rapport 2009

Mål 1:

Føre en aktivt støttende tros- og livssynspolitikk og aktivt fremme tros- og livssynsmessig virksomhet

Rapport

I 2009 ble det utbetalt om lag 162,5 mill. kroner i statlig tilskudd til tros- og livssynssamfunn utenfor Den norske kirke. Det ble utbetalt tilskudd for om lag 430 000 medlemmer. Satsen som ble brukt for beregning av statstilskuddet til tros- og livssynssamfunn utenfor Den norske kirke utgjorde i 2009 kr 375 per medlem.

Det ble bevilget 10,7 mill. kroner til tilskudd til privateide kirkebygg i 2009, hvorav 0,9 mill. kroner var overført fra 2008. Kultur- og kirkedepartementet mottok 24 søknader om tilskudd, hvorav 19 oppfylte tilskuddskravene. Det ble til sammen utbetalt 10,5 mill. kroner til trossamfunn som fikk innvilget arealtilskudd i 2009.

Mål 2:

Fremme dialog, samarbeid og samhandling mellom tros- og livssynssamfunnene både lokalt og nasjonalt

Rapport

Det ble i 2009 utbetalt tilskudd til tre råd for tro og livssyn. Norges Kristne Råd mottok et tilskudd på 2 mill. kr. Tilskuddet til Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn var på 1,7 mill. kr, inkludert en videreføring av 0,4 mill. kroner til lokale dialogtiltak. Islamsk Råd Norge mottok et tilskudd på 0,5 mill. kr. De tre rådene bidrar aktivt til dialog og samarbeid mellom tros- og livssynssamfunn i Norge.

Kap. 314 Kultur og samfunn

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2009	Saldert budsjett 2010	Forslag 2011
71	Kultur og næringsprosjekter	5 500	5 676	5 852
72	Kultursamarbeid i nordområdene	4 968	9 000	9 279
75	Kultur i inkluderende arbeidsliv	5 000	5 160	5 320
76	Den kulturelle spaserstokken	10 436	14 440	14 888
79	Ymse kultur og samfunnsformål			4 625
	Sum kap. 314	25 904	34 276	39 964

Kapitlet omfatter midler til kultur og næring, videreutvikling av det norsk-russiske kultursamarbeidet og annet internasjonalt kultursamarbeid i nordområdene, fremme av kulturens betydning for å realisere et inkluderende arbeidsliv og tilskuddsordningen Den kulturelle spaserstokken.

Mål for 2011

Det legges til grunn følgende mål:

1. styrke og videreutvikle kulturbasert næringsutvikling lokalt og regionalt og bidra til å utvikle kunnskapsgrunnlaget på kultur- og næringsfeltet
2. styrke kultursamarbeidet med Russland og kultursamarbeid over grensene i nordområdene generelt
3. styrke arbeidet for å bruke kultur for å bedre helse- og arbeidsevne og inkludering i arbeidslivet
4. gi eldre et bredt og profesjonelt kulturtilbud

Budsjettforslag 2011**Post 71 Kultur og næringsprosjekter**

Kunst og kultur har stor verdi i seg selv. Samtidig har satsing på kultur betydning for andre samfunnsområder når det gjelder bl.a. innovasjon, næringsutvikling og arbeidsplasser.

Forum for Kultur & Næringsliv er en kunnskapsformidler og en møteplass for aktører innen kultur- og næringsliv og vil bidra til å gjennomføre tiltak for å utvikle og formidle ny kunnskap om samspillet mellom kultur og næringsliv. Tilskuddet til Forum for Kultur & Næringsliv foreslås videreført på samme nivå i 2011 som i 2010.

Kulturdepartementet vil også styrke erfaringsgrunnlag og kunnskapsutvikling på kultur og næringsfeltet gjennom pilotprosjekter. Disse tiltakene og prosjektene kan gi innsikt i de muligheter et godt samspill mellom kultur og næring kan gi og kan bidra til mer kunnskap om utviklingspotensialet innenfor dette feltet.

Det foreslås avsatt 1 mill. kroner til videreføring av et pilotprosjekt i Tromsø kommune. Kommunen har etablert et fond for næringsutvikling rettet mot kulturnæringer med sikte på å tilføre ny kunnskap og erfaring om kulturnæringer og om offentlige satsninger i forhold til disse. Pilotprosjektet får tilskudd fra Kulturdepartementet over tre år, og første bevilgning ble gitt i 2009. Pilotprosjektet avsluttes i 2011.

Kultur og næringsfeltet er sammensatt og omfatter flere ulike aspekter og relasjoner som på ulike måter påvirker departementets engasjement i saksfeltet. Kultur kan i seg selv være et produkt som omsettes i markedet, kultur kan inngå som innsatsfaktor i tradisjonell næringsvirksomhet, og kultur kan inngå i bredere samfunnsutvikling og i internasjonal profilering. Således finnes også tiltak innenfor andre deler av Kulturdepartementets budsjett som har betydning for kultur og næringsbasert utvikling.

Post 72 Kultursamarbeid i nordområdene

Regjeringen slår i Soria Moria-erklæringen fast at nordområdene er et av de viktigste strategiske satsningsområdene for Norge. Den overordnede målsettingen for regjeringens nordområdestrategi er å skape bærekraftig vekst og utvikling i nord. Kulturfeltet og kultursamarbeid over grensene er viktig. Regjeringens politikk er en bred nasjonal

satsing på bosetting, arbeid, verdiskaping, utdanning, kultur og kontakt over grensene i nord.

Med *Mulighetenes landsdel - handlingsplan for kultur i nordområdene* som Kultur- og kirkedepartementet la fram i september 2009, presenterte departementet en rekke tiltak for en fortsatt utvikling av kulturfeltet i Nord-Norge og for kultursamarbeid over grensene i nordområdene. Kulturdepartementet vil:

- videreutvikle eksisterende kulturinstitusjoner og kulturaktiviteter i Nord-Norge
- fortsette arbeidet for å styrke samisk kultur og nasjonale minoriteter
- fortsette kultursamarbeidet med Russland
- videreføre sitt engasjement også i annet internasjonalt kultursamarbeid i nordområdene

Det er også utarbeidet en norsk-russisk handlingsplan for kultursamarbeid i nordområdene. Handlingsplanen har til hensikt å fremme utvikling og styrking av de vennskapelige forhold og tillit mellom folkene i de to land og uttrykker et ønske om å gi nye impulser til det bilaterale samarbeidet innen kunst og kultur. I tråd med handlingsplanen er det etablert et treårig samarbeidsprogram som angir områder som vies særlig oppmerksomhet i programperioden. I den første programperioden (2010-2012) fokuseres det på samarbeid innenfor musikk, film og bibliotek, samt på barn og unges kunst- og kultursamarbeid og urfolks kunst og kultur. Utviklingen av prosjektene skjer i samarbeid med Nordland, Troms og Finnmark fylkeskommuner. Det skal i henhold til handlingsplanen også etableres felles nettbaserte informasjonstiltak med informasjon på norsk og russisk om kulturaktiviteter og samarbeidstiltak.

Kulturprogrammet Barentskult har som målsetting å bidra til realisering av større kunst- og kulturprosjekter i norsk og russisk del av Barentsregionen. Programmet skal stimulere gode, nyskapende kunst- og kulturfaglige prosjekter og skal involvere både norske, russiske og andre nasjoners kunstnere. Barentskult finansieres i dag av Barentssekretariatet, de tre nord-norske fylkeskommunene, Utenriksdepartementet og Kulturdepartementet. Det foreslås en økning på 0,5 mill. kroner til Barentskult slik at total bevilgning blir 3 mill. kroner fra Kulturdepartementet.

Pikene på Broen er et kunst- og kulturutviklingsselskap i Kirkenes. De skaper arenaer for samhandling mellom kunst, kultur og næring i Barentsområdet, og relasjoner mellom Norge og Russland står sentralt i virksomheten. Det foreslås en økning i driftstilskuddet med 0,25 mill.

kroner slik at total bevilgning i 2011 blir på 1,5 mill. kroner. Det forutsettes at fylkeskommunale og kommunale myndigheter deltar i finansieringen av tiltaket.

Samovarteatret arbeider med teater i hele Barentsområdet. Teatret har utviklet et samarbeidsnettverk over hele regionen. Det foreslås at tilskuddet til virksomheten økes med 0,2 mill. kroner til 1,2 mill. kroner. Det forutsettes at fylkeskommunale og kommunale myndigheter deltar i finansieringen av tiltaket.

I utviklingen av kultursamarbeid i nordområdene er fylkeskommunene viktige aktører. Det gjennomføres mange norsk-russiske samarbeidsprosjekter på regionalt nivå. Kulturdepartementet foreslår avsetninger på til sammen 1,5 mill. kroner til tre satsingsområder, ett i hvert fylke, i tråd med det treårige norsk-russiske samarbeidsprogrammet for 2010-2012 som er omtalt over.

Norge har ved Kulturdepartementet i mai 2010 undertegnet et Memorandum of Understanding som deltaker i Den nordlige dimensjons Kulturpartnerskap (NDPC). Kulturdepartementet vil ha ansvaret for oppfølgingen av NDPCs handlingsplan.

Total bevilgning på posten er i underkant av 9,3 mill. kroner i 2011.

Post 75 Kultur i inkluderende arbeidsliv

Det er en viktig målsetting for Regjeringen å gi plass til alle som kan og vil arbeide. Det er et mål å redusere sykefravær, å få flere med redusert arbeidsevne inn i arbeidslivet og å få folk til å stå lenger i arbeid. Hovedarenaen for arbeidet med inkluderende arbeidsliv (IA) er arbeidsplassen, og hovedaktørene er arbeidsgiver og arbeidstaker. Kultur kan være et godt virkemiddel for å skape et godt arbeidsmiljø og bidra til mindre sykefravær og frafall i arbeidslivet.

Kulturdepartementet foreslår et tilskudd på 2,3 mill. kroner til Arbeidslivets Kulturseilas – AKS. Dette er et kulturprogram for bedrifter og organisasjoner i Vestfold. Kulturprogrammet har som mål å fremme kreativitet, trivsel og samhold på arbeidsplassen. Formålet med tilskuddet er økt trivsel og gode arbeidsmiljø og medvirke til økt nærvær og mindre sykefravær.

Bevilgningen på posten er totalt 5,3 mill. kroner i 2011.

Post 76 Den kulturelle spaserstokken

Gjennom Den kulturelle spaserstokken skal eldre få et kulturtilbud som holder høy, profesjonell kul-

turfaglig kvalitet. Den kulturelle spaserstokken er en oppfølging av St.meld.nr. 25 (2005 – 2006) *Mestring, muligheter og mening. Framtidas omsorgsutfordringer*, fra Helse- og omsorgsdepartementet.

Gjennom økt samarbeid mellom kultursektoren og omsorgssektoren skal det legges til rette for og utvikles gode kunst- og kulturprosjekter for eldre innenfor et mangfold av sjangre og uttrykk. Midlene skal nyttes til profesjonell kunst- og kulturformidling av høy kvalitet etter modell fra Den kulturelle skolesekken.

Det er kommunene som har anledning til å søke. Tilskuddet skal ikke komme til erstatning for kommunale tilskudd til eksisterende eller planlagte satsninger eller tiltak som allerede er sikret finansiering. Det stilles krav om rapportering fra kommunen. Ordningen ble etablert i 2007. I 2009 fikk Trondheim kommune 500 000 kr i tilskudd for å evaluere ordningen med bakgrunn i de erfaringer som nå er gjort. Evalueringen vil gi grunnlag for å vurdere ønsker og behov for videre utvikling av ordningen.

I 2010 utgjorde tilskuddet til Den kulturelle spaserstokken i alt 28 mill. kroner, med hhv. 14 mill. kroner fra Helse- og omsorgsdepartementet og 14 mill. kroner fra Kulturdepartementet. Tilskuddet foreslås videreført i 2011. Av Kulturdepartementets tilskudd skal 1 mill. kroner gå til Norsk Pensjonistforbunds arbeid med kultur, og kulturtiltak for å bidra til økt livskvalitet og bedre helse for eldre.

Post 79 Ymse kultur og samfunnsformål

Bevilgningen skal dekke tilskudd til ymse kultur og samfunnsformål.

Under denne posten foreslås det bevilget 1,6 mill. kroner til kunst og kultur i Groruddalen. Formålet med bevilgningen er å øke deltakelse innen kunst og kultur blant barn og unge som i dag i liten grad deltar i slike aktiviteter. Det skal legges spesielt vekt på å rekruttere nye grupper, som unge jenter med innvandrerbakgrunn og barn og unge fra familier med lav inntekt.

I 2011 vil bevilgningen bl.a. også dekke arbeid med å tilrettelegge for livssynsnøytrale seremonirom. Enkelte utredningsoppgaver m.v. for departementet vil bli dekket over denne posten. I tillegg er det nødvendig for departementet å kunne disponere midler for å dekke uforutsette behov som måtte oppstå i budsjetterminen. Det foreslås en bevilgning på 4,6 mill. kroner over posten.

Rapport 2009

Mål 1:

Styrke og videreutvikle kulturbasert næringsutvikling lokalt og regionalt og bidra til å utvikle kunnskapsgrunnlaget på kultur- og næringsfeltet

Rapport

Total bevilgning til kultur- og næringsprosjekt var i 2009 på 5,5 mill. kroner.

Gjennom en økning av tilskuddet til Forum for Kultur & Næringsliv ble det gitt bidrag til deres arbeid for å styrke kunnskapen på kultur og næringsfeltet og spre informasjon om aktører og aktiviteter på området. Forum for Kultur & Næringsliv er en møteplass og informasjonskanal for aktører i kultur- og næringsliv.

Det ble gjennomført ulike aktiviteter og tiltak for å fremme innkjøp av kunst i næringslivet. Forum for Kultur & Næringsliv har stått for gjennomføring av dette. Disse tiltakene er i tråd med anbefalinger som ble gitt i en rapport høsten 2008 til departementet.

Det er gitt tilskudd på 1 mill. kroner til drift av et kulturnæringsfond i Tromsø for næringsutvikling rettet mot kulturnæringer i regionen. Dette pilotprosjektet avsluttes i 2011.

Som del av oppfølgingen av handlingsplanen for kultur og næring ble det iverksatt en gjennomgang av hvordan Innovasjon Norge og Norsk kulturråd møter utfordringer kulturnæringene i Norge står overfor. Rapporten ble sluttført våren 2010.

Mål 2:

Styrke kultursamarbeidet med Russland

Rapport

Total bevilgning til kultursamarbeid i nordområdene var på 5 mill. kroner i 2009.

I januar 2009 signerte kulturministrene i Norge og Russland en norsk-russisk handlingsplan for kultursamarbeid i nordområdene. Denne skal fremme utvikling og styrking av de vennskapelige forhold og tillit mellom folkene i de to land. Som en del av denne, er det utarbeidet et treårig norsk-russisk samarbeidsprogram der fokusområder er samarbeid innen biblioteksektoren, musikk, film, barne- og ungdomskultur og urfolkskultur. Fra 2010 gjennomføres årlige kulturdager vekselvis i de to land. Det er også oppnevnt et norsk-russisk kulturforum. En norsk-russisk nettbasert infor-

masjonstjeneste er under etablering. Styrkingen av kultursamarbeidet med Russland blir sett i sammenheng med andre nordområdeprosjekter i regi Barentsrådet, Nordisk Ministerråd og utviklingen av Den Nordlige Dimensjons Kulturpartnerskap.

Kultur- og kirkedepartementet la fram *Mulighetenes landsdel – handlingsplan for kultursamarbeid i Nordområdene* i september 2009. Handlingsplanen inneholder en rekke tiltak for fortsatt utvikling av kulturfeltet i Nord-Norge, det norsk-russiske kultursamarbeidet og annet internasjonalt kultursamarbeid med nedslagsfelt i Nordområdene.

Departementet har bidratt til kulturprogrammet Barentskult, sammen med Utenriksdepartementet og fylkeskommunene i Nordland, Troms og Finnmark. Departementet har også gitt tilskudd til Pikene på broen og til Samovarteateret.

Mål 3:

Styrke arbeidet for å bruke kultur for å bedre helse- og arbeidsevne og inkludering i arbeidslivet

Rapport

Over kap. 314, post 75 Kultur i inkluderende arbeidsliv ble det utbetalt 5 mill. kroner i prosjekttilskudd for å fremme økt leselyst i arbeidslivet.

Hovedformålet var å ta i bruk kulturelle aktiviteter for å stimulere til økt trivsel, økt leselyst og mer lesing blant voksne i arbeidslivet. Midlene ble gitt som del av en nasjonal, helhetlig lesepolitikk med sikte på å styrke lesekompetansen i hele landet. Midlene ble tildelt Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO), KS som er kommunesektorens interesse- og arbeidsgiverorganisasjon, HSH som er hovedorganisasjonen for handel og tjenester og Landsorganisasjonen i Norge (LO).

Mål 4:

Gi eldre et bredt og profesjonelt kulturtilbud

Rapport

Tilskuddet til Den kulturelle spaserstokken utgjorde i alt 20,4 mill. kroner i 2009, 10,4 mill. kroner fra Kultur- og kirkedepartementet og 10 mill. kroner fra Helse- og omsorgsdepartementet. Alle landets kommuner ble invitert til å søke om midler til gjennomføring av Den kulturelle spaserstokken. I alt 235 søknader ble mottatt fra kommuner over hele landet med en samlet søknadssum på vel 43 mill. kroner. Søknadene viste et omfattende engasjement og stor bredde i kulturtiltak for eldre. Det ble gitt tilskudd til 230 kommuner i alle landets fylker til ulike typer arrangementer og tiltak innen ulike kulturområder.

Kap. 315 Frivillighetsformål

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2009	Saldert budsjett 2010	Forslag 2011
70	Merverdiavgiftskompensasjon til frivillige organisasjoner	189 835	396 345	608 632
71	Tilskudd til frivilligsentraler	90 576	101 338	107 479
72	Tilskudd til frivillig virksomhet for barn og unge	43 000	44 376	45 752
73	Tilskudd til sekretariat for frivillige organisasjoners interessepolitiske virksomhet	3 400	4 134	4 262
74	Frivillighetsregister, <i>kan overføres</i>	3 000	3 132	3 229
75	Tilskudd til inkluderings- og fattigdomstiltak	2 130	3 128	
77	Forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor	4 601	6 654	6 860
79	Ymse frivillighetsformål	10 103	8 856	9 131
80	Holmenkollen nasjonalanlegg		10 000	10 000
81	Idrettsanlegg	250 000		
82	Merverdiavgiftskompensasjon ved bygging av idrettsanlegg			60 000
	Sum kap. 315	596 645	577 963	855 345

Kapitlet omfatter midler til merverdiavgiftskompensasjon til frivillige organisasjoner, tilskudd til frivilligsentraler, tilskudd til frivillig virksomhet for barn og unge (Frifond), tilskudd til sekretariat for frivillige organisasjoners interessepolitiske virksomhet (Frivillighet Norge), frivillighetsregisteret, tilskudd til forskning, midler til ymse frivillighetsformål, midler til Holmenkollen nasjonalanlegg samt merverdiavgiftskompensasjon ved bygging av idrettsanlegg. Det vises for øvrig til omtale under del I pkt. 5 fordeling av spilleoverskudd til kultur- og idrettsformål utenfor statsbudsjettet.

Mål for 2011

Det legges til grunn følgende mål:

1. bedre rammebetingelser for frivillig sektor
2. økt fokus på ressurser til lokal aktivitet og "latterskelaktivitet"
3. økt oppmerksomhet om inkludering og integrering
4. styrket kunnskap og forskning

Budsjettforslag 2011**Post 70 Merverdiavgiftskompensasjon til frivillige organisasjoner**

Det foreslås en økning på 212,3 mill. kroner til ordningen for merverdiavgiftskompensasjon til frivillige organisasjoner. Den totale bevilgningen vil utgjøre 608,6 mill. kroner for 2011.

Forskrift om merverdiavgiftskompensasjon for frivillige organisasjoner ble fastsatt av Kulturdepartementet 7. juni 2010 i medhold av Stortingets budsjettvedtak. Formålet med ordningen er å kompensere for kostnader som frivillige organisasjoner har til merverdiavgift ved kjøp av varer og tjenester.

Målgruppen for ordningen er frivillige organisasjoner som innfrir vilkårene for registrering i Frivillighetsregisteret, jf. frivillighetsregisterloven §§ 3 og 4, avgrenset til:

- a. demokratiske ikke-økonomiske foreninger
- b. tros- og livssynsorganisasjoner som ikke omfattes av punkt a
- c. alminnelige stiftelser, jf. Stiftelsesloven § 4 tredje ledd, der frivillig innsats utgjør en viktig del av stiftelsens virksomhet. Det er stiftelsens

egenaktivitet som danner grunnlag for vurderingen av om det drives virksomhet som faller inn under ordningen. Utdeling av midler til frivillig virksomhet tilfredsstiller i seg selv ikke kravet til frivillig virksomhet.

For å kunne søke om kompensasjon for kostnader til merverdiavgift på varer og tjenester må søker være registrert i Frivillighetsregisteret. Det gis ikke kompensasjon for merverdiavgiftskostnader i følgende virksomhet:

- a. virksomhet som er organisert av det offentlige, herunder forvaltningsvirksomhet som er delegert til frivillige organisasjoner og virksomhet som er organisert privatrettslig, men som det offentlige står bak
- b. nærings-, yrkes- og arbeidslivsorganisasjoner, fagforeninger, borettslag og partipolitiske organisasjoner.

Tilskuddsordningen skal gi kompensasjon for merverdiavgift etter søknad fra frivillige organisasjoner innenfor den rammen Stortinget har bevilget for det enkelte år. Dersom bevilgningen ikke rekker til full kompensasjon, vil den prosentvis avkortningen være lik for alle innvilgede søknader. Maksimalt kompensasjonsbeløp beregnes av Lotteri- og stiftelsestilsynet etter beregningsmodell fastsatt av departementet.

Ordningen skal være administrativt håndterbar for frivillig sektor og staten. På bakgrunn av dette er det utarbeidet en forenklet ordning der totale driftskostnader knyttet til den frivillige og ikke fortjenestebaserte delen av virksomheten etter fradrag for kostnader som ikke kommer inn under ordningen, er utgangspunkt for beregning av kompensasjon. Etter ønske fra deler av frivillig sektor er det også mulig å søke om kompensasjon basert på dokumenterte merverdiavgiftskostnader.

Sentralleddet har ansvaret for oppfølging av egne underledd og skal sørge for at det foreligger revisjonsrapport på søknadsgrunnlaget, samt annen relevant dokumentasjon i henhold til forskrift om merverdiavgiftskompensasjon for frivillige organisasjoner.

Sentralleddet kan påregne et administrasjonstilskudd for å dekke kostnader til koordinering og tilrettelegging ved søknadsprosessen og videreformidling av midler til regional- og lokalledd. For 2011 kan dette tilskuddet maksimalt utgjøre 1 pst. av tildelte midler til organisasjonen.

Lotteri- og stiftelsestilsynets kontrollprosedyrer vil være basert på kontroll av innsendt dokumentasjon og stikkprøver etter avsluttet tildeling.

I forbindelse med stikkprøver i etterkant av tildeling av midler vil det bli lagt særlig vekt på kontroll av lokal- og regionalledds dokumentasjon av søknadsdata, herunder om det enkelte underledd tilfredsstiller kravene for å komme innenfor ordningen. Den som har søkt om eller mottatt kompensasjon, må kunne gi innsyn i underlagsdokumentasjon for kompensasjonskravet.

Ordningen vil bli evaluert i 2012 etter tildelingsrunden i 2011. Det vil bli foretatt en gjennomgang av ordningen etter 2010 for å vurdere behovet for justeringer. Kulturdepartementet vil fortsatt ha et samarbeid med frivillig sektor i videre oppfølging av ordningen.

Innenfor foreslått bevilgning vil det bli avsatt midler til administrasjon av ordningen.

Post 71 Tilskudd til frivilligsentraler

Formålet med bevilgningen er å legge til rette for økt deltakelse, lokalt engasjement og å skape gode vilkår for frivillig innsats lokalt. Bevilgningen skal dekke det statlige tilskuddet til eksisterende frivilligsentraler, opprettelse av nye sentraler og kompetanseutvikling.

Frivilligsentralene skal være lokalt forankrede møteplasser, som er åpne og inkluderende for alle som har lyst til å delta innen frivillig virksomhet. Sentralene skal initiere, mobilisere og samordne frivillig aktivitet på lokalt plan. Aktivitetene skal legges opp i tråd med lokale forutsetninger med vekt på tverrfaglig samarbeid med frivillige organisasjoner, lag/foreninger og det offentlige. Frivilligsentralen skal være en støttespiller for å skape gode levende lokalmiljø og koordinere lokalt engasjement, nærmiljøutvikling og et kulturelt mangfold.

I St.meld. nr. 39 (2006–2007) *Frivillighet for alle* heter det at Regjeringen vil legge til rette for fortsatt utvikling av frivillighetssentraler til sektorovergripende nærmiljøsentraler og stimulere til etablering av nye sentraler.

Det foreslås en økning på 6,1 mill. kroner til frivilligsentralene i 2011. Dette dekker helårsvirkningen for nyopprettede sentraler i 2010, videreutvikling av sentralene som samhandlingsarena for lokalt frivillig virke, samt andre prosjekter bl.a. i regi av departementet.

Post 72 Tilskudd til frivillig virksomhet for barn og unge

Formålet med tilskuddsordningen Frifond er å stimulere barn og unges aktivitet og deltakelse lokalt, gjennom frivillige organisasjoner samt fritt-

stående grupper og foreninger som ikke er medlem av noen større organisasjon. Ordningen skal bedre rammebetingelsene for frivillige organisasjoners og gruppers medlemsbaserte virke på lokalt nivå. Tilskuddet skal nå ut til et bredt spekter av organisasjoner, frittstående grupper og foreninger med ulike formål og aktivitetsgrunnlag. Både organisasjonene og de frittstående gruppene og foreningene, må arbeide etter demokratiske prinsipper, ha et allmenntilgitt siktemål, ha kulturaktivitet som en del av sin virksomhet, og arbeide for og med barn og unge under 26 år i lokalmiljøet.

Midlene fordeles til de tre paraplyorganisasjonene Norsk musikkråd, Norsk teatteråd og Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner i lys av erfaringstall fra foregående år. I tillegg til midlene over statsbudsjettet vil ordningen tilføres midler fra overskuddet til Norsk Tipping AS, som ventelig vil utgjøre om lag 125 mill. kroner til fordeling i 2011. Spillemidlene vil bli fordelt mellom paraplyorganisasjonene i samme forhold som midler til ordningen over statsbudsjettet. 70-95 pst. av de totale midlene skal fordeles til lokallag gjennom sentralledd og anslagsvis 5-30 pst. til lokallag og grupper uten sentralledd.

Det er paraplyorganisasjonenes ansvar å fordele midlene videre, behandle eventuelle klager, samt rapportere til departementet om bruken av midlene på lokalt nivå. Det fastsettes fra statens side ikke detaljerte kriterier for den videre fordelingen av midlene utover de generelle føringene i tilskuddsbrevene. Kontroll og oppfølging av tilskuddsordningen fra statens side vil gjelde paraplyorganisasjonenes forvaltning av midlene.

Tilskuddsordningen har tidligere blitt styrket for å stimulere til økt innsats i arbeidet med integrering og inkludering. Det legges til grunn at de tre paraplyorganisasjonene følger opp dette arbeidet i 2011. Bevilgningen foreslås videreført på samme nivå som i 2010.

Post 73 Tilskudd til sekretariat for frivillige organisasjoners interessepolitiske virksomhet

Frivillige organisasjoners interessepolitiske arbeid, nettverksbygging og erfaringsutveksling er viktige bestanddeler i et demokrati. Tilskuddet gis til Frivillighet Norge, og midlene skal brukes til drift av et sekretariat, som skal bistå medlemsorganisasjonene når det gjelder bl.a. myndighetskontakt og organisasjonsdrift.

En forutsetning for bevilgningen er at Frivillighet Norge er bredt sammensatt og at medlemska-

pet er åpent for alle frivillige organisasjoner som driver frivillig virke på ikke-kommersiell/ikke-offentlig basis i Norge. Tilskuddet inkluderer også midler til utdeling av en årlig frivillighetspris. Bevilgningen foreslås videreført på samme nivå som i 2010.

Post 74 Frivillighetsregister, kan overføres

Frivillighetsregisteret ble etablert 1. januar 2009. Foreninger, stiftelser og aksjeselskap som er selvstendige rettssubjekter har en rett til å registrere seg under forutsetning av at de driver frivillig virksomhet og at virksomheten ikke er fortjenestebasert. Formålet med Frivillighetsregisteret er å forbedre og forenkle samhandling mellom frivillig virksomhet og offentlige myndigheter. Frivillighetsregisteret skal bidra til å styrke og bevare grunnlaget for frivillig virksomhet og øke kunnskap om frivillig sektor. Ansvar for drift av Frivillighetsregisteret er lagt til Brønnøysundregistrene, jf. Ot.prp.nr. 55 (2006-2007) *Om lov om register av frivillig virksomhet*.

Nødvendig bevilgning til drift av registeret er innarbeidet i Nærings- og handelsdepartementets budsjettforslag for 2011 og dekkes av tilsvarende inntekter, ved gebyr.

Registrering i Frivillighetsregisteret er et krav for deltakelse i grasrotandelordningen, jf. nærmere omtale under kap. 3305, post 01 Spilleoverskudd fra Norsk Tipping AS. Videre er registrering i Frivillighetsregisteret et krav for å kunne søke om merverdiavgiftskompensasjon til frivillige organisasjoner, jf. nærmere omtale under post 70. Det er etablert et brukerforum for Frivillighetsregisteret som skal sikre en systematisk dialog mellom Brønnøysundregistrene og representanter fra frivillig virksomhet. Bevilgningen foreslås videreført på samme nivå som i 2010 og skal dekke nødvendig videreutvikling, bl.a. knyttet til merverdiavgiftskompensasjon til frivillige organisasjoner.

Post 77 Forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor

Å styrke kunnskap og forskning om frivillig sektor er en av regjeringens hovedstrategier i frivillighetspolitikken. Forskningsprogrammet "Virtuelt senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor" må sees i denne sammenheng. Målene for forskningsprogrammet er å øke og utvikle kunnskapen om frivillig sektors betydning i samfunnet, bidra til å utvikle en helhetlig statlig frivillighetspolitikk og å styrke frivillig sektor gjennom økt

forskningsbasert kunnskap. Programmet dekker følgende hovedtemaer; perspektiver på deltakelse, endringsprosesser i frivillig sektor og påvirkningsfaktorer knyttet til finansieringsordninger og andre rammevilkår. Forskningsresultater formidles fortløpende i form av rapporter og konferanser. Bevilgningen foreslås videreført på samme nivå som i 2010.

Post 79 Ymse frivillighetsformål

Bevilgningen skal dekke tilskudd til bl.a. Frikanalen, satellittregnskap, arbeid med forenkling av tilskudd til frivillig sektor og lokale dialogprosjekt m.v., jf. St.meld. nr. 39 (2006-2007) *Frivillighet for alle*.

Det foreslås et driftstilskudd på 2 mill. kroner i 2011 til Frikanalen. Kulturdepartementet har inngått avtale om investerings- og driftsstøtte til Frikanalen som sikrer et økonomisk grunnlag for kanalen i oppstartsårene. En forutsetning for støtten er bl.a. at Frikanalen tilstreber å være en reell ytringskanal for samtlige partier og lister i forbindelse med valg. I de påfølgende år legges det opp til at Frikanalen skal motta en årlig driftsstøtte på 1 mill. kroner.

For å få økt kunnskap om frivillig sektors samfunnsøkonomiske betydning har Statistisk sentralbyrå utarbeidet et satellittregnskap, som et tilleggsregnskap til det ordinære nasjonalregnskapet. Satellittregnskapet inneholder informasjon om frivillig sektors bidrag til BNP, den økonomiske aktiviteten innen sektoren og verdiberegninger av frivillig arbeid og dugnadsinnsats. Det legges til grunn at satellittregnskapet drives på løpende basis.

Det foreslås å videreføre 1 mill. kroner til lokale dialogprosjekt på tros- og livssynsområdet. Formålet er å bidra til dialog og samarbeid lokalt på tvers av religioner og livssyn.

I tillegg er det nødvendig for departementet å kunne disponere midler for å dekke uforutsette behov som måtte oppstå i budsjetterminen. Enkelte utredningsoppgaver m.v. for departementet vil bli dekket over denne posten.

Post 80 Holmenkollen nasjonalanlegg

I mai 2006 ble Oslo kommune og Norges Skiforbund tildelt VM på ski i nordiske grener 2011, som avholdes 23. februar til 6. mars 2011. For å tilfredsstille de krav som stilles til et moderne skianlegg, måtte idrettsanleggene i Holmenkollen bygges om og fornyes. Departementet og Oslo kommune inngikk i september 2006 en avtale om at

staten ville bidra med 100 mill. kroner til nasjonalanlegg for nordiske grener i Holmenkollen. Beløpet fordeles med 80 mill. kroner fra spillemidler til idrettsformål og 20 mill. kroner over statsbudsjettet. Tilskuddet går til oppgradering av idrettsanlegg i Holmenkollen i forbindelse med VM på ski, nordiske grener i 2011 og etterbruk.

Beløpet på 10 mill. kroner til Holmenkollen nasjonalanlegg i 2011 er en videreføring av bevilgningen i 2010.

Post 82 Merverdiavgiftskompensasjon ved bygging av idrettsanlegg

Det ble i 2010 opprettet en ny rammestyrte ordning for kompensasjon av merverdiavgift ved bygging av idrettsanlegg.

Ordningen er søknadsbasert, og kompensasjon gis innenfor den rammen Stortinget bevilger for det enkelte år. Bevilgningen dekker også utgifter knyttet til forvaltning av ordningen. Ordningen omfatter søkere som oppfyller vilkårene for å motta spillemidler til idrettsanlegg med unntak av kommuner/fylkeskommuner og kommunale foretak. Det må foreligge en godkjent spillemiddelsøknad før det kan søkes om kompensasjon.

Ordningen gjelder idrettsanlegg hvor byggearbeidene er igangsatt fra og med 1. januar 2010. Anlegget må være ferdigstilt og revisorkontrollert regnskap må foreligge før søknad om kompensasjon sendes. Det kan søkes om kompensasjon for merverdiavgift knyttet til de anleggsselementer som er berettiget til tilskudd fra spillemidlene. Ordningen forvaltes av Lotteri- og stiftelsestilsynet, med Lotterinemnda som klageinstans. Bestemmelsene for ordningen fastsettes av Kulturdepartementet.

Det foreslås en bevilgning på 60 mill. kroner til kompensasjon av merverdiavgift ved bygging av idrettsanlegg.

Rapport 2009

Mål 1:

Sikre frivillighetens uavhengighet og mangfold

Rapport

For 2009 ble det bevilget 4,4 mill. kroner over statsbudsjettet til drift av sekretariat til Frivillighet Norge, som bistår medlemsorganisasjonene med bl.a. organisasjonsdrift og myndighetskontakt i tillegg til å bidra til økt bevissthet om inkludering av innvandrere og andre underrepresenterte grupper. Arbeidet med inkludering ble styrket med

1 mill. kroner i 2009. Antall medlemsorganisasjoner i 2009 var 231.

Mål 2:

Legge til rette for at alle kan delta i frivillig arbeid

Rapport

Kulturdepartementet har forvaltningsansvar for det statlige tilskuddet til eksisterende frivillighetssentraler og til opprettelse av nye sentraler. I 2009 ble det opprettet 26 nye sentraler. For første gang ble det opprettet en frivillighetssentral utenfor Norges grenser, i Costa Blanca Nord i Spania. Ved utgangen av året var det 335 frivillighetssentraler. Alle sentralene avgir en årlig aktivitetsrapport. Rapportene er et viktig bidrag for å få kunnskap om ulike former av lokal frivillighet, samhandlingsarenaer og utfordringer på lokalt plan.

Frivillighetssentralene gjennomgår jevnlig evalueringer. I 2009 ble det foretatt en kartlegging av statlige krav til innrapportering med fokus på seks statlige tilskuddsordninger, der i blant tilskudd til frivillighetssentraler. Rapporten viser at ingen av de intervjuede frivillighetssentralene ser på søknads- og rapporteringskravene knyttet til ordningen som noen stor belastning. Krav til innrapportering av antall frivillige timer og antall frivillige har blitt endret bl.a. på bakgrunn av foreslåtte forenklingstiltakene i rapporten.

For å legge til rette for videreutvikling av frivillighetssentralene ble det gitt tilskudd til kompetanseutvikling gjennom nettverksbygging på lokalt og regionalt nivå, og til planlegging og gjennomføring av til sammen fire regionskonferanser i ulike deler av landet.

For å styrke arbeidet med inkludering og fattigdom i de tradisjonelle frivillige organisasjonene ble 1 mill. kroner overført til Frivillighet Norge. 1,7 mill. kroner ble omdisponert til post 74. 1 mill. kroner ble gitt til Leser søker bok, i forbindelse med arbeidet for å styrke lesekompetansen i hele landet og Leseåret 2010.

Mål 3:

Sørge for bedre vilkår for frivillig virke lokalt

Rapport

I alt 541 organisasjoner søkte i 2009 om midler fra merverdiavgiftskompensasjon til frivillige organisasjoner mot 472 i 2008. Av disse fikk totalt 500 organisasjoner tildelt 189 mill. kroner i kompensasjon, derav 369 organisasjoner etter dokumentert ordning og 131 etter sjablonordning. Året før fikk 433 søkere tildelt 181,1 mill. kroner. Det var således en økning fra 2008 til 2009 på om lag 8 mill. kroner. Kompensasjonen tildeles i etterkant, og tildelingen i 2009 gjaldt kompensasjon for 2008.

Statstilskuddet til frivillig virksomhet for barn og unge (Frifond) utgjorde 43 mill. kroner i 2009. I tillegg utgjorde tilskuddet fra spillemidler fra overskuddet til Norsk Tipping 125 mill. kroner. Til sammen var tilskuddet til Frifond på 168 mill. kroner.

Midlene er fordelt til de tre paraplyorganisasjonene Norsk musikkråd, Norsk teaterråd og Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner (LNU) etter forslag til prosentvis fordeling fra organisasjonene i lys av erfaringstall fra foregående år.

Tabell 8.1 Fordeling av tilskudd til frivillig virksomhet i 2009:

(i 1 000 kr)							
Paraplyorganisasjoner	Tilskudd		Viderefordelt til organisasjoner			Viderefordelt til frittstående grupper	
	Pst.	Beløp	Antall org.	Antall lokallag	Beløp	Antall	Beløp
Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner	67,5	112 979	105	9 580	99 300	854	14 836
Norsk musikkråd	26,0	43 517	16	3 486	34 465	1 503	7 220
Norsk teaterråd	6,5	10 879				450	11 409
Sum	100,0	167 375	121	13 066	133 765	2 807	33 465

Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner (LNU) og Norsk musikkråd har til administrasjon av ordningen benyttet 1 pst. av tilskuddet som er viderefordelt til organisasjoner (Frifond organisasjon) og 10 pst. av tilskuddet som er viderefordelt til frittstående grupper (Frifond barn og unge/Frifond musikk). Norsk teaterråd har til administrasjon av ordningen benyttet 10 pst. av tilskuddet som viderefordelt til frittstående grupper (Frifond teater). I tillegg til de ordinære administrasjonsutgiftene har de tre paraplyene benyttet deler av den avsatte rammen på inntil 2 mill. kroner til fornying av administrasjonssystemene.

Til sammen har 15 873 lag og grupper med barn og unge mottatt tilskudd til kulturaktiviteter på lokalt nivå. 121 sentralledd har mottatt tilskudd til fordeling til lokallag i sin organisasjon, hvorav 105 sentralledd har mottatt tilskudd fra LNU, og 16 sentralledd har mottatt tilskudd fra Norsk musikkråd. Sentralleddene har benyttet maksimalt 5 pst. i administrasjon for fordeling av tilskudd til lokallag.

Det har vært gjennomført flere evalueringer av Frifond ordningen. I 2009 utarbeidet Agenda Utredning & Utvikling rapporten *Evaluering av Frifond*. Hensikten med rapporten var å belyse i hvilken grad målene for ordningen blir nådd og hvilke resultater ordningen gir. Rapporten ser nærmere på betydningen av de overordnede rammene og eksisterende retningslinjene, tildelingsnivåets betydning, og hvordan effektene av Frifond kan måles lokalt i forhold til aktivitet og deltakelse. Evalueringen viser at tilskuddet når ut til det lokale nivå og bidrar til et bredt spekter av lokale aktiviteter, men at det er vanskelig å gi konkrete mål for effektene bl.a. fordi Frifond ofte er en av flere kilder til finansiering av lokal aktivitet. Rapporten inneholder en rekke forslag til endringer som vil bli fulgt opp av departementet i samarbeid med de tre paraplyene som forvalter ordningen.

For å stimulere til økt innsats i arbeidet med integrering og inkludering har LNU i 2009 fulgt opp prosjektet Frifond for alle. Resultatene fra dette arbeidet er bl.a. flere søknader fra minoritetsorganisasjoner - og grupper som arbeider for og med barn og unge, og barn og unge med minoritetsbakgrunn som ikke deltar i de etablerte organisasjonene.

Mål 4:

Øke kunnskapen og oppmerksomheten om frivillighetens rolle og betydning for samfunnet

Rapport

Forskningsprogram på sivilsamfunn og frivillig sektor skal øke og utvikle kunnskapen om frivillig sektors betydning og rolle i samfunnet, bidra til å videreutvikle en helhetlig frivillighetspolitikk og styrke frivillig sektor gjennom økt forskningsbasert kunnskap. Virtuelt senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor startet i slutten av 2008 og er et tverrfaglig forskningssamarbeid. I 2009 kom den første rapporten, *Frivillighet, innvandring og integrasjon, en kunnskapsoversikt*. Senteret arrangerte i tillegg seminarer og brukerkonferanser. De økonomiske rammene for programmet var i 2009 i overkant av 7 mill. kroner.

Frikanalen ble åpnet i 2009 med faste sendetider. I løpet av året har kanalen sendt mellom 400 og 500 forskjellige innslag med informasjon om aktiviteter og hendelser i regi av frivillige organisasjoner. Kanalen skal bidra til å sikre at samtlige politiske partier som stiller lister til lokale og nasjonale valg skal kunne slippe til på kanalen før valget. Fire politiske partier benyttet seg av denne muligheten i 2009.

I samarbeid med Statistisk sentralbyrå (SSB) ble det i 2009 satt i gang et arbeid for å utarbeide et satellittregnskap for frivillig sektor som tallfester verdiskapingen og sysselsettingen i sektoren.

Mål 5:

Samordne og utvikle statlig frivillighetspolitikk

Rapport

Frivillighetsregisteret ble åpnet for elektronisk registrering 1. desember 2008. Frivillighetsregisteret ble etablert for å forbedre og forenkle samhandlingen mellom frivillig virksomhet og offentlige myndigheter og å legge til rette for det offentliges politikk overfor frivillig virksomhet, men uten at dette går ut over den frivillige virksomhetens selvstendige stilling. Registeret finansieres ved gebyr. For 2009 dekket Norsk Tipping innmeldingsavgift i Frivillighetsregisteret for alle frivillige organisasjoner som deltok i grasrotandelsordningen, jf. nærmere omtale under kap. 3305, post 01 Spilleoverskudd fra Norsk Tipping AS. Ved utgangen av 2009 var det 16 364 registrerte enheter i Frivillighetsregisteret.

Innsamlingsregisteret ble etablert i 2009 og var åpent for registrering fra 1. juli. Stiftelsen Innsamlingskontrollen i Norge er registerfører og kontrollorgan for Innsamlingsregisteret, jf. Lov om registrering av innsamlinger.

Sysselsettingsmidler til idrettsanlegg

Under post 81 Idrettsanlegg ble det i 2009 bevilget et ekstraordinært tilskudd til idrettsanlegg på 250 mill. kroner, jf. St.prp. nr. 37 (2008-2009) Om endringer i statsbudsjettet 2009 med tiltak for arbeid. Midlene ble tildelt til nybygg og rehabilitering av

ordinære idrettsanlegg. Idrettsanleggene har en lokal forankring i kommunale planer for idrett og fysisk aktivitet. Sysselsettingsmidlene ble fordelt gjennom Kulturdepartementets tilskuddsordning til idrettsanlegg, og i tråd med dette overført til fylkeskommunene for videre utbetaling.

Programkategori 08.20 Kulturformål (kap. 320-329)

Programkategorien omfatter bevilgninger til billedkunst, kunsthåndverk, arkitektur, design, kunstnerformål, musikk- og scenekunstformål, språk-, litteratur- og bibliotekformål, museums- og andre kulturvernformål, arkivformål, kulturbygg og allmenne kulturformål.

Utgifter under programkategori 08.20 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2009	Saldert budsjett 2010	Forslag 2011	Pst. endr. 10/11
320	Allmenne kulturformål	659 182	609 687	804 133	31,9
321	Kunstnerformål	364 948	378 236	390 981	3,4
322	Billedkunst, kunsthåndverk og offentlig rom	378 000	407 799	389 249	-4,5
323	Musikkformål	811 465	901 686	966 310	7,2
324	Scenekunstformål	1 374 850	1 524 623	1 630 106	6,9
325	Samordningstiltak for arkiv, bibliotek og museer	136 273	137 014		-100,0
326	Språk-, litteratur- og bibliotekformål	723 517	757 803	805 264	6,3
328	Museums- og andre kulturvernformål	808 413	871 916	868 094	-0,4
329	Arkivformål	280 182	288 047	299 996	4,1
	Sum kategori 08.20	5 536 830	5 876 811	6 154 133	4,7

Utgifter under programkategori 08.20 fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)					
		Regnskap 2009	Saldert budsjett 2010	Forslag 2011	Pst. endr. 10/11
Post-gr.	Betegnelse				
01-01	Driftsutgifter	1 048 052	1 065 401	1 117 640	4,9
21-23	Spesielle driftsutgifter	122 251	110 506	80 734	-26,9
30-49	Nybygg, anlegg m.v.	29 346	31 114	31 798	2,2
50-59	Overføringer til andre statsregnskap	495 955	547 247	636 727	16,4
70-89	Overføringer til private	3 841 226	4 122 543	4 287 234	4,0
	Sum kategori 08.20	5 536 830	5 876 811	6 154 133	4,7

Departementet foreslår en bevilgning for 2011 på i alt 6 154,1 mill. kroner. Dette er en økning på 277,3 mill. kroner eller 4,7 pst. sammenlignet med saldert budsjett for 2009. Korrigert for rammeoverføringer til andre departementer på til sammen 50,6 mill. kroner øker rammen med 327,9 mill. kroner eller 5,6 pst.

Økningen under kap. 320 Allmenne kulturformål på nærmere 32 pst. skyldes i hovedsak omorganiseringen av ABM-utvikling og endret postplassering for en rekke tilskudd ved overføring til Norsk kulturråd under dette kapitlet. Reduksjon under kapitlene 322 og 328 skyldes endret postplassering av tiltak ved overføring til Norsk kulturråd.

Kulturløftet

Punktene i Kulturløftet, jf. Hovedinnledningen, angir kulturpolitikkenes hovedretning og satsinger. Det viktigste punktet er at 1 pst. av statsbudsjettet skal gå til kulturformål i 2014.

Kulturløftet hever kulturens status som samfunns- og politikkområde. Regjeringen har en visjon om at Norge skal være en ledende kulturnasjon som legger vekt på kultur i alle deler av samfunnslivet. Kunst og kultur har stor verdi i seg selv. Samtidig har satsing på kultur stor betydning for andre samfunns mål som næringsutvikling og arbeidsplasser, integrering og inkludering, helse, læring og kreativitet.

Tilstandsvurdering – utfordringer og strategier

Med utgangspunkt i St.meld. nr. 23 (2008–2009), *Bibliotek* har departementet satt i gang en omorganisering av ABM-utvikling og ansvaret for oppgavene som tilligger institusjonen. Det er gjort nærmere rede for dette i Meld. St. 20 (2009–2010), *Omorganisering av ABM-utvikling*. Fra 1. juli 2010 har Nasjonalbiblioteket overtatt ansvaret for de fleste av de statlige bibliotekoppgavene ABM-utvikling har ivaretatt, og til sammen 20 årsverk er overført til Nasjonalbiblioteket. Arbeidet med konsortieavtaler er foreslått videreført ved et nytt forvaltningsorgan under Kunnskapsdepartementet, som bl.a. skal ha ansvaret for Norsk vitenskapsindeks. I forbindelse med dette foreslås ressurser tilsvarende seks årsverk overført Kunnskapsdepartementet fra 1. januar 2011. Departementet legger til grunn at det så vel faglig som organisatorisk ligger til rette for at den resterende delen av ABM-utvikling samorganiseres med administrasjonen i Norsk kulturråd. Resten av stillingene i

ABM-utvikling foreslås derfor overført til Norsk kulturråd fra 1. januar 2011. Dette omfatter om lag 40 årsverk. Forslag til fordeling av driftsmidler og prosjekteringsmidler mellom Norsk kulturråd, Nasjonalbiblioteket og Norsk vitenskapsindeks er omtalt under kap. 320, 325 og 326.

Endring av reglene for oppnevning og sammensetning av Norsk kulturråd ble gjennomført i 2009, jf. St. prp. nr. 65 (2008–2009). Norsk kulturråd er etter dette et kunst- og kulturfaglig organ der alle medlemmer oppnevnes av Kongen. Fra 2011 legges det også opp til å klargjøre ansvarsdelingen mellom det politiske nivået Regjeringen og Stortinget på den ene siden og Norsk kulturråd som kollegialt organ på den andre siden. Det er redegjort nærmere for denne ansvarsdelingen som bl.a. innebærer at Norsk kulturråd fra 2011 får økt beslutningsmyndighet. Dette nødvendiggjør at det er det kollegiale organet som er beslutende myndighet og ikke administrasjonen.

Det vil bli utarbeidet nytt regelverk for Norsk kulturråd i tråd med dette.

I de senere år er det bevilget midler til Norsk kulturfond under de relevante fagkapitlene på post 55 Norsk kulturfond. Avsetningene i budsjettproposisjonen har vært spesifisert på definerte tilskuddsordninger og andre avsetninger som rådet har vært bundet av i sin disponering av fondets midler. Fordi kunstlivet er i stadig endring, er det behov for større fleksibilitet slik at rådet kan initiere nye satsinger og prioritere gode prosjekter som ellers ville falle utenfor.

Departementet vil derfor øke rådets disposisjonsfrihet når det gjelder de midlene som bevilges til Norsk kulturfond ved at midlene ikke lenger skal bindes til bestemte ordninger og andre avsetninger innenfor den enkelte post. Departementet vil begrense seg til å angi hvilke særskilte ordninger og formål det skal gis tilskudd til, samtidig som det åpnes for at Norsk kulturråd også kan dekke nye satsinger innenfor den enkelte post. Dette vil også gi økt klarhet i arbeidsdelingen mellom politiske myndigheter og Norsk kulturråd.

En rekke virksomheter innenfor kulturlivet er i stor grad avhengig av å kunne søke og å få tilskudd fra Norsk kulturfond. Det skal derfor legges opp til en viss stabilitet fra år til år for de ulike ordningene.

Departementet vil fortsatt kunne legge føringer på overordnet nivå for særskilte satsinger og innsatsområder i budsjettproposisjonen og tildelingsbrevet til Norsk kulturråd. For øvrig har rådet frihet til å disponere bevilgningen på den enkelte post. Kulturrådet får ansvar for faglig oppfølging gjennom rapportering og særskilte evaluer-

ringer. Rapportering spesifisert på underavsetningsnivå gir mulighet for innsyn i, og dialog om, utviklingen i bruken av midler. Avsetning til de ulike ordninger og formål i 2010 framgår under rapportdelen på det enkelte kapittel.

I tråd med Løken-utvalgets rapport *"Forenklet, samordnet og uavhengig – Om behov for endringer i tilskuddsforvaltningen for kunst- og kulturfeltet"* og Prop. 1 S (2009–2010) har departementet gjennomgått den budsjettmessige plasseringen av tiltak som mottar tilskudd fra Norsk kulturfond, fra kap. 320 Allmenne kulturformål, post 74 Tilskudd til tiltak under Norsk kulturråd og fra departementet under budsjettpostene 78 Ymse faste tiltak samt kap. 324, post 75 Dans.

Et viktig formål med gjennomgangen har vært å få til en bedre arbeidsdeling mellom politiske myndigheter og Norsk kulturråd som tar beslutning på et kunstfaglig grunnlag.

Tidligere ble det kun gitt tilskudd til prosjekter av tidsmessig avgrenset karakter fra Norsk kulturfond. Dette har endret seg gradvis over år. F.eks. gir Norsk kulturråd nå tilsagn om tilskudd for inntil fire år fra tilskuddsordningen for basisfinansiering av frie scenekunstgrupper og for inntil tre år fra tilskuddsordningene for hhv. musikkfestivaler og musikkensembler. Årsaken er et økende antall prosjekter som forutsetter økonomisk forutsigbarhet for å la seg realisere. Det har derfor også vært et mål å sikre en tilskuddsstruktur som gir oversikt, sammenheng og forutsigbarhet for brukerne, som er i tråd med sektorens behov, som sikrer at likeartede tiltak blir forvaltet på ens måte og som gir nødvendig fleksibilitet.

Det legges opp til følgende struktur når det gjelder tilskudd og beslutningsmyndighet:

Tilskudd fra Norsk kulturfond bevilges fra 2011 til prosjekter under post 55 Norsk kulturfond, *ettårig prosjekttilskudd* og under ny post 56 Norsk kulturfond, *flerårig prosjekttilskudd*. Tilskudd fordeles av Norsk kulturråd på grunnlag av eget kunstfaglig skjønn. For å sikre nødvendig fleksibilitet får de to postene gjensidig stikkordsfullmakt *"kan nyttes under"*. Tilskudd til tiltak som i 2011 blir bevilget under post 56 forutsettes opprettholdt til og med 2012 eller ut den perioden det er gitt tilsagn for.

Tilskudd til drift gis under post 74 *Tilskudd til tiltak under Norsk kulturråd*. Norsk kulturråd får fullmakt til å fordele bevilgningen etter eget kunst- og kulturfaglig skjønn. Tilskudd til tiltak som i 2011 blir bevilget under post 74 forutsettes opprettholdt til og med 2012 eller ut den perioden det er gitt tilsagn for.

Tilskudd til institusjoner, til priser og til tiltak med annen særskilt begrunnelse gis under post 78 Ymse faste tiltak. Stortinget fastsetter årlig tilskudd til hvert enkelt tiltak etter forslag fra departementet i budsjettproposisjonen som i dag.

Det er viktig at kulturmidlene kommer alle deler av befolkningen til gode. Det er derfor viktig at kulturelt mangfold blir et selvfølgelig og gjennomgående trekk ved kulturinstitusjonenes virksomhet. Departementet har satt ned en arbeidsgruppe "Ressursgruppen for større mangfold", som i nær kontakt med utvalgte institusjoner skal gi råd om hvordan institusjonene og departementet bør arbeide for å nå målet om et større kulturelt mangfold.

Tilskuddsordningen for kulturkort for ungdom som ble innført som prøveordning fra 2006, er evaluert av IRIS – International Research Institute of Stavanger. På bakgrunn av evalueringen og høringsrunden har Kulturdepartementet besluttet å videreføre ordningen i 2011. For 2010 er det gitt tilskudd til 10 fylkeskommuner inkludert Oslo kommune under ordningen. Fylkeskommunene administrerer selv tilbudet med kulturkort for ungdom.

Med midler fra Kultur- og kirkedepartementet og på oppdrag fra Norsk Skuespillerforbund og Norske Dansekunstnere, utredet Rambøll Management Consulting i 2009 en norsk skuespiller- og danserallianse. I Sverige ble det startet forsøk med en TeaterAllians i 1999 finansiert med midler fra Arbetsmarknadsdepartementet og Kulturdepartementet. TeaterAlliansen, som skal sikre et antall høyt kvalifiserte frilansskuespillere inntekt og opparbeidelse av trygderettigheter samt muligheter til å vedlikeholde og utvikle sin kompetanse utenom oppdrag, ble permanent fra 2001. Det er senere også opprettet en DansAllians for danserkunstnere og en MusikAllians for musikere.

På samme måte som i Sverige er en stor overvekt av norske dansere og skuespillere frilansere uten fast inntekt og med reduserte muligheter til å opparbeide seg trygderettigheter. Departementet ser derfor opprettelse av en norsk skuespiller- og danserallianse som et viktig kunstnerpolitisk tiltak.

Det er imidlertid viktige forskjeller mellom dagpengeordningene i Norge og Sverige, og det er derfor ikke mulig å overføre den svenske finansieringsmodellen til norske forhold. Mens arbeidsmarkedsmidler i Norge bevilges over statsbudsjettet, er arbeidsledighetstrygd i Sverige knyttet opp mot fagforeninger som fordeler arbeidsløshetstrygd gjennom en "arbetsløshetskassa". Kulturdepartementet arbeider sammen

med Arbeidsdepartementet for å utrede finansiering og etablering av en norsk skuespiller- og danserallianse.

Innenfor det kunstnerpolitiske området er det foreslått opprettet 10 nye arbeidsstipend i 2011. Antallet garantiinntekter forslås redusert med 4.

Departementet arbeider med en stortingsmelding om visuell kunst. Dette er den første helhetlige gjennomgangen av feltet i form av en egen melding til Stortinget. Siktemålet med meldingen er å belyse aktuelle problemstillinger, samt å drøfte hvordan en sikrer et godt tilbud over hele landet og god forvaltning av de ressurser som er stilt til disposisjon til visuell kunst. For 2011 foreslås det for det visuelle kunstfeltet bl.a. en styrking av avsetningen til dette formålet under Norsk kulturfond.

I 2009 la regjeringen fram plandokumentet for norsk arkitekturpolitikk, *arkitektur.nå*. Regjeringens visjon er at god arkitektur skal bidra til høy livskvalitet, og gi attraktive, funksjonelle og universelt utformede byggverk og omgivelser. Dokumentet tar utgangspunkt i tre hovedutfordringer for arkitekturfeltet:

- bærekraft- og klimautfordringen
- endrings- og transformasjonsutfordringen
- kunnskaps- og innovasjonsutfordringen

Arkitektur.nå markerte starten på et arbeid som skal følges opp og videreutvikles. Oppfølgingen pågår i regi av de ansvarlige departementer og underliggende institusjoner og etater og drøftes jevnlig i dialog med fagfeltet. Det skal arrangeres årlige oppfølgingssymposier om arkitekturpolitikken, der man vurderer status og diskuterer videre strategier innen arkitekturfeltet. Det første oppfølgingssymposiet avholdes høsten 2010. Kulturdepartementet er godt i gang med oppfølgingen av relevante tiltak i samarbeid med bl.a. Norsk Form.

Departementet vil som ledd i oppfølging av St.meld. nr. 10 (2007–2008) *Knutepunkt* og Innst. S. nr. 168 (2007–2008) evaluere knutepunktinstitusjonene Molde Internasjonale Jazzfestival, Olavsfestdagene og Kortfilmfestivalen i Grimstad. Evalueringene gjennomføres i løpet av høsten 2010 og våren 2011. Institusjonene selv og de regionale tilskuddsparter vil bli trukket inn i arbeidet. Departementet vil innhente en kunstfaglig vurdering av knutepunktene Molde Internasjonale Jazzfestival og Olavsfestdagene fra Norsk kulturråd. Andre festivaler og aktører innenfor samme felt vil også bli konsultert i løpet av prosessen. Departementet vil også utrede muligheten for å opprette et knutepunkt for countrymusikk. Departementet

ønsker i den forbindelse innspill fra ulike aktører, og vil invitere til dette.

Direktoratet for forvaltning og IKT (Difi) leverte på oppdrag fra Kulturdepartementet rapporten *Nye tider – nye takter? En gjennomgang av Rikskonsertene* i august 2009. Rapporten ble sendt på bred høring. Behovet for en avklaring av Rikskonsertenes rolle som produsent og arrangør av offentlige konserter fikk bred tilslutning i høringsuttalelsene. På bakgrunn av rapporten og den påfølgende høringsrunden ønsker regjeringen å avgrense den offentlige konsertvirksomheten i Rikskonsertene, slik at den i større grad konsentreres om det tilbudet som ikke dekkes av andre konsertarrangører. For 2011 foreslås deler av tildelingen til Rikskonsertenes offentlige konsertvirksomhet omdisponert til tilskuddsordningen for arrangører under Norsk kulturfond. Arrangørstøtteordningen blir med dette styrket og utvidet til å gjelde for alle musikksjangre, og ansvaret for programmeringen av offentlige konserter blir i større grad desentralisert ved at midler blir kanalisert direkte til konsertarrangører.

Korvirksomhet er lite profesjonalisert i Norge. Det ble i årene 2007–2009 gjennomført en forsøksordning for profesjonalisering av kor med en samlet bevilgning på 4 mill. kroner. En evaluering av forsøksordningen forelå i mars 2010. Evalueringen konkluderte med at forsøksordningen ikke har vært vellykket som profesjonaliseringsstrategi, selv om midlene har resultert i konserter og prosjekter på et nivå som ellers ikke hadde vært mulig. Departementet vil arbeide videre med saken. For 2011 settes det av 1,5 mill. kroner til satsing på korfeltet.

Regjeringen ønsker å samordne og styrke den internasjonale satsingen på musikkområdet gjennom næringsmessig eksport og annen profilering. Music Export Norway AS er etablert av norsk musikkindustri og har gjennom Prop. 1 S (2009–2010) fått et særskilt ansvar som operatør for norsk musikkeksport og legger bl.a. til rette for norske lanserings- og showcasekonserter. MIC Norsk musikkinformasjon er stiftet av Norsk Komponistforening, Foreningen for norske komponister og tekstforfattere (NOPA), Musikernes fellesorganisasjon, Rikskonsertene og Foreningen norske plateselskaper (FONO). Stiftelsen MIC Norsk musikkinformasjon arbeider med publisering av bl.a. noter, informasjon og promotering av norsk musikk i alle sjangere. MIC fordeler også UDs reisestøtte for profesjonelle norske musikere som skal holde offentlige konserter i utlandet. Music Export Norway og MIC mottar begge tilskudd over Kulturdepartementets budsjett,

og departementet vil ta initiativ til å gjennomgå og klargjøre ansvar og oppgaver mellom de to organene og mellom MIC og Nasjonalbiblioteket når det gjelder notepublisering og -arkiv, og arbeidet med musikkarven. Målet er å legge til rette for forenkling og best mulig ressursutnyttelse i samarbeid med berørte miljøer.

Musikkmiljøene i Nord-Norge og tilbudet til publikum er betydelig styrket gjennom Nordnorsk Opera og Symfoniorkester AS, som ble etablert i juni 2009. Selskapet skal produsere og formidle opera og symfonisk musikk, og det legges opp til omfattende turneer i landsdelen. Det er foreslått ytterligere styrking av institusjonen i 2011.

Oslo-Filharmonien og Den norske Opera & Ballett har inngått nye overenskomster med musikerne, som sikrer større fleksibilitet og oppkjøp av rettigheter til åndsverk. Dette vil gi et bedre tilbud til publikum, bl.a. ved at oppsetninger og konserter kan formidles på nye måter og spres til flere. De to institusjonene er kompensert for økte kostnader som følge av de nye overenskomstene ved en økning i statstilskuddet. Departementet har innledet drøftelser om kompensasjon for endringer i overenskomstene for Det Norske Blåseensemble anno 1734, Kristiansand Symfoniorkester og Nordnorsk Opera og Symfoniorkester.

De tre institusjonene Agder Teater, Kristiansand Symfoniorkester og Opera Sør flytter inn i nytt felles teater- og konserthus fra 1. september 2011 og har etablert en ny felles organisasjonsmodell Kilden TKS IKS. Agder Teater, Kristiansand symfoniorkester og Opera Sør, samt kulturhusdriften som finansieres av Kristiansand kommune, vil inngå som avdelinger i den nye organisasjonen. Institusjonene har lagt fram en budsjettsskisse for kommende år med tilhørende økt tilskuddsbehov. For 2011 økes det samlede tilskuddet til de tre institusjonene med 10,9 mill. kroner. Departementet vil drøfte omfang og tempo i oppbyggingen av virksomhetene med institusjonene og lokale og regionale tilskuddsparter.

Det er et hovedmål for scenekunstopolitikken å legge til rette for et profesjonelt tilbud av teater-, opera-, danseforestillinger og andre scenekunstuttrykk over hele landet. Som ledd i dette arbeidet, jf. også St.meld. nr. 32 (2007–2008) *Bak kulissene*, fortsetter arbeidet med å styrke institusjoner og prosjektrelatert virksomhet budsjettmessig. En rekke enkeltinstitusjoner over hele landet er styrket fra 2011 for å ivareta økte kostnader til husleie og andre faste kostnader og for å styrke den kunstneriske virksomheten. Fri dansekunst er prioritert ved at tilskuddsordningen for basisfinan-

siering av frie scenekunstgrupper er styrket. Tilskudd til regionale danse miljøer og programmerende scener er også styrket fra 2011.

Det Norske Teatret har søkt om midler til å opprette Det Multi Norske fra 2011. Det Multi Norske skal være både en midlertidig utdanning ved teatret for skuespillere med minoritetsbakgrunn og en videreføring av prosjektet Den Mangfoldige Scenen. Prosjektet, som til nå er drevet av Bondeungdomslaget i Oslo med støtte fra Norsk kulturråd, har vært et bredt tilbud til store grupper barn og unge. Teatret ønsker å videreføre de gode erfaringene med prosjektet, som også vil gi en viktig rekrutteringsbase for opptak av skuespillere med minoritetsbakgrunn til utdanningen. Målet er å etablere et tilbud som kan innpasses i det ordinære utdanningssystemet og bidra til å rekruttere flere skuespillere med minoritetsbakgrunn til teater, film og fjernsyn. Departementet vil arbeide videre med forslaget. Det er lagt inn midler til Det Multi Norske under Det Norske Teatret.

Gjennom Stortingets behandling av regjeringens språkmelding i april 2009 er det nå lagt grunnlag for en mer offensiv, strategisk språkpolitikk i årene framover, jf. St.meld. nr. 35 (2007–2008) *Mål og mening. Ein heilskapleg norsk språkpolitikk*, jf. Innst. S. nr. 184 (2008–2009).

En slik helhetlig språkpolitikk har flere dimensjoner, men det overordnede hensynet er å styrke det norske språkets status og bruk, slik at norsk som det samfunnsbærende språket i Norge kan utvikle seg som et mest mulig fullverdig språk også i framtiden. Som den minst brukte av de to likestilte norske målformene, har nynorsk særlige utfordringer, og språkmeldingen anviser et mer systematisk arbeid for å styrke nynorsk språk og den nynorske skriftkulturen på bred basis.

I en helhetlig språkpolitikk inngår det også å ta hensyn til det flerspråklige mangfoldet i landet vårt. Det grunnleggende her er arbeidet med å styrke de samiske språkene og de nasjonale minoritetsspråkene i Norge og å følge opp språkmeldingens anerkjennelse av norsk tegnspråk som et fullverdig språk. Det er ellers et språkpolitisk mål å styrke det nordiske språkfelleskapet, og som en siste dimensjon i språkpolitikken kommer behovet for å utvikle den fremmedspråklige kompetansen i befolkningen.

I tillegg til Kulturdepartementet har et par andre departementer en mer sentral språkpolitisk rolle å spille enn andre; det gjelder Kunnskapsdepartementet som ansvarlig for språkopplæringspolitikken og Fornyings-, administrasjons- og kirke departementet som ansvarlig for politik-

ken overfor samer og nasjonale minoriteter. Men i språkmeldingen er det presisert at alle departementer må ta språkpolitiske hensyn i betraktning når de utformer og gjennomfører relevante deler av sin egen sektorpolitikk. Kulturdepartementet har et overordnet språkpolitisk ansvar for å medvirke til at dette skjer.

På det operative nivået er det likevel Språkrådet, statens fagorgan i språkspørsmål, som vil være den sentrale koordinerende instans og pådriver i språkpolitikken. For å legge bedre til rette for at institusjonen skal kunne ivareta en slik rolle, har Språkrådet i lengre tid vært inne i en prosess preget av omorganisering, modernisering og tilførsel av nye funksjoner. I takt med dette er budsjettet også blitt betydelig styrket over flere år.

St.meld. nr. 23 (2008–2009) *Bibliotek* (bibliotekmeldingen) ble lagt fram i 2009 og fulgt opp i budsjettet for 2010 med midler til innføring av tiltak som var varslet i meldingen. I 2011 foreslår regjeringen en budsjettmessig oppfølging av bibliotekmeldingen gjennom en økning av innkjøpsordningene under Norsk kulturråd og tilskuddet til Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek. Satsingen fra 2010 på folkebiblioteksektoren videreføres når det gjelder samarbeidsavtaler med fylkeskommunene sett i sammenheng med etableringen av en modellbibliotekordning og kompetanseutvikling i biblioteksektoren. Det avsettes også 6 mill. kroner til et leseløft for 2011, der målsettingen er en nasjonal, helhetlig lesepolitikk som bidrar til å styrke lesekompetansen i hele befolkningen. Mens Leseåret 2010 var særskilt innrettet mot voksne som leser lite, vil leseløftet i 2011 vektlegge folkebibliotekene som møteplass og formidlingsarena. Bibliotekarenes rolle som formidlere vil stå sentralt. Den faglige kompetansen som landets bibliotekarer har på lesing og litteraturformidling vil være en viktig ressurs i arbeidet for å fremme lesekompetanse og leseglede blant barn, unge og voksne. Flere av bibliotekmeldingens tiltak rettet mot folkebiblioteksektoren er allerede igangsatt innenfor budsjetttrammene, deriblant en spissing av prosjekt- og utviklingsmidler. Gjennom kompetanseutviklingstiltak og utvikling av nye tjenester basert på Nasjonalbibliotekets infrastruktur skal det også i årene framover legges bedre til rette for folkebibliotekenes virksomhet.

Arkivverket har de siste årene opplevd en sterk økning i arbeidsmengden, bl.a. som følge av omfattende omstillinger i offentlig sektor, nødvendig kartlegging av bevaringsverdig elektronisk arkivdanning, oppfølging av arkivloven m.m. Det har de siste årene vært nødvendig å prioritere

oppgraderinger av de bygningsmessige rammevilkårene for Arkivverket. Dette har i betydelig grad gått på bekostning av andre prioriterte mål og oppgaver for etaten, bl.a. utfordringer knyttet til sikring av elektronisk arkivmateriale for ettertiden. Det er derfor lagt inn en generell styrking av Arkivverket i budsjettet for 2011 som primært skal brukes til sikring av elektronisk arkivmateriale.

En statusrapport om bevarings- og formidlingssituasjonen for privat og offentlig arkivmateriale av lokalt og regionalt opphav ble lagt fram i juni 2007. Kartleggingen viser bl.a. at bevarte og tilgjengelige arkiv i for liten grad representerer en helhetlig og representativ samfunnsdokumentasjon. Viktige samfunnssektorer er for svakt dokumentert og det er store regionale skjevheter. Det er bl.a. sikret for lite materiale fra de større bedriftsarkivene og det er gjort lite med sikte på å kunne ta hånd om elektroniske privatarkiver. I budsjettforslaget for 2011 er det foreslått å videreføre støtteordning for privatarkiver som ble opprettet i 2010 for å avhjelpe denne situasjonen.

Riksrevisjonen har lagt fram en rapport som dokumenterer at kommunene og fylkeskommunene har store utfordringer med å sikre og gjøre tilgjengelig bevaringsverdig dokumentasjon. Svakheter ved elektroniske og papirbaserte arkiver gir høy risiko for dokumentasjonstap av stor rettslig, forvaltningsmessig og historisk betydning. Uerstattelig materiale har gått tapt og står i fare for å gå tapt, og dette kan svekke innbyggernes rettssikkerhet. Kulturdepartementet vil følge dette opp i 2011.

Regjeringen la i 2009 fram St.meld. nr. 24 (2008–2009). *Nasjonal strategi for digital bevaring og formidling av kulturarv*. Som ledd i oppfølgingen av meldingen foreslås det for 2011 at bevilgningen til Nasjonalbiblioteket styrkes med 3 mill. kroner bl.a. til digitaliseringsformål og at bevilgningen til Arkivverket styrkes med 3 mill. kroner til sikring av elektroniske arkiv.

St.meld. nr. 49 (2008–2009) *Framtidas museum. Forvaltning, forskning, formidling, fornying* ble behandlet av Stortinget våren 2010 og den foreslåtte satsingen på museene fikk bred støtte, jf. Innst. 161 S (2009–2010). Meldingens overordnede mål er å styrke museenes faglige profil. Det understrekes at institusjonene selv må bære hovedansvaret for å styrke den interne faglige aktiviteten. Fra statlig side vil det bli lagt vekt på tiltak som styrker samarbeid mellom institusjonene. Museene står overfor store utfordringer, særlig når det gjelder samlingsforvaltning og bygningsvern. I budsjettet for 2011 foreslås derfor bl.a. økning i driftstilskudd til en rekke museer med et særlig stort antall vernever-

dige bygninger. Det forutsettes at den immaterielle kunnskapen knyttet til tradisjonelt håndverk ivaretas, samt at utfordringene løses i samarbeid og nettverk.

I perioden mars 2009 til april 2010 ble det avholdt en åpen, internasjonal plan- og designkonkurranse for et nytt, samlet museumsanlegg for Nasjonalmuseet på Vestbanen i Oslo. Målet er å etablere et profilert museumsanlegg av internasjonal betydning som gir museet fleksible, hensiktsmessige rammevilkår med tanke på sikring, bevaring og formidling av samlingene. Det nye bygget skal ha et arkitektonisk uttrykk som markerer museets posisjon som samfunnsinstitusjon. Prosjektet er blant de største kulturbyggprosjektene i senere tid.

Juryen avsluttet sitt arbeid i april 2010 og rangerte tre vinnere. Statsbygg gjennomfører forhandlinger med alle tre vinnerne. Etter avsluttede forhandlinger skal det gjennomføres et forprosjekt som skal danne grunnlaget for et forslag til Stortinget om bindende kostnadsramme for prosjektet. I 2011 skal det gjennomføres et omfattende arbeid med forprosjektet. Det bevilges 160 mill. kroner til dette arbeidet over kap. 2445 på Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementets budsjett.

UNESCO-konvensjonen om vern av immateriell kulturarv ble ratifisert av Norge 17. januar 2007, jf. St.prp. nr. 73 (2005-2006) *Om samtykke til ratifikasjon av UNESCOs konvensjon av 17. oktober 2003 om vern av den immaterielle kulturarven*. Kulturdepartementet har bedt ABM-utvikling lage en oversikt over forvaltningen av den immaterielle kulturarven i Norge og hvilke felter som dekkes av konvensjonen. ABM-utvikling skal også utarbeide en oversikt over udekkede felt hvor det er nødvendig med særskilte tiltak og immateriell kulturarv med særlige vernebehov. Utredningen overleveres til Kulturdepartementet i desember 2010.

Bevilgningen til samiske kulturformål er vesentlig styrket de siste årene. Midler til samiske formål under Kulturdepartementets budsjett er i hovedsak samlet under kap. 320 Allmenne kulturformål, post 53 Sametinget. Bevilgningen overføres til og blir disponert av Sametinget. For 2011 foreslår departementet en bevilgning til Sametinget på 67,4 mill. kroner. Bevilgningen på posten har økt med over 35 mill. kroner siden 2005.

Det foreslås et tilskudd til samiske aviser på 23,0 mill. kroner i 2011, jf. kap. 335, post 75 og støtte til samiske filmproduksjoner på 2,8 mill.

kroner, jf. kap. 334, post 73. Riddu Riddu-festivalen ble gitt knutepunktstatus fra 2009. I 2011 er det foreslått et tilskudd på 1,6 mill. kroner til festivalen, jf. kap. 323, post 72. Drift av Samisk arkiv dekkes innenfor de årlige bevilgninger til Arkivverket under statsbudsjettets kap. 329 Arkivformål. For 2011 er det også foreslått tilskudd til byggeprosjektet ved Senter for nordlige folk (tidl. Ája Samisk senter), jf. kap. 320, post 73.

For en bredere omtale av samisk kulturpolitikk vises det til St. meld. nr. 28 (2007-2008) *Samepolitikken* og Meld. St. 22 (2009-2010) *Sametingets virksomhet 2009*.

Hovedprioriteringer 2011

Budsjettforslaget for 2011 innebærer en økning på 277,3 mill. kroner under programkategori 08.20. Korrigert for rammeoverføringer til andre departementer øker rammen med 327,9 mill. kroner.

Det er lagt inn økninger bl.a. til følgende kulturformål:

Billedkunst, kunst i offentlige rom, arkitektur og design m.m.: 7,6 mill. kroner

- 3,8 mill. kroner i økning til visuelle kunstformål under Norsk kulturfond
- 1,9 mill. kroner i økning til arkitektur og design
- 1,9 mill. kroner i økning til andre kunst- og kunstformidlingstiltak

Musikk: 48,1 mill. kroner

- 9,6 mill. kroner i økning til musikkformål under Norsk kulturfond
- 25,9 mill. kroner til orkestrene
- 12,6 mill. kroner til andre musikktiltak

Teater, dans og opera: 101,6 mill. kroner

- 6,9 mill. kroner til formål under Norsk kulturfond
- 48,2 mill. kroner til Den Norske Opera & Ballett
- 14,8 mill. kroner i økning til de nasjonale teatrene
- 20,0 mill. kroner i økning til de regionale teatrene
- 2,3 mill. kroner i økning til region- og distriktsoperatiltak
- 9,4 mill. kroner i økning til andre teatre og scenekunsttiltak

Språk, litteratur og bibliotek: 26,4 mill. kroner

- 19,2 mill. kroner i økning til Nasjonalbiblioteket, herunder bl.a. 3 mill. kroner til digitaliseringsformål
- 2,2 mill. kroner i økning til Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek
- 5,0 mill. kroner i økning til litteraturtiltak under Norsk kulturfond

Museer og kulturvern: 52,5 mill. kroner

- 52,5 mill. kroner i samlet økning til museer i det nasjonale museumsnettverket. Økningen skal bl.a. gi rom for en særlig satsing på bygningsvern

Arkiv: 14,0 mill. kroner

- 14,0 mill. kroner i økning til Arkivverket, herunder bl.a. 3 mill. kroner til digitaliseringsformål

Nasjonale kulturbygg: Bevilgningsforslag i 2010: 163,0 mill. kroner som foreslås fordelt slik:

- 5,0 mill. kroner til Senter for nordlige folk, Kåfjord
- 64,0 mill. kroner til Kilden Teater- og konsert- hus for Sørlandet
- 39,0 mill. kroner til nytt konserthus i Stavanger
- 2,0 mill. kroner til Norsk Bergverksmuseum
- 18,0 mill. kroner til Science Senter Østfold
- 25,0 mill. kroner til konsert- og teaterhus i Bodø
- 10,0 mill. kroner til Aust-Agder kulturhistoriske senter

I tillegg bevilges det midler til kulturbygg under For- nyings-, administrasjons- og kirkedepartementets budsjett:

- 160,0 mill. kroner til prosjektering av nytt bygg til Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design
- 54,5 mill. kroner til restaurering av Eidsvolls- bygningen

Forutsetninger for statlig tilskudd

Det er en forutsetning for statlig tilskudd at tilskuddsinstitusjoner har kontinuerlig drift og kan vise til virksomhet i samsvar med de fastsatte målene. Det er videre en forutsetning at institusjonene følger de lover og regler som gjelder for arbeidslivet.

Finansieringen av region-/landsdelsinstitusjonene og knutepunktinstitusjonene, jf. kap. 322, kap. 323, kap. 324, kap. 326 og kap. 328, er delt mellom staten og regionen. Det er en forutsetning for statstilskuddet at regionen bevilger sin andel, jf. forslag til vedtak V, nr. 1, 2 og 3. Vilåårene for statlig tilskudd til drift av disse institusjonene blir fastsatt etter samråd med de regionale bidrags- yterne. Ytterlige vilåår for driftstilskudd må god- kjennes av departementet.

Institusjonene må sikre at driften er økono- misk forsvarlig, herunder at likviditeten i institu- sjonene er god, at bygninger og utstyr blir vedlike- holdt, og at det blir avsatt tilstrekkelige midler til fri egenkapital som sikkerhet mot uforutsette kostnads- og inntektssvingninger.

Det vil ikke bli gitt statlig støtte til gjeldssane- ring. Et eventuelt årsunderskudd må dekkes gjen- nom overføringer fra fri egenkapital eller over driftsbudsjettet i påfølgende budsjettår. I særskilte tilfeller kan det gis anledning til å dekke inn årsunderskuddet over en lengre tidsperiode enn ett år. Departementet vil i den sammenheng skjer- pe kravene til institusjonenes økonomistyring og kontroll.

Institusjonene skal målrette virksomheten og utvikle styringssystemer som sikrer god kunstne- risk, faglig og publikumsmessig måloppnåelse, og som gir god ressursforvaltning. Reduksjon i til- skuddet vil bli vurdert dersom disse kravene ikke ivaretas på en tilfredsstillende måte.

Viktige hensyn som skal ivaretas i institusjonene**Barn og unge**

Det er et mål å gi alle barn og unge et kulturtilbud som er likeverdig med det de voksne får. Alle til- skuddsinstitusjonene bør derfor utvikle former og formidlingstiltak særlig rettet mot denne grup- pen. Slik vil det tilrettelegges for at barn og unge får opplevelser og kunnskap som kan danne grunnlag for deres egne kreative aktiviteter og kulturforståelse.

Egeninntekter

Alle tilskuddsmottakere skal utnytte sitt egeninn- tektspotensiale og må aktivt arbeide for å utvikle sine inntektskilder. Det er derfor viktig at institu- sjonene sikrer finansieringen av sin virksomhet også gjennom andre bidrag enn det offentlige til- skuddet. Departementet vil følge opp dette i dia- log med den enkelte virksomhet.

Likestilling

Tilskuddsinstitusjonene skal sikre en jevn rekruttering av kvinner og menn. Dette er et viktig siktemål både når det gjelder ledende, kunstneriske, faglige, administrative og tekniske stillinger. Også ved sammensetning av styrever, råd og utvalg må likestillingsperspektivet hensyntas.

Mangfold

Det er en forutsetning at institusjoner som mottar tilskudd skal legge vekt på de perspektiver og utfordringer som knytter seg til kulturelt mangfold. Det legges til grunn at institusjoner skal gjenspeile det kulturelle mangfoldet som finnes i det norske samfunnet.

Kap. 320 Allmenne kulturformål

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2009	Saldert budsjett 2010	Forslag 2011
01	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 77</i>	55 651	59 351	109 722
21	Forskning og utredning			3 500
51	Fond for lyd og bilde	27 222	28 722	29 612
52	Norges forskningsråd	4 476	4 619	4 762
53	Sametinget	61 993	65 353	67 379
55	Norsk kulturfond-ettårig prosjekttilskudd, <i>kan nyttes under post 56</i>	39 901	43 187	44 526
56	Norsk kulturfond-flerårig prosjekttilskudd, <i>kan nyttes under post 55</i>			22 167
72	Lokale og regionale kulturbygg	70 000		
73	Nasjonale kulturbygg, <i>kan overføres</i>	137 422	157 900	163 000
74	Tilskudd til tiltak under Norsk kulturråd, <i>kan overføres</i>	176 002	164 581	255 212
75	Kulturprogram, <i>kan overføres</i>	9 198	9 346	10 647
77	Prosjekt- og utviklingstiltak på museums- og arkivfeltet, <i>kan nyttes under post 01</i>			21 629
78	Ymse faste tiltak	29 794	31 275	19 906
79	Til disposisjon, <i>kan nyttes under post 01</i>	23 170	15 000	20 777
82	Nobels Fredssenter	24 353	25 353	26 139
84	Pilegrimssatsing		5 000	5 155
	Sum kap. 320	659 182	609 687	804 133

Kapitlet omfatter Norsk kulturråd, herunder oppgaver innenfor museum og arkiv overført fra ABM-utvikling som er foreslått avvirket fra 2011, Norsk kulturfond og Fond for lyd og bilde. Videre omfatter kapitlet bevilgninger til kulturbygg, Nobels Fredssenter, deltakelse i EUs kulturprogram, prosjekter på kulturområdet under Norges forskningsråd, samiske kulturformål, pilegrims-

satsing, og ulike faste tiltak og departementets disposisjonspost for engangstiltak.

Mål for 2011

Det legges til grunn følgende mål:

1. bidra til igangsetting av nyskapende og eksperimentelle prosjekter

2. bidra til å fremme produksjon og formidling av innspillinger i lyd og bilde
3. verne om kulturarven, herunder styrke arkiv og museum, fremme kunnskaps- og kulturformidling, fremme utvikling av digitalt innhold og tjenester og sikring av samlinger
4. bidra til oppføring av kulturbygg som har en nasjonal oppgave, en landsomfattende funksjon eller en viktig landsdelsfunksjon.

I tillegg til ovennevnte mål, vises det til viktige hensyn – bl.a. tiltak rettet mot barn og unge, ivaretagelse av likestilling og mangfoldsperspektiv – som forutsettes ivaretatt av alle kulturinstitusjoner, jf. omtale under programkategori 08.20 Kulturformål.

Det foreslås bevilget til sammen 516,7 mill. kroner til Norsk kulturfond fordelt slik:

	(i 1 000 kr)		
	2009	2010	2011
Kap. 320 Allmenne kulturformål,			
post 55 Norsk kulturfond – ettårig prosjekttilskudd	39 901	43 187	44 526
post 56 Norsk kulturfond – flerårig prosjekttilskudd			22 167
Kap. 322 Billedkunst, kunsthåndverk og offentlige rom,			
post 55 Norsk kulturfond	19 829	24 579	28 341
Kap. 323 Musikkformål,			
post 55 Norsk kulturfond – ettårig prosjekttilskudd	114 969	126 277	135 192
post 56 Norsk kulturfond – flerårig prosjekttilskudd			22 416
Kap. 324 Scenekunstformål			
post 55 Norsk kulturfond – ettårig prosjekttilskudd	61 485	77 419	83 819
post 56 Norsk kulturfond – flerårig prosjekttilskudd			15 532
Kap. 326 Språk-, litteratur- og bibliotekformål,			
post 55 Norsk kulturfond	139 114	149 826	154 871
Kap. 328 Museums- og andre kulturvernformål,			
post 55 Norsk kulturfond	11 227	9 522	9 817
Sum	386 525	430 810	516 681

Norsk kulturfond er samlet økt med 85,9 mill. kroner. Av dette er 60,1 mill. kroner som følge av omplassering av tiltak, jf. kategoriomtalen.

Budsjettforslag 2011

Post 01 Driftsutgifter, kan nyttes under post 77

Norsk kulturråd forvalter Norsk kulturfond samt tilskudd til en rekke faste tiltak. Norsk kulturråds administrasjon er også tillagt sekretariatsfunksjonene for Fond for lyd og bilde og Utvalget for statens stipend og garantiinntekter for kunstnere.

Bevilgningen til styrking av samarbeidet mellom Den norske kirke og det øvrige kulturliv er fra 2011 overført til Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet.

I tråd med St. meld. 20 (2009-2010) *Omorganisering av ABM-utvikling* er Norsk kulturråd fra 2011 tillagt nye oppgaver og roller. Dette gjelder ansvar for oppgaver på museums- og arkivfeltet. Det er i denne sammenheng overført driftsmidler tilsvarende om lag 40 årsverk til Norsk kulturråds administrasjon, herunder også stillinger knyttet til sekretariatet for Den kulturelle skolesekken, jf. kap. 325, post 01 Driftsutgifter og under post 77

Prosjekt- og utviklingstiltak på museums- og arkivfeltet. Det er lagt inn midler til styrking av rådets arbeid og til omstillingskostnader som følge av omorganiseringen.

Bevilgningen skal dekke lønns- og driftsutgifter for Norsk kulturråd, inkludert sekretariatsfunksjonene samt en del kostnader knyttet til utredninger, kulturstatistikk og andre oppgaver i departementets regi.

En felles internettportal for tilskudd fra ulike kilder som Norsk kulturfond, Fond for lyd og bilde og Fond for utøvende kunstnere er under utvikling. Portalen må tilpasses Kulturrådets nye, samlede ansvarsområde. Utviklingstakten for portalen blir derfor noe endret. Samordning av administrasjonen for Fond for utøvende kunstnere med administrasjonen for Norsk kulturråd vil bli vurdert i forbindelse med samlokalisering av den resterende delen av ABM-utvikling med Norsk kulturråd.

Posten kan overskrides med inntil samme beløp som Norsk kulturråd får i merinntekter under kap. 3320, post 01 Ymse inntekter og regnskapsførte inntekter under kap. 3320, post 03 Refusjon, jf. forslag til vedtak II, nr. 1.

Post 21 Forskning og utredning

Posten omfatter i hovedsak midler til utredninger, kunnskapsoppsummeringer og forskning. Kulturfeltet har i de siste fem årene vært kjennetegnet av økt ressurstilførsel, et økt aktivitetsnivå og større mangfold av kulturuttrykk. Dette, sammen med endringer på andre samfunnsområder, stiller nye krav til kunnskap om kulturfeltet, både som handlingsgrunnlag for aktørene i kulturlivet, for dem som utformer og iverksetter kulturpolitikken, for alle som bruker det store mangfoldet av kulturaktiviteter og for samfunnet ellers. Behovet for kunnskap er stort og spenner bredt, og kunnskap om kulturpolitikkenes konsekvenser i samfunnet er etterspurt i økende grad. Kulturdepartementet har et mål om å etablere et grunnlag for mer systematisk bruk av forskning og utvikling i politikktutforming. Som et ledd i dette, skal det utarbeides en forskningsstrategi for hele departementet. Det tas også sikte på å utrede kulturfeltet. Målet er å få overordnet kunnskap om effekter av den kulturpolitikken som har vært ført i perioden omfattet av Kulturløftet. Kulturdepartementet skal også foreta en vurdering av de viktigste utfordringene som kulturpolitikken står overfor i årene framover. Det foreslås å sette av 3,5 mill. kroner til formålet i 2011.

Post 51 Fond for lyd og bilde

Fondet skal fremme produksjon og formidling av innspillinger av lyd- og filmopptak og fordeles til beste for rettighetshavere innenfor musikk, scene og film. Tiltak som stimulerer utviklingen av en levende barne- og ungdomskultur og kulturelt mangfold skal vektlegges ved tildelinger fra fondet.

Fond for lyd og bilde er en kollektiv kompensasjon til rettighetshavere for lovlig kopiering av deres verker til privat bruk. Det er avsatt midler til en kompensasjonsordning med individuell fordeling til rettighetshavere som er omtalt under kap. 337 Kompensasjon for kopiering til privat bruk, post 70 Kompensasjon.

Post 52 Norges forskningsråd

Posten omfatter bevilgninger til prosjekter på kulturområdet under Norges forskningsråd. Et femårig kulturforskningsprogram er iverksatt for perioden 2008-2012. Programmets mål er å styrke langsiktig, grunnleggende kulturforskning som kan bidra til kunnskap om hvordan kulturelle fenomener tilskrives verdi og hvordan kulturell verdi endres, forskyves, overføres og tilegnes. Prosjektene har relevans for både kunstfeltet og for arkiv, bibliotek og museum.

Post 53 Sametinget

Midler til samiske tiltak under Kulturdepartementets budsjett er i hovedsak samlet under post 53 Sametinget. Bevilgningen skal dekke tilskudd til følgende formål: samiske musikkfestivaler, samiske kunstnerstipend og stipendkomitévederlag, utstillingsvederlag til samiske kunstinstitusjoner, Beaivváš Samiske Nasjonalteater, stedsnavntjenesten og oppfølging av samisk språklov, Sametingets bibliotek og mobilbibliotekstjeneste, tidsskriftet Nuortanaste og samiske museer.

Bevilgningen under post 53 overføres til og blir disponert av Sametinget. For 2011 foreslår departementet en bevilgning på 67,4 mill. kroner til Sametinget.

I tillegg kommer midler til Riddu Riđđu-festivalen under kap. 323, post 72, midler til Samisk bibliografi under kap. 326, post 01, driftsbevilgning til samisk arkiv under kap. 329, post 01, støtte til samiske filmproduksjoner under kap. 334, post 73 og tilskudd til samiske aviser under kap. 335, post 75.

Det er også foreslått 5,0 mill. kroner i tilskudd til byggeprosjektet ved Senter for nordlige folk (tidligere Ája Samisk senter), jf. kap. 320, post 73.

Statsbygg har igangsatt forprosjekteringen av nye lokaler for Saemien Sijte i Snåsa. Arkitektkonkurransen er gjennomført.

Post 55 Norsk kulturfond - ettårig prosjekttilskudd, kan nyttes under post 56

Fondet har som formål å stimulere skapende virksomhet innenfor litteratur og kunst, verne om kulturarven og formidle kulturgodene til så mange som mulig. I arbeidet med å forvalte Norsk kulturfond legger Norsk kulturråd vekt på å støtte nyskapende kunst og stimulere nye kunstneriske uttrykksformer, nye formidlingsmåter og kulturrelt mangfold. Viktige forsøks- og utviklingsprosjekter skal evalueres.

Tilskudd fra Norsk kulturfond bevilges fra 2011 til prosjekter under post 55 Norsk kulturfond – *ettårig prosjekttilskudd* og under ny post 56 Norsk kulturfond – *flerårig prosjekttilskudd*, jf. omtale under programkategoriomtalen.

For å sikre nødvendig fleksibilitet kan midler som ikke nyttes under post 55, nyttes under post 56. Tilsvarende kan midler som ikke nyttes under post 56, nyttes under post 55.

Institusjoner og virksomheter med fast årlig tilskudd skal som hovedregel ikke søke Norsk kulturråd om tilskudd.

Avsetningen til allmenne kulturformål under Norsk kulturfond er samlet foreslått med 66,7 mill. kroner, hvorav 22,2 mill. kroner som følge av overføring fra andre poster. Midlene skal nyttes til tverrfaglige satsinger og ymse prosjekter innenfor avsetningene til kulturbygg, rom for kunst, forskning og utvikling, barne- og ungdomskultur og andre formål.

Under denne posten gis det ettårig tilskudd til prosjekter. Avsetningen er beregnet til 44,5 mill. kroner.

Post 56 Norsk kulturfond - flerårig prosjekttilskudd, kan nyttes under post 55

Jf. omtale under post 55.

Under denne posten gis det tilsagn om tilskudd til prosjekter for flere år. Tilskudd til tiltak som for 2011 blir bevilget under post 56 gis samme beløpsmessige nivå til og med 2012, jf. vedlegg

2, eller ut den perioden det er gitt tilsagn for. Avsetningen er beregnet til 22,2 mill. kroner.

Post 73 Nasjonale kulturbygg, kan overføres

Under denne posten gis det tilskudd til bygninger og lokaler for institusjoner og tiltak som har en nasjonal oppgave, en landsomfattende funksjon eller en viktig landsdelsfunksjon. Prosjektene kan være ombygging av eksisterende bygning og/eller nybygg. Byggeprosjektene skal dekke behov for forsvarlig areal og funksjonalitet og/eller økt sikkerhet. Bygningene skal ha høy arkitektonisk kvalitet.

I behandlingen av søknader om tilskudd blir det krevd redegjørelse for hvordan tiltaket ivaretar formålene for budsjettposten, det kulturfaglige grunnlaget for byggeprosjektet, samarbeidet med andre institusjoner som ivaretar formålet, og eventuelle aktiviteter ut over hovedformålet.

Søknader om tilskudd skal omfatte bl.a. prosjektmateriale, investeringsbudsjett, finansieringsplan med tilsagn om finansiering, framdriftsplan og likviditetsplan. Nye institusjoner skal i tillegg redegjøre for styring og organisering. Gjennomførings- og fullfinansieringsansvaret skal være dokumentert. Organiseringen av byggherrefunksjonen vurderes i hvert enkelt tilfelle. Søkerne skal også sende inn utgifts- og inntektsbudsjett for framtidig finansiering av driften av institusjonen eller tiltaket, inkludert utgifter til forvaltning, drift og vedlikehold av den nye bygningen.

Tilskuddene vil variere med prosjektenes størrelse og type. Hovedregelen vil være at den maksimale tilskuddsandelen er 1/3 av den delen av prosjektet som er i samsvar med de ovenfor nevnte målene for posten. For prosjekter som har krav på refusjon av merverdiavgift, skal tilskuddsanden beregnes med utgangspunkt i de tilskuddsberettigede prosjektkostnadene fratrasket merverdiavgift.

Bevilgningsforslag 2011

Kulturdepartementet foreslår for 2011 en bevilgning på 163,0 mill. kroner. I tillegg foreslår departementet en tilsagnsramme på 623,8 mill. kroner utover bevilgningen for 2011, jf. forslag til vedtak III.

(i mill. kroner)

Prosjekter	Vedtaks- år	Samlet tilskudd	Tidligere bevilget	Forslag 2011	Gjenstår til senere år
Senter for nordlige folk	2006	22,0	17,0	5,0	
Kilden Teater- og Konserthus for Sørlandet	2005	408,0	91,0	64,0	253,0
Nytt konserthus i Stavanger	2005	250,0	59,0	39,0	152,0
Norsk Bergverksmuseum ¹	2009		10,5	2,0	1
Science Center Østfold	2009	40,0	6,0	18,0	16,0
Kulturkvartalet i Bodø	2009	161,0	10,0	25,0	126,0
Aust-Agder kulturhistoriske senter		86,8		10,0	76,8
Sum				163,0	623,8

¹ Tilskuddsrammen er ikke fastsatt.

Senter for nordlige folk (tidligere Ája Samisk Senter)

Utvidelsen av senteret med lokaler for museum og samisk bibliotek er igangsatt. Prosjektet ferdigstilles slik at det åpnes for publikum sommeren 2011. Prosjektrammen på 22,0 mill. kroner inkluderer utgifter til utstillinger og utstyr. Det gjenstår å bevilge 5,0 mill. kroner til prosjektet.

Kilden Teater- og Konserthus

Byggeprosjektet gjennomføres av Kilden Teater- og Konserthus for Sørlandet IKS. Arealet for Kilden inkludert verkstedbygg er planlagt til 15 874 kvm. brutto. Bygget vil inneholde lokaler for bl.a. Agder Teater, Kristiansand Symfoniorkester og Opera Sør. Kostnadsrammen er 1 645 mill. kroner i prisnivået juli 2010. Rammen for det statlige tilskuddet er 408,0 mill. kroner. Byggingen er igangsatt og vil være ferdig i løpet av 2011. Planen er å åpne Kilden for publikum i 2012. Det foreslås 64,0 mill. kroner i byggetilskudd i 2011.

Nytt konserthus i Stavanger

Byggeprosjektet gjennomføres av Nytt konsert- hus i Stavanger IKS. Arealet for konserthuset er planlagt til 13 800 kvm. brutto. Det vil inneholde lokaler for bl.a. Stavanger Symfoniorkester. Kostnadsrammen er på 1 225 mill. kroner. Rammen for det statlige tilskuddet er 250,0 mill. kroner. Byggingen er igangsatt og skal etter planen være ferdig våren 2012. Planen er å åpne konserthuset for publikum i september 2012. Det foreslås 39,0 mill. kroner i tilskudd i 2011.

Norsk Bergverksmuseum

Et nytt bygg på 3 300 kvm. for å ivareta arbeidsmiljøkrav og sikkerhet og for å gi riktige lys- og klimaforhold i bevaringen og formidlingen av gjenstander, foto og arkiver, planlegges av Statsbygg. Vinnerne av en begrenset plan- og designkonkurranse blir invitert til konkurranse med forhandlinger om prosjekteringskontrakt. Resultatet av konkurransen implementeres i arbeidet med reguleringsplanen. Skisseprosjektet starter i løpet av høsten 2010. Departementet vil komme tilbake med opplysninger om kostnadsramme, tilskuddsramme og framdriftsplan etter at forprosjektet er behandlet. For 2011 foreslås 2,0 mill. kroner i tilskudd.

Science Center Østfold

Science Center Østfold Eiendom AS har ansvaret for gjennomføring og fullfinansiering av prosjektet. Kostnadsrammen for vitensenteret og kontorseksjon som skal leies ut er 180,1 mill. kroner. Rammen for det statlige tilskuddet er 40,0 mill. kroner. Byggingen av vitensenteret er igangsatt. Det skal etter planen ferdigstilles i mai 2011 og åpnes for publikum i august 2011. Det foreslås 18,0 mill. kroner i tilskudd i 2011.

Kulturkvartalet i Bodø

Bodø kommune er byggherre for et nytt kulturkvartal med konsert- og teaterhus, visningsrom for billedkunst, blackboks, kultur- og ungdomskafé og bibliotek. De fire første hoveddelene er planlagt til 11 721 kvm. brutto. Konsert- og tea-

terhuset skal ha lokaler for bl.a. Nordnorsk Opera og Symfoniorkester. Bibliotekdelen skal i sin helhet finansieres av Bodø kommune. Den delen av prosjektet som inngår i beregningsgrunnlaget for statstilskudd har en kostnadsramme på 637,0 mill. kroner i prisnivået april 2010. Rammen for det statlige tilskuddet er 161,0 mill. kroner.

Arkitektkonkurransen er gjennomført og skisseprosjektet er ferdig. Forprosjektet skal etter planen være ferdig i november 2010. Planlagt byggestart er april 2011 og ferdigstillelse årsskiftet 2013/2014. Planen er å åpne bygget for publikum i mai 2014. For 2011 foreslås 25,0 mill. kroner i tilskudd.

Aust-Agder kulturhistoriske senter

Aust-Agder kulturhistoriske senter forvalter og formidler 13 fredede/verneverdige bygninger med uteområder, 45 000 gjenstander, 7 000 hyllemeter arkiv, 50 000 bøker, 400 000 fotografier og 4 000 kart. Senteret legger vekt på å samle kilde typer som har kulturell eller forskningsmessig verdi, eller som ivaretar administrative, rettslige eller velferdsmessige dokumentasjonsbehov for innbyggerne i Aust-Agder. Senteret er organisert som interkommunalt selskap som eies av Aust-Agder fylkeskommune og samtlige kommuner i Aust-Agder.

Aust-Agder kulturhistoriske senter mangler hensiktsmessige lokaler for rasjonell og effektiv løsning av sine oppgaver. Aust-Agder fylkeskommune har planleggings- og gjennomføringsansvaret for et nybygg på ca. 12 000 kvm. brutto. Størstedelen av bygget skal disponeres til magasiner og utstillinger. I tillegg vil det inneholde rom for formidling og andre publikumsfunksjoner, administrasjonslokaler, fagtekniske funksjoner, verksted og rom for driftstekniske funksjoner. Forprosjektet er ferdig. Anbud på gjennomføring kan sendes ut i løpet av februar 2011. På dette grunnlaget planlegges byggestart til medio september 2011 og ferdigstillelse høsten 2013 slik at bygningen kan tas i bruk av senteret i desember 2013.

Prosjektet er budsjettert til 325,5 mill. kroner inkl. mva. og 260,4 mill. kroner ekskl. mva. Det interkommunale selskapet får kompensert for mva. I beregningsgrunnlaget for tilskudd fra staten inngår de delene av prosjektet som er i samsvar med målene for budsjettposten Nasjonale kulturbygg minus mva. Kulturdepartementet foreslår at statstilskuddet fastsettes til 1/3 av dette beregningsgrunnlaget, dvs. 86,8 mill. kroner. Tilskuddet er fast og vil derfor ikke bli justert med endringer i prisnivå eller prosjektkostnader. Tilskuddet vil

måtte fordeles over flere år. De øvrige kostnadene til prosjektet dekkes av eierne (156,2 mill. kroner) og Aust-Agder kulturhistoriske senter med lån på 17,4 mill. kroner. Fylkeskommunen har opplyst at senteret vil betjene lånet med innsparte midler ved avvikling av dagens leieforhold. Med det foreslåtte tilsagnet fra staten vil prosjektet være finansiert og dermed klart for gjennomføring. For 2011 foreslås 10 mill. kroner i tilskudd.

Investeringsplan for nasjonale kulturbygg

I St.meld. nr. 49 (2008–2009) *Framtidas museum*, pekte departementet på behovet for museumslokaler som har en gjennomgående høyere standard enn mange museer har i dag. I tillegg mangler noen av teatrene egnede lokaler for teatervirksomheten. Hvert år mottar departementet et stort antall søknader om tilskudd fra kapittel 320, post 73 Nasjonale kulturbygg. Søknadsbeløpene er langt større enn de årlige bevilgningene på denne budsjettposten. Dette innebærer at de fleste søknadene ikke blir innvilget. I Innst. 14 S (2009–2010) bemerket stortingskomiteens flertall, medlemmene fra AP, SP og SV, følgende:

”Dette flertallet ber Regjeringen komme tilbake i statsbudsjettet for 2011 med en investeringsplan for nasjonale kulturbygg. Denne planen må i tillegg til bevilgningsforslag for 2011 omfatte en oversikt over hvilke nasjonale kulturbygg som kan prioriteres de nærmeste årene etter 2011.”

Investeringsplanen skal gi Stortinget opplysninger om flerårige konsekvenser av både tidligere vedtak om tilskudd til kulturbygg og bevilgningsforslag for det kommende budsjettåret.

Kulturdepartementet har to hovedtyper av økonomiske virkemidler for realisering av byggeplaner: enten investeringstilskudd eller driftstilskudd. Driftstilskudd kan bidra til finansiering av husleie eller betjening av byggelån. Investeringsstilskudd gis over statsbudsjettets kapittel 320 Allmenne kulturformål, post 50 Norsk kulturfond, Rom for kunst (18,2 mill. kroner i 2010) og post 73 Nasjonale kulturbygg (157,9 mill. kroner i 2010) og gjennom overskuddet fra statlige spill, jf. kapittel 5 i denne proposisjonen. Investeringsplanen for nasjonale kulturbygg begrenser seg til bevilgninger på kap. 320 post 73 Nasjonale kulturbygg. Driftstilskudd bevilges enten som en del av det ordinære driftstilskuddet eller som et særskilt årlig tilskudd. Konsekvenser for de aktuelle driftsbudsjettene av prosjekter som finansieres med hus-

leie eller lån, vil komme noe senere enn beslutningen om igangsetting av prosjektet.

Tilskudd til byggeprosjektene gis vanligvis over flere år og i samsvar med framdriften i prosjektene. I de aller fleste tilfellene gir departementet tilsagn om tilskudd ut over budsjettåret slik at det samlede tilskuddet fra denne posten blir avklart. Kulturdepartementet har hittil prioritert tilskudd til allerede vedtatte prosjekter for å sikre framdriften i disse, framfor tilskudd til nye prosjekter. For å kunne bidra til at andre høyt prioriterte og realiserbare prosjekter kan gjennomføres har det likevel vært nødvendig å fordele gitte tilsagn om tilskudd over flere år enn det framdriften i prosjektene skulle tilsi. Dette gjelder bl.a. tilsagn som er gitt til Kilden Teater- og Konserthus for Sørlandet og Nytt konserthus i Stavanger. Denne prioriteringen vil departementet også følge i budsjettforslagene de nærmeste årene. Departementet har hittil gitt tilsagn om 698 mill. kroner i tilskudd etter 2010 til vedtatte prosjekter. Den alt vesentligste delen av tilskudd til nasjonale kulturbygg de nærmeste årene vil gå til prosjekter som allerede har fått tilsagn om tilskudd etter 2010. Tilskudd til Kilden Teater og Konserthus for Sørlandet, Nytt konserthus i Stavanger og Kulturkvartalet i Bodø vil prege bevilgningen på posten de nærmeste årene. I tillegg gjenstår det å bevilge tilskudd til Science Center Østfold. Når de økonomiske rammene for den planlagte utbyggingen ved Norsk Bergverksmuseum er klare, vil departementet foreslå en løsning på hvordan dette prosjektet kan realiseres innenfor de årlige bevilgningene på posten. I vurderingen av tilskudd til nye

prosjekter vil departementet ta utgangspunkt i følgende prinsipper:

1. Prosjektet er forankret blant prioriteringer i meldinger eller proposisjoner som er behandlet av Stortinget.
2. Prosjektet er tilstrekkelig planlagt, og er realiserbart.
3. Ansvar for øvrig finansiering er sikret.
4. Ansvar for gjennomføring, fullfinansiering og framtidig drift er dokumentert.
5. Framtidig finansiering av driften av institusjonen eller tiltaket, inkludert utgifter til forvaltning, drift og vedlikehold av den nye bygningen, er avklart.

I St.meld. nr. 49 (2008-2009) Framtidas museum, opplyste departementet at ordningen med tilskudd til nasjonale kulturbygg vil bli innrettet slik at museumsprosjekter kan bli vurdert forutsatt at den resterende delen av finansieringen ordnes regionalt og lokalt. Stortinget stilte seg bak dette, jf. Innst. 161 S (2009-2010). Med utgangspunkt i dette og de overfor nevnte prinsippene for prioritering av nye prosjekter, har departementet prioritert ett nytt prosjekt: utbygging ved Aust-Agder kulturhistoriske senter. Tilskuddsbehov til dette prosjektet vil få konsekvenser for bevilgningsbehovet de nærmeste årene etter 2011.

Størrelsen på tilskudd til prosjekter som prioriteres de nærmeste årene etter 2011 er avhengig av bl.a. status i realiseringene av prosjektene og de årlige bevilgningene på budsjettposten til nasjonale kulturbygg. Med disse forbeholdene er det anslåtte tilskuddsbehovet for prosjekter som prioriteres etter 2011 slik:

(i mill. kroner)

Prosjekter	Samlet tilskudd	Tidli- gere bevilget	Forslag 2011	Anslag 2012	Anslag 2013	Anslag 2014
Kilden Teater- og Konserthus for Sørlandet	408,0	91,0	64,0	64,0	64,0	64,0
Nytt konserthus i Stavanger	250,0	59,0	39,0	39,0	39,0	39,0
Norsk Bergverksmuseum ¹		10,5	2,0	10,0	40,0	40,0
Science Center Østfold	40,0	6,0	18,0	16,0		
Kulturkvartalet i Bodø	161,0	10,0	25,0	38,0	38,0	50,0
Aust-Agder kulturhistoriske senter	86,8		10,0	30,0	30,0	16,8
Sum			163,0	197,0	211,0	209,8

¹ Tilskuddsrammen er ikke fastsatt.

Statlige kulturbygg og andre kulturbygg som vil få konsekvenser for driftsbudsjetter

Bygg for statlige kulturinstitusjoner finansieres enten under Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementets kap. 2445 Statsbygg, eller av private utbyggere. Enkelte byggeprosjekter for

ikke-statlige institusjoner finansieres under kap. 2445 Statsbygg eller av private utbyggere. Husleie for slike prosjekter vil måtte dekkes innenfor bevilgningene på de budsjettkapitlene som blir berørt fra det tidspunkt husleien løper. Departementet vil komme tilbake med bevilgningsforslag når dette blir aktuelt.

Følgende byggeprosjekter er igangsatt av Statsbygg for statlige institusjoner:

Prosjekt	Kapittel for driftsbevilgning
Lokaler i Rana for Nasjonalbibliotekets digitalisering	326 Språk-, litteratur- og bibliotekformål
Nytt tilbygg og ombygging av lokaler for Statsarkivet i Bergen	329 Arkivformål

Følgende planer er igangsatt for ikke-statlige institusjoner:

Prosjekt	Kapittel og post for framtidig driftstilskudd
Forprosjekt for nye lokaler for Saemien Sijte	320 Allmenne kulturformål, post 53 Sametinget
Arkitektkonkurranse for nytt bygg for Nasjonal-museet for kunst, arkitektur og design	322 Billedkunst, kunsthåndverk og offentlige rom, post 73 Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design
Anbud for bygging av nytt teater- og jazzhus i Molde	323 Musikkformål, post 72 Knutepunktinstitusjoner og 324 Scenekunstformål, post 71 Region-/ landsdelsinstitusjoner
Forprosjekt/tiltaksprogram for å ta igjen vedlikeholdsetterslep og oppgradering av Nationaltheatrets hovedbygning	324 Scenekunstformål, post 70 Nasjonale institusjoner
Detaljprosjekt for restaurering av Eidsvollsbbygningen	328 Museums- og andre kulturvernformål, post 70 Det nasjonale museumsnettverket
Forprosjekt for bygg for Musea i Sogn og Fjordane, avdeling Norsk Reiselivsmuseum	328 Museums- og andre kulturvernformål, post 70 Det nasjonale museumsnettverket

Molde Kulturbygg AS har ansvaret for nytt teater- og jazzhus i Molde. Statsbygg har ansvaret for planleggingen av de andre prosjektene.

Post 74 Tilskudd til tiltak under Norsk kulturråd, kan overføres

Under denne posten gis det tilskudd til drift på områdene allmenne kulturformål, billedkunst og kunsthåndverk, musikk og scenekunst, litteratur, arkiv og kulturvern, jf. omtale under programkategoriomtalen.

Posten er økt med 90,6 mill. kroner hvorav 85,3 mill. kroner som følge av omplassering av tiltak, jf. kategoriomtalen.

Norsk kulturråd har fullmakt til å disponere innenfor den bevilgede rammen, men med en viss

stabilitet fra år til år for de enkelte tiltakene. Som en overgangsordning skal enkelttilskudd som for 2011 blir gitt under post 74 gis minst samme beløpsmessige nivå til og med 2012.

Oversikt over tiltak det foreslås midler til for 2011 under denne posten og hvilke beløp det ble avsatt til disse i 2010 følger som trykt vedlegg, jf. vedlegg 1.

Tilskuddet til følgende virksomheter er økt:

- Trondheim Jazzorkester, 0,25 mill. kroner
- Cosmopolite, 0,35 mill. kroner
- Tilskudd til kjøp av musikkinstrumenter for skolekorps, 0,25 mill. kroner.

Det er lagt inn tilskudd til følgende nye tiltak:

- Nordic Light - International Festival of Photography, 0,5 mill. kroner.

Det er i tillegg foreslått et tilskudd til Strunkeveko i Valdres.

Post 75 Kulturprogram, kan overføres

Norge deltar i EUs kulturprogram, Culture Programme 2007-2013, jf. St.prp. nr. 45 (2006-2007) og Innst. S. nr. 179 (2006-2007).

Programmet fremmer et felleseuropeisk kulturområde gjennom utvikling av kulturelt samarbeid mellom kunstnere, kulturarbeidere og kulturinstitusjoner og skal stimulere til framvekst av europeisk medborgerskap.

Programmet omfatter hele kulturfeltet. Gjennom norsk deltakelse i EUs kulturprogram får norske aktører anledning til samarbeid med aktører fra alle medlemslandene i EU- og EFTA-landene samt fra kandidatland til medlemskap i EU.

Norsk kulturråd er kulturkontaktpunkt for EUs kulturprogram med ansvar for informasjon og søknadshjelp til norske kulturaktører. Norge deltar også med en representant i forvaltningskomiteen for programmet.

EØS/EFTA-landenes finansielle bidrag til EUs kulturprogram fastsettes i henhold til EØS-avtalens artikkel 82. Bidraget skal dekke Norges andel av EØS/EFTA-landenes bidrag til EUs budsjett for programkostnader for Kulturprogrammet i det fjerde året av programperioden. De årlige utgiftene innenfor rammen av Norges samlede bidrag til programmet vil variere. Det tas forbehold om EUs endelige budsjettvedtak og endringer i utgiftene som følge av valutasvingninger.

Post 77 Prosjekt- og utviklingstiltak på museums- og arkivfeltet, kan nyttes under post 01

Denne posten skal dekke et variert spekter av samarbeids- og prosjekttiltak innenfor museums- og arkivfeltet. Midlene kan brukes både til egeninitierte prosjekter og til å støtte tiltak i regi av andre aktører.

Hoveddelen av midlene blir utlyst av Norsk kulturråd. En forutsetning for støtte er at midlene går til prosjekter som er nyskapende og har overføringsverdi til større grupper av institusjoner.

Områder som vil bli særlig prioritert er:

- nye former for samarbeid innenfor museums- og arkivsektoren og på tvers av forvaltningsgrenser
- samarbeid mellom arkiv, bibliotek og museer
- formidling i form av kompetanseoppbygging
- nye metoder og bruk av nye medier

- bevaring, herunder kompetanseoppbygging og samarbeidstiltak innenfor sikring og bevaring, ny bruk av digital teknologi i bevaring, tilgjengeliggjøring og formidling av kunnskaps- og opplevelseskilder og utvikling av metoder for bevaring
- tilgjengeliggjøring og formidling av digitalt skapt informasjon
- dokumentasjon og formidling av minoritetskulturer og det multikulturelle samfunn.

Kulturrådet skal gjennom dette følge opp St.meld. nr. 49 (2008-2009) *Framtidas museum*. Midlene til utviklingsprosjekter i museumsfeltet vil i stor grad kanaliseres til et kompetanseutviklingsprogram for museene.

Departementet bevilget i 2010 1 mill. kroner til videreføring av den interaktive formidlingstjenesten Digitalt fortalt, som en oppfølging av St.meld. nr. 24 (2008-2009) *Nasjonal strategi for digital bevaring og formidling av kulturarv*. Denne tjenesten skal videreføres i 2011.

Fra og med budsjettåret 2007 har ABM-utvikling disponert midler til digitaliseringsformål innenfor museums- og arkivfeltet. Disse midlene er videreført også i budsjettet for 2011 for Norsk kulturråd.

Post 78 Ymse faste tiltak

Det er foretatt en gjennomgang av den postmessige plasseringen av ulike faste tiltak, jf. programkategorien. Dette innebærer at enkelte tilskudd er flyttet til kap. 320, post 74 eller ny post 56 under kap. 320, 323 og 324. Oversikt over tiltak det foreslås midler til for 2011 under kap. 320, post 74 følger som eget vedlegg 1. Oversikt over tiltak det foreslås midler til for 2011 under 56-postene følger som eget vedlegg 2.

Som følge av omplassering av tiltak, er 16,8 mill. kroner overført til andre kapitler og poster.

Oversikt over tiltak det foreslås midler til for 2011 under denne posten følger som trykt vedlegg, jf. vedlegg 3.

USF Verftet er i ferd med å gjennomføre et prosjekt som vil skape en kvalitativt bedre og mer framtidsrettet konsertarena for rytmisk musikk. For å sette institusjonen i stand til å realisere og drifte dette, foreslås et driftstilskudd på 2,25 mill. kroner. Tiltakets gjennomføring forutsetter lokal/regional medfinansiering.

Det er videre lagt inn tilskudd til følgende nye tiltak:

- Ressurs- og kompetansesenter for country-musikk, Breim (Norsk Country Treff), 0,5 mill. kroner
- Scene Finnmark, 1,0 mill. kroner

Post 79 Til disposisjon, kan nyttes under post 01

Bevilgningene på kulturbudsjettet utenom denne posten er i sin helhet bundet til bestemte mottakere eller tilskuddsordninger. Det er imidlertid nødvendig for departementet å kunne disponere midler for å dekke uforutsette behov av særskilt karakter som oppstår i budsjettåret. Eksterne søknader om enkelttilskudd og prosjektstøtte vil normalt bli oversendt Norsk kulturråd for behandling.

Post 82 Nobels Fredssenter

Nobels fredssenter skal gjennom dokumentasjon, utstillinger, forelesninger, konferanser og andre aktiviteter for barn og voksne formidle informasjon om Alfred Nobel, Nobels fredspris og fredsprisvinnerne, aktuelle konflikter og internasjonal fredsinnsett. Hoveddelen av driftsutgiftene, utstillinger og fornyelse av disse, særskilte arrangementer og andre aktiviteter forutsettes dekket ved andre inntekter.

Post 84 Pilegrimssatsing

Pilegrimstradisjonen i Norge er en del av vår kulturarv, med røtter tilbake til middelalderen. For å stimulere arbeidet med å fornye og utvikle pilegrimstradisjonen er det fra posten gitt tilskudd til etablering og drift av fem regionale pilegrimskontorer fra 2010. Kontorene er lokalisert til Oslo, Gran, Hamar, Hundorp og Dovre og skal gi informasjon og veiledning om pilegrimsvandring, arrangere fellesvandring og bidra til utvikling av leden og vandringen i sin region. Det vises ellers til omtalen under kap. 1590, post 71 vedrørende Nidaros pilegrimsgård, som er en del av pilegrimssatsingen.

Rapport 2009

Mål 1:

Legge til rette for at alle kan få tilgang til og delta i et mangfold av ulike kunst- og kulturtilbud av høy kvalitet

Rapport

Kulturrådgivere

Det ble for 2009 satt av 5 mill. kroner under denne posten med formål å styrke samarbeidet mellom Den norske kirke og det øvrige kulturliv. Bevilgningen er en oppfølging av kirkens kulturmelding *Kunsten å være kirke* fra 2005 og er benyttet til å styrke bispedømmenes og Kirkerådets kompetanse og koordinerende rolle på området. I løpet av 2010 vil alle bispedømmer ha en regional kulturrådgiverstilling. Se ellers nærmere omtale i FADs budsjettproposisjon under kap. 1590.

Samiske kulturformål

I 2009 bevilget Kultur- og kirke departementet 62,0 mill. kroner til Sametinget til kulturformål, jf. kap. 320 Allmenne kulturformål, post 53 Samiske kulturformål. For mer informasjon vises det til Meld. St. 22 (2009-2010) *Sametingets virksomhet 2009*.

Det vises ellers til rapportering under de ulike fagkapitlene.

Mål 2:

Bidra til igangsetting av nyskapende og eksperimentelle prosjekter

Rapport

Norsk kulturfond

Innledning

Norsk kulturråd har som mål å utvikle kunstens rolle og rom i offentligheten, styrke produksjon, formidling og dokumentasjon av vår tids profesjonelle kunst- og kulturuttrykk, og heve kvaliteten på kunst og kultur for og blant barn og unge.

Antallet søknader til Norsk kulturfond var om lag 6 600 i 2009 hvorav 43 pst. eller 2 900 søknader ble innvilget. Avsetningen utgjorde 38 pst. av samlet søknadssum. Justert for innkjøpsordningene for litteratur utgjorde tildelinger 28 pst. av søknadssum. For 2008 mottok Kulturrådet vel 6 050 søknader hvorav 2 660 eller 44 pst. mottok tilskudd. Tildelingene utgjorde 37 pst. av søknadsbeløpet til fondet som helhet. Tilsvarende tall for 2007 var 40 pst. Justert for innkjøpsordningene for litteratur var tildelingsprosenten 26,8 pst. i 2008 og 24,2 pst. i 2007.

Tabell 8.2 Post 55 Norsk kulturfond – avsetning til de ulike kunstområdene 2008-2009:

	(i 1 000 kr)	
	2008	2009
Kap. 320 Allmenne kulturformål	39 631	39 901
Kap. 322 Billedkunst, kunsthåndverk og offentlige rom	16 076	19 829
Kap. 323 Musikkformål	93 743	114 969
Kap. 324 Scenekunstformål	56 910	61 485
Kap. 326 Språk-, litteratur- og bibliotekformål	125 120	139 114
Kap. 328 Museums- og andre kulturvernformål	8 838	11 227
Sum	340 318	386 525

Under kap. 320 Allmenne kulturformål gis det tilskudd til tverrfaglige satsinger, herunder rom for kunst, barne- og ungdomskultur, forskning og

utvikling og andre formål. For omtale av tiltak innen billedkunst, litteratur, musikk, scenekunst og kulturvern vises det til det enkelte fagkapittel.

Tabell 8.3 Kap. 320 Allmenne kulturformål, post 55 Norsk kulturfond - avsetning fordelt til ulike formål i 2009 og 2010:

	(i 1 000 kr)	
	2009	2010
Kulturbygg, rom for kunst	16 185	18 185
Forskning og utvikling, egne initiativer samt formidling	2 178	2 248
Barne- og ungdomskultur	14 780	15 780
Andre formål	6 758	6 974
Sum	39 901	43 187

Rom for kunst

Norsk kulturråd har i 2009 prioritert tilskudd til produksjons- og formidlingsarenaer innenfor scenekunst, billedkunst, musikk, litteratur og tverrkunstneriske områder.

Ved vurdering av prosjektene er det lagt vekt på kunstnerisk og kulturfaglig kvalitet. Videre har lokal/regional forankring, gjennomføringsevne, og hensiktsmessige og nyskapende arkitektoniske løsninger vært vektlagt.

Det ble i 2009 søkt om tilskudd til 123 prosjekter hvorav 60 fikk tilskudd. Tilsvarende tall for 2008 var 114 prosjekter og 66 tildelinger. For 2007 ble det søkt om tilskudd til 92 prosjekter og 43 fikk tilskudd.

Forskning, utredning og evaluering

Hovedmålet for virksomheten er å produsere og formidle forskningsbasert kunnskap til Norsk kulturråd og til kunst- og kulturfeltet samt å utvikle Kulturrådet som rådgivende organ. Viktige delmål er å bidra til et grundig og reflektert kunnskapsgrunnlag, utvikle relevante begreps- og analyseverktøy og å gjøre kunnskap om kulturfeltet tilgjengelig for offentligheten.

Alle faste støtteordninger og budsjettavsetninger skal evalueres med jevne mellomrom. Utviklings- og forsøksprosjekter som har mottatt støtte på mer enn 1 mill. kroner evalueres for å gi kunnskap om resultater og erfaringer fra forsøksprosjekter og flerårige programmer der Kulturrådet har bidratt med finansiering. Det er initiert og produsert forskningsbaserte utredninger og evalueringer av ulike typer og format i 2009.

Barne- og ungdomskultur

Målet er å bidra til at alle barn og unge i Norge skal få oppleve nyskapende kunst og kultur av høy kvalitet. Et viktig satsingsområde i 2009 har vært videreføring av den flerårige satsingen "Kunstløftet". Som en del av dette prosjektet gis det støtte til nyskapende kunstproduksjoner for barn og unge og til formidling av slike prosjekter. Fra den øvrige prosjektstøtten gis det i hovedsak tilskudd til prosjekter der barn og unge selv er deltakere. Tiltak som stimulerer kulturelt mangfold vektlegges.

Kulturrådet mottok totalt 374 søknader hvorav 146 fikk tilskudd. Tilsvarende tall for 2008 var 259 søknader og 170 tildelinger. For 2007 ble det mottatt 242 søknader hvorav 121 ble innvilget.

Tildelingene i 2009 utgjorde 26,8 pst. av samlet søknadssum. Tilsvarende tall for 2008 og 2007 var hhv. 28 pst. og 26 pst.

Andre formål

Avsetningen nyttes til tiltak som faller utenfor eller går på tvers av de etablerte fagområdene billedkunst, litteratur, musikk, scenekunst og kulturvern og til egeninitierte prosjekter og satsingsområder. I 2009 mottok Kulturrådet 102 søknader hvorav 38 fikk tilskudd. For 2008 og 2007 ble det gitt tilskudd til hhv. 36 og 52 prosjekter.

Tabell 8.4 Fond for lyd og bilde – fordeling av midler 2007-2009:

	(i 1 000 kr)		
	2007	2008	2009
Fonogramproduksjon	6 561	6 915	7 197
Video/film	7 386	7 796	7 952
Musikk	4 155	4 373	4 546
Tekst	1 847	1 900	2 017
Scene	3 112	3 285	3 413
Til disposisjon for styret	3 573	4 195	4 045
Sum	26 634	28 464	29 170

Mål 4:

Bidra til oppføring av kulturbygg som har en nasjonal oppgave, en landsomfattende funksjon eller en viktig landsdelsfunksjon

Antall bevilgninger relatert til kulturelt mangfold i kunst- og kulturlivet var 19 for 2009. Kulturrådet initierte et nytt toårig tiltak "Samtidens kunstscene – seminarrekke/temamøter 2010–2011".

Mål 3:

Bidra til å fremme produksjon og formidling av innspillinger i lyd og bilde

Rapport**Fond for lyd og bilde**

Bevilgningen til Fond for lyd og bilde for 2009 var på 27,2 mill. kroner, mens tildelinger fra fondet i 2009 har vært på 29,3 mill. kroner. Differansen skyldes tilbakeføring av midler fra ikke fullførte prosjekter tidligere år.

Fondet mottok 3 377 søknader i 2009. Avsetningen ble fordelt på 582 prosjekter. Samlet søknadssum var på 293,9 mill. kroner. Det gir en tildelingsprosent på 9,9. Sammenlignbare tall for 2008 var 607 tildelinger og en tildelingsprosent på 10,6.

Andel av samlet støtte rettet mot barn og unge og kulturelt mangfold var hhv. 12,2 pst. og 10,1 pst. Sammenlignbare tall for 2008 var 19 pst. og 17,4 pst.

Midlene til Fond for lyd og bilde er de siste tre år fordelt på følgende måte:

Rapport**Nasjonale kulturbygg**

Statsbygg fikk i oppdrag å ivareta byggherreansvaret for byggeprosjektene ved Østsamisk museum, Norsk Industriarbeidermuseum, Senter for nordlige folk og Norsk Bergverksmuseum. Til den nye museumsbygningen for Østsamisk

museum ble det utredet en løsning for å sikre tilstrekkelig vannmengde og -trykk for drift av bygningens sprinkelanlegg. Arbeidet med museets basisutstilling ble videreført. Museet skal etter planen åpne for publikum i løpet av høsten 2010. Ombyggingen av den tidligere reservekraftstasjonen ved Norsk Industriarbeidermuseum ga rom for en ny utstilling om industriarbeideren, som ble åpnet i mai 2010. Utbyggingen ved Senter for nordlige folk i Kåfjord omfatter tilbygg og tilpasing i eksisterende lokaler til fast museumsutstilling, temporære utstillinger og samisk bibliotek. Arkitekt med rådgivergruppe ble valgt etter åpen konkurranse. Konkurranse om totalentreprisen ble gjennomført i 2009. Byggingen er igangsatt. Statsbygg utarbeidet i 2009 byggeprogram for utbyggingen ved Norsk Bergverksmuseum.

Ombygging av eksisterende lagerbygning til funksjonelle lokaler for Rockheim, det nasjonale opplevelsessenteret for pop og rock, ble videreført. Senteret åpnet for publikum i august 2010. Byggingen av Kilden Teater- og Konserthus for Sørlandet ble startet ved årsskiftet 2008/2009. Kilden vil gi funksjonelle lokaler for bl.a. Agder Teater, Kristiansand Symfoniorkester og Opera Sør. Våren 2009 startet byggingen av nytt konsert- hus i Stavanger. Konserthuset vil gi gode vilkår for alle musikksjangre og sceniske uttrykk. Det stilles høye akustiske krav spesielt til orkester- salen. Lokalene skal brukes av bl.a. Stavanger Symfoniorkester. Hamsunsenteret, som ble åpnet

for publikum i august 2009, har lokaler for formidling av Knut Hamsuns liv og forfatterskap.

Sysselsettingsmidler til kulturformål

Under post 72 Lokale og regionale kulturbygg ble det i 2009 bevilget et ekstraordinært tilskudd på 70 mill. kroner, jf. St.prp. nr. 37 (2008–2009) *Om endringer i statsbudsjettet 2009 med tiltak for arbeid*. Midlene ble gitt som tilskudd til 31 museer og 4 andre kulturinstitusjoner over hele landet til bygningsmessig vedlikehold, istandsetting, rehabilitering og nybygg. Under kap 73 Nasjonale kulturbygg ble det bevilget 8,35 mill. kroner til planlegging av nytt bygg for Norsk Bergverksmuseum. Av dette ble 8,0 mill. kroner stilt til disposisjon for Statsbygg til programmering av bygget.

Norges forskningsråd

Programmet var i 2009 inne i første fulle driftsår, der alle prosjektene som ble innvilget i første tildelingsrunde kom i gang. 2009 var samtidig en igangsettingsfase, med siste tildelingsrunde til prosjekter. Antall og type prosjekter i 2009 var 12 forskerprosjekter og 2 postdoktorstipend. Det ble utarbeidet en kommunikasjons- og formidlingsstrategi, som skal bidra til en økt formidling fra programmet og å styrke kulturforskningens samfunnsrelevans.

Kap. 3320 Allmenne kulturformål

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2009	Saldert budsjett 2010	Forslag 2011
01	Ymse inntekter	341	101	1 330
03	Refusjon	242		
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	2		
16	Refusjon av foreldrepenger	540		
18	Refusjon av sykepenges	282		
	Sum kap. 3320	1 407	101	1 330

Post 01 Ymse inntekter

Posten gjelder inntekter ved Norsk kulturråd, jf. kap. 320, post 01.

Post 03 Refusjon

Posten gjelder refusjon fra EU i forbindelse med Norsk kulturråds arbeid som kontaktpunkt for EUs kulturprogram, jf. kap. 320, post 01.

Kap. 321 Kunstnerformål

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2009	Saldert budsjett 2010	Forslag 2011
01	Driftsutgifter	15 407	16 320	16 969
72	Stipend basert på gjennomført kunstutdanning, <i>overslagsbevilgning</i>	13 163	15 368	15 844
73	Kunstnerstipend m.m., <i>kan overføres</i>	108 433	112 244	115 724
74	Garantiinntekter, <i>overslagsbevilgning</i>	104 442	103 165	107 240
75	Vederlagsordninger	123 503	131 139	135 204
	Sum kap. 321	364 948	378 236	390 981

Kapitlet omfatter statsstipend, stipend basert på gjennomført kunstutdanning, stipend og garantiinntekter til kunstnere og vederlag til stipendkomiteene. I tillegg omfatter kapitlet bibliotekvederlag, visningsvederlag, utstillingsstipend og vederlag for framføring av musikk i gudstjenester og seremonier i Den norske kirke og øvrige trossamfunn.

Mål for 2011

Det legges til grunn følgende mål:

1. legge forholdene til rette for at enkeltkunstnere skal kunne bidra til et mangfoldig og nyskapende kunstliv
2. sikre opphavsmenn vederlag for offentlig bruk av åndsverk gjennom de kollektive kulturpolitiske baserte vederlagsordningene

Budsjettforslag 2011**Post 01 Driftsutgifter**

Bevilgningen skal dekke utgiftene til statsstipendiater samt enkelte andre driftsutgifter. Departementet fremmer forslag om nytt statsstipend til Kirsten Bråten Berg og Per Haave.

Post 72 Stipend basert på gjennomført kunstutdanning, overslagsbevilgning

Bevilgningen under posten går til stipend basert på gjennomført kunstutdanning. Stipendet tildeles alle studenter som er berettiget til studiefinansiering fra Statens lånekasse for utdanning og som uteksamineres fra de utdanningsinstitusjonene som omfattes av Forskrift om stipend basert på gjennomført kunstutdanning. Stipendet utgjør

26,6 pst. av den årlige basisstøtten som studenter i fulltidsutdanning kan få gjennom Lånekassen, multiplisert med antall år i det normerte studieløpet for den respektive utdanningen. Studenter som tar avkortet utdanningsløp, kan også på nærmere vilkår og etter særskilt søknad, tildeles avkortet stipend.

Statens kunstnerstipend, som er sekretariat for Utvalget for statens stipend og garantiinntekter for kunstnere, administrerer ordningen. Statens kunstnerstipend baserer stipendtildelingen på innsendte opplysninger fra de aktuelle utdanningsinstitusjonene og fra Statens lånekasse for utdanning.

Et forslag til endring av Forskrift om stipend basert på gjennomført kunstutdanning med sikte på å inkludere flere utdanninger i ordningen, har vært på høring. Ordningen er til vurdering i departementet.

Post 73 Kunstnerstipend m.m., kan overføres

Bevilgningen under denne posten går til arbeidsstipend, arbeidsstipend for yngre/nyetablerte kunstnere, diversestipend, æresstipend/-lønn, stipend for eldre fortjente kunstnere samt fire stipend til nordiske forfattere.

256 ordinære arbeidsstipend og 167 arbeidsstipend for yngre/nyetablerte kunstnere videreføres fra 2010. Det foreslås i tillegg opprettet 10 nye arbeidsstipend med virkning fra 1. juli 2011, slik at det fra dette tidspunkt samlet blir 266 ordinære arbeidsstipend. Arbeidsstipendets størrelse foreslås økt fra kr 186 000 til kr 190 000.

Stipendkomiteene innstiller antall stipend og stipendbeløp innenfor de rammene som er gitt og de maksimumsbeløpene som departementet har fastsatt for diversestipend.

To æresstipend og én æreslønn à kr 200 000 utbetales i 2011.

Det er regnet med 281 stipend for eldre fortjente kunstnere. Stipendet er på kr 20 000.

Bevilgningen dekker også vederlag til de ulike stipendkomiteene som gir sakkyndig innstilling om fordeling av midlene til Utvalget for statens stipend og garantiinntekter for kunstnere.

Post 74 Garantiinntekter, overslagsbevilgning

Gjennom garantiinntektsordningen gis kunstnere tilsagn om inntekt fram til pensjonsalder, under forutsetning av at kunstneren opprettholder sin kunstneriske aktivitet. Maksimal garantiinntekt tilsvare lønnstrinn 1 i statens lønnsregulativ og utbetales til de som ikke har egeninntekt som overstiger fribeløpet. For kunstnere som har hatt høyere egeninntekt, reduseres utbetalingen av garantiinntekten med 65 pst. av den del av egeninntekten som overstiger fribeløpet.

Antall garantiinntekter foreslås redusert med fire fra 2011. Det vil bli videreført garantiinntekt til 499 kunstnere.

Post 75 Vederlagsordninger

Posten omfatter bibliotekvederlag, visningsvederlag, utstillingsstipend og vederlag for framføring av musikk i gudstjenester og seremonier i Den norske kirke og øvrige trossamfunn.

Bibliotekvederlag

Staten betaler et årlig kollektivt vederlag for utnyttelse av verk som er utgitt her i landet og som disponeres til utlån i offentlige bibliotek. Ordningen er regulert i lov av 29. mai 1987 nr. 23 om bibliotekvederlag. Bibliotekvederlaget er et kulturpolitisk tiltak som skal stimulere forfattere, komponister, fotografer og billedkunstnere til skapende arbeid. Vederlaget fordeles til godkjente fond som forvaltes av kunstnerorganisasjoner innenfor de områdene loven omfatter. Fondene fordeler vederlaget videre til opphavsmenn, i første rekke som stipend etter søknad. Fondene tildeler midler etter retningslinjer godkjent av departementet. Fordelingen mellom fondene avtales mellom de forhandlingsberettigede kunstnerorganisasjo-

nene. Gjeldende avtale om bibliotekvederlag ble inngått november 2007 for perioden 2008–2011.

Visningsvederlag

Staten betaler årlig et kollektivt vederlag for offentlig visning av norsk og samisk billedkunst, fotografisk kunst og kunsthåndverk i offentlige eller offentlig støttede institusjoners eie. Ordningen er regulert i lov av 28. mai 1993 nr. 52 om vederlag for visning av billedkunst og kunsthåndverk m.v.

Vederlaget fordeles til godkjente fond som forvaltes av opphavsmannsorganisasjoner innenfor de områder loven gjelder. Avtalen om visningsvederlag gjelder for perioden 2008–2010 og vil deretter fornyes automatisk for ett år av gangen inntil den sies opp skriftlig.

Utstillingsstipend

Norsk kulturråd administrerer ordningen som skal gi billedkunstnere, kunsthåndverkere og fotografer bedre betingelser i deres arbeid med utstillinger og heve kvaliteten og styrke profesjonaliteten i utstillingsvirksomheten i kommuner og fylkeskommuner.

Vederlag for musikk brukt i gudstjenester m.m.

Det inngås årlig avtale mellom Kulturdepartementet og TONO om vederlag for framføring av musikkverk med eller uten tekst som skjer i Den norske kirke og øvrige trossamfunn. Vederlaget omfatter framføring ved alle gudstjenester og seremonier, jf. bestemmelsene i åndsverkloven om at en rettighetshaver har krav på et vederlag av den ansvarlige når et verk gjøres tilgjengelig for allmennheten.

Rapport 2009

Mål 1:

Legge forholdene til rette for at enkeltkunstnere skal kunne bidra til et mangfoldig og nyskapende kunstliv

Rapport

Statsstipendiater

Ved inngangen til 2009 var det 36 aktive stipendiater i statsstipendiatorordningen. To stipendiater gikk ut av ordningen i løpet av året. Én stipendiat hadde permisjon. I tillegg mottok ni stipendiater over 67 år et fast stipendbeløp i henhold til tidligere ordning.

Stipendiatene avgir årlig rapport om sitt arbeid til departementet.

Stipend basert på gjennomført kunstutdanning

Stipend basert på gjennomført kunstutdanning tildeles uteksaminerte kunststudenter fra en rekke høyere norske kunstutdanningsinstitusjoner. Totalt antall tildelinger i 2009 var 195. Stipendbeløpet var på kr 22 610 multiplisert med antall år i det normerte studieløpet.

Kunstnerstipend og garantiinntekter

236 ordinære arbeidsstipend og 167 arbeidsstipend for yngre/nyetablerte kunstnere ble videreført for 2009. Stipendbeløpet for begge stipendtyper var kr 186 000. I 2009 ble det bevilget omlag 13,8 mill. kroner til diversestipend.

Det ble videreført garantiinntekter til 503 kunstnere.

Tabell 8.5 Fordeling av stipend- og garantiinntekter i 2008 og 2009 på de ulike kunstnergruppene:

	Antall		Antall		(i 1000 kr)	
	Garanti- inntek- ter 2008	Garanti- inntek- ter 2009	Arbeids- stipend ¹ 2008	Arbeids- stipend ¹ 2009	Diverse- stipend 2008	Diverse- stipend 2009
Billedkunstnere	267	267	103	105	2 521	3 017
Kunsthåndverkere	98	96	49	52	1 620	1 620
Skjønnlitterære forfattere	39	37	55	56	1 451	1 451
Barne- og ungdomsbokforfattere	10	10	8	9	528	528
Dramatikere	2	2	8	9	465	465
Oversettere	2	2	6	6	381	381
Faglitterære forfattere	3	3	2	2	73	82
Musikere/sangere/dirigenter	20	20	31	31	1 529	1 529
Komponister	12	12	13	14	383	383
Populærkomponister	1	1	14	15	611	611
Skuespillere og dukkespillere	10	10	20	20	763	763
Sceneinstruktører	2	2	6	6	235	235
Scenografer og kostymetegnere	2	2	5	5	166	166
Teatermedarbeidere					51	51
Dansekunstnere	21	21	24	26	731	731
Kritikerlagene			1	1	97	97
Journalister					58	58
Fotografer	9	9	12	14	344	418
Filmkunstnere	2	2	14	15	527	527
Arkitekter	3	3		1		130
Interiørarkitekter	3	2			60	60
Diverse andre	1	2	11	10	294	294
Folkekunstnere			6	6	204	204
Sum	507	503	388	403	13 092	13 801

¹ Gjelder både arbeidsstipend og arbeidsstipend for yngre/nyetablerte kunstnere

Mål 2:

Sikre opphavsmenn vederlag for offentlig bruk av åndsverk gjennom de kollektive kulturpolitisk baserte vederlagsordningene

*Rapport**Vederlag*

I 2009 ble det utbetalt 82,1 mill. kroner i bibliotekvederlag. Gjeldende avtale mellom staten og 23 kunstnerorganisasjoner om bibliotekvederlag for perioden 2008-2011 ble inngått i november 2007

etter mekling hos Riksmeklingsmannen. Avtalen fastsetter et vederlag for 2008 med en årlig økning på 4 pst. i perioden 2009-2011.

I 2009 ble det fordelt 35,9 mill. kroner som visningsvederlag til godkjente fond. Fordelingen av vederlagsmidlene fra fondene foretas av de forhandlingsberettigede organisasjonene.

Det ble overført 1,7 mill. kroner i vederlag til TONO i 2009 for framføring av musikk ved gudstjenester og seremonier i Den norske kirke og øvrige trossamfunn.

I 2009 ble det utbetalt i underkant av 4,1 mill. kroner til Norsk filmvederlagsfond.

Kap. 322 Billedkunst, kunsthåndverk og offentlig rom

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2009	Saldert budsjett 2010	Forslag 2011
01	Driftsutgifter	12 613	14 003	14 493
50	Kunst i offentlige rom	15 739	17 743	18 293
55	Norsk kulturfond	19 829	24 579	28 341
72	Knutepunktinstitusjoner	4 745	5 198	5 359
73	Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design	233 589	244 824	252 414
75	Offentlig rom, arkitektur og design	28 467	30 268	32 143
78	Ymse faste tiltak	63 018	71 184	38 206
	Sum kap. 322	378 000	407 799	389 249

Kapitlet omfatter den statlige virksomheten Kunst i offentlige rom (KORO), stiftelsen Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design, Norsk Form og knutepunktinstitusjonen Nordnorsk Kunstnere-senter. Disse institusjonene har ansvar for formidling av billedkunst, kunsthåndverk og/eller design og arkitektur. Videre omfatter kapitlet avsetning til billedkunst og kunsthåndverk under Norsk kulturfond og en rekke mindre institusjoner og tiltak som formidler billedkunst, kunsthåndverk, arkitektur og design. Innenfor kapitlets område faller også utstillingsvederlag.

Nedgangen i bevilgningen på post 78 skyldes at en rekke tiltak er flyttet til kap. 320 post 74, jf. eget vedlegg.

Mål for 2011

Det legges til grunn følgende mål:

1. sikre at flest mulig får tilgang til, kunnskap om, forståelse og opplevelse av billedkunst, kunsthåndverk, design og arkitektur av god kvalitet
2. sikre at det samles inn, forskes på og bevares et kvalitativt godt utvalg av objekter innenfor billedkunst, kunsthåndverk, design og arkitektur
3. styrke produksjon, kunstnerisk bredde og nyskaping av kunst i offentlige rom
4. bedre sikrings- og bevaringsforholdene av kunstsamlingene i henhold til nødvendige oppdaterte sikrings- og bevaringsplaner

I tillegg til ovennevnte mål vises det til viktige hensyn – bl.a. tiltak rettet mot barn og unge, ivaretagelse av likestilling og mangfoldsperspektiv – som forutsettes ivaretatt av alle kulturinstitu-

sjoner, jf. omtale under programkategori 08.20 Kulturformål.

Budsjettforslag 2011

Budsjettforslaget for 2011 innebærer en økning på 16,2 mill. kroner totalt til visuell kunst. Med budsjettforslaget for 2011 vil visuell kunst samlet ha fått en økning på 163,8 mill. kroner i perioden 2006–2011. Den største institusjonen innenfor fagområdet, Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design, har nå en budsjettramme på 252,4 mill. kroner. Museet har i perioden 2006–2011 hatt en økning på 82,8 mill. kroner.

I tillegg får Nordnorsk Kunstmuseum en samlet økning på 1,5 mill. kroner i årlig driftstilskudd til en styrking av innkjøp og samlingsforvaltning. Henie Onstad kunstsenter får en økning på 0,5 mill. kroner til å styrke arbeidet med modernisme og samtidskunst. Videre foreslås en økning til Vestfoldmuseene på 0,4 mill. kroner som skal styrke aktiviteten ved Haugar Vestfold Kunstmuseum, jf. kap. 328, post 70.

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen skal dekke lønns- og driftsutgifter til Kunst i offentlige rom (KORO). KORO er statens fagorgan for kunst i offentlige rom, og planlegging, gjennomføring og kvalitetssikring av kunstprosjekter i offentlige rom er kjernen i virksomheten. KORO arbeider for mangfold og nyskapning i kunstproduksjonen, som når et bredt sammensatt publikum i byer og distrikter over hele landet.

Posten kan overskrides med inntil samme beløp som institusjonen får i merinntekt under kap. 3322, post 01 Ymse inntekter, jf. forslag til vedtak II, nr. 1.

Post 50 Kunst i offentlige rom

Bevilgningen skal benyttes til produksjon av kunst i kommunale og fylkeskommunale bygg, herunder offentlige uterom samt til innkjøpsordningen for leiebygg og eldre statsbygg. Midler til kunstproduksjon i statlige bygg tildeles hovedsakelig av Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet gjennom Statsbygg og kommer i tillegg til rammen under post 50. I tillegg kommer bl.a. byggeprosjekter som finansieres over Kulturdepartementets budsjett under kap. 320, post 73, der midler til kunstproduksjon blir avsatt som en del av kostnadsrammen.

Departementet fremmer forslag om at KORO får fullmakt til å gi tilsagn om tilskudd til kunst-

produksjon for inntil 16,1 mill. kroner ut over bevilgningen i 2011, jf. forslag til vedtak III.

Post 55 Norsk kulturfond

Postene omfatter midler til ulike tiltak innenfor feltet, bl.a. prosjektstøtte innenfor billedkunst og kunsthåndverk, midler til kunst og ny teknologi, midler til kulturelle endringsprosesser og samtidskunst, utstyrstøtte i fellesverksteder, kunsthendelser og utstillingsstøtte til kunstnere i etableringsfasen.

Bevilgningen er foreslått økt med til sammen 3,8 mill. kroner.

Post 72 Knutepunktinstitusjoner

Tilskuddet skal dekke driftsutgifter for knutepunktinstitusjonen Nordnorsk Kunstnersenter (NNKS) og Lofoten internasjonale kunsthendelser (LIAF). LIAF fases nå inn som en del av NNKS sin virksomhet, men organiseres med egen kunsthendelses virksomhet. Det er en forutsetning for tilskuddet at LIAF arrangeres i henhold til fastlagte planer.

Post 73 Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design

Nasjonalmuseet skal være landets fremste institusjon for samling, bevaring, dokumentasjon, forskning og formidling av billedkunst, kunsthåndverk, arkitektur og design. Nasjonalmuseets kjerneansvar består i å være en nasjonal kunnskapsbank og en serviceinstitusjon for de visuelle kunstartene i hele landet. Museet skal ta vare på kulturarven innenfor sine fagområder og være en nyskapende møteplass for opplevelse, forståelse og ivaretagelse av de visuelle kunstartene. Museets aktivitet skal rette seg mot et mangfold av målgrupper i hele Norge og i utlandet. Dette innebærer bl.a. at museet skal ha den mest representative samlingen av historiske og samtidige verk innen kunst, arkitektur og design med tilknytning til Norge, i tillegg til å samle sentrale internasjonale verk. Det innebærer også et ansvar for landsdekkende formidlingsprogrammer, for å være en drivende kraft og et kompetansesenter for det nasjonale museumsnettverket, og for å innta en aktiv rolle i de internasjonale museumsnettverkene.

Nasjonalmuseet samarbeider med Kulturretaten i Oslo kommune om forberedelse til feiringen av Munch-jubileet i 2013.

Nasjonalmuseets viktige samfunnsoppgave kan ikke løses på en tilfredsstillende måte uten at

det blir gitt bedre bygningsmessige rammevilkår. Derfor ga Kultur- og kirkedepartementet Statsbygg i oppdrag å invitere til en åpen, internasjonal plan- og designkonkurranse våren 2009 med sikte på et nytt, samlet museumsanlegg for Nasjonal-museet på Vestbanen i Oslo. Målet med konkurransen er å etablere et profilert museumsanlegg av internasjonal betydning som gir museet fleksible, hensiktsmessige rammevilkår med tanke på sikring, bevaring og formidling av samlingene. Det nye bygget skal ha et arkitektonisk uttrykk som markerer museets posisjon som samfunnsinstitusjon. Med en brutto arealramme på 54 000 kvm. representerer nybygget en økning av det samlede funksjonsarealet med 60 pst. sammenliknet med nåværende situasjon. Konkurransen ble avsluttet i april 2010 og juryen rangerte tre vinnere. Statsbygg gjennomfører forhandlinger med alle tre vinnerne. Etter avsluttede forhandlinger skal det gjennomføres et forprosjekt som skal danne grunnlaget for et forslag til Stortinget om bindende kostnadsramme for prosjektet. I 2011 skal det gjennomføres et omfattende arbeid med forprosjektet. Det er avsatt 160 mill. kroner over kap. 2445 på Fornyings-, administrasjons- og kirke-departementets budsjett.

Post 75 Offentlig rom, arkitektur og design

Midlene under denne posten skal i hovedsak dekke driften av Norsk Form og prosjekter institusjonen har ansvaret for. Midlene skal også gå til oppfølging av *arkitektur.nå*, regjeringens plandokument for den norske arkitekturpolitikken. Bevilgningen under posten omfatter også tilskudd til stiftelsen ROM for kunst og arkitektur, design-treffet BeyondRisør samt til enkelte andre tiltak og prosjekter innenfor feltet offentlig rom, arkitektur og design.

Norsk Form og Norsk Designråd som er samlokalisert i Norsk Design- og Arkitektursenter (DogA), utgjør sammen en arena for formidling av og debatt om design, samtidsarkitektur, byplanlegging og byutvikling. Det legges til grunn at de to institusjonene videreutvikler samarbeidet.

Departementet foreslår en samlet bevilgning på 32,1 mill. kroner under denne posten. Dette inkluderer midler til oppfølging av plandokumentet om den norske arkitekturpolitikken. Norsk Form har en sentral rolle i oppfølgingsarbeidet, i samråd med Kulturdepartementet og de øvrige 12 departementene som har samarbeidet om dokumentet.

Det foreslås en økning på 1,9 mill. kroner, bl.a. til følgende arkitekturtiltak:

- Norsk Forms arbeid med ByLab: 0,6 mill. kroner
- styrking av norsk deltakelse i European Norge: 0,2 mill. kroner
- samarbeid mellom unge og erfarne arkitekter, Wild Card-ordning: 0,2 mill. kroner

Post 78 Ymse faste tiltak

Under denne posten er det ført opp midler til ulike faste tiltak innenfor feltet formidling av billedkunst og kunsthåndverk. Oversikt over tiltak det foreslås midler til for 2011 under denne posten følger som trykt vedlegg 3.

Det er foretatt en gjennomgang av den postmessige plasseringen av ulike faste tiltak, jf. programkategorien. Dette innebærer at enkelte tilskudd er flyttet til kap. 320, post 74 eller ny post 56 under kap. 320, 323 og 324. Oversikt over tiltak det foreslås midler til for 2011 under kap. 320, post 74 følger som eget vedlegg 1. Oversikt over tiltak det foreslås midler til for 2011 under 56-postene følger som eget vedlegg 2.

Det er lagt inn følgende økninger i bevilgningsforslaget for 2011:

- Bergen Kunsthall: 1,1 mill. kroner til styrking av den faglige virksomheten
- Vestfossen Kunstlaboratorium: 0,3 mill. kroner til å styrke institusjonen som nasjonalt og regionalt senter for samtidskunst

Departementet er kjent med at Bergen kommune planlegger en samtidskunstfestival (triennale) i Bergen med hovedvekt på billedkunst.

Styret i stiftelsen Kunstnernes Informasjonskontor (KIK) har vedtatt opphevelse av stiftelsen med enstemmig vedtak på grunn av endrede forutsetninger for driften. Tilskuddet til KIK bortfalder derfor fra 2011.

Inngåelse av avtale om forsikringsansvar

Ordningen med statlig forsikringsansvar i forbindelse med større utenlandske utstillinger har stor kulturpolitisk betydning. Ordningen innebærer at Kongen kan inngå avtaler om forsikringsansvar i forbindelse med større utenlandske utstillinger innenfor en totalramme for nye og gamle garantier. Ordningen sparer norske institusjoner for utgifter til forsikringspremie, hvilket innebærer at det kan arrangeres store og interessante utenlandske utstillinger i Norge. Det er stor interesse for ordningen, som gir norske museer og gallerier mulighet til å vise store utenlandske utstillinger av høy kvalitet. Departementet foreslår at rammen

for det samlede forsikringsansvaret i 2011 settes til 4 000 mill. kroner, jf. forslag til vedtak IV. Dette er en videreføring av rammen for 2010.

ABM-utvikling administrerer ordningen. Forslag om forsikringsansvar på over 10 mill. kroner må avgjøres av Kongen. Forsikringsansvar under 10 mill. kroner avgjøres av Kulturdepartementet.

Ustallingsinstitusjonene har et egenandelsansvar på 0,2 mill. kroner. Departementet har ikke fått krav om utbetaling så lenge ordningen har eksistert.

Rapport 2009

Mål 1:

Sikre at flest mulig får tilgang til, kunnskap om, forståelse og opplevelse av billedkunst, kunsthåndverk, design og arkitektur av god kvalitet

Rapport

Kunst i offentlige rom (KORO) er Norges største produsent av kunst i offentlige rom. KORO's formål er å legge til rette for, og stimulere til at kunst blir et vesentlig element i offentlige bygg og rom. Gjennom arbeidet innenfor hovedområdene – kunstproduksjon, kunstforvaltning og kunstformidling og som kompetansesenter, skal KORO stimulere til økt interesse for kunst i offentlige rom. Dette skjer bl.a. gjennom forvaltning av tre ulike ordninger som skal sikre at det skapes kunst i statlige bygg, for statsinstitusjoner i leiebygg, i

kommunale og fylkeskommunale bygg og i offentlige uterom.

KORO's kunstprosjekt gjennomføres normalt i rom og områder der mange ferdes. Denne lavterskel tilnærmingen til publikum bidrar til at kunst når ut til folk i by og bygd over hele Norge. Valget av de offentlige rom som arena for kunsten ivaretar og oppfyller statens og regjeringens politikk og satsinger på området.

KORO legger stor vekt på formidling av kunnskap og informasjon om kunst i offentlige rom. Ved bruk av trykksaker og lærings- og formidlingsprogrammer overfor utvalgte grupper bidrar KORO til å sikre publikum et stabilt og mangfoldig kunst og kulturtilbud med vekt på kunstnerisk og faglig kvalitet. KORO deltar i utviklinger av internasjonale nettverk innenfor fagfeltet.

På billedkunstområdet er de overordnede målene for Norsk kulturråd å styrke kvaliteten og mangfoldet i samtidskunsten, og å styrke formidlingen slik at den profesjonelle kunsten når et større publikum og får en tydeligere plass i offentligheten.

Samlet avsetning under Norsk kulturfond utgjorde i 2009 19,8 mill. kroner. Avsetningen i 2008 var på 16,1 mill. kroner. Av 754 søknader i 2009 ble det gitt tilskudd til 269 prosjekter. For 2008 var tallet 684 søknader og 256 tilskudd. Tilsvarende tall for 2007 var 676 søknader og 219 tilskudd. Tildelingene i 2009 utgjorde 19 pst. av samlet søknadsbeløp. Tilsvarende tall for 2008 og 2007 var hhv. 16 pst. og 19 pst.

Tabell 8.6 Norsk kulturråds fordeling av midler i 2009 og 2010 til ulike formål:

	(i 1 000 kr)	
	2009	2010
Ymse tiltak (tidligere prosjektstøtte BK)	11 149	15 621
Kunst og ny teknologi	2 600	2 683
Kulturelle endringsprosesser og samtidskunst/Mangfoldstiltak	2 400	2 477
Utstyrsstøtte fellesverksteder	1 280	1 321
Ustallingsstøtte – kunstnere i etableringsfasen	1 400	1 445
Kunsthendelser	1 000	1 932
Totalt	19 829	24 579

Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design er landets fremste institusjon for samling, bevaring, dokumentasjon, forskning og formidling av billedkunst, kunsthåndverk, design og arkitektur. Museet skal sikre at flest mulig får tilgang til, forståelse for og opplevelse av visuell kunst av god

kvalitet og målrette arbeidet for en bedre dokumentasjon, sikring og bevaring av samlingene. 2009 var det sjettede driftsåret for Nasjonalmuseet.

Museet fikk et nytt styre i slutten av 2008 og en ny direktør og ny organisasjonsmodell i 2009. Ved utgangen av 2009 hadde Nasjonalmuseet 134

ansatte, 119 fast ansatte og 15 personer i engasjements- og vikarstillinger. Omregnet i årsverk disponerte museet 126 årsverk i 2009 sett i forhold til 151 årsverk i 2008. Nedgangen skyldes at museet i 2009 avviklet vakthold med egne ansatte da vakt holdet gikk over til et eksternt vakt selskap. Nasjonalmuseets utstillingsarenaer i Oslo var i 2009 i Universitetsgt. 13, St. Olavs gate 1, Bankplassen 4 og Bankplassen 3 samt Kunsthallen på Tullinløkka.

Utstillingsaktiviteten var høyere i 2009 enn i 2008. Ved visningsstedene ble det, i tillegg til fem samlingsutstillinger, vist 20 skiftende utstillinger i Oslo. Utover aktiviteten i Oslo turnerte 36 utstillinger innenfor det landsdekkende formidlings-

programmet (33 i Norge og tre i utlandet). 20 av vandreutstillingene var tilknyttet det nasjonale skolenettverket, og disse hadde ca. 45 448 besøkende. 13 av vandreutstillingene var tilknyttet det nasjonale gallerinettverket, og hadde 71 522 besøkende. Tre utstillinger finansiert av Utenriksdepartementet ble tatt til utlandet i 2009. Nasjonalmuseets besøkstall økte med nesten 10 pst. fra året før. Det samlede besøkstallet for Nasjonalmuseet i 2009 var 685 627. Visningsstedene i Oslo hadde 568 657 besøkende, sammenlignet med 530 107 året før. Det landsdekkende programmet hadde 116 970 besøkende i 2009, mot 103 117 i 2008.

Tabell 8.7 Økonomiske nøkkeltall for Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design i 2009

(i 1 000 kr)

	Stats- tilskudd (KUD)	Andre inn- tekter	Drifts- kost- nader	Drifts- resultat	Års- resultat	Egen- kapital	Antall års- verk
Nasjonalmuseet	233 589	17 510	252 525	-1 427	239	76 934	126

Kilde: Kilde: Institusjonens årsrapport/årsmelding og årsregnskap

Tabell 8.8 Antall besøkende i 2007-2009 ved Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design

	Antall besøkende		
	2007	2008	2009
Nasjonalmuseet	586 437	633 224	685 627

Nordnorsk Kunstnersenter (NNKS) ble etablert i 1979 og fikk fra 1995 status som knutepunktinstitusjon med ansvar for formidling av billedkunst og kunsthåndverk i Nord-Norge. NNKS er en kunstnerstyrt institusjon eid av Nordnorske bildende kunstnere og Norske kunsthåndverkere Nord-Norge.

Tilskudd til Lofoten Internasjonale kunstfestival (LIAF) overføres gjennom NNKS. Det har vært dialog om nærmere konsolidering og samarbeid med LIAF, og LIAF er nå formelt lagt inn som en egen avdeling under NNKS. Den gamle stiftelsen LIAF er under avvikling og NNKS har fra høsten 2009 tatt over forpliktelser, oppgaver og organisering av "nye LIAF". LIAF er organisert med egen kunstnerisk ledelse, men ligger juridisk og økonomisk under NNKS.

NNKS opplevde nær en dobling av besøkstallet fra 2008 til 2009. 10 205 personer besøkte sentret i 2009. Økningen skyldes først og fremst flyt-

ting inn til Svolvær sentrum og samlokalisering med Lofoten kulturhus.

NNKS mottar driftsstøtte fra Kulturdepartementet, Finnmark, Troms og Nordland fylkeskommune og Vågan kommune.

Stiftelsen Norsk Form er en formidlings- og prosjektinstitusjon og arena for tverrfaglighet, innovasjon, debatt og nettverksbygging for fagfeltene arkitektur, design, by- og stedsutvikling. Norsk Form skal i et bredt samfunnsmessig perspektiv øke forståelsen for arkitektur og design og arbeide for kvalitet og nytenkning i utviklingen av omgivelser og produkter. Stiftelsen utviklet i 2009 sitt samarbeid med partnere nasjonalt og internasjonalt, herunder departementer, kommuner, offentlige etater, privat næringsliv, utdanningsinstitusjoner, gallerier og museer i Norge og utlandet, frivillige organisasjoner, norske utenriksstasjoner etc.

Arbeidet med internasjonal profilering av Norsk Forms ansvarsområder ble prioritert. Stif-

telsen administrerte også i 2009 Utenriksdepartementets tilskuddsordning for presentasjon av norsk design og arkitektur i utlandet.

Mål 2:

Sikre at det samles inn, forskes på og bevares et kvalitativt godt utvalg av objekter innenfor billedkunst, kunsthåndverk, design og arkitektur

Rapport

Resultatene av FoU-aktiviteten i Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design i 2009 ble formidlet gjennom store utstillinger og publikasjoner innen alle av museets fire samlingsområder. Alle de seks fagfeltene som inngår i Nasjonalmuseets forskningsfelt, har arbeidet med utkast til fireårige handlingsplaner for perioden. Planene vil ferdigstilles i 2010.

Samlet innkjøp av kunst i 2009 utgjorde 6,7 mill. kroner, mot 16,9 mill. kroner i 2008. Arbeidet med å bedre dokumentasjonen av samlingene ble videreført i 2009. På slutten av året ble museets tre eksisterende baser sammenslått til én felles samlingsdatabase (Primus). Arbeidet med å fotograferer samlingene digitalt og bygge opp et digitalt bildearkiv er godt i gang, men det er fortsatt store restanser.

Et prioritert område for Norsk kulturråd på billedkunstfeltet har i 2009 bl.a. vært kunst og digital teknologi samt forskning og bevaring.

Mål 3:

Styrke produksjon, kunstnerisk bredde og nyskapning av kunst i offentlige rom

Rapport

Siden etableringen i 1976 har KORO produsert bortimot 6000 kunstprosjekt i statlige bygg over hele landet og i tillegg gitt tilskudd til nærmere 700 fylkeskommunale og kommunale bygg og uterom.

KORO engasjerte i 2009 ca 150 kunstkonsulenter og hadde oppdrag til ca 120 kunstnere.

I 2009 hadde KORO 212 prosjekter gående. Av disse prosjektene var 64 i statlige bygg, herav 2 prosjekter under innkjøpsordningen for leiebygg/eldre statsbygg. 111 prosjekter var i kommunale og fylkeskommunale bygg og 37 i offentlige uterom. De fleste kunstprosjektene omfatter mer enn ett kunstverk, og antallet varierer mellom 1 – 100 verk per prosjekt. Samlede utbetalinger til kunst-

prosjekter i regi av institusjonen var i 2009 38 mill. kroner, uendret fra året før. Utbetalinger til kunstprosjektene kan variere mye fra år til år, avhengig av fasen det konkrete prosjekt befinner seg i.

Aktivitetsøkningen har vært størst innen ordningen for fylkeskommunale og kommunale bygg/offentlige uterom med 50 nye prosjekter. Samtidig hadde KORO arbeidsintensive faser i en rekke pågående prosjekter i samarbeid med bl.a. Statsbygg.

KORO fikk i 2007 et nytt oppdrag fra Forsvarsbygg på 14,0 mill kroner, der kunstrammen i 2008 ble utvidet til 23,6 mill kroner. Ved årsskifte 2008/2009 var samlet gjenstående budsjett for statlige kunstprosjekter i arbeid nær 60 mill kroner.

Det ble i 2009 registrert 20 avsluttede prosjekter under ordningen for statlige bygg, 21 under ordningen for kommunale og fylkeskommunale bygg og 19 prosjekter for kunst i offentlige uterom. Ordningen for kunst til statlige leiebygg og eldre statsbygg ble utlyst med en ramme på 5,0 mill kroner i desember 2008. Ordningen er til nå utlyst annethvert år. Neste utlysning er 2010.

KORO utarbeidet i 2009 en ny standard kunstnerkontrakt som ivaretar både statens og kunstnernes interesser i de offentlige kunstprosjektene. Kontrakten benyttes fra 2010 i alle KORO kunstprosjekter, og foreligger som åpen mal til gratis avbenyttelse også for andre produsenter av kunst – offentlige som private.

Et prioritert område for Norsk kulturråd på billedkunstfeltet har i 2009 bl.a. vært kunstens plass i den offentlige samtalen, kunstproduksjon og kunstformidling og en internasjonal kunstarena.

Stiftelsen Norsk Form hadde fire satsingsområder i 2009:

- Design og samfunn
- Lokalmiljø og offentlig rom
- Innsikt og undervisning
- Profilering og policy.

Blant de viktigste aktivitetene innen satsingsområdet *Design og samfunn* var videreutvikling av prosjektet "Design uten grenser" i samarbeid med Norad og Fredskorpset, der design brukes til å bedre levekårene i den tredje verden. Under satsingsområdet *Lokalmiljø og offentlig rom* ble det bl.a. arbeidet med å ferdigstille veilederen for barn og unges arealbruk, som skal være et redskap for kommunene ved planlegging og utvikling av byer og tettsteder. Arbeidet innen det tverrfaglige kommunenettverket for omsorgssektoren ble videreført med særlig vekt på planlegging av omsorgsboliger. Under satsingsområdet *Innsikt*

og undervisning ble det lagt vekt på å gi økt kunnskap om arkitektur og design til fagfolk, skoleelever og det allmenne publikum. Det ble arrangert bl.a. utstillinger, verksted for barn og unge, lærerkurs i arkitektur og design, aktiviteter i Villa Stenersen etc. Utviklingen av regjeringens plan-dokument *arkitektur.nå* sto sentralt under satsingsområdet *Profilering og policy*, der Norsk Form deltok aktivt i utarbeidelsen.

Norsk Form arbeidet for at kulturelt mangfold skal ivaretas i alle aktiviteter.

Mål 4:

Bedre sikrings- og bevaringsforholdene av kunstsamlingene i henhold til nødvendige oppdaterte sikrings- og bevaringsplaner

Rapport

Kunstverkene som KORO produserer i statlige bygg, blir forvaltet gjennom skriftlige avtaler som inngås med brukeretatene og ved registrering i institusjonens database og billedarkiv. I forbindelse med omorganisering og flytting av statlige virksomheter, er det en stor utfordring å følge opp

kunstens tilstand og plassering. Forvaltning av kunsten vil være et prioritert område innenfor ressursene institusjonen disponerer.

I 2009 la Nasjonalmuseet ned store ressurser i arbeidet med samlingene. Nasjonalmuseet hadde ved utgangen av 2009 et totalt fellesmagasinareal på ca. 8 000 kvm. fordelt på syv ulike magasiner i tillegg til magasinet på Arkitekturmuseet. Det ble i 2009 gjennomført vesentlige endringer og utbedringer av museets magasinløsninger.

Nasjonalmuseets nåværende bygningsmessige situasjon er svært tilfredsstillende med tanke på de nasjonale verdiene institusjonen forvalter. Forholdene i de nåværende bygningene gjør det vanskelig for museet å ivareta oppgavene knyttet til sikring, bevaring og formidling på en god måte. I 2009 ble det arbeidet videre med byggeprosjektet Nasjonalmuseet på Vestbanetomta. Statsbygg fikk i oppdrag å utarbeide et ferdig forprosjekt. Som første ledd i denne prosessen ble det gjennomført en åpen, internasjonal arkitektkonkurranse. Fase 1 av konkurransen ble avsluttet i september 2009, og av 237 innsendte forslag valgte juryen ut seks utkast til å delta i fase 2, som ble avsluttet våren 2010.

Kap. 3322 Billedkunst, kunsthåndverk og offentlig rom

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2009	Saldert budsjett 2010	Forslag 2011
01	Ymse inntekter	15	103	106
18	Refusjon av sykepenges	100		
	Sum kap. 3322	115	103	106

Post 01 Ymse inntekter

Posten gjelder i hovedsak inntekter knyttet til prosjekter i regi av Kunst i offentlige rom (KORO), jf. kap. 322, post 01.

Kap. 323 Musikkformål

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2009	Saldert budsjett 2010	Forslag 2011
01	Driftsutgifter	161 337	159 297	167 445
55	Norsk kulturfond-ettårig prosjekttilskudd, <i>kan nyttes under post 56</i>	114 969	126 277	135 192
56	Norsk kulturfond-flerårig prosjekttilskudd, <i>kan nyttes under post 55</i>			22 416
70	Nasjonale institusjoner	199 394	221 259	235 018
71	Region-/landsdelsinstitusjoner	174 992	219 154	231 311
72	Knutepunktinstitusjoner	60 795	64 409	66 906
74	Landsdelsmusikere i Nord-Norge	16 163	17 163	17 695
78	Ymse faste tiltak	83 815	94 127	90 327
	Sum kap. 323	811 465	901 686	966 310

Kapitlet omfatter den statlige virksomheten Rikskonsertene, avsetning til musikk under Norsk kulturfond, tilskudd til to nasjonale symfoniorkestre, fem region-/landsdelsorkestre og elleve festspill/festivaler med status som knutepunktinstitusjoner. Kapitlet omfatter også tilskudd til faste tiltak på musikkområdet. I tillegg bevilges det midler til musikkformål over kap. 320 Allmenne kulturformål, post 74 Tilskudd til tiltak under Norsk kulturråd.

Mål for 2011

Det legges til grunn følgende mål:

1. gjøre musikk av høy kunstnerisk kvalitet tilgjengelig for flest mulig
2. fremme kunstnerisk utvikling og fornyelse

I henhold til St.meld. nr. 21 (2007–2008) *Samspill – Et løft for rytmisk musikk*, jf. Innst. S. nr. 295 (2007–2008), er målet for tilskudd til rytmisk musikk å legge til rette for og utvikle et mangfold av norsk rytmisk musikk som er anerkjent for høy kvalitet, preget av musikalsk bredde, mangfold og nyskaping og som når et stort publikum i Norge og internasjonalt. Dette skal nås gjennom:

- et godt konserttilbud over hele landet
- god tilgang på innspilt musikk av høy kvalitet
- styrket kompetanseutvikling og kvalitet.

I tillegg til ovennevnte mål vises det til viktige hensyn – bl.a. tiltak rettet mot barn og unge, ivaretagelse av likestilling og mangfoldsperspektiv – som forutsettes ivaretatt av alle kulturinstitusjoner, jf. omtale under programkategori 08.20 Kulturformål.

Budsjettforslag 2011

Budsjettforslaget for 2011 innebærer en økning på 58,7 mill. kroner totalt til musikkformål. Med budsjettforslaget for 2011 vil musikkformål samlet ha fått en økning på 462,7 mill. kroner i løpet av årene 2006–2011.

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen skal dekke lønns- og driftsutgifter for Rikskonsertene.

Rikskonsertenes utgiftsramme for 2011 er på 167,4 mill. kroner.

Rikskonsertene har i samarbeid med fylkeskommunene ansvaret for skolekonsertordningen. Alle kommuner får tilbud om skolekonserter for sine grunnskoleelever. Midlene til skolekonserter fra spilloverskuddet fra Norsk Tipping skal erstattes med midler over statsbudsjettet i forbindelse med innføring av Den kulturelle skolesekken til den videregående skolen i tråd med St.meld. nr. 8 (2007–2008) *Kulturell skulesekk for framtida* og Innst. S. nr. 200 (2007–2008). I 2009

ble den første delen av midlene innfaset. For 2011 blir en ny del innfaset. Det tas sikte på å innfase resten av spilloverskuddet til skolekonserter i 2012.

Rikskonsertene er også produsent og leverandør av konserter til konsertarrangører over hele landet og bestiller årlig en rekke nye verk fra skapende kunstnere og engasjerer et stort antall musikere fra alle deler av landet og fra utlandet. INTRO-programmene lanserer unge norske utøvere innenfor klassisk musikk, jazz og folke-musikk.

Direktoratet for forvaltning og IKT (Difi) leverte på oppdrag fra Kulturdepartementet rapporten *Nye tider – nye takter? En gjennomgang av Rikskonsertene* i august 2009. På bakgrunn av rapporten og den påfølgende høringsrunden ønsker regjeringen å avgrense den offentlige konsertvirksomheten i Rikskonsertene slik at den i større grad konsentreres om det tilbudet som ikke dekkes av andre konsertarrangører. For 2011 omdisponeres 3 mill. kroner fra Rikskonsertene til tilskuddsordningen for arrangører under Norsk kulturfond, jf. omtale under post 55. Ansvar for programmeringen av offentlige konserter blir dermed i større grad desentralisert, ved at midlene kanaliseres direkte til konsertarrangører. Det vil bli igangsatt en prosess i dialog med Rikskonsertene med sikte på å avklare Rikskonsertenenes framtidige rolle som produsent og leverandør av offentlige konserter, herunder også Rikskonsertenenes rolle som festivalarrangør.

Rikskonsertene utfører også internasjonale representasjons-, rådgivnings- og operative oppgaver innen musikkfeltet i samarbeid med Utenriksdepartementet. Det gjennomføres bl.a. programmer i det sørlige Afrika, Palestina, Nepal og India.

Posten kan overskrides med inntil samme beløp som Rikskonsertene får i merinntekter under kap. 3323, post 01 Ymse inntekter, jf. forslag til vedtak II, nr 1.

Post 55 Norsk kulturfond - ettårig prosjekttilskudd, kan nyttes under post 56

Bevilgningen gjelder ulike tilskuddsordninger og avsetninger til musikk under Norsk kulturfond, herunder tilskuddsordning for arrangører, tilskuddsordning for musikere, tilskuddsordning for musikkfestivaler, tilskuddsordning for musikkensemble, kirkemusikk, innkjøpsordning for musikk, andre formål (omfatter prosjektstøtte til musikktiltak, herunder bl.a. musikkdramatikk og bestillingsverk) og enkelttiltak.

Avsetningen til Norsk Kulturfond er økt med 31,3 mill. kroner, herunder 22,4 mill. kroner til tiltak som tidligere var plassert under andre avsetninger.

Tilskudd til Norsk kulturfond bevilges fra 2011 til prosjekter under post 55 Norsk kulturfond – *ettårig prosjekttilskudd* og under ny post 56 – *flerårig prosjekttilskudd*, jf. programkategoriomtalen.

For å sikre nødvendig fleksibilitet kan midler som ikke nyttes under post 55, nyttes under post 56. Tilsvarende kan midler som ikke nyttes under post 56, nyttes under 55.

Tilskuddsordningen for arrangører foreslås styrket med 5 mill. kroner, herunder 3 mill. kroner omdisponert fra Rikskonsertenenes offentlige konsertvirksomhet, jf. omtale under post 01. Det vises til forsøksordningen Kulturrådet har satt i gang for arrangører innen samtidsmusikk og klassisk musikk. Økningen blir gitt for å styrke ordningen og til å utvide arrangørordningen til å gjelde for alle musikksgjenger.

Som oppfølging av St.meld. nr. 21 (2007–2008) *Samspill – Et løft for rytmisk musikk* ble innkjøpsordningen for musikk styrket med 3 mill. kroner i 2009 for å øke antallet innkjøpte fonogram og for å utvikle et system for innkjøp og distribusjon av digitale musikkfiler tilpasset bibliotekenes formidling. Innkjøpsordningen ble i 2010 styrket med ytterligere 2,5 mill. kroner for å styrke arbeidet med en framtidsrettet ordning for innkjøp og distribusjon av digitalisert musikk. Departementet har gitt Norsk kulturråd og Nasjonalbiblioteket i oppdrag å komme med forslag til løsninger i samarbeid med bransjeorganisasjonene IFPI og FONO. For 2011 foreslås avsatt 3 mill. kroner innenfor innkjøpsordningen for musikk med sikte på å iverksette en prøveordning for digital distribusjon av musikk.

Under denne posten gis det ettårig tilskudd til prosjekter. Avsetningen er beregnet til 135,2 mill. kroner.

Post 56 Norsk kulturfond, flerårig prosjekttilskudd, kan nyttes under post 55

Under denne posten gis det tilsagn om tilskudd til prosjekter for flere år.

Avsetningen er beregnet til 22,4 mill. kroner.

Tilskudd til tiltak som i 2011 blir bevilget under post 56, gis samme beløpsmessige nivå til og med 2012 eller ut den perioden det er gitt tilsagn for, jf. programkategoriomtalen.

Oversikt over tiltak det foreslås midler til for 2011 under denne posten, og hvilke beløp det ble avsatt til disse i 2010, følger som trykt vedlegg 2.

Post 70 Nasjonale institusjoner

Bevilgningen under denne posten omfatter tilskudd til Oslo-Filharmonien og til Stiftelsen Harmonien i Bergen. Staten dekker hele det offentlige driftstilskuddet til disse to orkestrene.

Tilskuddet til Oslo-Filharmonien er økt med 10,56 mill. kroner, herunder 6,9 mill. kroner til økte kostnader i forbindelse med endringer i overenskomstene, jf. omtale i programkategorien.

Orkesterselskapene har plikt til å la NRK sende, gjøre opptak av og produsere konserter på samme vilkår som tidligere.

Fordeling av bevilgningen:

	(i 1 000 kr)	
	2010	2011
Oslo-Filharmonien	117 921	128 477
Stiftelsen Harmonien	103 338	106 541
Sum	221 259	235 018

Post 71 Region-/landsdelsinstitusjoner

Bevilgningen under denne posten gjelder driftstilskudd til de institusjonene som er ført opp i tabellen nedenfor.

Kristiansand Symfoniorkester, Agder Teater og Opera Sør flytter 1. september 2011 inn i nytt felles teater- og konserthus, jf. omtale i programkategorien. Tilskuddet til Kristiansand Symfoni-

orkester er økt med 4,55 mill. kroner og skal dekke økte driftsutgifter og styrke den kunstneriske aktiviteten i nytt hus.

Tilskuddet til Nordnorsk Opera og Symfoniorkester er økt med 3,1 mill. kroner.

Trondheim Symfoniorkester og Stavanger Symfoniorkester har plikt til å la NRK sende, gjøre opptak av og produsere konserter på samme vilkår som tidligere.

Fordeling av bevilgningen:

	(i 1 000 kr)	
	2010	2011
Trondheim Symfoniorkester	65 250	67 273
Stavanger Symfoniorkester	59 815	61 669
Stiftelsen KSO - Kristiansand Symfoniorkester	38 280	42 830
Nordnorsk Opera og Symfoniorkester	36 323	39 449
Det Norske Blåseensemble anno 1734	19 486	20 090
Sum	219 154	231 311

Post 72 Knutepunktinstitusjoner

Bevilgningen under denne posten omfatter de institusjonene som er ført opp i tabellen nedenfor.

Departementet har innledet arbeidet med periodiske evalueringer av knutepunkter, jf. omtale i programkategorien. Molde International Jazz Festival og Olavsfestdagene i Trondheim vil bli evaluert i løpet av høsten 2010 og våren 2011. Departementet vil også utrede muligheten for å opprette

et knutepunkt for countrymusikk. Departementet ønsker i den forbindelse innspill fra ulike aktører, og vil invitere til dette.

Tilskuddet til Førde Internasjonale Folkemusikfestival er økt med 0,6 mill. kroner.

Notodden Blues Festival hadde negativ egenkapital ved årets begynnelse, og institusjonen har informert departementet om at den trolig vil få et betydelig underskudd også i 2010. Departementet har denne situasjonen under særskilt observa-

sjon. Utbetaling av tilskuddet til Notodden Blues Festival forutsetter at man finner en løsning for videre drift.

Fordeling av bevilgningen:

	(i 1 000 kr)	
	2010	2011
Festspillene i Bergen	17 575	18 120
Festspillene i Nord-Norge	11 698	12 061
Olavsfestdagene i Trondheim	8 309	8 567
Molde International Jazz Festival	5 229	5 391
Førde Internasjonale Folkemusikkfestival	4 128	4 756
Ultima – Oslo Contemporary Music Festival	4 789	4 937
Festspillene i Elverum	2 064	2 128
Notodden Blues Festival	2 315	2 387
Øyafestivalen	1 754	1 808
Stiftelsen Horisont/Mela	5 000	5 155
Riddu Ridðu Festivála	1 548	1 596
Sum	64 409	66 906

Post 74 Landsdelsmusikerordningen i Nord-Norge

Landsdelsmusikerordningen i Nord-Norge omfatter Musikk i Nordland, Musikk i Troms, Musikk i Finnmark og Nordnorsk Jazzsenter. Staten dekker 75 pst. og regionen 25 pst. av det offentlige tilskuddet til Landsdelsmusikerordningen i Nord-Norge.

Det er en forutsetning at Landsdelsmusikerordningen samarbeider med Nordnorsk Opera og Symfoniorkester om formidling av symfonisk musikk i landsdelen.

Post 78 Ymse faste tiltak

Under denne posten er det ført opp midler til ulike faste tiltak på musikkområdet.

Oversikt over tiltak det foreslås midler til for 2011 under denne posten følger som trykt vedlegg 3.

Det er foretatt en gjennomgang av den postmessige plasseringen av ulike faste tiltak, jf. programkategorien. Dette innebærer at enkelte tilskudd er flyttet til kap. 320, post 74 eller ny post 56 under kap. 320, 323 og 324. Oversikt over tiltak

det foreslås midler til for 2011 under kap. 320, post 74 følger som eget vedlegg 1. Oversikt over tiltak det foreslås midler til for 2011 under 56-postene følger som eget vedlegg 2.

Nye lokaler for Riksscenen for nasjonal og internasjonal folkemusikk, joik og folkedans ble ferdigstilt i 2010, og virksomheten er under oppbygging. Det er lagt inn 2,56 mill. kroner til økt produksjon og formidling. Det er en forutsetning for tilskuddet at Riksscenen utnytter kapasiteten i lokalene gjennom egen og annen egnet virksomhet.

Det er satt av 1,5 mill. kroner for 2011 til en satsing på korfeltet, jf. omtale i programkategorien. Midlene vil bli fordelt senere.

Rapport 2009

Resultatrapporten omfatter aktivitets- og økonomiske resultater for de institusjonene som er omfattet av mål- og resultatstyringen, dvs. Rikskonsertene, orkestre med status som nasjonale institusjoner, region-/landsdelsinstitusjoner og festspill/festivaler med status som knutepunktinstitusjoner. Aktivitetstallene for 2009 er levert av Rikskonsertene og Norsk teater- og orkesterfore-

ning på oppdrag fra Kulturdepartementet. I tillegg er det rapportert om tildelinger under Norsk kulturfond.

Mål 1:

Gjøre musikk av høy kunstnerisk kvalitet tilgjengelig for flest mulig

*Rapport**Rikskonsertene*

I 2009 gjennomførte Rikskonsertene 10 011 konserter fordelt på 318 offentlige konserter, 9 061 skolekonserter og 632 barnehagekonserter. Det samlede besøket var på 1 298 824 publikummere. Repertoaret omfattet klassisk musikk, jazz, viser, pop, rock, norsk folkemusikk og verdensmusikk. En rekke produksjoner representerte møter mellom flere sjangre.

Rikskonsertenenes skolekonsertordning er landsomfattende og involverer om lag 800 musikere på turné hvert år. Kommunene mottar to konserter eller tilsvarende per år til sine grunnskoler. Rikskonsertene har det helhetlige ansvaret for ordningen. På grunnlag av avtaler mellom Rikskonsertene og den enkelte fylkeskommune produseres rundt 60 pst. av konsertene regionalt.

2007 var startåret for Hele Norge synger, Rikskonsertenenes treårige profilprosjekt. I 2009 ble det avholdt 88 konserter i 33 kommuner for anslagsvis 20 000 publikummere totalt.

Formidlingen av offentlige konserter er basert på samarbeid med konsertmottakere over hele landet.

Tiltak for barn og unge har et stadig større omfang i Rikskonsertenenes internasjonale virksomhet, både i form av utvekslingsprosjekter i samarbeid med Utenriksdepartementet og i ulike nettverk.

Tabell 8.9 Antall konserter per fylke fordelt etter type konserter:¹

Fylke	2007			2008			2009		
	Skole-kons.	Barne-hage-kons.	Off. kons.	Skole-kons.	Barne-hage-kons.	Off. kons.	Skole-kons.	Barne-hage-kons.	Off. kons.
Østfold	426	16	9	451	24	19	433	20	13
Akershus	833		11	858		14	820		24
Oslo	578		65	618		43	662		35
Hedmark	339	19	5	364	20	12	327	20	8
Oppland	319	157	7	307	160	8	339	156	13
Buskerud	490	62	23	486	49	21	454	47	29
Vestfold	429		14	334		22	396		20
Telemark	343	100	15	340	100	16	321	100	19
Aust-Agder	215	80	19	190	60	13	195	78	13
Vest-Agder	351	20	12	373	20	10	399	20	13
Rogaland	840	181	28	913	88	27	840	72	28
Hordaland	1 073		21	1 084		18	1 014		14
Sogn og Fjordane	316	62	7	325	64	11	313	60	7
Møre og Romsdal	586		14	537		27	543		27
Sør-Trøndelag	493		28	492		18	450		22
Nord-Trøndelag	235	60	5	280	60	9	306	59	7
Nordland	572		19	590		15	627		14
Troms	457		15	469		19	416		7
Finnmark	188		14	219		12	203		5
Svalbard	2		1				3		
Sum	9 085	757	332	9 230	645	334	9 061	632	318

¹ Tallene for 2007 og 2008 er oppdatert iht. informasjon fra Rikskonsertene.
Kilde: Rikskonsertene.

Tilskuddsinstitusjonene

I 2009 spilte orkestrene 775 konserter for et totalt publikum på 388 216. Publikum på billetterte arrangementer var på 308 376, jf. tabell 8.10 og 8.11.

Festivaler og festspill har i større grad enn orkestrene åpne arrangementer der det bare kan gis anslag over publikumsbesøk. For å gi et mest mulig korrekt bilde av publikumstallet, har departementet i tabell 8.12 for knutepunktinstitusjonene valgt å oppgi samlet publikumstall for arrange-

menter der det utstedes billetter. Totalt antall publikum på 259 285 for 2009 er også publikum med fribilletter og sponsorbilletter, dvs. billetter som inngår i markedsføring eller er betalt på annet vis.

Festivalene og festspillene hadde til sammen 1 542 arrangementer i 2009. Arrangementene kan omfatte andre sjangre enn musikk, bl.a. teater og dans.

Institusjonene avgir også en utvidet rapport om sin virksomhet til departementet, som inngår i en samlet vurdering av institusjonens måloppnåelse.

Tabell 8.10 Antall konserter og publikum i orkesterselskapene 2007–2009:

	Totalt antall konserter			Totalt antall publikum		
	2007	2008	2009	2007	2008	2009
Oslo-Filharmonien	90	89	185	99 175	90 000	110 477
Stiftelsen Harmonien	109	90	100	105 574	80 153	87 236
Trondheim Symfoniorkester	88	110	99	51 627	55 145	63 246
Stavanger Symfoniorkester	128	126	84	72 755	68 890	55 908
Kristiansand Symfoniorkester	159	172	111	43 740	32 110	28 220
Det Norske Blåseensemble	81	74	65	21 891	12 340	16 687
Tromsø Symfoniorkester ¹	66	65	74	11 358	12 006	14 323
Nordnorsk Opera og Symfoniorkester ¹			57			12 119
Totalt	721	726	775	406 120	350 644	388 216

¹ Nordnorsk Opera og Symfoniorkester ble etablert i 2009. For Tromsø Symfoniorkester er det rapportert for perioden 1. januar til 30. september 2009. For Nordnorsk Opera og Symfoniorkester er det rapportert for perioden 1. oktober til 31. desember 2009.

Kilde: Norsk teater- og orkesterforening.

Tabell 8.11 Spesifikasjon av publikumstallene i orkesterselskapene 2009:

	Antall publikum på billetterte arrangement	Antall publikum med ordinære billetter	Antall publikum med fri- og spon- sorbilletter
Oslo-Filharmonien	94 838	91 014	3 824
Stiftelsen Harmonien	84 056	78 575	5 481
Trondheim Symfoniorkester	40 319	35 145	5 174
Stavanger Symfoniorkester	36 467	34 778	1 689
Kristiansand Symfoniorkester	24 465	21 011	3 454
Det Norske Blåseensemble	6 920	5 745	1 175
Tromsø Symfoniorkester ¹	9 967	9 382	585
Nordnorsk Opera og Symfoniorkester ¹	11 344	10 179	1 165
Totalt	308 376	285 829	22 547

¹ Nordnorsk Opera og Symfoniorkester ble etablert i 2009. For Tromsø Symfoniorkester er det rapportert for perioden 1. januar til 30. september 2009. For Nordnorsk Opera og Symfoniorkester er det rapportert for perioden 1. oktober til 31. desember 2009.

Kilde: Norsk teater - og orkesterforening.

Tabell 8.12 Antall arrangementer og publikum i knutepunktinstitusjonene 2007–2009¹:

	Totalt antall arrangement			Antall publikum på billetterte arrangementer		
	2007	2008	2009	2007	2008	2009
Festspillene i Bergen	275	327	266	33 401	32 035	33 813
Festspillene i Nord-Norge	150	193	249	16 023	24 518	34 704
Olavsfestdagene i Trondheim	116	291	208	46 179	48 958	37 347
Molde Int. Jazz Festival	136	132	74	29 889	30 173	34 132
Førde Int. Folkemusikkfestival	98	102	97	13 000	13 000	14 000
Ultima – Oslo Contemp. Music Festival	82	128	64	11 662	14 370	8 240
Festspillene i Elverum	45	42	48	10 150	8 740	7 900
Notodden Blues Festival	80	95	95	23 000	16 668	19 500
Øyafestivalen ²		260	276		62 330	65 264
Stiftelsen Horisont/Mela ³		127	83			
Riddu Riddu Festivála			82			4 385
Totalt	982	1 697	1 542	183 304	250 792	259 285

¹ For enkelte institusjoner kan tallene inkludere formidling i samarbeid med andre kulturaktører.

² Publikum på billetterte arrangementer for Øyafestivalen i 2008 er justert iht. korrigert informasjon fra NTO.

³ Alle arrangementene under Melafestivalen var gratis for publikum i 2008 og 2009. Totalt antall publikum i 2009 er stipulert til om lag 300 000. For 2008 var totalt antall publikum stipulert til om lag 350 000.

Kilde: Norsk teater - og orkesterforening.

Mål 2:

Fremme kunstnerisk utvikling og fornyelse.

Rapport

Tilskuddsinstitusjonene

De ulike institusjonene på musikkfeltet arbeider kontinuerlig med å utvikle sin kunstneriske egenart og har ulike strategier for videreutvikling og fornyelse. Institusjonene rapporterer årlig om dette og om hvordan de arbeider for å utvikle et allsidig repertoar.

Norsk kulturfond

Hovedmålet på musikkområdet under Norsk kulturfond er å støtte skapende og utøvende virksomhet på et høyt kunstnerisk nivå. Videreutvikling av ulike kunstarenaer har vært et viktig satsingsområde de seneste årene.

I forbindelse med St.meld. nr. 21 (2007–2008) *Samspill – Et løft for rytmisk musikk* ble det utviklet nye mål for tilskudd til rytmisk musikk:

Å legge til rette for og utvikle et mangfold av norsk rytmisk musikk som er anerkjent for høy kvalitet, preget av musikalsk bredde, mangfold og nyskaping og som når et stort publikum i Norge og internasjonalt. Dette skal nås gjennom:

- et godt konserttilbud over hele landet
- god tilgang på innspilt musikk av høy kvalitet
- styrket kompetanseutvikling og kvalitet.

Avsetningen til musikk under Norsk kulturfond omfatter flere tilskuddsordninger.

Ordningen for musikkfestivaler gir tilskudd til festivaler som arrangeres årlig eller annet hvert år med minst to dagers varighet, og som mottar offentlige tilskudd fra egen region. I fordelingen av midler prioriterer Kulturrådet festivaler som har offentlige konserter som sitt primære virkeområde, og som har et styre som er ansvarlig for drift og en organisasjon som sikrer kontinuitet.

Tilskuddsordningen for musikkensembler har som målsetting å gi grupper og ensembler innen ulike sjangre utviklingsmuligheter og profesjonelle kunstneriske betingelser for produksjon og formidling.

Tilskuddsordningen for kirkemusikk skal bidra til å utvikle kirken som konsert- og kunstarena, samt vitalisere og fornye profesjonelt musikkarbeid og konsertproduksjon i kirken.

Innkjøpsordningen for fonogram er fra 2009 videreført som innkjøpsordning for musikk.

Det er iverksatt to sjangerovergrepene ordninger for rytmisk musikk: tilskuddsordning for musikere og tilskuddsordning for arrangører, jf. St.meld. nr. 21 (2007–2008) og Innst. S. nr. 295 (2007–2008).

Formålet med ordningen for musikere er økt turnévirkosomhet og konsertproduksjon samt å styrke rammevilkårene for musikere, særlig innen pop og rock. Målgruppen er profesjonelle utøvere.

Formålet med ordningen for arrangører er å sikre drift og programmering av klubber og scener for rytmisk musikk. Målgruppen er konsertarrangører og scener, inkludert regionale kulturhus med et rytmisk konserttilbud.

I 2009 mottok Norsk kulturråd 2 588 søknader på musikkområdet hvorav 1 106 mottok tilskudd. Tildelingene utgjorde 29,6 pst. av søknadsbeløpet i 2009. Tilsvarende tall for 2008 var 2 249 søknader og 886 tilskudd. Tildelingene utgjorde 28 pst. av søknadsbeløpet i 2008. Tildelingsprosenten i 2007 og 2006 var hhv. 28 pst. og 26 pst. av søknadsbeløpet.

Innenfor avsetningen til andre musikkformål er det i 2009 gitt tilskudd til 77 utviklingsprosjekter. Det er videre gitt tilskudd til 57 innspillingsprosjekter. Ni kor har mottatt tilskudd under forsøksordningen for profesjonalisering av kor. Kulturrådet har videre gitt tilskudd til 138 bestillingsverk, hvorav 19 verk for barn og unge. Fem av sju søknader om tilskudd til bestillingsverk der prosjektet kan sies å ha en flerkulturell karakter, har fått støtte.

Tabell 8.13 Innvilgede søknader fra tilskuddordninger under Norsk kulturfond 2007–2009:

	2007	2008	2009
Musikkfestivaler	80	79	96
Musikkensembler	109	100	89
Innkjøpte fonogram	157	189	202
Kirkemusikk	24	66	62
Turne- og arrangørstøtte for rock og populærmusikk	178	184	
Tilskuddsordning for musikere – rytmisk musikk			200
Tilskuddsordning arrangører – rytmisk musikk			185

Kilde: Norsk kulturråd

Tabell 8.14 Norsk kulturråds fordeling av midler i 2009 og 2010 til ulike formål:

	2009	2010
Tilskuddsordning for musikkfestivaler	29 562	30 562
Tilskuddsordning for musikkensembler	18 189	22 189
Tilskuddsordning for kirkemusikk	5 562	6 562
Innkjøpsordning for musikk	16 412	18 912
Tilskuddsordning for musikere	10 000	12 000
Tilskuddsordning for arrangører	10 000	12 000
Andre formål	25 244	24 052
Sum	114 969	126 277

Kilde: Norsk kulturråd

Økonomiske nøkkeltall for
tilskuddsinstitusjonene

Harmonien i Bergen, Kristiansand Symfoniorkes-
ter, Tromsø Symfoniorkester, Nordnorsk Opera
og Symfoniorkester, Festspillene i Bergen og

Notodden Blues Festival hadde negativt årsresul-
tat i 2009. Oslo-Filharmonien, Nordnorsk Opera
og Symfoniorkester og Notodden Blues Festival
hadde negativ egenkapital per 31.12.09, jf. tabell
8.15.

Tabell 8.15 Økonomiske nøkkeltall for tilskuddsinstitusjonene i 2009:

Institusjon	Statlig drifts- tilskudd	Reg. drifts- tilskudd	Andre inn- tekter	Drifts- kost- nader	Drifts- res.	Års- resultat	Egen- kap. per 31.12.09	Antall års- verk
Oslo-Filharmonien	107 921		36 046	140 587	3 380	3 611	-1 827	121
Stiftelsen Harmonien	91 473		15 913	108 601	-1 215	-255	12 381	113
Trondheim Symfoniorkester ¹	57 961	24 841	8 693	90 788	707	1 220	8 005	101
Stavanger Symfoniorkester	53 199	22 900	9 659	84 974	784	975	7 141	94
Kr.sand Symfoniorkester	36 463	15 637	3 264	55 603	-238	-70	1 555	66
Tromsø Symfoniorkester ²	10 047	4 306	1 608	16 605	-644	-604	769	
Nordnorsk Opera og Symfoniorkester ²	10 668	5 426	1 307	17 719	-318	-311	-211	38
Det Norske Blåseensemble	18 186	7 794	982	26 830	133	192	3 579	33
Festspillene i Bergen	17 030	11 344	25 665	54 837	-798	-458	3 433	13
Festspillene i Nord-Norge	11 335	4 858	5 756	22 122	-173	194	5 321	7
Molde Int. Jazz Festival	5 067	3 378	21 326	29 072	699	766	7 490	6
Førde Int. Folke-musikfestival	4 000	2 667	4 464	10 721	410	478	1 579	4
Olavsfestdagene i Trondheim	7 809	5 210	11 965	23 335	1 650	1 659	575	6
Ultima – Oslo Contemporary Music Festival	4 289	2 859	6 054	13 076	126	170	640	6
Festspillene i Elverum	2 000	1 384	3 333	6 720	-3	6	54	1
Notodden Blues Festival ³	2 326	1 551	12 120	17 385	-1 389	-1 391	-584	3
Øyafestivalen	1 700	1 133	41 827	43 260	1 399	1 067	2 846	27
Stiftelsen Horisont/Mela ⁴	4 000	2 666	5 859	9 667	2 859	718	138	3
Riddu Riddu Festivála	1 500	1 164	3 907	5 716	855	717	1 005	3
Sum	446 974	119 118	219 748	777 618	8 224	8 684	53 889	645

¹ Musikkteater i Trondheim og operasatsningen i Trondheim inngår nå som en del av Trondheim Symfoniorkesters virksomhet. I 2009 fikk musikkteaterets virksomhet et statlig tilskudd på 4,2 mill. kroner som er ført som statlig driftstilskudd i tabellen.

² Nordnorsk Opera og Symfoniorkester AS ble etablert i 2009 basert på at Tromsø Symfoniorkester, Bodø Sinfonietta, Opera Nord og Musikkteater i Bodø gikk inn i selskapet. For Tromsø Symfoniorkester er det rapportert for perioden fra 1. januar til 30. september 2009 i tabellen. Statens tilskudd til Tromsø Symfoniorkester for 2009 var 13 396 000 kroner. For Nordnorsk Opera og Symfoniorkester er det rapportert for perioden fra 1. oktober til 31. desember 2009, inkludert symfoniorkesteret, enhetene Bodø Sinfonietta og Tromsø Kammerorkester og operavirksomhet.

³ Driften av Notodden Bluesfestival var for 2008 fordelt på to selskaper: Foreningen Notodden Blues Festival fra 1. januar til 31. oktober 2008 og Stiftelsen Notodden Blues Festival fra 1. november til 31. desember 2008. Regnskap for de to siste månedene i 2008 inngår i regnskapet for Stiftelsen Notodden Blues Festival for 2009. Statens tilskudd til Notodden Blues Festival for 2009 var 2 065 000 kroner.

⁴ 2 095 900 kroner av Stiftelsen Horisont/Melas driftsresultat er overført til prosjekter til disposisjon i 2010.

Kilde: Institusjonenes årsregnskap 2009 og budsjettsoknader for 2011.

Kap. 3323 Musikkformål

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2009	Saldert budsjett 2010	Forslag 2011
01	Ymse inntekter	31 769	33 441	34 478
16	Refusjon av foreldrepenger	359		
18	Refusjon av sykepenger	2 015		
	Sum kap. 3323	34 143	33 441	34 478

Post 01 Ymse inntekter

Posten gjelder Rikskonsertenenes inntekter fra offentlige konserter, skolekonserter, barnehage-

konserter og prosjektvirksomhet m.m., kap. 323, post 01.

Kap. 324 Scenekunstformål

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2009	Saldert budsjett 2010	Forslag 2011
01	Driftsutgifter	60 472	59 213	61 365
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	70 799	66 101	68 693
55	Norsk kulturfond-ettårig prosjekttilskudd, <i>kan nyttes under post 56</i>	61 485	77 419	83 819
56	Norsk kulturråd-flerårig prosjekttilskudd, <i>kan nyttes under post 55</i>			15 532
70	Nasjonale institusjoner	752 654	829 208	892 163
71	Region-/landsdelsinstitusjoner	278 175	307 029	327 002
72	Knutepunktinstitusjoner	2 662	3 512	3 621
73	Region- og distriktsopera	43 640	42 924	45 237
75	Dans	43 491	45 803	
78	Ymse faste tiltak	61 472	93 414	132 674
	Sum kap. 324	1 374 850	1 524 623	1 630 106

Kapitlet omfatter den statlige virksomheten Riksteatret, avsetning til scenekunst under Norsk kulturfond, fire nasjonale institusjoner, 13 region-/landsdelsinstitusjoner, én knutepunktinstitusjon, åtte region- og distriktsoperatiltak og en rekke faste tiltak. Tilskudd til tre operatiltak er på grunn av organisasjonsmessige endringer fra 2010 bevilget under kap. 323 Musikkformål, post 71 Region-

og landsdelsinstitusjoner. I tillegg bevilges det midler til scenekunstformål over kap. 320 Allmenne kulturformål, post 74 Tilskudd til tiltak under Norsk kulturråd.

Post 75 Dans er avvirket som ledd i omlegging av tilskuddsstrukturen, jf. hovedkategorimtalene. Tilskudd til tiltakene under posten er videreført under post 78 Ymse faste tiltak, kap 320, ny post

56 Flerårig prosjekttilskudd og under post 74 Tilskudd til tiltak under Norsk kulturråd. For 2011 gis det tilskudd til dans fra tilskuddsordninger under Norsk kulturfond, til Dansens Hus, Danseinformasjonen, CODA Oslo Int. Dance Festival, Rom for Dans, Stellaris DansTeater, Oslo Danse Ensemble, PRODA profesjonell dansetrening og Bårdar Danseteater - turné med avgangsklassen. Tilskudd til Nasjonalballetten gis over tilskuddet til Den Norske Opera & Ballett, kap 324, post 70 Nasjonale institusjoner.

Mål for 2011

Det legges til grunn følgende mål, jf. St.meld. nr. 32 (2007–2008) *Bak kulissene* og Innst. S. nr. 157 (2008–2009):

1. et profesjonelt tilbud av teater-, opera-, danseforestillinger og andre scenekunstuttrykk over hele landet
2. høy kvalitet gjennom utvikling og fornyelse
3. nå hele befolkningen
4. større mangfold
5. effektiv ressursutnyttelse

I tillegg til ovennevnte mål, vises det til forutsetninger for statlig tilskudd og viktige hensyn som forutsettes ivaretatt av alle kulturinstitusjoner, jf. omtale under programkategori 08.20 Kulturformål.

Budsjettforslag 2011

Budsjettforslaget for 2011 innebærer en økning på 106,3 mill. kroner totalt til scenekunstformål. Med budsjettforslaget for 2011 vil scenekunstformål samlet ha fått en økning på 690,7 mill. kroner i løpet av årene 2006–2011.

Post 01 Driftsutgifter

Riksteatret viser et bredt repertoar med 10–12 oppsetninger årlig på 74 faste spillesteder over hele landet. Repertoaret omfatter teaterforestillinger, herunder figurteater og forestillinger for barn og unge samt danseforestillinger. Riksteatrets produksjoner er dels egenproduserte og dels oppsetninger som er produsert i samarbeid med eller innkjøpt fra andre teatre og frie grupper.

Bevilgningen skal dekke utgifter for Riksteatret utenom turnévirkksomheten samt visse felles tiltak.

Posten kan overskrides med inntil samme beløp som Riksteatret får i merinntekter under kap.

3324, post 01 Ymse inntekter, jf. forslag til vedtak II, nr. 1.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Bevilgningen skal dekke utgifter til Riksteatrets turnévirkksomhet.

Posten kan overskrides med inntil samme beløp som Riksteatret får i merinntekter under kap. 3324, post 02 Billett- og salgsinntekter. Videre kan ubrukte merinntekter regnes med ved utregning av overførbart beløp på posten, jf. forslag til vedtak II, nr. 2.

Post 55 Norsk kulturfond - ettårig prosjekttilskudd, kan nyttes under post 56

Avsetningen til scenekunst under Norsk kulturfond er samlet foreslått med nærmere 99,4 mill. kroner og skal nyttes til ordningene for fri scenekunst - teater og dans, basisfinansiering av frie scenekunstgrupper, ny norsk dramatikk og annen scenetekst, koreografi og formidling m.m. Avsetningen til Norsk kulturfond er økt med 21,9 mill. kroner, herunder 15,5 mill. kroner til tiltak som tidligere var plassert under andre avsetninger.

Tilskudd fra Norsk kulturfond bevilges fra 2011 til prosjekter under post 55 Norsk kulturfond - *ettårig prosjekttilskudd* og under ny post 56 Norsk kulturfond - *flerårig prosjekttilskudd*, jf. omtale under programkategoriomtalen.

For å sikre nødvendig fleksibilitet kan midler som ikke nyttes under post 55, nyttes under post 56. Tilsvarende kan midler som ikke nyttes under post 56, nyttes under post 55.

Under denne posten gis det ettårig tilskudd til prosjekter. Avsetningen er beregnet til 83,9 mill. kroner.

Det er lagt inn 3 mill. kroner til styrking av ordningen for basisfinansiering for frie scenekunstgrupper og 1 mill. kroner til styrking av pilotprosjekter som skal bidra til å utvikle profesjonelle dansemiljøer rundt om i landet.

Post 56 Norsk kulturfond - flerårig prosjekttilskudd, kan nyttes under post 55

Jf. omtale under post 55 over.

Under denne posten gis det tilsagn om tilskudd til prosjekter for flere år. Avsetningen er beregnet til 15,5 mill. kroner.

Tilskudd til tiltak som i 2011 blir bevilget under post 56 gis samme beløpsmessige nivå til og med 2012, jf. programkategoriomtalen.

Oversikt over tiltak det foreslås midler til for 2011 under denne posten og hvilke beløp det ble avsatt til disse i 2010 følger som trykt vedlegg 2.

Post 70 Nasjonale institusjoner

Bevilgningen under denne posten gjelder driftstilskudd til de institusjonene som er ført opp i tabellen nedenfor. Staten dekker hele det offentlige driftstilskuddet til disse institusjonene.

Tilskuddet til Den Norske Opera & Ballett er økt med 48,2 mill. kroner, herunder 14,5 mill. kroner til økte kostnader i forbindelse med endringer i overenskomstene, jf. omtale under programkategorien og 20 mill. kroner til økt husleie som gjelder vedlikehold. Departementet vil ta initiativ til

en nærmere gjennomgåelse av de langsiktige behov for verdibevarende vedlikehold for bygg, teaterteknisk utrustning og brukerutstyr i et samarbeid med Fornyings- og administrasjonsdepartementet, Statsbygg og Den Norske Opera & Ballett.

Tilskuddet til Nationaltheatret er økt med 6,8 mill. kroner inkl. 2 mill. kroner til pensjonskostnader. Med dette er teatret kompensert for økte pensjonskostnader som følge av nye beregningsparametre på linje med de øvrige teater- og musikk institusjonene.

Det er lagt inn 0,75 mill. kroner til prosjektet Det Multi Norske i Det Norske Teatret, jf. programkategoriomtalen.

Fordeling av bevilgningen:

	(i 1 000 kr)	
	2010	2011
Den Nationale Scene	96 623	99 618
Den Norske Opera & Ballett	440 422	488 575
Det Norske Teatret	137 077	142 076
Nationaltheatret	155 086	161 894
Sum	829 208	892 163

Post 71 Region-/landsdelsinstitusjoner

Bevilgningen under denne posten gjelder driftstilskudd til de institusjonene som er ført opp i tabellen nedenfor.

Agder Teater flytter i september 2011 inn i nytt felles teater- og konserthus med Kristiansand Symfoniorkester og Opera Sør, jf. omtale i programkategorien. Tilskuddet til Agder Teater er økt med 5,8 mill. kroner til bl.a. økte driftsutgifter

og styrking av den kunstneriske aktiviteten i nytt hus.

Tilskuddet til Nord-Trøndelag Teater er økt med 2,4 mill. kroner.

Tilskuddet til Teater Ibsen er økt med 1,6 mill. kroner, bl.a. i forbindelse med innflytting i midlertidige lokaler. Tilskuddet til Teatret Vårt er økt med 2,4 mill. kroner til bl.a. videreføring av barneteatersatsingen i Ålesund.

Det er lagt inn en økning av tilskuddet til Carte Blanche på 0,9 mill. kroner.

Fordeling av bevilgningen:

	(i 1 000 kr)	
	2010	2011
Agder Teater	19 633	25 397
Carte Blanche	20 030	20 951
Haugesund Teater	8 662	8 931
Teater Innlandet (Hedmark Teater tom 31.03.2010)	18 688	19 267
Hordaland Teater	9 229	9 515
Hålogaland Teater	41 098	42 372
Nordland Teater	22 407	23 102
Nord-Trøndelag Teater	7 577	10 012
Rogaland Teater	46 893	48 346
Sogn og Fjordane Teater	15 761	16 250
Teater Ibsen	20 805	22 450
Teatret Vårt	18 331	20 699
Trøndelag Teater	57 915	59 710
Sum	307 029	327 002

Post 72 Knutepunktinstitusjoner

Bevilgningen under denne posten gjelder driftstilskudd til Peer Gynt-stemnet.

Post 73 Region- og distriktsopera

Bevilgningen under denne posten gjelder driftstilskudd til de operatiltakene som er ført opp i tabellen nedenfor.

Opera Sør flytter i september 2011 inn i nytt felles teater- og konserthus med Kristiansand

Symfoniorkester og Agder Teater, jf. omtale i programkategorien. Tilskuddet til Opera Sør er økt med 0,6 mill. kroner til bl.a. økte driftsutgifter og styrking av den kunstneriske aktiviteten i nytt hus.

Tilskuddet til Opera Østfold er økt med 0,6 mill. kroner.

Det er en forutsetning for det statlige driftstilskuddet til operatiltakene at det ordinære offentlige driftstilskuddet fordeles mellom de offentlige tilskuddspartene med 70 pst. på staten og 30 pst. på regionen, jf. forslag til vedtak V, nr. 4.

Fordeling av bevilgningen:

	(i 1 000 kr)	
	2010	2011
Den Nye Opera inkl. Ad Opera	14 513	14 963
Opera Nordfjord	2 891	2 981
Opera Sør, Kristiansand	4 076	4 684
Opera Østfold	2 000	2 562
Operaen i Kristiansund	12 524	12 912
OscarsborgOperaen	1 000	1 031
Ringsakeroperaen	2 961	3 053
Steinvikholm Musikkteater	2 959	3 051
Sum	42 924	45 237

Post 78 Ymse faste tiltak

Oversikt over tiltak det foreslås midler til for 2011 under denne posten følger som trykt vedlegg 3.

Det er foretatt en gjennomgang av den postmessige plasseringen av ulike faste tiltak, jf. programkategorien. Dette innebærer at enkelte tilskudd er flyttet til kap. 320, post 74 eller ny post 56 under kap. 320, 323 og 324. Oversikt over tiltak det foreslås midler til for 2011 under kap. 320, post 74 følger som eget vedlegg 1. Oversikt over tiltak det foreslås midler til for 2011 under 56-postene følger som eget vedlegg 2.

Tilskuddet til Dansens Hus er økt med 1,5 mill. kroner. Tilskuddet til Brageteatret er økt med 1,3 mill. kroner til bl.a. styrking av teater for ungdom.

Det er lagt inn en økning i tilskuddet til BIT Teatergarasjen i Bergen, til Black Box Teater i Oslo og til Teaterhuset Avant Garden i Trondheim. Tilskuddet til Nordic Black Theatre i Oslo er økt med 0,5 mill. kroner.

Det er lagt inn en økning på 1,4 mill. kroner til Norsk teaterråd til bl.a. gjennomføring av den internasjonale amatørteaterfestival og -kongress, Tromsø Dialog 2011. Tilskuddet til Danse- og teatersentrum er overført fra kap. 320, post 74 og økt med 0,3 mill. kroner.

Rapport 2009

Rapporten omfatter aktivitets-, publikums- og økonomieresultater for de scenekunstinstitusjonene som er omfattet av mål- og resultatstyringen, dvs. Riksteatret, Den Norske Opera & Ballett, Carte

Blanche og teatre med status som nasjonale institusjoner og region-/landsdelsinstitusjoner, Peer Gynt-stemnet, samt for Beaivváš Sámi Teáhter, som mottar offentlig tilskudd gjennom Sameetinget av bevilgningen under kap. 320 Allmenne kulturformål, post 53 Samiske kulturformål. Aktivitetstallene for 2009 er levert av Riksteatret og Norsk teater- og orkesterforening på oppdrag fra Kulturdepartementet.

Mål 1:

Et profesjonelt tilbud av teater-, opera-, danseforestillinger og andre scenekunstuttrykk over hele landet

*Rapport**Riksteatret*

I 2009 spilte Riksteatret 515 forestillinger på turné samt 134 forestillinger/prøveforestillinger i Oslo. I tillegg hadde Riksteatret 26 andre arrangementer i forbindelse med Hamsunåret og oppsetningen Dråpen. Forestillingene var fordelt på 12 produksjoner med et samlet publikum på 121 168. For 2008 var de tilsvarende tallene 541 turnéforestillinger og 136 forestillinger/prøveforestillinger i Oslo fordelt på 13 produksjoner med et samlet publikum på 136 897. I 2009 var åtte oppsetninger egenproduksjoner, mens fem var produsert i samarbeid med andre teatre, kunstinstitusjoner og frie grupper. Hålogaland Teater og Beaivváš Sámi Teáhter var hovedsamarbeidspartnere i 2009.

Riksteatret legger vekt på tett samarbeid med arrangørene for å sikre profesjonaliteten i formid-

lingsarbeidet og derved styrke publikumsoppslutningen. Etterspørselen etter Riksteatrets tilbud

viser at det blir stadig mer attraktivt å være arrangør for teatret.

Tabell 8.16 Antall forestillinger per fylke fordelt etter type produksjoner:

Fylke	2007		2008		2009	
	Egen-prod.	Samarb.-prod. ²	Egen-prod.	Samarb.-prod.	Egen-prod.	Samarb.-prod.
Østfold	5	3	8	3	10	3
Akershus	7	3	12	1	8	1
Hedmark	15	7	13	9	20	2
Oppland	19	11	20	15	25	2
Buskerud	20	12	22	12	24	3
Vestfold	14	9	17	14	22	2
Telemark	17	13	19	10	24	2
Aust-Agder	15	7	13	11	15	
Vest-Agder	15	9	16	9	18	1
Rogaland	20	12	51	53	19	2
Hordaland	6	5	7	4	10	1
Sogn og Fjordane	12	17	22	4	21	2
Møre og Romsdal	15	58	30	8	26	3
Sør-Trøndelag	16	12	21	7	22	6
Nord-Trøndelag	23	14	24	9	28	3
Nordland	17	22	27	8	42	5
Troms	9	15	19	7	86	3
Finnmark	11	7	15	1	45	9
Sum ¹	256	236	356	185	465	50

¹ I 2009 kommer i tillegg 134 prøvevisninger/ordinære forestillinger i Oslo og 26 andre arrangement i forbindelse med Hamsun-året og sirkussskole og foredrag i forbindelse med oppsetningen Dråpen.

² Riksteatret har i stadig økende grad samarbeidsprosjekter med andre teatre, hvor teatret medvirker til produksjonen av forestillingene på ulike måter. De tidligere kategoriene samarbeidsproduksjoner, egenproduksjoner og innkjøpte produksjoner er derfor slått sammen og presentert som en kategori.

Kilde: Riksteatret.

Scenekunstinstitusjonene

For den enkelte institusjon kan aktiviteten, publikumsoppslutningen og det økonomiske resultatet variere betydelig fra et år til annet.

Den samlede produksjonsaktiviteten i 2009 var i alt 6 997 forestillinger fordelt på 416 produksjoner, jf. tabell 8.17. Den samlede publikumsoppslutningen i 2009 var lavere enn i 2008. Totalt var det omlag 1 380 000 besøkende, jf. tabell 8.17. Publikum på billetterte arrangement utgjorde omlag 1 319 000.

For 2009 rapporteres det om et publikumsbesøk på turnéforestillinger på 290 507 fordelt på 2 060 forestillinger, jf. tabell 8.19. Riksteatret stod for 29,7 pst. av institusjonenes turnétilbud og 36,8 pst. av publikumsbesøket i 2009, mens region-/landsdelsinstitusjonene og Beaivváš Sámi Teáhter stod for 70,3 pst. av turnéforestillingene og 63,2 pst. av publikumsbesøket på disse forestillingene.

Den Norske Opera & Ballett rapporterer om 367 ulike arrangementer, forestillinger og konserter og et samlet publikumsbesøk på 275 534 for 2009. Det anslås at om lag 2 millioner mennesker

har besøkt operataket og -huset i løpet av 2009. For å gjøre opera og ballett tilgjengelig for et bredt publikum, har Den Norske Opera & Ballett inngått en transmisjonsavtale med NRK som innebærer inntil to helaftens TV-produksjoner og inntil

seks helaftens radioproduksjoner per kalenderår. I 2009 ble det gjort tv-opptak av to deler av et helaftens ballettprogram og samtidig tv- og radiosending av én opera og én konsert.

Tabell 8.17 Hovedtall for virksomheten ved scenekunstinstitusjonene 2007–2009:

	Totalt antall oppsetninger			Totalt antall forestillinger			Totalt antall publikum		
	2007	2008	2009	2007	2008	2009	2007	2008	2009
Agder Teater	43	34	58	285	302	238	39 120	43 461	30 427
Beaivváš Sámi Teáhter		6	7		77	90		6 372	12 946
Carte Blanche	9	9	20	98	61	101	20 027	14 697	17 581
Den Nationale Scene	19	36	36	572	742	774	100 085	142 035	130 533
Den Norske Opera & Ballett	29	22	21	191	183	367	135 761	187 333	275 534
Det Norske Teatret	20	59	25	977	984	996	190 026	175 064	187 026
Haugesund Teater	38	38	34	213	149	160	41 570	29 170	12 380
Hedmark Teater	18	11	32	163	206	249	17 568	17 762	23 546
Hordaland Teater	13	25	16	268	347	219	41 025	53 668	26 224
Hålogaland Teater	19	22	15	328	500	521	65 963	62 352	63 995
Nationaltheatret	51	57	49	709	771	756	198 442	212 365	183 397
Nord-Trøndelag Teater		6	5		121	88		20 078	13 506
Nordland Teater	16	25	18	259	277	200	29 214	25 656	29 137
Peer Gynt-stemnet ¹									
Riksteatret ²	11	13	12	602	677	675	156 923	136 897	121 168
Rogaland Teater	19	15	17	706	744	607	129 370	144 253	92 407
Sogn og Fjordane Teater	12	10	11	157	186	180	16 936	17 987	17 526
Teater Ibsen	9	9	18	213	134	209	21 011	16 653	29 856
Teatret Vårt	10	8	14	276	282	274	39 451	31 861	29 398
Trøndelag Teater	29	23	23	488	485	439	114 053	108 229	107 343
Sum	365	428	431	6 505	7 228	7 143	1 356 545	1 445 893	1 403 930
Sum justert for gjestespill ³	357	405	416	6 462	7 118	6 997	1 351 913	1 426 492	1 380 130

¹ Knutepunktet Peer Gynt-stemnet hadde 53 arrangementer i 2009 for et samlet publikum på 24 744. Tilsvarende tall for 2008 var 44 arrangementer for et samlet publikum på 30 000. Antall publikum på billetterte arrangement var 19 599 i 2009, mot 25 000 i 2008.

² Tallene for Riksteatret inkluderer prøvevisninger samt ordinære forestillinger i Oslo og oppsetninger som ble formidlet fra andre teatre/frie grupper.

³ Når teatrene gjestespiller hos hverandre, rapporterer begge institusjoner om tilknyttede resultater. I 2009 dreide dette seg om til sammen 15 oppsetninger med 146 forestillinger og et publikumstall på 23 800.

Kilde: Norsk teater- og orkesterforening.

Tabell 8.18 Spesifikasjon av publikumstallene ved scenekunstinstitusjonene i 2009:

	Antall publikum billetterte arrangement	Antall publikum ordinære billetter	Antall publikum fri- og sponsor- billetter
Agder Teater	28 760	22 525	6 235
Beaivváš Sámi Teáhter	12 204	10 869	1 335
Carte Blanche	16 487	15 701	786
Den Nationale Scene	128 041	115 767	12 274
Den Norske Opera & Ballett	248 921	224 606	24 315
Det Norske Teatret	146 366	130 739	15 627
Haugesund Teater	12 380	10 677	1 703
Hedmark Teater	22 217	19 316	2 901
Hordaland Teater	26 224	25 024	1 200
Hålogaland Teater	62 767	55 679	7 088
Nationaltheatret	181 397	157 897	23 500
Nord-Trøndelag Teater	12 988	12 415	573
Nordland Teater	27 115	20 704	6 411
Peer Gynt-stemnet	19 599	18 169	1 430
Riksteatret	111 719	105 184	6 535
Rogaland Teater	86 217	72 821	13 396
Sogn og Fjordane Teater	17 526	12 776	4 750
Teater Ibsen	24 896	18 270	6 626
Teatret Vårt	29 398	25 391	3 467
Trøndelag Teater	103 914	90 714	13 200
Sum	1 319 136	1 165 784	153 352

Kilde: Norsk teater- og orkesterforening.

Tabell 8.19 Scenekunstinstitusjonenes turnévirsomhet i Norge 2007–2009:

	Antall forestillinger			Publikumsbesøk		
	2007	2008	2009	2007	2008	2009
Agder Teater	56	59	62	4 875	5 331	7 634
Beaivváš Sámi Teáhter		22	83		948	7 767
Carte Blanche	48	22	26	8 441	6 100	7 289
Den Nationale Scene	5	23	43	386	1 665	3 802
Den Norske Opera & Ballett	45	19	21	17 589	4 025	17 071
Det Norske Teatret	21	47	29	1 629	3 839	2 252
Haugesund Teater	186	9	1	4 397	4 854	982
Hedmark Teater	117	150	167	14 269	12 682	13 507
Hordaland Teater	64	6	123	8 723	19 794	12 500
Hålogaland Teater	128	95	224	20 984	20 100	24 435
Nationaltheatret	31	67	30	8 526	20 733	6 340
Nord-Trøndelag Teater		102	63		17 363	11 342
Nordland Teater	154	139	118	16 232	13 186	15 508
Riksteatret	492	541	611	129 482	111 954	107 022
Rogaland Teater	6	191	71	3 231	27 774	3 201
Sogn og Fjordane Teater	135	159	149	13 800	15 360	15 345
Teater Ibsen	108	80	124	9 578	7 931	16 090
Teatret Vårt	148	129	107	28 598	20 586	17 014
Trøndelag Teater		41	8		3 806	1 406
Sum	1 744	1 901	2 060	290 740	318 031	290 507

Kilde: Norsk teater- og orkesterforening.

Mål 2:

Høy kvalitet gjennom utvikling og fornyelse

Rapport

Norsk kulturfond

Norsk kulturråd forvalter midler til produksjon og formidling av scenekunst utenfor de faste institusjonene.

For scenekunstheltet er det i 2009 lagt særlig vekt på å nå målene om økt scenekunst i offentligheten, scenekunst for og blant barn og unge, kulturelt mangfold, sjangermangfold og internasjonalisering. I tildelingene ble det lagt vekt på flerårige prosjekter, sjangerspredning, nyrekruttering og geografisk spredning.

Fordelingen av tilskudd historiske spill ble flyttet fra Norsk kulturråd til Norsk teaterråd. Fordelingen av midler til produksjon og formidling i Den kulturelle skolesekken ble i 2009 samlet i Norsk scenekunstbruk. Ordningen for formidling av scenekunst (tidligere gjestespillordningen) ble åpnet for tilskudd til turnéer og tilskudd til gjestespill for forestillinger under produksjon.

På scenekunstheltet ble det i 2009 behandlet 975 søknader, hvorav 332 eller 34 pst. fikk tilskudd. Forholdet mellom søknadssum og tildelinger var 21,8 pst. For 2008 var antallet 926 søknader og 293 tildelinger. For 2007 mottok Norsk kulturråd 991 søknader, hvorav 295 fikk støtte. Forholdet mellom søknadssum og tildeling i 2008 og 2007 var hhv. 25 pst. og 19,6 pst.

I 2009 ble det gitt tilskudd til 54 prosjekter med barn og unge som målgruppe. Tilsvarende tall for 2008 var 56 prosjekter.

Med tilskudd fra Norsk kulturråd ble det i 2009 vist 2 364 forestillinger innen scenekunst, hvorav 868 var danseforestillinger. 1 798 forestillinger var for barn og unge. Tilsvarende tall for 2008 var 2 288 forestillinger innen scenekunst og

745 danseforestillinger. 1 397 forestillinger var for barn og unge. Disse forestillingene fikk produksjonstilskudd fra Norsk kulturråd i 2009 og tidligere år.

Under Mangfoldsåret i 2008 ble det gitt tilskudd til 56 prosjekter. I 2009 mottok Norsk kulturråd færre søknader, og 28 prosjekter fikk tilskudd.

Tabell 8.20 Innvilgede søknader fra tilskuddsordninger under Norsk kulturfond 2007-2009:

	2007	2008	2009
Tilskuddsordningen for fri scenekunst - teater	72	54	64
Tilskuddsordningen for fri scenekunst - dans	45	31	47
Tilskuddsordningen for ny norsk dramatik og annen scenetekst	14	43	61
Tilskuddsordningen for gjestespill	52	57	61
Andre formål	16	21	66

Tabell 8.21 Norsk kulturråds fordeling av midler i 2009 og i 2010 til ulike formål:

	(i 1000 kr.)	
	2009	2010
Tilskuddsordning for fri scenekunst - teater	26 111	27 611
Tilskuddsordningen for fri scenekunst - dans	20 313	21 313
Tilskuddsordningen for basisfinansiering av faste scenekunstgrupper		15 000
Tilskuddsordningen for ny dramatik og annen scenetekst	3 921	1 446
Tilskuddsordningen for formidling av scenekunst	4 608	5 108
Andre formål	6 532	6 941
Sum	61 485	77 419

Scenekunstinstitusjonene

Institusjonene på scenekunstheltet arbeider kontinuerlig med å utvikle sin kunstneriske egenart og har ulike strategier for videre utvikling og fornyelse. Institusjonene rapporterer årlig om dette og om hvordan de arbeider for å utvikle et allsidig repertoar som omfatter både norske og utenlandske samtidsuttrykk.

Institusjonene avgir en utvidet rapport om sin virksomhet til departementet som inngår i en samlet vurdering av institusjonenes måloppnåelse.

Økonomiske nøkkeltall

15 av 19 institusjoner fikk positivt årsresultat i 2009. Alle institusjoner hadde ved utgangen av 2009 positiv egenkapital, jf. tabell 8.22.

Resultatregnskapet Den Norske Opera & Ballett for 2009 viser et overskudd på 25,4 mill. kroner. Overskuddet er høyere enn forventet og skyldes bl.a. høyere aktivitet enn planlagt og stram kostnadsstyring. Den Norske Opera & Ballett har ved utgangen av 2009 en fri egenkapital på 7,9 mill. kroner. Operaens totalbudsjett tilsier at egenkapitalen fortsatt bør bygges opp som sikkerhet mot periodiske svingninger.

Det Norske Teatret fikk et overskudd på 15,4 mill. kroner i 2009. Det samlede udekkete

tapet på 7,6 mill. kroner fra 2007 og 2008 er dekket inn og det er satt av midler til gjennomføring av vedlikehold og rehabilitering.

Institusjonene avgir en utvidet rapport om sin virksomhet til departementet som inngår i en samlet vurdering av institusjonenes måloppnåelse.

Tabell 8.22 Økonomiske nøkkeltall for scenekunstinstitusjonene i 2009:

Institusjon	(i 1 000 kroner)							Antall årsverk
	Statlig driftstilskudd	Reg. driftstilskudd	Andre inntekter	Driftskostnader	Driftsres.	Årsresultat	Egenkap. per 31.12.09	
Agder Teater ¹	17 633	7 601	5 814	30 301	-204	-267	2 624	42
Beaivváš Sámi Teáhter ²		16 000	456	15 655	801	842	1 235	21
Carte Blanche	19 253	8 250	2 137	29 990	-350	-171	2 359	32
Den Nationale Scene	89 623 ³		24 554	111 059	3 118	3 740	7 063	150
Den Norske Opera & Ballett	386 368		146 275	508 387	24 256	25 373	18 276	607
Det Norske Teatret	128 077		42 976	161 280	9 773	15 423	19 032	209
Haugesund Teater	7 162	3 070	1 694	11 197	729	779	1 426	14
Hedmark Teater	12 688	7 561	1 482	21 782	-51	68	936	16
Hordaland Teater	8 787	3 836	1 637	14 689	-429	-1	949	9
Hålogaland Teater	38 598	16 542	9 709	62 302	2 547	2 911	14 167	71
Nationaltheatret	141 601 ⁴		46 384 ⁵	188 393	-408	-717	22 017	241
Nord-Trøndelag Teater	7 342	5 367	1 620	11 554	2 775	531	⁶	9
Nordland Teater	19 907	8 532	5 223	31 433	2 229	732	4 402	31
Peer Gynt-stemnet	2 662	1 912	11 676	15 918	332	188		11
Rogaland Teater	42 893	19 679	21 087	81 413	2 246	2 684	27 407	107
Sogn og Fjordane Teater	14 261	6 112	726	20 966	133	558	678	22
Teater Ibsen	19 305	8 274	2 016	29 108	487	637	1 583	30
Teatret Vårt	16 431	7 042	3 061	25 447	1 087	1 146	4 411	27
Trøndelag Teater	53 915	23 106	22 029	96 263	2 787	3 182	12 695	161
Sum	1 026 506	142 884	350 556	1 467 137	51 858	57 638	141 260	1 810

¹ Agder Teater driver også kulturhuset for Kristiansand kommune. Tallene for Agder Teater gjelder bare teaterdriften så nær som årsresultat, egenkapital og årsverk, hvor kulturhusdriften er inkludert.

² Beaivváš Sámi Teáhter får fast årlig driftstilskudd fra Sametinget og Kautokeino kommune som i 2009 utgjorde hhv 15,2 mill. kroner og 0,8 mill. kroner.

³ Den Nationale Scene fikk i 2009 et ordinært driftstilskudd på kr 90 623 000. Av dette er 1 mill. kroner ikke inntektsført i resultatregnskapet, men avsatt som kortsiktig gjeld i balansen til framtidige kostnader knyttet til å lånefinansiere utbedringsbehov.

⁴ Nationaltheatret fikk i 2009 et ordinært driftstilskudd på kr 144 086 000. Av dette er kr 2 485 000 ikke inntektsført i resultatregnskapet, men avsatt som kortsiktig gjeld i balansen til framtidige kostnader knyttet til å lånefinansiere utbedringsbehov. Teatret fikk også et ekstratilskudd på 1 mill. kroner i 2009 som er avsatt til framtidige pensjonsforpliktelser.

⁵ Nationaltheatret fikk i tillegg et tilskudd på kr 862 000 øremerket Den Internasjonale Ibsenprisen fra kap. 326 Språk,- litteratur- og bibliotekformål, post 76 Ibsenpris m.m.

⁶ Nord-Trøndelag Teater var i 2009 organisert som en fylkeskommunal virksomhet.

Kilde: Institusjonenes årsregnskap for 2009 og budsjettsøknader for 2011.

Kap. 3324 Scenekunstformål

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2009	Saldert budsjett 2010	Forslag 2011
01	Ymse inntekter	503	103	106
02	Billett- og salgsinntekter m.m.	22 683	25 900	26 703
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	71		
16	Refusjon av foreldrepenger	1 011		
17	Refusjon lærlinger	47		
18	Refusjon av sykepenges	1 281		
	Sum kap. 3324	25 596	26 003	26 809

Post 01 Ymse inntekter

Posten omfatter ymse inntekter.

Post 02 Billett- og salgsinntekter

Inntektene gjelder salg av billetter og program m.m., jf. kap. 324, post 21.

Kap. 325 Samordningstiltak for arkiv, bibliotek og museer

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2009	Saldert budsjett 2010	Forslag 2011
01	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 73, kan nyttes under kap. 326 post 01</i>	67 443	66 131	
21	Spesielle driftsutgifter	38 928	36 120	
73	Prosjekt- og utviklingstiltak, <i>kan nyttes under post 01</i>	26 902	34 763	
78	Ymse tiltak	3 000		
	Sum kap. 325	136 273	137 014	

Med utgangspunkt i St. meld. nr. 23 (2008–2009) *Bibliotek. Kunnskapsallmenning, møtestad og kulturarena i ei digital tid* (bibliotekmeldingen) ble det satt i gang en omorganiseringsprosess av ABM-utvikling sommeren 2009. I bibliotekmeldingen ble det varslet en gjennomgang av hvem som bør ha ansvaret for statlige bibliotekoppgaver i framtiden. Det er gjort nærmere rede for saken i Meld. St. 20 (2009–2010) *Omorganisering av ABM-utvikling*, som ble lagt fram for Stortinget 11. juni 2010. I meldingen ble det foreslått å samle de statlige bibliotekoppgavene ved Nasjonalbiblioteket, med unntak av arbeidet med konsortieavtaler som

overføres til et organ under Kunnskapsdepartementet. Bibliotekoppgavene ble overført til Nasjonalbiblioteket per 1. juli 2010. Omorganiseringen har aktualisert spørsmålet om hvordan ABM-utviklings oppgaver på museums- og arkivfeltet bør ivaretas i framtiden. Departementet mener det vil være hensiktsmessig å samorganisere den resterende delen av ABM-utvikling med Norsk kulturråd.

Omorganiseringen av ABM-utvikling fra 01.01.2011 innebærer følgende budsjettekniske endringer:

- driftsmidler til oppgaver på arkiv- og museumsområdet på 48,7 mill. kroner overføres til Norsk kulturråd under kap. 320, post 01. Tilhørende inntekter på 1,2 mill. kroner overføres til kap. 3320, post 01
- prosjekt- og utviklingsmidler til museums- og arkivfeltet på 21,0 mill. kroner overføres til kap. 320, ny post 77
- driftsmidler til bibliotekoppgaver på 13 mill. kroner overføres til Nasjonalbiblioteket under kap. 326, post 01. Tilhørende inntekter på 0,5 mill. kroner overføres til kap. 3326, post 01. I tillegg rammeoverføres driftsmidler på 4,5 mill. kroner til Kunnskapsdepartementet
- prosjekt- og utviklingsmidler til bibliotekfeltet på 13,8 mill. kroner overføres til kap. 326, ny post 77
- oppdragsutgifter og -inntekter på 37,2 mill. kroner rammeoverføres til Kunnskapsdepartementet

Rapport 2009

I 2009 hadde ABM-utvikling et budsjett til drift samt prosjekt- og utviklingstiltak på 96,9 mill. kroner. I tillegg forvaltet ABM-utvikling faste tilskuddsordninger på til sammen 77,6 mill. kroner, spillemidler til Den kulturelle skolesekken på 2,4 mill. kroner og 38,9 mill. kroner knyttet til oppdragsvirksomhet (konsortieavtaler).

ABM-utvikling fordelte 36,0 mill. kroner i prosjektmidler. Midlene ble fordelt slik:

	(i mill. kr)
Prosjekt for hele abm-sektoren	9,6
Prosjekt for arkivsektoren	5,8
Prosjekt for arkiv- og museumssektoren	0,8
Prosjekt for biblioteksektoren	7,7
Prosjekt for museumssektoren	12,1
Sum	36,0

I tillegg delte ABM-utvikling ut 2,6 mill. kroner til Leseåret 2010.

Mål 1:

Bidra til at arkiv, bibliotek og museum blir styrket som aktive og aktuelle samfunnsinstitusjoner

Rapport

ABM-utviklings hovedmål har vært å bidra til at arkiv, bibliotek og museum blir styrket som aktive og aktuelle samfunnsinstitusjoner. De fire neste målene skal bidra til å oppfylle hovedmålet.

Mål 2:

Fremme læring, kunnskaps- og kulturformidling

Rapport

Publikum skal møte en vitalisert formidling med utfordrende dialoger i fysiske og digitale rom. For å oppnå dette har ABM-utvikling støttet en rekke satsinger innen kunnskaps- og kulturformidling. I Kulturminneåret 2009 fikk 18 lokale prosjekter 2,2 mill. kroner for å utvikle spesielle historier og temaer. Nettstedet www.digitaltfortalt.no var ABM-utviklings hovedsatsing i kulturminneåret. Her kunne institusjoner og publikum legge inn digitale fortellinger knyttet til kulturminner. ABM-utvikling støttet og arrangerte en rekke kurs i bruken av dette verktøyet.

ABM-utvikling arrangerte i 2009 for første gang Spilldag i bibliotekene. Dette ble en suksess med 51 deltagende institusjoner.

ABM-utvikling satte i gang et prosjekt for å belyse norsk psykiatrihistorie. Prosjektet skal kartlegge psykiatrihistoriske samlinger, museer og arkiver og vurdere tiltak for å dokumentere og formidle denne historien.

Arkiv, bibliotek og museum skal styrkes som arenaer for og bidragsyttere til forskning, utdanning og livslang læring.

Det treårige prosjektet KAFF (Kulturarv – fortid, samtid og framtid) ble avsluttet med en konferanse i oktober 2009. Prosjektet har hatt som målsetting å styrke forskning og formidling knyttet til kulturarv og kulturvern.

ABM-utvikling startet prosjektet "Museum og forskning" sammen med Norsk kulturråd i 2009. Det bygger videre på erfaringer fra KAFF, og ABM-utvikling ga stimuleringsmidler til sju prosjekter i 2009.

Mål 3:

Fremme utvikling av digitalt innhold og tjenester

Rapport

Brukerne skal ha enkel tilgang til digitalt innhold og gode digitale tjenester fra arkiver, biblioteker

og museer. For å nå dette målet delte ABM-utvikling ut over 12 mill. kroner til prosjekter som hadde som mål å gi brukerne bedre digitale tjenester i 2009.

Ett av prosjektene ABM-utvikling har støttet er den nasjonale søketjenesten Digitalt museum. Denne åpnet i mai 2009, og dermed kunne alle museer med samlinger registrert i Primus gjøre samlingene sine tilgjengelig her.

ABM-utvikling har støttet et prøveprosjekt med digitalt utlån av e-bøker i 2009. Det er Drammen bibliotek som står bak prosjektet som etter planen skal ende opp i en nasjonal portal for utlån av digitale bøker.

Mål 4:

Fremme utvikling og sikring av samlinger

Rapport

Fysiske og digitale samlinger skal forvaltes ut fra faglige retningslinjer for organisering og sikring med tydelige prioriteringer basert på samarbeid og arbeidsdeling mellom institusjonene.

En fjerdedel av privatarkivene i Norge befinner seg i museene. ABM-utvikling og Riksarkivaren har derfor samarbeidet om prosjektet «Privatarkiv i museene». Prosjektets hovedmål er at privatarkiv i konsoliderte museum skal få bedre oppbevaringsforhold, og bli mer tilgjengelige for brukerne. I 2009 ble pilotprosjekter i tre fylker avsluttet, og prosjekter i to nye fylker startet opp.

ABM-utvikling utarbeidet, i samarbeid med sektoren, nye retningslinjer for fjernlån i 2009.

Det har blitt arbeidet mye med informasjon om lovlig innførsel og utførsel av kulturgjenstan-

der i 2009. ABM-utvikling har også hatt et samarbeid med Polen om dette temaet.

Mål 5:

Fremme samhandling og nytenkning innenfor organisasjons- og nettverksbygging.

Rapport

En av ABM-utviklings kjerneoppgaver er å bidra til økt samhandling og samordning mellom de tre sektorene. Synergieffekter fra tverrsektorielt samarbeid kan bidra til nytenkning innen fagfeltene.

Mange kommuner er uten fagutdannet biblioteksjef. Tre samarbeidsprosjekt fikk derfor midler fra ABM-utvikling for å utrede biblioteksamarbeid mellom flere kommuner innenfor vertskommune-modellen. De leverte sine utredninger i 2009, og et av samarbeidsprosjektene, fire kommuner på Senja, går videre med samarbeid etter vertskommunemodellen.

Det ble utarbeidet nasjonale indikatorer for universitets- og høyskolebibliotek i 2009. Forslag til nasjonale indikatorer for folkebibliotek ble sendt ut på en avgrenset høring i 2009 og forventes ferdigstilt i 2010.

Hovedmålet for ABM-utviklings internasjonale arbeid er å få arkiver, biblioteker og museer til å ta mer aktivt del i internasjonal virksomhet og opparbeide bedre internasjonal kompetanse. Det har blitt arrangert konferanser og arbeidsseminarer, og ABM-utvikling har deltatt i internasjonale fora.

ABM-utviklings lederutviklingskurs for ledere i arkiver, biblioteker og museer ble avsluttet i 2009. 20 ledere fullførte det toårige kurset.

Kap. 3325 Samordningstiltak for arkiv, bibliotek og museer

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2009	Saldert budsjett 2010	Forslag 2011
01	Ymse inntekter	1 832	1 723	
02	Inntekter ved oppdrag	38 928	36 120	
16	Refusjon av foreldrepenger	1 107		
18	Refusjon av sykepenges	225		
	Sum kap. 3325	42 092	37 843	

Det vises til omtale under kap. 325 ovenfor.

Kap. 326 Språk-, litteratur- og bibliotekformål

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2009	Saldert budsjett 2010	Forslag 2011
01	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 77</i>	421 494	428 591	471 384
21	Spesielle driftsutgifter	102	915	943
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	22 591	23 103	23 611
55	Norsk kulturfond	139 114	149 826	154 871
72	Knutepunktinstitusjoner		2 064	2 128
73	Noregs Mållag	3 017	3 517	3 626
74	Det Norske Samlaget	13 090	13 509	13 928
75	Språkteknologi, Norsk Ordbok m.v.	16 996	18 645	19 223
76	Ibsenpris m.m.	4 767	4 920	5 073
77	Prosjekt- og utviklingstiltak, <i>kan nyttes under post 01</i>			12 150
78	Ymse faste tiltak	102 346	112 713	98 327
	Sum kap. 326	723 517	757 803	805 264

Kapitlet omfatter de statlige virksomhetene Nasjonalbiblioteket, Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek og Språkrådet. Kapitlet omfatter også avsetning til litteratur under Norsk kulturfond og tilskudd til Det Norske Samlaget, Noregs Mållag og til andre formål og institusjoner på feltet, bl.a. Kainun institutti – Kvensk institutt, Norsk Forfattersentrum, Norsk barnebokinstitutt, Senter for norsk skjønn- og faglitteratur i utlandet (NORLA) og Leser søker bok.

I forhold til 2010 er det foretatt følgende tekniske endringer:

- post 01 er økt med 21,8 mill. kroner som følge av omposteringer i forbindelse med omorganisering av ABM-utvikling, jf. kap. 325
- post 55 er redusert med 1,0 mill. kroner, jf. ompostering til post 78
- post 77 er økt med 12,2 mill. kroner som følge av ompostering i forbindelse med omorganisering av ABM-utvikling, jf. kap. 325
- post 78 er redusert med 18,1 mill. kroner som følge av omposteringer av ulike tiltak, jf. kap. 320 postene 56 og 74, kap. 326 postene 55 og 77 og kap. 328 post 78

Mål for 2011

Det legges til grunn følgende mål:

1. å sikre det norske språkets posisjon som et fullverdig, samfunnsbærende språk i Norge
2. å sikre og bevare pliktavlevert materiale og andre samlinger, og gjøre samlingene og informasjonen om disse tilgjengelige
3. å produsere og låne ut folkebiblioteklitteratur og studielitteratur i lyd- og blindeskrift
4. å fremme utvikling av digitalt innhold og tjenester
5. å sikre nyskaping, bredde og spredning av norsk fag- og skjønnlitteratur

Kulturdepartementet vil i tillegg bidra til kvalitetsheving og kompetanseutvikling i bibliotekene samt bidra til å styrke bibliotekene som arenaer for leselyst, læring og kulturopplevelser.

I tillegg til ovennevnte mål vises det til viktige hensyn – bl.a. tiltak for barn og unge, ivaretagelse av likestilling og mangfoldsperspektiv – som forutsettes ivare tatt av alle kulturinstitusjoner, jf. omtale under programkategori 08.20 Kulturformål.

Budsjettforslag 2011

Budsjettforslaget for 2011 innebærer en økning på 29,6 mill. kroner totalt til språk-, litteratur- og bibliotekformål. Språk-, litteratur- og bibliotekfeltet har fått en samlet økning på 251,6 mill. kroner i løpet av årene 2006–2011.

Post 01 Driftsutgifter, kan nyttes under post 77

Bevilgningen skal dekke lønns- og driftsutgifter for de statlige virksomhetene Nasjonalbibliote-

ket, Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek og Språkrådet. Bevilgningen til Nasjonalbiblioteket inkluderer økte midler til oppfølging av St.meld. nr. 23 (2008–2009) *Bibliotek* og St.meld. nr. 24 (2008–2009) *Nasjonal strategi for digital bevaring og formidling av kulturarv* og midler til ivaretagelse av oppgaver overført fra ABM-utvikling fra 1. juli 2010.

Posten kan overskrides med inntil samme beløp som virksomhetene får i merinntekter under kap. 3326, post 01 Ymse inntekter, jf. forslag til vedtak II, nr. 1.

Fordeling av bevilgningen:

	(i 1 000 kr)	
	2010	2011
Nasjonalbiblioteket	355 310	394 717
Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek	45 705	47 888
Språkrådet	27 576	28 779

Nasjonalbiblioteket

Nasjonalbiblioteket er en av de viktigste kildene til kunnskap om Norge, nordmenn og norske forhold, her og i utlandet. Virksomheten omfatter oppbygging, bevaring og tilgjengeliggjøring av samlinger av svært forskjellig karakter innen alle medietyper. Aktiviteten omfatter depotsamling for fjernlån og gjenbruk, arkivsamling, mikrofilming av aviser, innsamling, bevaring og formidling av lyd- og bildemedier, restaurering og konservering, digitalisering og utvikling i tilknytning til digitalt bibliotek. Nasjonalbiblioteket startet i 2006 en digitaliseringssatsing der målet er å digitalisere hele samlingen.

Gjennom samarbeid med samfunnsinstitusjoner innen bibliotek, medier, utdanning, forskning, arkiv, museer og kunstoprådet utvikles virksomheten samtidig som det også utvikles nye tjenester til publikum. Nasjonalbiblioteket er en viktig ressurs på flere områder, som infrastruktur for norsk forskning, bl.a. i rollen som forskningsbibliotek, som kulturpolitisk redskap, som ansvarlig for langtidsbevaring av kulturarv og for markering av forfatterjubileer. Nasjonalbiblioteket har også fått et utvidet språkpolitisk ansvar gjennom oppdraget om etablering, oppbygging og drift av en norsk språkbank, jf. også omtale i budsjettproposisjonen for 2010. For dette formål ble det i budsjettet for 2010 lagt inn en økning på 8 mill. kro-

ner, og dette er videreført i den foreslåtte budsjett-rammen for 2011.

Nasjonalbiblioteket forvalter lov om avleveringsplikt for allment tilgjengelige dokumenter av 9. juni 1989 nr. 32, som trådte i kraft 1. juli 1990. Formålet med loven er å sikre avlevering av dokumenter med allment tilgjengelig informasjon til nasjonale samlinger, slik at vitnemål om norsk kultur og samfunnsliv blir bevart og gjort tilgjengelig som kildemateriale for forskning og dokumentasjon.

Tidligere omfattet pliktavlevering bare trykte dokumenter som bøker og tidsskrifter. I dag blir dette for snevert. Skal ettertiden få med seg bredden av informasjon i dagens samfunn, må man også bevare radio- og tv-opptak, plater og film, elektroniske dokumenter som cd-rom og disketter samt Internett-dokumenter. Med bakgrunn i loven skal Nasjonalbiblioteket både bevare og formidle materiale gjennom de virkemidler som til enhver tid er relevante. På basis av Nasjonalbibliotekets voksende digitale samling og en utviklet digital infrastruktur for gjenfinning og formidling vil tjenestespekter og ansvarsområder være i stadig utvikling.

Nasjonalbiblioteket representerer en sentral infrastruktur for alle norske biblioteker gjennom fastsettelse av bibliografiske standarder, produksjon av nasjonalbibliografiene og andre spesialbibliografier og gjennom driften av depotbiblio-

teket. Nasjonalbiblioteket legger til rette for en felles digital infrastruktur og nye digitale tjenester som alle bibliotek og et allment publikum kan dra nytte av.

Fra og med 1. juli 2010 overtok Nasjonalbiblioteket oppgaver og ressurser på bibliotekområdet fra ABM-utvikling. Dette innebærer at statens ansvar for bibliotekutvikling nå er samlet i én institusjon. Endringene er begrunnet med et behov for å klargjøre roller og ansvar på statlig nivå og sikre framdrift for viktige utviklingsoppgaver som biblioteksektoren står overfor.

Med grunnlag i utvikling av egne tjenester og erfaringer skal Nasjonalbiblioteket ha et spesielt ansvar for å bidra til å utvikle og styrke bibliotekene i Norge som aktive og aktuelle samfunnsinstitusjoner. Som statens utviklingsorgan skal Nasjonalbiblioteket bidra til å utforme og gjennomføre en nasjonal bibliotekpolitikk for folke- og fagbibliotek, både hver for seg og på tvers av bibliotektypene. Nasjonalbiblioteket disponerer prosjektmidler for å stimulere til utvikling i norske bibliotek.

Gjennom et aktivt, strategisk utviklingsarbeid skal Nasjonalbiblioteket bidra til faglig utvikling, samordning og effektivisering av bibliotekene. Innbyggernes, forsknings- og utdanningsinstitusjonenes behov for gode og relevante bibliotek tjenester står i sentrum for utviklingsarbeidet. Ansvar for utvikling og koordinering på bibliotekfeltet utføres i en løpende dialog med bibliotekenes eiere på ulike forvaltningsnivå og i ulike moderinstitusjoner.

Gjennom oppdraget gitt i bibliotek- og digitaliseringsmeldingene fra 2009 om å være nasjonalt ansvarlig for utvikling av digitale bibliotek tjenester etablerer Nasjonalbiblioteket nå en digital infrastruktur for tjenesteutvikling i norske bibliotek. Gjennom det stadig voksende innholdet i Nasjonalbibliotekets digitale arkiv og gjennom tjenester som bokhylla.no og samarbeid med aviser om digitalisering av historiske arkiv, er det skapt digitale formidlingsmuligheter som gir grunnlag for utvikling av nye tjenester i norske folke- og fagbibliotek. Fellestjenesten biblioteksøk som gradvis vil bli tilgjengelig i løpet av de neste to årene vil utvide disse mulighetene.

Som en oppfølging av bibliotekmeldingen og digitaliseringsmeldingen styrkes bevilgningene til digitalisering og til utvikling av digitale tjenester i folke- og fagbibliotekene basert på Nasjonalbibliotekets infrastruktur og tjenester med 3 mill. kroner i 2011. Det avsettes også 6 mill. kroner til et leseløft for 2011, der målsettingen er en nasjonal, helhetlig lesepolitikk som bidrar til å styrke lese-

kompetansen i hele befolkningen. Videre omposteres tidligere bevilgning på 2,2 mill. kroner til Fjernlånssentralen fra kap 326 post 78 til post 01. På bakgrunn av endringer i fjernlånssamarbeidet er det ikke lenger behov for et nasjonalt overbygg, Fjernlånssentralen skal fases ut i løpet av 2010. Bevilgningen kan benyttes til andre digitale tjenester.

Nasjonalbiblioteket har behov for å utvide både automatlageret i depotbiblioteket og fjellmagasinet i Rana. Statsbygg har fått i oppdrag å utarbeide byggeprogram med kostnadsanslag og tidsplan for utvidelse av sikringsmagasinet med 39 000 hyllemeter og nytt automatlager med 1 000 kvm. grunnflate og 18 m høyde.

Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek

Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek (NLB) produserer og låner ut allmenn litteratur og studielitteratur til blinde, synshemmede og andre lesehemmede. Virksomheten ble bygd opp av Norges Blindeforbund og Vestlandske Blindeforbund og ble overtatt av staten i 1989.

Fordelingen av midler mellom Nasjonalbiblioteket og NLB kan bli noe justert som følge av at Nasjonalbiblioteket utfører oppgaver som ligger under ansvarsområdet til NLB.

Det foreslås å øke bevilgningen til NLB med 2,2 mill. kroner i 2011.

Språkrådet

Språkrådet er statens fagorgan i språkspørsmål og skal i årene framover spille en initierende og koordinerende rolle i arbeidet med å følge opp den nye strategiske språkpolitikken som Stortinget sluttet seg til gjennom behandlingen av regjeringens språkmelding i april 2009, jf. St.meld. nr. 35 (2007–2008) *Mål og mening. Ein heilskapleg norsk språkpolitikk*, jf. også Innst. S. nr. 184 (2008–2009).

Hovedoppgaven er å bidra til at det norske språkets status og bruk blir styrket på alle samfunnsområder. Språkstyrkingsarbeidet skal omfatte både norsk språk generelt og den nynorske målformen spesielt. Innenfor språkdomener der det er nødvendig å kunne kommunisere også på et internasjonalt språk, skal Språkrådet medvirke til at det blir utviklet og opprettholdt en hensiktsmessig parallellspråklig praksis. Denne skal sikre at norsk forblir det foretrukne bruksspråk i alle sammenhenger der ikke selve kommunikasjonen eller andre klart definerte hensyn forutsetter at man benytter et internasjonalt språk.

Gjennom de to foregående budsjetter er Språkrådet også tilført ekstra midler for spesielt å kunne ivareta funksjonen som nasjonalt samordningsorgan for utvikling og tilgjengeliggjøring av spesialisert norsk fagterminologi. Slik terminologiutvikling er en forutsetning for at norsk skal kunne fungere som et mest mulig fullverdig språk, slik dette er definert i språkmeldingen.

I den sammenhengen har også Språkrådet en oppgave i å bidra til at dataprogrammer og ulike teknologibaserte produkter og tjenester blir tilgjengelig for det norske markedet på norsk språk. Tilgang på nynorsk programvare er en særlig utfordring. Når det generelt gjelder norsk språk og teknologi, har dessuten Nasjonalbiblioteket en svært viktig rolle å spille gjennom det ansvaret institusjonen har fått for arbeidet med å bygge opp en språkteknologisk infrastruktur i form av en norsk språkbank, jf. omtale under Nasjonalbiblioteket.

Som en nødvendig basis for det overordnede sektorovergripende språkstyrkingsarbeidet vil Språkrådet også i fortsettelsen ivareta tradisjonelle forvaltnings- og rådgivningsfunksjoner innenfor norsk språkdyrking og språkkrøkt, herunder oppgaver knyttet til den offisielle normeringen av skriftnormalene nynorsk og bokmål. Gjennom en egen språktjeneste for statsorganer arbeider Språkrådet spesielt med å fremme et klart og forståelig forvaltningsspråk og en jevnere bruksfordeling mellom nynorsk og bokmål i statsforvaltningen. Språkrådet har også nærmere definerte tilsynsoppgaver etter lov om målbruk i offentlig tjeneste og har ellers et generelt ansvar for å verne om den enkeltes rettigheter når det gjelder bruken av språket.

Et hovedpoeng i språkmeldingen er at det overordnede målet om styrking av norsk språk generelt og nynorsk spesielt må skje innenfor rammen av en helhetlig språkpolitikk som også forholder seg til andre språk i Norge enn norsk. Det er særlig tre perspektiver som er understreket i meldingen, for det første betydningen av det flerspråklige mangfoldet i landet vårt, dernest det nordiske språkfellesskapet og i tillegg det fremmedspråklige kompetansebehovet.

I tråd med dette ble det i meldingen lagt opp til at Språkrådet skulle få et utvidet og dermed et mer helhetlig språkpolitisk arbeids- og ansvarsområde. Dette er fulgt opp gjennom en styrking av Språkrådets driftsbudsjett for inneværende år. Departementet arbeider nå i samråd med berørte parter med å konkretisere hvilket ansvar og hvilke oppgaver Språkrådet skal ha i tilknytning til andre språk enn norsk. Også norsk tegnspråk

skal etter forutsetningene omfattes av et slikt utvidet ansvar.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Posten dekker utgiftene ved oppdragsvirksomhet. Bevilgningen kan bare benyttes i samme omfang som det kan skaffes inntekter.

Posten kan overskrides med inntil samme beløp som eventuelle merinntekter under kap. 3326, post 02 Inntekter ved oppdrag, jf. forslag til vedtak II, nr. 1.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres

Bevilgningen gjelder Nasjonalbibliotekets investeringer. Bevilgningen skal i hovedsak dekke oppgraderinger og utskiftninger av den tekniske infrastrukturen, inkludert digitalt sikringsmagasin.

Post 55 Norsk kulturfond

Målet med Norsk kulturråds støtteordninger til litteraturformål er å sikre et bredest mulig tilbud av nye bøker innenfor gitte sjangrer, av allmenne kulturtidsskrift og nye norske tegneserier. Det gis to former for støtte: enten som innkjøp av bøker under en av de fem innkjøpsordningene for litteratur, eller som produksjonstilskudd. I tillegg kan det gis tilskudd til ulike litteraturprosjekter. Her legges det vekt på litteraturformidling, forsøk på å nå nye lesergrupper og på nye litterære uttrykksformer. Det gis også bidrag til tiltak som fører til økt kontakt mellom norske og minoritetsspråklige litterære miljøer.

Avsetningen for 2011 er foreslått til 154,9 mill. kroner og skal nyttes til innkjøpsordningene for litteratur, til festivaler, produksjonsstøtte og til andre tiltak, jf. programkategoriomtalen.

Innenfor avsetningen for 2011 foreslås innkjøpsordningen for ny norsk skjønnlitteratur for barn og unge økt med 1 mill. kroner og støtte til litteraturfestivaler foreslås økt med 0,4 mill. kroner.

Tilskudd på 1 mill. kroner er flyttet til kap. 326, post 78. Midlene skal gå til den kvenske avisen Ruijan Kaiku, jf. omtale under kap. 326, post 78.

Post 72 Knutepunktinstitusjoner

Tilskuddet skal dekke driftsutgifter for knutepunktinstitusjonen Norsk litteraturfestival – Sigrid Undset-dagene. Det er lagt inn et tilskudd

på 2,1 mill. kroner til Norsk litteraturfestival – Sigrid Undset-dagene i 2011.

Post 73 Noregs Mållag

Bevilgningen under denne posten gjelder driftstilskudd til Noregs Mållag. Tilskuddet går til arbeidet med å styrke nynorsk skriftkultur på alle samfunnsfelt.

Post 74 Det Norske Samlaget

Bevilgningen under denne posten gjelder driftstilskudd til Det Norske Samlaget. Tilskuddet går til arbeidet med å styrke nynorsk språk, litteratur og kultur og skal bidra til et bredere tilbud av bøker utgitt på nynorsk. Tilskuddet omfatter også midler til Allkunne AS til produksjon av artikler om nynorsk kulturhistorie på Internett.

Departementet legger til grunn at Samlaget selv skaper rom for produksjonsstøtte til nynorsk litteratur innenfor sine budsjetter, og Samlaget skal derfor ikke kunne søke Norsk kulturråd om midler fra denne avsetningen.

Post 75 Språkteknologi, Norsk Ordbok 2014 mv.

Bevilgningsforslaget under denne posten er i hovedsak knyttet til det leksikalske dokumentasjonsprosjektet Norsk Ordbok 2014. Prosjektet får tilskudd fra departementet og Universitetet i Oslo. Arbeidet med ordboken er trappet betydelig opp siden 2002 og følger en nøyaktig plan for å sikre at verket i tolv bind foreligger komplett i jubileumsåret 2014, jf. nærmere omtale i språkmeldingen, St.meld. nr. 35 (2007–2008), kap. 8.3.5. Det foreslås et tilskudd på ca. 15,1 mill. kroner til Norsk Ordbok 2014 i 2011.

Posten dekker også tilskudd til arbeidet med en revidert, oppdatert og utvidet utgave av ordbokverket Norsk Riksmålsordbok. Tittelen på dette reviderte dokumentasjonsprosjektet er Det Norske Akademis store ordbok. Siktemålet er at den nye utgaven skal gjøres elektronisk tilgjengelig, jf. nærmere omtale i språkmeldingen, St.meld. nr. 35 (2007–2008), kap. 8.3.6. Det foreslås et tilskudd på nær 4,1 mill. kroner til prosjektet i 2011.

Post 76 Ibsenpris m.m.

Den internasjonale Ibsenprisen er på 2,5 mill. kroner. Prisen deles ut for å honorere en enkeltperson, organisasjon eller institusjon innenfor kunst og kultur som har gjort en ekstraordinær innsats i

Ibsens ånd. Prisen ble tildelt for tredje gang i 2010. Bevilgningen på posten omfatter også midler til stipender til Ibsenprosjekter verden over, tilskudd til Skien internasjonale Ibsenkonferanse samt administrative kostnader.

Departementet foreslår å videreføre bevilgningen i 2011. Det vil bli vurdert justeringer i ordningen for å styrke og videreutvikle prisen og de øvrige tiltakene bevilgningen dekker.

Post 77 Prosjekt- og utviklingstiltak, kan nyttes under post 01

Denne posten skal dekke et variert spekter av samarbeids- og prosjekttiltak innenfor bibliotekområdet. Midlene stilles til rådighet for Nasjonalbiblioteket og kan brukes både til egeninitierte prosjekter og til å støtte tiltak i regi av andre aktører.

Hoveddelen av midlene blir utlyst av Nasjonalbiblioteket. En forutsetning for støtte er at midlene går til prosjekter som er nyskapende og har overføringsverdi til større grupper av institusjoner.

Områder som vil bli særlig prioritert er nye former for samarbeid innenfor sektoren og på tvers av forvaltningsgrenser, samarbeid mellom arkiv, bibliotek og museer, formidling i form av kompetanseoppbygging, nye metoder og bruk av nye medier, tilgjengeliggjøring og formidling av kunnskaps- og opplevelseskilder, utvikling av metoder for tilgjengeliggjøring og formidling av digitalt skapt informasjon og formidling av minoritetskulturer og det multikulturelle samfunn.

Bevilgninger til bibliotekutvikling på 3 mill. kroner og kompetanseutvikling på 1 mill. kroner flyttes fra kap. 326 post 78 til post 77 og videreføres i 2011.

Post 78 Ymse faste tiltak

Oversikt over tiltak det foreslås midler til for 2011 under denne posten følger som trykt vedlegg 3.

Det er foretatt en gjennomgang av den postmessige plasseringen av ulike faste tiltak, jf. programkategorien. Dette innebærer at enkelte tilskudd er flyttet til kap. 320, post 74 eller ny post 56 under kap. 320. Oversikt over tiltak det foreslås midler til for 2011 under kap. 320, post 74 følger som eget vedlegg 1. Oversikt over tiltak det foreslås midler til for 2011 under 56-postene følger som eget vedlegg 2.

Bjørnsonfestivalen er en internasjonal litteraturfestival i Molde, med formål å fremme interessen for litteratur og skrivekunst. Departementet

foreslår å øke tilskuddet til festivalen med 0,2 mill. kroner i 2011.

Det framgår av vedlegg 3 at vel 2,5 mill. kroner er avsatt til oppfølging av tiltak som er omtalt i språkmeldingen, jf. St.meld. nr. 35 (2007–2008). Fordelingen av dette beløpet vil departementet ta stilling til etter nærmere vurdering underveis i oppfølgingsarbeidet.

Den kvenske avisen Ruijan Kaiku har tidligere fått tilskudd gjennom ordninger for pressestøtte og for periodiske publikasjoner, hhv. direkte fra departementet og fra Norsk kulturfond, jf. språkmeldingen, St.meld. nr. 35 (2007–2008), kap. 10.3. En kvenskspråklig avis er en viktig del av den nødvendige infrastrukturen for en språklig og kulturell minoritet som Norge har tatt på seg et særlig ansvar for å verne og styrke. For å gi avisen mer forutsigbare økonomiske rammer foreslås det at Ruijan Kaiku gis et driftstilskudd i 2011 på 1 mill. kroner. Kap. 326 post 55 er redusert med tilsvarende beløp.

Tilskudd til bibliotekutvikling og kompetanseutvikling i biblioteksektoren er flyttet fra kap. 326, post 78 til post 77. Midler til Kainun institutti – Kvensk institutt som tidligere ble bevilget på kap. 328, post 78 er flyttet til kap. 326, post 78.

Rapport 2009

Mål 1:

Å sikre det norske språkets posisjon som et fullverdig, samfunnsbærende språk i Norge

Rapport

Gjennom behandling av Innst. S. nr. 184 (2008–2009) sluttet Stortinget seg i april 2009 til prinsippene og tiltakene for den nye, strategiske språkpolitikken som ble skissert i St.meld. nr. 35 (2007–2008) *Mål og mening. Ein heilskapleg norsk språkpolitikk*. Som ledd i etableringen av et permanent språkpolitisk oppfølgingsregime startet Språkrådet høsten 2009 arbeidet med den første av de årlige språkpolitiske tilstandsrapportene som er varslet i meldingen. Rapporten, *Språkstatus 2010*, ble lagt fram i februar 2010.

I tråd med opplegget i språkmeldingen og i budsjettforslaget for 2009 ble det i Språkrådet etablert en egen terminologitjeneste. Tjenesten har tre stillinger. Av budsjettmidler som var satt av til å følge opp språkmeldingen, ga departementet høsten 2009 tilskudd til et omfattende terminologiprojekt i regi av Standard Norge. Prosjektet foregår i samarbeid med terminologitjenesten i Språkrådet.

I rapporteringsåret har departementet ellers gitt tilskudd til et prosjekt med formål å etablere et samlet, landsomfattende opplegg for kvalitetsvurdering av eksisterende stedsnavnsamlinger og et tilhørende pilotprosjekt i Hedmark fylke for å prøve ut et opplegg for oppfølgende innsamling av gamle stedsnavn.

Videre er det gitt tilskudd til oppstart av en nynorsk nettavis for ungdom i regi av Landssamanlutninga av nynorsk kommunar, et kvensk språkprosjekt i regi av Kvenlandsforbundet med vekt på nettverksbygging og alfabetisering, dessuten et prosjekt for skriftfesting av romanispråket i regi av Taternes Landsforening.

Av strategisk viktige saker som Språkrådet har vært beskjeftiget med i 2009, kan nevnes arbeidet med å forberede revisjon av nynorskrettskrivningen, spørsmålet om målbruk i riksdekkende aviser, utforming av en språkplakat for næringslivet, bruk av talegjenkjenningsteknologi i helsesektoren, bruk av og holdning til norsk språk hos norske musikkartister og det nordiske språkpolitiske samarbeidet.

Av i alt 67 tiltak på årsplanen for Språkrådet for 2009 ble 56 gjennomført og avsluttet etter planen, mens ytterligere seks tiltak kom i gang og går videre inn i 2010. De fire fagrådene i Språkrådet avsluttet den første oppnevningsperioden sin ved årsskiftet 2008/2009, men flertallet av de i alt 24 eksterne medlemmene ble oppnevnt for en ny toårsperiode fra 1. januar 2009.

Mål 2:

Å sikre og bevare pliktavlevert materiale og andre samlinger, og gjøre samlingene og informasjonen om disse tilgjengelige

Rapport:

Nasjonalbiblioteket bidrar til å styrke språklig og kulturell identitet gjennom å sikre og bevare pliktavlevert materiale og andre samlinger, og ved å gjøre samlingene og informasjonen om disse tilgjengelige.

For de fleste materialtypene viser pliktavleveringsstatistikken små endringer for 2009 sammenlignet med tidligere år. Det er gjennomført digital filbasert pliktavlevering av alle landsdekkende radiokanaler. Dette utgjorde til sammen ca. 54 000 timer. NRKs viktigste fjernsynskanaler ble avlevert som digitale filer i hele 2009, TV2 leverte digitale filer fra januar 2009. Til sammen ble ca. 75 000 timer fjernsynssendinger avlevert som digitale filer.

Alle former for bruk av Nasjonalbibliotekets tjenester øker, både av tradisjonelle medier og digitalt. Tjenesten Spør biblioteket på nb.no har hatt stor pågang og har økt med 15 pst. Også besøket på utstillingene har hatt stor økning. Utstillings- og arrangementsprogrammet vært omfattende med fire hovedutstillinger, fem miniutstillinger og 51 arrangementer.

Kulturdepartementet har gitt Nasjonalbiblioteket ansvaret for å gjennomføre nasjonale forfatterjubileer. I 2009 var det 150-årsjubileet for Knut Hamsuns fødsel. Det ble gjennomført fire nasjonale arrangementer. Arrangementene ble lagt til Hamsun-kommunene Lom/Vågå, Hamarøy og Grimstad, i tillegg til Oslo. Som ledd i jubileumsmarkeringene utviklet Nasjonalbiblioteket forfatternettstedet www.hamsun.no. Nettstedet fungerte som en sentral kilde til informasjon om Knut Hamsun, hans forfatterskap og jubileumsprogrammet.

Nasjonalbiblioteket har opprettet et nettverk for pop og rock-sentrene i Norge. Her koordineres arkiv- og anskaffelsesvirksomheten på feltet. Nasjonalbiblioteket har levert digitalisert materiale fra egne samlinger til Rockheim.

I 2009 har Nasjonalbiblioteket etablert en egen kanal for å formidle forskningsresultater. Skriftserien har fått navnet *Nota bene. Nasjonalbibliotekets skriftserie*.

Mål 3:

Å produsere og låne ut folkebiblioteklitteratur og studielitteratur i lyd- og blindeskrift

Rapport

Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek (NLB) produserer og låner ut allmenn litteratur og studielitteratur i lyd- og blindeskrift.

I 2008 oppnådde NLB en samlet produksjonsøkning for lyd- og blindeskriftbøker på 62 pst. sammenliknet med 2007. Det høye produksjonsomfanget er opprettholdt i 2009, og total produksjon er økt med 3 pst. Det totale antall lånere økte med 683, en økning på 6 pst.

Utlånet av folkebiblioteklitteratur i lydbokformat økte med 15 pst. fra 2008, mens utlånet av folkebiblioteklitteratur i blindeskrift gikk tilbake med 3 pst.

Utlånet av studielitteratur i DAISY-format økte med 11 pst. i 2009. Produksjon av studielitteratur i lydbokformat gikk ned med 18 pst. Nedgangen skyldes lavere etterspørsel fra synshemmede studenter, trolig på grunn av høy produksjon i 2008 og

bedre dekning av pensum. 61 pst. av studielitteraturen i lydformat ble produsert med talesyntese.

Høsten 2009 lanserte NLB den nye norske talesyntesen Brage. Brage bidrar til kortere produksjonstid og bedre kvalitet på talesynteseproduksjoner som studielitteratur, aviser og tidsskrifter. Brage er utviklet i samarbeid med Talboks- og punktskriftsbiblioteket (TPB) i Sverige.

I 2009 lanserte NLB nye nettsider med endret struktur og brukergrensesnitt. Hjemmesiden ivaretar krav til universell utforming

For å bedre syns- og lesehemmedes tilgang til tilrettelagt litteratur, har NLB i samarbeid med nasjonal pådriverenhet ved NTNU (jf. universell.no), tatt initiativ til et utvidet samarbeid med universitets- og høyskolesektoren. Tjenesten PipeOnline gir lærestedene internetbasert tilgang til NLBs produksjonsverktøy for lydbøker i DAISY-format.

NLB og Blindes trykkerier har fortsatt samarbeidet om utprøving av nye produksjonsmåter og distribusjon av blindeskrift. NLB har ansvar for tilrettelegging før trykking, og Blindes trykkerier står for trykking og produksjon. Samarbeidet fortsetter og utvides i 2010.

Mål 4:

Å fremme utviklingen av digitalt innhold og tjenester

Rapport

Nasjonalbiblioteket har gjennom sitt digitaliseringsprogram i 2009 digitalisert ca. 220 000 objekter. Det er i hovedsak ca. 6,8 mill boksider, 1 mill. avissider, 50 700 foto, 41 000 sider med håndskrifter og notemanuskript, 1 200 plakater og 49 400 timer historisk radiomateriale. Nytt av året er at Nasjonalbiblioteket har inngått en samarbeidsavtale med NRK om digitalisering av norsk musikk. I tillegg til tidligere inngåtte avtaler med Aftenposten og Adresseavisen om digitalisering og digital avlevering av avisene, er det også inngått en tilsvarende samarbeidsavtale med Stavanger Aftenblad. Som en del av dette har Nasjonalbiblioteket fått rett til å gjøre avisenes historiske arkiv tilgjengelige via nett til alle landets bibliotek. Tjenesten ble lansert i 2010.

En viktig milepæl i forbindelse med å gjøre samlingene digitalt tilgjengelige er Bokhylla-avtalen som ble inngått mellom Nasjonalbiblioteket og Kopinor. Denne innebærer at inntil 50 000 bøker som fortsatt er opphavsrettslig beskyttet skal gjøres åpent tilgjengelige. Ved utgangen av 2009 var ca 20 000 bøker gjort tilgjengelige i Bok-

hylla. I tillegg hadde alle Internettbrukere tilgang via NBdigital til mer enn 7 000 bøker som har falt i det fri. Disse bøkene kan leses på nett i sin helhet, og de kan også lastes ned for lokal bruk. NBdigital hadde en mangedobling i forhold til 2008 med over 7,3 millioner visninger av digitalt innhold.

Ved utgangen av 2009 fikk Nasjonalbiblioteket ansvaret for å etablere en norsk språkbank. Målsetningen for arbeidet er å etablere en språkbank, en teknologisk infrastruktur i form av digitaliserte språkressurser som kan være til bruk innenfor både utvikling av kommersielle og ikke-kommersielle språkteknologiske produkter, offentlige tjenester, og språkforskning.

Som en viktig del av mandatet etter pliktavleveringsloven har Nasjonalbiblioteket de siste årene høstet inn dokumenter fra det norske internett-området (.no). Nasjonalbiblioteket fikk ny konsesjon fra Datatilsynet for slik innhøsting i februar 2009, men den nye konsesjonen stiller krav til forhåndsinformering, innsyn, sletting og avgrensing av data som Nasjonalbiblioteket ikke kan innfri. Internett-området ble på grunn av dette ikke høstet inn i 2009, men det ble gjennomført en avgrenset innsamling av nettsider i forbindelse med Stortingsvalget høsten 2009.

NLB skal være aktiv i utviklingen av tjenester og skal ta i bruk ny teknologi for å bedre tjeneste-

ne for målgruppene med behov for tilrettelagte produkter. Vi viser i denne sammenheng til rapport under hovedmål 3, og særlig til omtale av talesyntesen Brage, samarbeidet med universitets- og høyskolesektoren og med Blindes trykkerier.

Mål 5:

Å sikre nyskaping, bredde og spredning av norsk fag- og skjønnlitteratur.

Rapport

Norsk kulturfond

Målet er å sikre et bredest og best mulig tilbud av nye bøker innenfor gitte sjangre, av allmenne kulturtidsskrift og nye norske tegneserier. Tilskuddene til litteraturformål er i stor grad knyttet til innkjøpsordninger for litteratur, hvorav ordningene for innkjøp av ny norsk skjønnlitteratur til voksne, barn og unge utgjør de største avsetningene.

I 2009 mottok Norsk kulturråd 289 søknader om tilskudd utenfor innkjøpsordningene. Av disse mottok 217, eller 75 pst., støtte. Tilsvarende tall for 2008 var 321 søknader, hvorav 274, eller 85 pst., mottok støtte.

Tabell 8.23 Innkjøpsordningene for litteratur – antall innkjøpte titler i 2007-2009:

	2007	2008	2009
Innkjøpsordningen for skjønnlitteratur – voksne	205	218	231
Innkjøpsordningen for skjønnlitteratur – barn/unge	128	134	135
Innkjøpsordningen for oversatt skjønnlitteratur	70	93	100
Innkjøpsordningen for faglitteratur barn/unge	20	25	29
Innkjøpsordningen for sakprosa	49	46	66

Av 100 titler under ordningen for oversatt skjønnlitteratur ble åtte titler oversatt til norsk fra de største minoritetsspråkene i Norge.

Svingningene i titteltall er en utfordring i budsjetteringen av ordningene. For 2009 ble det etter tilråding fra Drøftingsutvalget for innkjøpsordningene og i samråd med Den norske Forleggerforening innført en forskuddsvis avkortning i utbetalingene til forlagene på 10 pst. både for skjønnlitteratur for voksne og for barn- og ungdom.

Sakprosaordningen ble etter en evaluering gjort permanent fra 2009 og fikk en økning på 3,5 mill. kroner. Antall søknader har økt betydelig

de to siste årene. I 2009 ble det påmeldt i alt 326 titler, hvorav 66 ble innkjøpt.

I 2008 ble flere støtteordninger revidert, bl.a. bildebøker og nynorsk litteratur. Som en følge av omleggingen har Det Norske Samlaget ikke lenger anledning til å søke om støtte til nynorsk litteratur. Antall søknader for nynorsk litteratur har likevel holdt seg relativt stabilt. I 2009 var det hele 21 forskjellige forlag som søkte og fikk tildelt nynorskstøtte, mot rundt 12 andre enn Det Norske Samlaget i tidligere år. I 2009 er retningslinjene for tegneseriestøtteordningen gjennomgått og justert.

Avtalene for de to innkjøpsordningene for skjønnlitteratur ble revidert høsten 2009 med tanke på innkjøp av tegneseriealbum for voksne, og på bakgrunn av en omlegging i rutinene for at medlemsforlag i en av de to forleggerforeningene kan søke om å bli behandlet som uorganiserte forlag.

I 2009 ble innkjøpsordningen for kulturtidsskrift gjort permanent, og alle folkebibliotek fikk tilsendt samtlige utgaver av 14 utvalgte kulturtidsskrift. I tillegg ble 50 tidsskrift tildelt produksjonsstøtte fra fondet. Fire av disse representerte et minoritetsperspektiv i tema- og språkvalg.

Kulturrådet etablerte i 2009 en tilskuddsordning for uke- og månedsaviser på grunnlag av den tidligere budsjettposten "Ymse publikasjoner". På bakgrunn av de nye retningslinjene var resultatet at sju av 11 søkere fikk positive vedtak på sine søknader til denne ordningen. De fire som fikk avslag er likevel sikret tilskudd fra fondet i to år videre.

Under avsetningen til litteraturfestivaler ble det gitt tilskudd til 23 festivaler. Tilsvarende tall for 2008 var 27 litteraturfestivaler og lignende arrangement.

Tabell 8.24 Norsk kulturråds fordeling av midler i 2009 og 2010 til ulike formål:

	2009	2010
Innkjøpsordningen for ny norsk skjønnlitteratur for voksne	41 860	44 860
Innkjøpsordningen for ny norsk skjønnlitteratur for barn og unge	27 554	28 554
Innkjøpsordningen for oversatt skjønnlitteratur for barn, unge og voksne, inkludert oversetterbonus	12 657	13 157
Innkjøpsordningen for ny norsk faglitteratur for barn og unge	7 675	7 921
Produksjonsstøtte til bildebøker for barn og unge	1 416	1 461
Produksjonsstøtte til klassikere	871	899
Produksjonsstøtte til nynorsk litteratur	2 530	3 030
Produksjonsstøtte til tegneserier	1 865	2 365
Innkjøpsordningen for ny norsk sakprosa	13 930	16 430
Støtte til litteraturfestivaler	1 634	1 884
Støtte til tidsskrift/periodiske publikasjoner	22 656	23 656
E-bøker		1 000
Andre tiltak	4 466	4 609
Totalt	139 114	149 826

Kap. 3326 Språk-, litteratur- og bibliotekformål

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2009	Saldert budsjett 2010	Forslag 2011
01	Ymse inntekter	12 268	7 326	8 103
02	Inntekter ved oppdrag	102	915	943
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	10		
16	Refusjon av foreldrepenger	1 019		
17	Refusjon lærlinger	6		
18	Refusjon av sykepenges	4 970		
	Sum kap. 3326	18 375	8 241	9 046

Post 01 Ymse inntekter

Posten gjelder inntekter ved Nasjonalbiblioteket, Språkrådet og Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek, jf. kap. 326, post 01.

Post 02 Inntekter ved oppdrag

Posten gjelder inntekter i forbindelse med oppdragsvirksomheten ved Nasjonalbiblioteket, jf. kap. 326, post 21.

Kap. 328 Museums- og andre kulturvernformål

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2009	Saldert budsjett 2010	Forslag 2011
55	Norsk kulturfond	11 227	9 522	9 817
70	Det nasjonale museumsnettverket	742 751	805 749	858 277
78	Ymse faste tiltak	54 435	56 645	
	Sum kap. 328	808 413	871 916	868 094

Kapitlet omfatter tilskudd til museer i det nasjonale museumsnettverket, jf. post 70 og midler til prosjektbasert arbeid innen kulturvern, jf. post 55.

Tiltak på tidligere post 78 er flyttet til kap. 320, post 74, med unntak av tilskudd til Kainun Institutt – Kvensk Institutt som er flyttet til kap. 326, post 78.

Det vises også til kap. 320, post 77, der tiltak på museumsfeltet inngår.

Budsjettforslaget for 2011 innebærer en samlet økning i årlig driftstilskudd på 52,5 mill. kroner til museene i det nasjonale museumsnettverket under post 70.

Mål for 2011

Det legges til grunn følgende mål:

1. forvaltning

- museenes samlinger skal sikres og bevares best mulig for ettertiden og gjøres tilgjengelig for publikum og for forskning, bl.a. gjennom gode sikrings- og bevaringsforhold samt prioritering og koordinering av samlingene

2. forskning

- forskning og kunnskapsutvikling ved museene er et nødvendig faglig grunnlag for innsamling, dokumentasjon og formidling og skal sikres gjennom økt forskningssamar-

beid, både i museumsnettverket og mellom museene og forskningsmiljøer i kunnskapssektoren

3. formidling

- museene skal nå publikum med kunnskap og opplevelse og være tilgjengelig for alle, bl.a. gjennom målrettet tilrettelegging for ulike grupper og aktuell formidling som fremmer kritisk refleksjon og skapende innsikt

4. fornying

- museene skal være oppdaterte og aktuelle i alle deler av sin virksomhet, være solide institusjoner og ha en aktiv samfunnsrolle gjennom faglig utvikling, nytenking og profesjonalisering og gjennom utvikling av digital forvaltning og formidling

I tillegg til ovennevnte mål vises det til viktige hensyn – bl.a. tiltak rettet mot barn og unge, ivaretagelse av likestilling og mangfoldsperspektiv – som forutsettes ivaretatt av alle kulturinstitusjoner, jf. omtale under programkategori 08.20 Kulturformål.

Budsjettforslag 2011

Post 55 Norsk kulturfond

Under denne posten er det avsatt midler til prosjektbasert arbeid innen kulturvern.

Post 70 Det nasjonale museumsnettverket

Bevilgningen under denne posten gjelder ordinært driftstilskudd til museer i det nasjonale museumsnettverket.

St.meld. nr. 49 (2008-2009) *Framtidas museum. Forvaltning, forskning, formidling, fornying* ble behandlet i Stortinget våren 2010.

Meldingens overordnede mål er å styrke museenes faglige profil og utvikle museenes samfunnsrolle. Det legges til grunn at museene selv har hovedansvaret for å styrke den faglige aktiviteten og utvikle sin samfunnsrolle. Fra statlig side vil det bli lagt vekt på tiltak som styrker samarbeid mellom institusjonene. Norsk kulturråd (tidligere ABM-utvikling) vil ha en aktiv rolle som samordner og pådriver, bl.a. med å initiere kompetanseprogram, evalueringer og samordning av fellestilltak. Digital samlingsforvaltning og digital formidling vil stå sentralt, og de faglige nettverkene vil være viktige plattformer for samordning og utvikling.

Stortingsmeldingen inneholder en detaljert gjennomgang av reformperioden 2001-2008 med

strukturelle endringer i museumslandskapet, de enkelte museumsnettverkene, økonomisk utvikling og faglig aktivitet i perioden. Reformen har i hovedsak fungert etter forutsetningene som en viktig og nødvendig kvalitetsreform for sektoren. De statlige stimuleringsmidlene har vist seg å fungere godt. Samlet har både fylkeskommunene og kommunene økt driftsstøtten til museene i reformperioden, i enkelte fylker i betydelig grad. Reformen har medført en positiv trend med økt politisk interesse lokalt og regionalt. Samtidig er dialogen mellom museene forsterket, bl.a. med en økende grad av initiativer til fellesløsninger. Meldingen viser også til at formidlingsaktiviteten og antall besøkende har økt betydelig.

Museene står imidlertid fortsatt overfor store utfordringer. Det er stort etterslep innen bygningsvern og samlingsforvaltning, med store behov for bedre magasiner og utbygging av konserveringstjenester.

Store strukturelle endringer i sektoren har ført til nødvendig fokus på organisasjonsutvikling, ledelse, økonomi og jus, og det vil fortsatt være behov for å legge vekt på organisatoriske tiltak i kjølvannet av reformen. Kulturdepartementet forventer samtidig, etter en reform med etablering av sterkere fagmiljøer, en vitalisert diskusjon om museenes samfunnsrolle, innhold og relasjon til publikum. Det vil særlig legges vekt på integrering av samlingsarbeid og formidling, variert utstillingsvirksomhet, initiativer til forskning og utvikling av prosjekter. Det legges til grunn at museene deltar i utviklingstiltak i regi av Norsk kulturråd, og at de er aktive deltakere i faglige museumsnettverk.

En rekke strukturendringer er avklart og gjennomført. I 2011 vil det være 70 enheter i det nasjonale museumsnettverket. Det vil imidlertid fortsatt være ønskelig med ytterligere konsolideringer i enkelte fylker og regioner. Følgelig vil departementet se positivt på og legge til rette for at flere enheter i det nasjonale museumsnettverket finner sammen i konsolideringer også i årene som kommer.

Fylkeskommunene, vertskommuner og kommuner som nyter godt av museenes kompetanse, formidling og andre tjenester, har et grunnleggende delansvar for finansieringen av museene. Forutsetningen vil normalt være at regionen skal dekke minst 40 pst. av det samlede offentlige driftstilskuddet. Det legges opp til nær kontakt mellom staten, fylkeskommunene og de aktuelle kommunene i forvaltning av museene.

I Budsjett-innst. S. nr. 2 (2008-2009) hadde stortingskomiteen følgende merknad: "Komiteen

har merket seg at reiselivsmuseet i Balestrand har ført drøftelser med Statsbygg om oppføring av nybygg. Denne gjennomføringsmodellen innebærer at prosjektet kan realiseres raskt.” I juni 2009 fikk Statsbygg i oppdrag å utarbeide et forprosjekt for Musea i Sogn og Fjordane, avdeling Norsk Reiselivsmuseum. Forprosjektet er fullført, og det skal tas stilling til rammer for videreføringen. Når prosjektet er ferdigstilt, skal Musea i Sogn og Fjordane betale årlig husleie til Statsbygg, jf. omtale under kap. 320, post 73.

Staten ved Kulturdepartementet har ansvaret for Eidsvollsbygningen. Departementet har gitt Norsk Folkemuseum i oppdrag å forvalte bygningen og formidle den til publikum. Hovedbygningen og de to paviljongene skal bevares og restaureres slik at publikum får inntrykk av hvordan bygningene framsto i 1814. Etter oppdrag fra Kulturdepartementet har Statsbygg siden 2006 registrert teknisk tilstand, kartlagt behov for historiske og konservatoriske undersøkelser, registrert brukerfunksjoner og gjennomført mulighetsstudier. På grunnlag av dette la Statsbygg våren 2010 fram et forprosjekt med et faglig fundert tiltaksprogram og forslag til økonomiske rammer. Tiltakene vil omfatte restaurering til 1814-utseende av hovedbygningens eksteriør og interiør; universell utforming og bedring av publikumsfunksjoner i hovedbygningen; reparasjon og restaurering til 1814-utseende for begge paviljongene; oppgradering av tekniske anlegg i hovedbygningen og paviljongene og istandsetting av parken. I planleggingen har Statsbygg hatt nært samarbeid med Riksantikvaren. Detaljprosjekteringen er igangsatt. Under budsjettproposisjonen til Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet, kap 2445 *Statsbygg* er det foreslått 54,5 mill. kroner til videreføring av prosjektet. Dette vil sikre at prosjektet kan være ferdig før grunnlovsjubileet i 2014. Prosjektet har en styringsramme på 310,2 mill. kroner i prisnivå 2011. Når prosjektet er ferdigstilt, skal Norsk Folkemuseum betale årlig husleie til Statsbygg, jf. omtale under kap. 320, post 73.

Utvidet avgiftsplikt for museer

Stortinget ga i juni 2010 sin tilslutning til Regjeringens forslag i Prop. 119 LS (2009-2010) til utvidelse av merverdiavgiftsplikten på kultur- og idrettsområdet med virkning fra 1. juli 2010. Dette innebærer at museene ble en del av merverdiavgiftssystemet med en sats på 8 pst. på inngangspenger og full fradragrett for inngående merverdiavgift på anskaffelser til bruk i den avgiftspliktige virksomheten. Samlet sett vil dette være økono-

misk fordelaktig for museumssektoren. Det vises for øvrig til omtale under pkt. 1.3 i Del I.

Budsjettøkning i 2011

Tallene i dette tekstavsnittet er den samlede økningen til det enkelte museet inkludert prisomregning og avrundet til nærmeste hundre tusen.

I museumsmeldingen er en nasjonal plan for samlingsforvaltning et sentralt tiltak. Dette arbeidet er startet og vil utvikles videre av Norsk kulturråd i samarbeid med museumsnettverket. Alle deler av samlingene, inkludert kulturhistoriske bygninger, vil inngå i arbeidet. Dette er også understreket av stortingskomiteen, jf. Innst. S. nr. 161 (2009–2010).

I årets budsjett ønsker departementet å vektlegge bygningsvern spesielt. Bygningsvern ved museene er et område som krever store ressurser og hvor mange museer opplever stort etterslep. I statistikken for 2009 rapporterer museene om forvaltningsansvar for i alt 4 610 kulturhistoriske bygninger. Dette er en betydelig andel av den verneverdige kulturarven i Norge. Museene melder om etterslep når det gjelder vedlikehold, restaurering og dokumentasjon av bygningene.

Håndverksmiljøene i museumsnettverket har blitt styrket i løpet av museumsreformen, og flere fungerer som kompetansemiljøer lokalt og regionalt. Det er også etablert to museumsnettverk som dekker feltet: Byggnettverket med særlig fokus på bygninger og tradisjonskunnskap (Ryfylkemuseet er ansvarlig) og Håndverksnettverket med en bredere tilnærming til håndverksfagene (Maihaugen er ansvarlig). Nettverkene har stimulert samhandling mellom museene.

Departementet ser imidlertid behov for ytterligere tiltak på dette feltet. Ryfylkemuseet har derfor på oppdrag fra Kulturdepartementet startet en utredning av bygningsvernet ved museene i Rogaland. Utredningen skal omfatte kartlegging og vurdering av bygningene, tilgjengelig kompetanse og øvrige rammebetingelser for bygningsvernet, inkludert betydningen av konsolidering. Det skal utvikles en metodikk som kan tas i bruk i hele landet.

Det foreslås videre økning i driftstilskuddet til museer med særlig mange kulturhistoriske bygninger. Noen av disse er lokalisert ved kysten og har dermed en ekstra klimatisk utfordring som gjør bygningsvernet mer krevende:

- Akershusmuseet (2,6 mill. kroner)
- Bymuseet i Bergen (1,4 mill. kroner)
- Hedmark fylkesmuseum (3 mill. kroner)

- Helgeland museum (1,1 mill. kroner)
- Maihaugen (2,3 mill. kroner)
- Musea i Sogn og Fjordane (1,7 mill. kroner)
- Nordmøre museum (0,7 mill. kroner)
- Norsk Folkemuseum (9,7 mill. kroner)
- Romsdalsmuseet (0,7 mill. kroner)
- Ryfylkemuseet (1,1 mill. kroner)
- Sunnmøre museum (0,6 mill. kroner)

Departementet forutsetter at alle museer som forvalter kulturhistoriske bygninger også arbeider bevisst med dokumentasjon og videreføring av immateriell kulturarv inkludert handlingsbåren kunnskap innen bygningsvern og tradisjonelt håndverk. Det forutsettes også at museene søker å løse utfordringene innen bygningsvern ved hjelp av fellesløsninger og nettverk for å sikre god utnyttelse av ressursene og fremme utvikling av kompetanse.

Styrkingen av Akershusmuseet vil også sikre vedlikeholdet av Roald Amundsens hjem Uranienborg i Oppegård kommune.

Norsk Folkemuseum er de siste årene tillagt en rekke store oppgaver, herunder forvaltningen av Bygdø Kongsgård og Eidsvollsbygningen med det tilhørende formidlingssenteret på Eidsvoll. Dette innebærer bl.a. et ansvar for å bringe inventaret i Eidsvollsbygningen opp til samme standard som den bygningsmessige tilbakeføringen. Dette er en sentral del av forberedelsene til grunnlovsjubileet i 2014. Videre har Folkemuseet store utfordringer innen bygningsmessig vedlikehold, forvaltning og formidling av samlingene. En hovedsatsing for museet i årene framover er istandsetting og formidling av arbeiderboligene fra Enerhaugen og Hammersborg i Christiania. Disse inngår i friluftsmuseets byavdeling og er ledd i museets satsing på arbeiderkultur. Det foreslås å øke tilskuddet til Norsk Folkemuseum med 9,7 mill. kroner i 2011.

Bjørnstjerne Bjørnsons hjem Aulestad eies av staten og Maihaugen er ansvarlig for driften. Bygningene har de siste årene gjennomgått omfattende restaurering. Restaureringsarbeidene har vært en læringsarena for håndverksteknikker, med kurs, seminar og omvisninger. Det foreslås en økning på 2,3 mill. kroner til Maihaugen. Økningen vil bl.a. gi rom for vedlikehold og drift av de istandsatte bygningene, samt utvikling av formidlingsformer og utstillinger på Aulestad.

Nynorsk kultursentrum har inngått konsolideringsavtale med Olav H. Hauge-stiftelsen og har

planer om å etablere et Olav H. Hauge-senter. Nynorsk Kultursentrum foreslås styrket med 1 mill. kroner i 2011 til dette arbeidet. Dette gir en samlet økning til Nynorsk kultursentrum på 1,3 mill. kroner.

Jærmuseet har ansvaret for drift av det nye Garborgsenteret i Time kommune i Rogaland. Senteret skal samlokaliseres med nytt bibliotek. Utstillingen skal struktureres rundt seks tema – litteratur/litteraturformidling, språk, livshistorien til Arne og Hulda Garborg, demokrati, media og skaperkraft. Etter planen skal utstillingen åpnes for publikum høsten 2011. Departementet foreslår å styrke tilskuddet til Jærmuseet med 3 mill. kroner for å ivareta driftsansvaret for Garborgsenteret. Dette gir en samlet økning på 3,4 mill. kroner til museet.

Andre museer har søkt om økt tilskudd til tiltak som styrker forvaltning, forskning og formidling. Noen av disse har behov knyttet til drift i nye bygg. På grunnlag av dette foreslås økning til:

- Dalane Folkemuseum (0,5 mill. kroner)
- Gudbrandsdalsmusea (0,8 mill. kroner)
- Henie Onstad Kunstsenter (0,5 mill. kroner)
- Museene i Sør-Trøndelag (3,9 mill. kroner)
- Nordlandsmuseet (1,1 mill. kroner)
- Nordnorsk Kunstmuseum (1,5 mill. kroner)
- Svalbard museum (0,4 mill. kroner)
- Varanger museum (0,7 mill. kroner)
- Verdensarvsenter for bergkunst – Alta Museum (0,3 mill. kroner)
- Vestfoldmuseene (1,1 mill. kroner)
- Vest-Telemark Museum (0,7 mill. kroner)
- Østfoldmuseene (1,6 mill. kroner)

Departementet har i denne omgang ikke funnet å kunne etterkomme et ønske fra Norsk industriarbeidermuseum på Vemork om økt driftstilskudd for å kunne ta ansvar for Rjukan-banen. Det vil være i samsvar med praksis for andre viktige teknisk og industrielle kulturminner at et museum tillegges ansvaret for å formidle anlegget. I dette tilfellet synes det imidlertid å være behov for å avklare nærmere og avtalefeste grenselinjene mellom på den ene siden det bevaringsansvaret som tilligger kulturminnemyndigheten (Riksantikvaren/Miljøverndepartementet) og på den andre siden det museale formidlingsansvaret som eventuelt tillegges museet. Departementet vil komme tilbake til saken.

Fordeling av bevilgningen, årsverk og besøkstall:¹

				(1000 kr)
Museum	Årsverk 2009	Besøk 2009	Bevilget 2010	Forslag 2011
Punkt Ø	11,2	92 197	9 287	9 575
Østfoldmuseene	61,4	104 830	20 302	21 931
Akershusmuseet	105,4	188 773	18 010	20 569
Henie Onstad Kunstsenter	16,5	67 209	9 330	9 819
Norsk Folkemuseum	174,7	439 528	87 009	96 706
Norsk Maritimt Museum	47,0	58 065	1 265	1 304
Oslo Museum	40,6	73 883	8 297	8 554
Norsk Teknisk Museum	53,0	242 097	25 874	26 676
Hedmark fylkesmuseum	133,8	277 651	47 750	50 730
Gudbrandsdalsmusea	8,2	27 732	2 478	3 255
Lillehammer Kunstmuseum	10,7	27 186	7 310	7 537
Maihaugen	96,5	180 587	40 493	42 748
Mjøsmuseet	22,4	25 409	6 804	7 015
Randsfjordmuseene	18,1	12 948	6 149	6 340
Valdresmusea	22,8	38 180	7 650	7 887
Blaafarveværket	37,5	163 488	6 903	7 117
Drammens museum for kunst og kulturhistorie	16,2	31 866	6 420	6 619
Hallingdal museum	10,0	15 970	3 036	3 130
Kunstnerdalen Kulturmuseum	21,5	50 796	2 281	2 352
Norsk Bergverksmuseum	26,5	76 195	13 317	13 730
Eiker og Lågendalen museum	12,6	46 467	4 498	4 637
Hringariki	7,6	11 006	1 307	1 348
Preus museum	11,2	11 348	9 451	9 744
Vestfoldmuseene	93,1	133 438	21 841	22 918
Norsk Industriarbeidermuseum	13,0	30 808	9 777	10 080
Telemark Museum	33,7	111 116	10 359	10 680
Vest-Telemark Museum	19,1	60 469	3 887	4 607
Aust-Agder kulturhistoriske senter	30,9	23 887	6 512	6 714
Grimstad bys museer	7,2	50 761	1 291	1 331
Næs Jernverksmuseum	6,6	9 797	1 997	2 059
Setesdalsmuseet	11,3	13 977	3 380	3 485
Agder naturmuseum og botanisk hage	13,4	92 995	3 274	3 375

(1000 kr)				
Museum	Årsverk 2009	Besøk 2009	Bevilget 2010	Forslag 2011
Sørlandets Kunstmuseum	12,7	25 378	7 857	8 101
Vest-Agder-museet	48,5	78 980	13 226	13 636
Dalane Folkemuseum	8,7	19 378	2 609	3 090
Haugalandmuseene	18,5	30 051	3 284	3 386
Jærmuseet	52,0	184 744	12 391	15 775
Museum Stavanger	39,3	103 651	14 380	14 826
Ryfylkemuseet	11,1	14 315	3 511	4 620
Baroniet Rosendal	17,9	50 886	1 166	1 202
Bymuseet i Bergen	63,7	159 468	12 821	14 218
Hardanger og Voss museum	66,0	44 491	8 266	8 522
Kunstmuseene i Bergen	51,1	161 174	17 245	17 780
Museum Vest	24,5	102 947	5 812	5 992
Museumssenteret i Hordaland	36,7	27 015	9 675	9 975
Norsk Vasskraft- og Industristadmuseum	20,1	10 071	3 040	3 134
Bergens Sjøfartsmuseum	13,2	21 527	2 155	2 222
Sunnhordland Museum	12,2	13 106	2 579	2 659
Musea i Sogn og Fjordane	44,6	119 863	21 501	23 168
Nordmøre museum	30,2	69 255	5 946	6 630
Nynorsk kultursentrum	13,3	19 562	10 929	12 268
Romsdalsmuseet	15,5	54 419	5 145	5 804
Kulturkvartalet	10,3	25 512	6 022	6 209
Sunnmøre Museum	46,7	86 868	11 541	12 149
Museene i Sør-Trøndelag	156,4	362 156	93 911	97 821
Museet Midt	32,5	63 288	7 981	8 228
Stiklestad Nasjonale Kultursenter	53,9	151 440	19 370	19 970
Helgeland museum	47,9	63 340	13 293	14 405
Museum Nord	59,0	118 803	12 161	12 538
Norsk Luftfartsmuseum	29,7	49 363	10 915	11 253
Nordlandsmuseet	43,6	72 577	11 653	12 714
Midt-Troms Museum	11,8	10 626	3 671	3 785
Nord-Troms Museum	9,0	6 381	2 567	2 647
Nordnorsk Kunstmuseum	5,5	20 026	15 173	16 643
Perspektivet Museum	8,3	25 336	2 920	3 011
Sør-Troms Museum	18,5	35 559	7 728	7 968

(1000 kr)

Museum	Årsverk 2009	Besøk 2009	Bevilget 2010	Forslag 2011
Museene for kystkultur og gjenreisning i Finnmark	19,6	34 208	4 694	4 840
Varanger museum	22,1	29 189	7 156	7 878
Verdensarvsenter for bergkunst - Alta Museum	18,0	51 739	2 792	3 079
Svalbard museum	5,0	26 734	1 124	1 559
Sum	2 391,3	5 334 085	805 749	858 277

¹ I tabellen er årsverk og besøk i 2009 rapportert fra enheter som i 2010 er gått inn i en konsolidert enhet, oppført samlet for 2009 for den konsoliderte enheten. Det samme gjelder departementets bevilgning for 2009. I desember 2009 ble de siste 2 mill. kroner av de avsatte midlene til konsolideringsprosesser utbetalt, jf. omtale i St.prp. nr. 1 (2008-2009) og Prop. 1 S (2009-2010). 1 mill. kroner ble utbetalt til Akershusmuseet på grunn av konsolidering med Follo museum og 1 mill. kroner ble utbetalt til Mjøsmuseet på grunn av konsolidering med Vitensenteret Innlandet. Midlene er videreført og inngår i bevilgningen for 2010 og forslaget for 2011 i tabellen over.

Rapport 2009

Mål 1:

Museene skal være aktive og aktuelle samfunnsinstitusjoner med vekt på kritisk refleksjon og skapende innsikt

Rapport

Museene ble bedt om å rapportere på strategier for en aktiv samfunnsrolle. Bildet som tegnes er en økende bevissthet i museene om nødvendigheten av gjennomtenkte relasjoner til publikum og samfunn.

ABM-utvikling har prioritert midler til prosjekter som styrker denne utviklingen, bl.a. for styrking av rekruttering av minoriteter til museene og til kartlegging av psykiatriske samlinger. Med målsetting om å bidra til mer aktuelle og reflekterte museer har ABM-utvikling siden 2003 i samarbeid med 10-12 museer drevet BRUDD, et prosjekt om marginaliserte historier og kritisk formidling. I 2009 startet arbeidet med en erfaringsrapport om BRUDD.

Besøk og formidling

Museene i Kulturdepartementets budsjett hadde i 2009 et samlet besøk på 6,14 millioner. Dette er en økning sammenliknet med 2008, da antall besøkende var 5,88 mill. Etter justeringer, viser besøket en økning på ca. 3 pst. Det er en tydelig økning i gruppebesøk både for barn og voksne, den samme tendensen gjelder enkeltbesøk av voksne. Den eneste kategorien besøk som viser en nedgang siste år er barns enkeltbesøk. Samlet

gir dette en vesentlig og stabil økning i museumsbesøket på ca. 35 pst. fra museumsreformens oppstart i 2001 fram til 2009.

74 pst. av museene oppgir å ha vedtatt en generell formidlingsplan. I alt 80 pst. av museene hadde åpent til faste tider hele året. Gjennomsnittlig inngangsbillett var 60 kroner for voksne og 20 kroner for barn for de museene som tok inngangspenger. 9 pst. av museene rapporterte om gratis adgang for alle besøkende hele året, mens 75 pst. hadde gratis adgang på enkeltdager eller deler av året. 26 pst. av museene har egen registrering av besøkende etter språk eller nasjonalitet.

I 2009 ble det rapportert om 1 233 basisutstillinger, 78 av disse var nye. Tallene for temporære utstillinger var 942, 746 av disse var nye i 2009. Det ble produsert 241 vandreutstillinger. Alle typer utstillinger har økt fra året før. Rapporteringen viser at museene i økende grad utvikler temporære utstillinger. Drøyt 60 pst. av museenes i alt 4 610 kulturhistoriske bygninger var åpne for publikum.

Utlånsaktiviteten mellom museene viser også en økning, 76 pst. av museene bidro med gjenstander, og 74 pst. bidro med fotografier til utstillinger ved andre museer. Når det gjelder utlån til andre institusjoner enn museer, er tallene noe lavere enn året før: 65 pst. av museene lånte ut gjenstander og 76 pst. lånte ut fotografier.

Formidling til barn og unge og samarbeid med skolen er en sentral utfordring. 76 pst. av museene rapporterte om vedtatte planer for formidlings tiltak for barn og unge. Det nasjonale tiltaket Den kulturelle skolesekken (DKS) har gitt en rekke museer muligheten til å utvikle undervisningstilbud i samarbeid med grunnskolen. I rapporterin-

gen om hvor mange som har deltatt i organisert undervisning ved museene, er antall besøk i kategorien "barn og unge" 809 800, som er en økning med 9,7 pst sammenliknet med 2008. Tilsvarende tall for tiltak knyttet til DKS er 333 800, som er en nedgang på 2,1 pst. fra året før.

Tilgjengelighet

I museumsstatistikken for 2009 ble det stilt to spørsmål om tilgjengelighet: 1. Var museet tilrettelagt for mennesker med nedsatt funksjonsevne? 2. Fulgte museets hjemmesider WAI-standarden? (WAI er *Web Accessibility Initiative*, et arbeid for å utvikle strategier, veiledning og ressurser for å gjøre nettet tilgjengelig for personer med nedsatt funksjonsevne.)

På det første spørsmålet som angår fysisk miljø, svarte 35 pst. *ja*, 56 pst., *delvis* og 9 pst. *nei*. Dette er en positiv utvikling fra 2008, da 14 pst. svarte *nei*. På det andre spørsmålet svarte 36 pst. *ja* og 64 pst. *nei*, dette er omtrent som året før. Langt færre har altså kommet i mål med den digitale tilpassingen.

På museumsfeltet er fredningsbestemmelser en utfordring for fysisk tilrettelegging. Mange av museene benytter og forvalter fredede bygninger som i liten grad kan endres. Når det gjelder nye bygg og utbedring av eksisterende, tar alle institusjoner kriterier for god universell utforming med i prosjekteringen.

Forskning

Forskning og kunnskapsutvikling ved museene er et nødvendig faglig grunnlag for innsamling, dokumentasjon og formidling. Forskning er også nødvendig for å utvikle museenes samfunnsrolle.

Museene rapporterer om økende satsing på forskning og publisering. Mange har også etablert samarbeid med institusjoner i UH-sektoren og deltar i forskningsprosjekter sammen med andre forskningsmiljø, de faglige museumsnettverkene eller museer i inn- og utland. Flere ansatte er tilknyttet doktorgradsprogrammer eller har oppnådd doktorgrad, og mange av disse benyttes aktivt i utviklingen av forskerkompetansen i institusjonene.

47,8 pst. av de 90 museene i Kulturdepartementets budsjett rapporterte om vedtatte planer for forskning i 2009, mens tallet for innsamlingsplaner var 61 pst. Disse tallene er omtrent på samme nivå som året før. På spørsmål om "antall større publikasjoner" rapporteres det om 273, som er 62 flere enn i 2008.

Samarbeidsprosjektet mellom ABM-utvikling, Riksantikvaren og Norsk kulturråd for økt forståelse for kulturarvens og kulturvernets betydning for samfunnet, KAFF, ble avsluttet i 2009. Den utarbeidede rapporten ligger til grunn for videre oppfølging av arbeidet.

Gjennom pilotprosjektet "Forskning og museum" fikk sju museer i 2009 stimuleringsmidler for å utvikle vitenskapelige artikler, samt mulighet til å delta på fag- og utviklingsseminarer. Prosjektet er et samarbeid mellom ABM-utvikling og Norsk kulturråd, og det skal resultere i publisering i Tidsskrift for kulturforskning i løpet av 2010. Satsingen er planlagt fulgt opp gjennom utlysning av midler for 2010 og 2011.

Faglige museumsnettverk

De faglige museumsnettverkene er plattformer for faglig utvikling i museene, gjennom samarbeid og gjensidig inspirasjon. Nettverkene tar utgangspunkt i sentrale temaer og funksjoner. Innen utgangen av 2009 var det etablert i alt 24 museumsnettverk.

Ifølge rapporteringen fra museene for 2009 deltar alle museene i Kulturdepartementets budsjett i ett eller flere faglige museumsnettverk. På spørsmål om "hvor mange nettverk museet er tilknyttet" er det samlede tallet 306, hvert museum er dermed i gjennomsnitt med i 3-4 nettverk. ABM-utvikling samlet høsten 2009 de nettverksansvarlige til seminar med en samordnet innsats om innsamlingsarbeidet som tema. Rapporteringen viser at de nettverkene som etablerer konkrete prosjekter, er de som kan vise til best aktivitet gjennom året. Mange av nettverkene er stimulert med prosjektmidler fra ABM-utvikling til større, felles satsinger.

Minoriteter og kulturelt mangfold

Norge har gjennom internasjonale avtaler og konvensjoner påtatt seg forpliktelser overfor den samiske urbefolkningen og de nasjonale minoritetene. Noen museer arbeider kontinuerlig med historien og kulturen til de gamle minoritetsgruppene, andre museer arbeider med nyere minoritetsgrupper. For museene har dette arbeidet to hovedmål:

- å legge til rette for at minoritetene selv kan bevare, utvikle og uttrykke sine kulturer
- å dokumentere og formidle kunnskaper om minoritetene og det kulturelle mangfoldet til alle

Museenes rapportering for 2009 viser fortsatt relativt stor aktivitet året etter Mangfoldsåret. Tross store variasjoner er det som helhet en positiv utvikling. Flere museer gir uttrykk for at minoritets- og mangfoldsperspektivene gir nye innfallsvinkler til studiet av kultur og samfunn og bidrar til å utvide det museale arbeidsfeltet.

Relativt mange museer har laget strategiplaner som skal integrere mangfoldsdimensjonen i hele museets virksomhet – i programprofil, tilbud og ansettelser. Intern bevisstgjøring og kompetanseutvikling sees som viktig, og flere etterlyser tiltak for kompetanseutvikling på feltet. Museene melder i stor grad om etablering av nye og interessante samarbeidsrelasjoner med ulike minoritetsorganisasjoner og relevante miljøer, der samarbeid og involvering står sentralt. Mange lager spesielle tilbud til ulike minoritetsgrupper bl.a. for å rekruttere nye publikumsgrupper. Stadig flere museer satser på digital formidling og flere arrangerer kurs i digitale fortellinger. Vandreutstillinger og immateriell kulturarv er også viktige satsinger.

Tiltakene er imidlertid relativt like, og gjenspeiler i stor grad museenes tradisjonelle måte å arbeide og tenke på. Dokumentasjon og formidling av "andre kulturer" er fortsatt et tillegg til majoritetskulturen, uten en helhetlig integrering og retningsforandring.

Viktig bidrag på feltet er det faglige museumsnettverket for minoriteter og kulturelt mangfold, med Oslo Museum som ansvarlig. I nettverket deltar vel 20 museer som arbeider med samisk kultur, nasjonale minoriteter og nyere minoriteter. Målet med nettverket er å styrke arbeidet med minoriteter og kulturelt mangfold i museene og ta initiativ til ulike prosjekter.

"Mangfold i museene" er et prosjekt for rekruttering av minoriteter i museene. I prosjektets første år 2009, har sju rekrutter og fem museer deltatt. Prosjektet er todelt, med tre praktiske hospiteringsperioder og tre teoretiske samlinger. Erfaringene fra 2009 er så langt alt overveiende positive både for rekruttene og museene.

I 2009 ga ABM-utvikling økonomiske støtte til 13 prosjekter på feltet minoriteter og kulturelt mangfold på til sammen 1,5 mill. kroner. Flere av prosjektene dreide seg om digitale fortellinger og andre digitale satsinger. Det kom inn 30 søknader. I tillegg fikk ABM-utvikling en ekstrapott på 2,4 mill. kroner til kulturarv i Den kulturelle skolesekken for videregående skole. ABM-utvikling ba spesielt om søknader relatert til minoriteter og kulturelt mangfold. Fire prosjekter fikk støtte på til sammen 563 300 kroner.

Mål 2:

Museene skal sørge for tilfredsstillende sikring, forvaltning og prioritering av samlingene

Rapport

Formidling og kunnskapsutvikling baserer seg på det materielle grunnlaget som samlingene representerer. Dette betinger at samlingene forvaltes på en god og gjennomtenkt måte, med planer for utvikling og oversikt over samlingenes tilstand, omfang og kvalitet. Rapporteringen gir inntrykk av økende grad av bevissthet om en gjennomtenkt og prioritert forvaltning, med utvikling av samlingsplaner bedre integrert med forsknings- og formidlingsarbeidet.

ABM-utviklings arbeidsgruppe for innsamling i kulturhistoriske museer samlet høsten 2009 nettverkene til seminar med en koordinert innsats om innsamlingsarbeidet som tema. Tilbakemeldingene fra de nettverksansvarlige forteller om økende interesse for å se egen samlingsforvaltning i sammenheng med museumslandskapet for øvrig. Dette henger tett sammen med digitaliseringsprosessen og publisering av samlingene på internett.

Ved museene i Kulturdepartementets budsjett var det i 2009 totalt 3,4 millioner gjenstander, 4 610 kulturhistoriske bygninger og 20 millioner fotografier. Rapporteringen viser en tilvekst av kunsthistoriske, kulturhistoriske, arkeologiske og naturhistoriske gjenstander på hhv. 0,5 pst, 1,2 pst, 7,6 pst. og 2,9 pst. i 2009.

Tabell 8.25 Andelen gjenstander og fotografier som er registrert digitalt og med foto

	Antall gjenstander totalt	Antall tilfredsstillende registrert i elektronisk format	Tilfredsstillende registrert i elektronisk format i pst.	Antall registrert med digitalt foto	Registrert med digitalt foto i pst.	Tilgjengelig med fotografi på internett
Kunsthistoriske gjenstander	258 726	67 079	25,9	43 308	16,7	2 356
Kulturhistoriske gjenstander	2 871 704	1 049 957	36,6	415 188	14,5	163 373
Arkeologiske gjenstander	95 437	44 129	46,2	6 537	6,8	235
Naturhistoriske gjenstander	173 795	109 307	62,9	1 221	0,7	
Fotografier	20 376 807	1 927 473	9,5	1 076 168	5,3	5 624

I 2009 ble det for første gang bedt om en rapportering på antall farkoster (båter, fartøy) i museenes samlinger, og tallet er 1544.

69 pst. av museene rapporterte om tiltaksplaner for å komme à jour med registreringen. Fler-tallet av museene bruker programvaren Primus i dette arbeidet. En stor del av samlingene er ikke tilfredsstillende registrert, jf. tabell. Dette viser at det gjenstår mye arbeid med å bedre oversikten over samlingene. Det er imidlertid vanskelig å sammenlikne tallene fra 2008 med 2009, da rapportering og statistikk innførte strengere definisjoner av "tilfredsstillende registrert".

Digitalt Museum (DM) er museenes felles publiseringskanal og et naturlig orienteringspunkt for en koordinert innsamlingspraksis. DM er samtidig viktig som grunnleggende formidlingskanal. Forvaltning og formidling forstås i sammenheng, og nytteverdien i å digitalisere og publisere samlingene oppleves som stor. DM ble lansert i mai 2009 som erstatning for PrimusWeb. I løpet av 2009 økte antall publiserte samlinger fra 6 til 17.

I rapporteringen for 2009 oppgir 63 pst. av museene at de har vedtatte planer for bevaring. Rapporteringen gir inntrykk av at stadig flere museer og fylkeskommuner ser behovet for konserveringstjenester og har planer om fellesmagasiner, også med en fleksibel bruk av disse som kunnskapsbank for flere museer.

Den landsomfattende tilstandsregistreringen av museenes samlinger i regi av ABM-utvikling i samarbeid med de enkelte fylkeskommunene ble avsluttet i 2008 og publisert i 2009 i abm-skrift #59 *Vel bevart? Tilstandsvurdering av museumssamlinger*.

77,8 pst. av museene oppgir at de har vedtatte planer for sikring. Gjennom tilskuddsordningen til sikringstiltak ved museene, forvaltet av ABM-utvikling, er det i perioden 1984-2009 gitt til sammen ca. 122 mill. kroner i statlige bevilgninger. I 2009 ble 7,1 mill. kroner fordelt til 22 sikringstiltak ved museene. Tallene for brann og tyveri holder seg lavt; det er få meldinger om brann eller tyveri i 2009.

Mål 3:

Museene skal styrke utviklingen av digitalt innhold og digital formidling

Rapport

Målsettingen forutsetter at museenes samlinger er tilfredsstillende registrert i elektronisk format og gjøres tilgjengelig på en brukervennlig måte. Digitalt Museum, som er museenes felles publiseringskanal, har ekspandert betydelig i 2009, og vil bli utviklet videre. Digitalt Museum er et viktig grunnlag for digital formidling. Samtidig fortsetter arbeidet med formidling av museenes samlinger som del av en større, nasjonal infrastruktur på abm-feltet, også som plattform for overføring av data til internasjonale søketjenester som *Europeana*.

Utvikling av informasjonsteknologien gir utfordringer både med hensyn til formidling til publikum som besøker museet, og til publikum som bruker museenes tilbud på internett. 40 pst. av museene har vedtatte planer for digital formidling. Alle museene har nå egne hjemmesider. Totalt rapporterte museene om i alt 114 egne internett-utstillinger. Dette er en nedgang i forhold til året

før, da museene rapporterte om 130 internettutstillinger. Totalt antall besøk på museenes hjemmesider ble oppgitt til 9,7 millioner, en økning på 1 million fra 2008.

ABM-utviklings satsing i Kulturminneåret 2009 var *Digitaltfortalt.no*, med fortellinger knyttet til kulturminner over hele landet. Ved utgangen av 2009 hadde 175 institusjoner lagt inn fortellinger, og databasen hadde til sammen 1174 fortellinger, av disse 273 multimediale. Data fra *Digitaltfortalt.no* er høstet inn i Europeana Local, og et utvalg er levert til Europeana. Nettstedet hadde ca. 100 000 besøk i 2009. Fortellingene genererte 642 kommentarer. Et viktig element er å styrke den digitale kompetansen i institusjonene, med vekt på digital formidling og sosiale medier i dialog med brukerne. I løpet av 2009 har ABM-utvikling arrangert 23 todagerskurs i Digitalt fortalt for til sammen ca. 400 personer i abm-institusjoner. Fylkeskommunene og de regionale kulturnettene var sentrale i gjennomføringen av kursene.

En arbeidsgruppe etablert av ABM-utvikling leverte i 2009 en rapport om bruk av sosiale og mobile medier i abm-institusjonene. I kjølvannet av rapporten utviklet ABM-utvikling et kurs i sosiale medier rettet mot ansatte i abm-institusjonene.

Museer med tilskudd fra Kulturdepartementet

Kulturdepartementets budsjettforslag for 2009 omfattet i alt 99 museer. I tillegg til kap. 328, post 70 *Det nasjonale museumsnettverket*, gis det tilskudd til Norsk Skogfinsk Museum og Jødisk Museum i Oslo over kap. 328, post 78 og Nasjonal-museet for kunst, arkitektur og design over kap. 322, post 73. Konsolideringsprosesser høsten 2008 og i 2009 har ført til at rapporten for 2009 baserer seg på innsendt statistikk og rapporter fra 90 museer i Kulturdepartementets budsjett. Tall for hele museumssektoren i Norge er publisert av Statistisk Sentralbyrå (SSB) og ABM-utvikling.

I løpet av 2009 er en rekke strukturendringer avklart. Konsolidering og etablering av sterkere fagmiljøer over hele landet danner grunnlaget for en vitalisert diskusjon om museenes samfunnsrolle, innhold og relasjon til publikum.

I august 2009 ble St.meld. nr. 49 (2008–2009) *Framtidas museum. Forvaltning, forskning, formidling, fornying* lagt fram. Meldingen gir en bred statusrapport av det nasjonale museumsnettverket når det gjelder faglig aktivitet, økonomi og konsolidering, med endringer i reformperioden 2001–2008. Meldingens overordnede mål er å styrke museenes faglige profil og samfunnsrolle.

Økonomi

Tabell 8.26 Fordeling av museenes totale driftsinntekter i 2009 på 2,42 mrd. kroner:

Inntektstype	Pst. av totale driftsinntekter
Egeninntekter	24,2
Samlet statlig tilskudd	49,5
Samlet regionalt tilskudd	24,4
Diverse offentlige tilskudd	1,9

Tilskudd fra Kulturdepartementet utgjør 45 pst. av totale driftsinntekter. Det offentlige driftstilskuddet viser en liten tendens til at statens andel øker og at kommunenes andel går noe ned. Nivå og andel av egeninntekter viser ingen nevneverdig endring fra 2008.

Tabell 8.27 Fordeling av museenes totale driftskostnader i 2009 på 2,38 mrd. kroner :

Kostnadstype	Pst. av totale driftskostnader
Lønns- og pensjonskostnader	48,9
Drift av lokaler, husleie og vedlikehold	18,4
Varer og tjenester	6,5
Avskrivninger	2,2
Andre driftskostnader	23,9

Andelen lønns- og pensjonskostnader har gått noe ned fra 50,7 pst. i 2008. Andelen til drift av lokaler, husleie og vedlikehold er uendret, det samme gjelder avskrivninger. Summen av varer, tjenester og andre driftskostnader har gått opp fra 28,6 pst. i 2008 til 30,4 pst. i 2009.

Organisering, personale, likestilling

Av de 90 institusjonene som rapporterte var 69 stiftelser, 11 aksjeselskap, 8 interkommunale selskap (IKS), 1 kommunal virksomhet og 1 BA-selskap. Dette gir et bilde av en sektor i tråd med målsettingen om selvstendige institusjoner med lovregulert organisasjonsform.

Totalt var det 1856 årsverk i faste stillinger ved museene, med en fordeling på 54 pst. kvinner og 46 pst. menn. Antall faste årsverk har økt med 90 det siste året. Totalt antall lønnede årsverk var 2431, også her med en kvinneandel på 54 pst. I til-

legg var det 172 årsverk frivillige, det samme som i 2008.

På ledernivå utgjør andelen kvinner 45 pst. Av de 670 som sitter i museenes styre er andelen kvinner 40 pst. Ser vi på styrelederne er derimot andelen kvinner kun 22 pst.

Kompetanseheving

Et sentralt punkt i videre utvikling av sektoren er styrking av den museumsfaglige kompetansen. 46 pst. av museene rapporterer om vedtatte planer for utvikling av personalets kompetanse. Dette er en økning fra året før, da bare 37 pst. av museene hadde slike planer. Det har vært arrangert en rekke kurs og seminarer på disse feltene i regi av Norges Museumsforbund, museumsnettverkene og ABM-utvikling. En vesentlig del av ABM-utviklings prosjektmidler har gått til denne type kompetansehevende tiltak.

I samarbeid mellom Høgskolen i Oslo og ABM-utvikling er det etablert en utdanning i museumsformidling. Målgruppen er ansatte i arkiv, bibliotek, museer og andre institusjoner som driver kulturformidling. Våren 2009 ble det gjennomført kurs med tema *Museum, samling og formidling*, og høsten 2009 var temaet *Digital formidling i museum*.

20 ledere fra abm-sektoren fullførte ABM-utviklings lederutviklingsprogram i 2008/2009. Programmet ble gjennomført i samarbeid med Direktoratet for forvaltning og IKT (Difi).

Kulturminneåret 2009

”Dagliglivets kulturminner” var hovedtema for Kulturminneåret 2009. Innfallsvinklene til temaet var kulturminner på vandring og dokumentasjon av kulturminner.

Miljøverndepartementet og Kulturdepartementet sto sammen som arrangører av Kulturmin-

neåret 2009. Totalt bevilget Kulturdepartementet nær 12 mill. kroner til arbeid relatert til året, bl.a. til drift av sekretariatet i Norges kulturvernforbund, som hadde hovedansvaret for planlegging, gjennomføring og oppsummering. Kulturvernforbundet ledet også en koordineringsgruppe der Riksantikvaren, ABM-utvikling, Norges Museumsforbund og KS deltok. Gruppen hadde hovedansvar for de fire nasjonale arrangementene i Kulturminneåret. Våren 2010 avla Norges kulturvernforbund en sluttrapport for arbeidet med Kulturminneåret 2009. Rapporten kan lastes ned fra Kulturvernforbundets hjemmesider www.kulturvern.no.

På Kulturdepartementets område var ABM-utvikling nasjonal aktør. ABM-utviklings hovedsatsing i Kulturminneåret 2009 var etablering av tjenesten *Digitaltfortalt.no*. På dette nettstedet møter brukergenerert innhold abm-institusjonenes kilder og fortellinger. Et mål med satsingen var å styrke den digitale kompetansen i abm-institusjonene, med vekt på digital formidling, bruk av sosiale medier og dialog med brukerne. Totalt ble 1174 fortellinger publisert. Satsningen på *Digitaltfortalt.no* fortsetter også etter Kulturminneåret 2009.

Museene var viktige aktører og arenaer lokalt og regionalt i Kulturminneåret 2009 og en stor andel av museene som mottar midler fra departementet har rapportert om prosjekter og aktiviteter. Det går fram av rapportene at det har vært stor oppslutning om årets hovedtema, og at det har vært høy og variert aktivitet. Flere rapporterer om at fokuset på dagliglivets kulturminner bidro positivt ved at det ble åpnet opp for å stille spørsmål om hva et kulturminne kan være. Året ser ut til å ha stimulert til en rekke samarbeidsprosjekter på tvers av sektorer og med frivillig sektor. Mange museer har også påtatt seg en regional eller lokal koordinatorrolle for de ulike aktivitetene og satsingene i året.

Kap. 329 Arkivformål

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2009	Saldert budsjett 2010	Forslag 2011
01	Driftsutgifter	253 635	262 495	276 262
21	Spesielle driftsutgifter	12 422	7 370	7 598
45	Større utstysanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	6 755	8 011	8 187
78	Ymse faste tiltak	7 370	10 171	7 949
	Sum kap. 329	280 182	288 047	299 996

Kapitlet omfatter de statlige virksomhetene Arkivverket og Norsk lokalhistorisk institutt. Kapitlet omfatter ellers tilskudd til Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek, stiftelsen Asta og Misjonsarkivet.

Tilskuddene til Støtteordning for privatarkiv og Landslaget for lokal- og privatarkiv er flyttet fra post 78 til kap. 320 post 74.

Det vises også til kap. 320 post 77, der tiltak på arkivfeltet inngår.

Mål for 2011

Det legges til grunn følgende mål:

1. sørge for at arkiver som har vesentlig kulturell eller forskningsmessig verdi eller som ivaretar administrative, rettslige eller velferdsmessige dokumentasjonsbehov, blir bevart og gjort tilgjengelig
2. bedre tilgangen til arkivmateriale gjennom digitalisering
3. bevare og tilgjengeliggjøre den elektroniske kulturarven
4. fremme lokal- og regionalhistorisk arbeid i hele landet

Fordeling av bevilgningen:

(i 1 000 kr)

	2010	2011
Arkivverket	256 672	270 250
Norsk lokalhistorisk institutt	5 823	6 012

Arkivverket

Arkivverket ledes av Riksarkivaren og består av Riksarkivet, åtte statsarkiv og Samisk arkiv. Riks-

I tillegg til ovennevnte mål vises det til viktige hensyn – bl.a. tiltak rettet mot barn og unge, ivaretagelse av likestilling og mangfoldsperspektiv – som forutsettes ivaretatt av alle kulturinstitusjoner, jf. omtale under programkategori 08.20 Kulturformål.

Budsjettforslag 2011

Budsjettet for 2011 innebærer en økning på 14,7 mill. kroner totalt til arkivformål. Med budsjettforslaget for 2011 vil arkivformål samlet ha fått en økning på 98,9 mill. kroner i løpet av årene 2006–2011.

Post 01 Driftsutgifter

Posten skal dekke lønns- og driftsutgifter for Arkivverket og Norsk lokalhistorisk institutt.

Posten kan overskrides med inntil samme beløp som Arkivverket får i merinntekter under kap. 3329, post 01 Ymse inntekter, jf. forslag til vedtak II, nr. 1.

arkivarens myndighet er hjemlet i arkivloven – lov 4. desember 1992 nr. 126 om arkiv. De viktigste oppgavene til Arkivverket er å ta vare på arkiv-

materiale fra statlige virksomheter, gjøre det tilgjengelig for bruk, føre tilsyn med arkivarbeidet i offentlig sektor og bidra til bevaring av privatarkiv.

Arkivverket oppbevarer til sammen vel 240 000 hyllemeter arkivmateriale. Her finnes sentrale kilder for så vel norgeshistorien som lokalhistorien og materiale som dokumenterer privatpersoners rettigheter og interesser. Riksarkivet har ansvaret for arkivene etter sentrale statlige myndigheter og nasjonalt viktige privatarkiv fra bedrifter, organisasjoner, institusjoner og enkeltpersoner. Statsarkivene oppbevarer tilsvarende materiale fra regionalt og lokalt nivå. Det er statsarkiv i Oslo, Hamar, Kongsberg, Kristiansand, Stavanger, Bergen, Trondheim og Tromsø. Samisk arkiv holder til i Kautokeino. Arkivverkets nettsted for kildesøk er digitalarkivet.no. Digitalarkivet er Arkivverkets tilbud av digitaliserte, søkbare kilder.

Det tradisjonelle arkivmaterialet på papir krever store oppbevaringsarealer og binder betydelige utgifter til drift, særlig husleie og energi. Materialet er stort sett 25-30 år gammelt når det kommer til Arkivverket. Derfor vil det være økende behov for lagringsplass i lang tid framover. Målsettingen er at ca. 10 pst. av sentrale deler av det papirbaserte materialet skal digitaliseres for å bli lettere tilgjengelig, jf. St.meld. nr. 24 (2008-2009) *Nasjonal strategi for digital bevaring og formidling av kulturarv*. Departementet har gitt Statsbygg i oppdrag å bygge nytt magasin for Statsarkivet i Bergen og bygge om eksisterende bygning.

Den overgangen til elektronisk arkiv som nå finner sted i forvaltningen, skaper behov for utvidelse av etatens digitale lagringskapasitet. For at informasjonen ikke skal gå tapt eller bli verdiløs, må materialets integritet, autentisitet og lesbarhet opprettholdes fullt ut gjennom alle teknologiendringer. Det krever metodeutvikling og omfattende arbeidsprosedyrer.

Riksrevisjonen har gjennomført en forvaltningsrevisjon av arbeidet med å sikre og tilgjengeliggjøre arkivene i kommunal sektor. Rapporten er lagt fram for Stortinget i september 2010. Departementet har tatt initiativ overfor Riksarkivaren for å møte de utfordringer denne rapporten beskriver.

Driftsbevilgningene for Arkivverket for 2011 foreslås økt med 14,0 mill. kroner. Økningen skal dekke flytting og utstyr ved Statsarkivene i Bergen og Stavanger og økte driftskostnader og husleie ved Statsarkivet i Stavanger. 3 mill. kroner

skal benyttes til styrking av Arkivverkets arbeid med sikring av elektronisk arkivmateriale.

I tillegg til dette er det under Helse- og omsorgsdepartementets budsjett foreslått videreført 10 mill. kroner for 2011 til etablering og drift av Norsk helsearkiv som interimorganisasjon. Norsk helsearkiv skal ha som formål å sikre forsvarlig oppbevaring og tilgjengeliggjøring av eldre, bevaringsverdige pasientarkiver fra spesialisthelsetjenesten. Det er besluttet at Norsk helsearkiv skal lokaliseres til Tynset og organiseres som en egen enhet innenfor Arkivverket. Helse- og omsorgsdepartementet vil ha ansvaret for etablering og oppbygging av enheten.

Norsk lokalhistorisk institutt

Norsk lokalhistorisk institutt har som oppgave å fremme lokal- og regionalhistorisk virksomhet i Norge. Instituttet gir råd og veiledning på alle trinn av arbeidet med by- og bygdebøker og andre lokalhistoriske skrifter. Instituttet er ansvarlig for nettstedet lokalhistorie.no og publiserer kilder og håndbøker, litteratur- og kildeoversikter, spørrelister og andre hjelpemidler for lokalhistorikere.

Post 21 Særskilte driftsutgifter

Bevilgningen under denne posten dekker utgiftene ved Arkivverkets oppdragsvirksomhet. Bevilgningen kan bare benyttes i samme omfang som det kan skaffes inntekter.

Posten kan overskrides med inntil samme beløp som Arkivverket får i merinntekter under kap. 3329, post 02 Inntekter ved oppdrag, jf. forslag til vedtak II, nr. 1.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres

Bevilgningen under denne posten går til inventar og utstyrsinvesteringer i Arkivverket.

Post 78 Ymse faste tiltak

Posten omfatter driftstilskudd til Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek, stiftelsen Asta og Misjonsarkivet. Oversikt over hvilke tiltak det foreslås midler til i 2010 under denne posten, følger som trykt vedlegg 2.

Tilskuddene til Støtteordning for privatarkiv og Landslaget for lokal- og privatarkiv er flyttet til kap. 320, post 74.

Rapport 2009**Mål 1:**

Sørge for at arkiver som har vesentlig kulturell eller forskningsmessig verdi, eller som ivaretar administrative, rettslige eller velferdsmessige dokumentasjonsbehov, blir bevart og gjort tilgjengelig

Rapport

Arkivverkets magasiner for oppbevaring og sikring av papirarkiver har en samlet kapasitet på 292 000 hyllemeter, en netto økning på 37 000 hyllemeter etter utvidelsen av magasinene i Riksarkivet og Samisk arkiv. Ved utgangen av 2009 sto 18 pst. ledig og 6 pst. var utleid. Til tross for at både forvaltningen og private arkivskapere i stadig større grad kommer til å gå over til elektronisk arkivering, må Arkivverket forberede seg på å ta i mot betydelige mengder papirarkiver i årene som kommer. I statsforvaltningen er det klart for avlevering av 74 000 hyllemeter med arkivmateriale som har passert aldersgrensen på 25-30 år (avleveringsetterslep). Til fradrag kommer materiale som kan kasseres. Som tillegg kommer mottak av verdifulle privatarkiver.

Mål 2:

Bedre tilgangen til arkivmateriale gjennom digitalisering

Rapport

Ved utgangen av 2009 var 68 pst. av Arkivverkets bestand registrert i elektroniske katalogsystem, først og fremst informasjonssystemet Asta. Utviklingen av den sektorovergripende Arkivportalen ble i all vesentlighet ferdigstilt. Den nasjonale Samkatalogen for privatarkiv omfattet over 15 000 privatarkiv.

På digitalarkivet.no åpnet brukerne til sammen nær 180,5 millioner sider med digitalt materiale i 2009. I alt ble det produsert 64 nettutstillinger og presentasjoner i Arkivverket i 2009. Flere av utstillingene hadde tilknytning til Kulturminneårets markering av dagliglivets kulturminner. Enkelte andre utstillinger belyste sider ved Knut Hamsuns liv. På etatens internetsider ble det registrert 31,6 millioner treff. Det ble videre åpnet en brukertjeneste for skiftemateriale. I tillegg ble tinglyste eiendomsdokumenter ført fram til 1950 for det meste av landet, i forbindelse med avlevering fra Statens kartverk. Fortsatt er bare

1,5 pst. av etatens bestand tilgjengelig i digital form. Det meste ligger fritt tilgjengelig i Digitalarkivet.

Mål 3:

Bevare og tilgjengeliggjøre den elektroniske kulturarven

Rapport

Den nye versjonen av Noark-standard, Noark 5, ble offisielt lansert sommeren 2009. Den gir Arkivverket et bedre redskap til å føre kontroll med og være premissgiver for den digitale arkivdanningen i offentlig forvaltning. Arbeidet med å lage en veileder til standarden ble også ferdigstilt. En viktig oppgave har vært å lage prosedyrer for godkjenning av Noark 5-løsninger. Den første Noark 5-baserte løsningen ble godkjent i desember.

Det er fattet bevarings- og kassasjonsvedtak for fire fagsystem, hhv. Vernepliktsverket (Vernepliktsverkets hovedrulle), Utlendingsdirektoratet (felles elektronisk arkiv- og saksbehandlingssystem for utlendingsforvaltningen), NAV (Pensjonssystemet) og Kriminalomsorgen (Kompis-Kia og Kompis-Kif). I tillegg har Riksarkivet utarbeidet en strategi og en langtidsplan for å gjennomføre planlagte, varslede tilsyn med elektronisk arkivdanning i statsforvaltningen. I 2009 er det gjennomført to varslede tilsyn med elektronisk arkivdanning, hhv. i Kunnskapsdepartementet og Utdanningsdirektoratet.

I hele Arkivverket er det i 2009 foretatt totalt 49 varslede tilsyn med offentlige arkivskapere; 33 (2008: 9) varslede tilsyn mot statlig sektor og 16 (2008: 26) varslede tilsyn mot kommunal sektor. I tillegg besvarte Arkivverket til sammen 2 893 skriftlige og muntlige henvendelser fra offentlig sektor, fordelt med 2 366 (2008: 2 188) henvendelser fra statlig sektor og 527 (2008: 484) henvendelser fra kommunal sektor. Dette tyder på en økende tendens til at offentlige arkivskapere bruker Arkivverket som rådgiver i arkivfaglige spørsmål.

Det er jobbet aktivt med statlige arkivskapere, bl.a. for å sikre data i statlige fagsystemer. I 2009 er det godkjent 31 uttrekk fra statlige fagsystem og Noark-system. Det er ikke testet noen uttrekk fra private it-systemer. Ved årets utgang var det 108 systemer under testing, og 16 venter på testing. Det er også arbeidet aktivt med private arkivskapere for å etablere redskaper og rutiner for bevaring av arkivmateriale i privat sektor, herunder arbeid for å finne et redskap (et system) som gjør

det mulig å hente ut opplysninger, meldinger og dokumenter fra e-postsystem på en teknologiavhengig form, og slik at dataene fortsatt er dokumentert autentiske og med opprettholdt integritet. Det er også arbeidet med å finne redskaper som gjør det mulig å hente ut opplysninger og dokumenter fra en elektronisk mappestruktur, som f.eks. Outlook, slik at dataene fortsatt er dokumentert autentiske og med opprettholdt integritet. Videre er det avholdt kurs for andre depotinstitusjoner om hvordan de kan hente inn og bevare elektronisk skapt arkivmateriale.

Arkivverket har arbeidet videre med prosjektet Elmag-2, som er etatens depot for langtidslagring av elektronisk skapt arkivmateriale. Denne forventes ferdigstilt i 2011.

Mottak og behandling av papirbasert arkivmateriale

Den samlede mengden papirarkiver som ble avlevert fra statsforvaltningen i 2009 var på 6724 hyllemeter. Det er en økning på nesten 80 pst. fra året før. Deponerte statlige arkiver utgjør 355 hyllemeter. Avleverte og deponerte privatarkiver

utgjorde i 2009 2089 hyllemeter. Det er en dobling fra året før. Den viktigste årsaken til økningen i avlevert materiale, er åpningen av magasintilbygget for Riksarkivet og Statsarkivet i Oslo. Det samlede etterslepet på avleveringer fra statsforvaltningen er anslått til nesten 74000 hyllemeter. Materialet fordeler seg ganske jevnt mellom avlevering til Riksarkivet og statsarkivene. Beregningen omfatter alt arkivmateriale som har passert aldersgrensen på 25-30 år, uten avkorting for materiale som eventuelt kan kasseres.

Riksarkivaren fattet 30 bevarings- og kassasjonsvedtak for papirbasert og elektronisk skapt arkivmateriale i 2009 mot 26 i 2008. Vedtakene varierer i omfang og betydning. Særlig viktige eller omfattende vedtak er fattet for Miljøverndepartementet, Skipsregistre NIS/NOR, Kredittilsynet, Utlendingsforvaltningen, Vernepliktverket og Kriminalomsorgen. Det siste var et prosjekt i regi av Kriminalomsorgen med god veiledning fra Statsarkivet i Stavanger. Det er også fattet bevarings- og kassasjonsbestemmelser om innsynsbegjæringer som gjelder all offentlig forvaltning.

Tabell 8.28 Fordeling av avleverte papirbaserte arkiver fra statsforvaltningen:

	Antall hyllemeter	
	2008	2009
Riksarkivet	689	4 103
Statsarkivene	3 204	2 621
Totalt	3 893	6 724

Arkivverket tok imot 2089 hyllemeter privatarkiv i 2009 mot 817 hyllemeter i 2008. I 2009 er det til sammen gitt veiledning i 140 tilfeller. Befaringer hos arkivskapere stimulerer til at privatarkiv blir bevart og har som oftest formål knyttet til avleve-

ring av arkivmaterialet, men også i disse tilfellene vil det så godt som alltid være et sterkt element av veiledning. Antall befaringer hos arkivskapere i 2009 var 62. I løpet av året er 731 henvendelser fra private arkivskapere blitt besvart.

Tabell 8.29 Fordeling av avleverte papirbaserte arkiver med privat proveniens:

	Antall hyllemeter	
	2008	2009
Riksarkivet	111	960
Statsarkivene	706	1 129
Totalt	817	2 089

Gjennomført aktivitet rettet mot oppfølging av arkivsituasjonen i kommunal og fylkeskommunal forvaltning

De mest sentrale aktivitetene rettet mot kommunal og fylkeskommunal forvaltninger var tilsyn samt besvarelse av ulike typer henvendelser samt veiledning knyttet til arkivloven med forskrifter. Det direkte ansvaret for tilsyn med kommuner og fylkeskommuner tilligger statsarkivene. Det er for 2009 rapportert til sammen 16 varslede tilsyn, men med ujevn fordeling på de enkelte statsarkiv. Med henblikk på at det skal være på plass arkivlokaler for eldre og avsluttede arkiver innen 2012, må denne aktiviteten intensiveres ytterligere de neste par årene.

Svært mye av aktiviteten overfor kommunene består mer i veiledning i konkrete situasjoner enn i formelt varslede tilsyn. Det er til sammen rapportert 527 slike kontakter i 2009. Dette dreier seg om alt fra spørsmål om lokaler og forståelse av kassasjonsregler til svært tekniske spørsmål om elektronisk arkivdanning. Det rapporterte tallet må antas å representere noe underrapportering, for ikke enhver telefonsamtale blir registrert, selv om den faktisk er til hjelp for et kommunalt organ.

Det er utarbeidet en veileder for arkiv i kommunale selskaper.

Formidlingstiltak og individuell service til brukere

De fleste institusjonene hadde arrangementer på Arkivdagen i november. Det mest nyskapende formidlingstiltaket foregikk i Statsarkivet i Trondheim, der vandreteaterforestillingen "Spor gjennom ingenmannsland" ble spilt i arkivmagasinet en rekke ganger. Forestillingen ble produsert med støtte fra Den kulturelle skolesekken og var basert på arkivmateriale fra statsarkivet. I alt ble det produsert 64 nettutstillinger og presentasjoner i Arkivverket i 2009. Flere av utstillingene hadde tilknytning til Kulturminneårets markering av dagliglivets kulturminner. Enkelte andre utstillinger belyste sider ved Knut Hamsuns liv.

Besøkstallene på lesesalene er synkende og var ca. 10 pst. lavere i 2009 enn i 2008. Den viktigste årsaken er at mange av de mest etterspurte dokumentene gjøres tilgjengelig gjennom Digitalarkivet. Antall skriftlige forespørsler om opplysninger fra arkivene var i overkant av 24 000, en svak økning fra 2008. I dette materialet dominerer eiendoms- og velferdsspørsmål.

Kap. 3329 Arkivformål

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2009	Saldert budsjett 2010	Forslag 2011
01	Ymse inntekter	9 141	5 050	5 207
02	Inntekter ved oppdrag	12 422	7 370	7 598
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	1 117		
16	Refusjon av foreldrepenger	1 234		
18	Refusjon av sykepenger	3 034		
	Sum kap. 3329	26 948	12 420	12 805

Post 01 Ymse inntekter

Posten gjelder i hovedsak inntekter fra salg av kildepublikasjoner, fotokopier og transkripsjoner av arkivmateriale i Arkivverket, jf. kap. 329, post 01.

Post 02 Inntekter ved oppdrag

Posten gjelder oppdragsinntekter i Arkivverket, jf. kap. 329, post 21.

Programkategori 08.30 Medieformål (kap. 334-339)

Utgifter under programkategori 08.30 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2009	Saldert budsjett 2010	Forslag 2011	Pst. endr. 10/11
334	Film- og medieformål	606 878	627 498	659 387	5,1
335	Pressestøtte	301 976	311 306	320 957	3,1
337	Kompensasjon for kopiering til privat bruk	37 910	39 910	41 147	3,1
339	Lotteri- og stiftelsestilsynet			70 068	
	Sum kategori 08.30	946 764	978 714	1 091 559	11,5

Utgifter under programkategori 08.30 fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)

Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2009	Saldert budsjett 2010	Forslag 2011	Pst. endr. 10/11
01-01	Driftsutgifter	139 677	137 021	202 938	48,1
21-23	Spesielle driftsutgifter	6 843	7 542	13 744	82,2
50-59	Overføringer til andre statsregnskap	356 337	367 857	389 361	5,8
70-89	Overføringer til private	443 907	466 294	485 516	4,1
	Sum kategori 08.30	946 764	978 714	1 091 559	11,5

Programkategorien omfatter statlige virksomheter og tilskuddsordninger m.m. på medieområdet, inkludert filmområdet og pengespill- og stiftelsesområdet.

Departementet foreslår en bevilgning for 2011 på totalt 1 091,6 mill. kroner. Dette er en økning på 112,9 mill. kroner eller 11,5 pst. sammenliknet med saldert budsjett for 2010. Økningen skyldes forventet lønns- og prisvekst, midler til oppfølging av Kulturløftet samt at bevilgningen til Lotteri- og stiftelsestilsynet er flyttet fra kap. 305 under programkategori 08.10 Administrasjon m.m. til nytt kap. 339 under programkategorien 08.30 Medieformål.

Regjeringens overordnede målsetting på medieområdet slik det er nedfelt i Soria Moria-erklæringen, er å sikre ytringsfrihet, rettssikkerhet og et levende demokrati. Dette uttrykkes i følgende mål:

- mangfold og kvalitet i norske medier
- en sterk allmennkringkasting
- mangfold i medieeierskap
- styrket norsk filmproduksjon
- likestilling på medieområdet
- modernisering av samfunnet gjennom digitalisering

Målene på medieområdet er nærmere utdypet i proposisjonens hovedinnledning.

Det overordnede målet for norsk lotteri- og pengespillpolitikk er å sikre at lotterier og pengespill avholdes i betryggende former under offentlig kontroll med sikte på å forebygge negative sosiale konsekvenser av lotterier og pengespill, samtidig som det legges til rette for at lotterier og pengespill kan være en inntektskilde for samfunnsnyttig og humanitært arbeid, idrett og kultur.

Det overordnede målet for norsk politikk innen stiftelsesområdet er å skape trygghet og tillit til stiftelser som organisasjonsform. Stiftelsene er samlet sett en betydelig bidragsyter til formål av ideell, humanitær, kulturell, sosial, utdanningsmessig, økonomisk og annen art.

Tilstandsvurdering

Internasjonale forpliktelser

Internasjonalt regelverk, avtaler og støtteordninger legger viktige rammevilkår for Regjeringens mediepolitikk. Dette gjelder både tradisjonelle områder som kringkastings- og filmpolitikk, samt opphavsretten, men også for nye tjenester i informasjonssamfunnet. Mest sentral er EØS-avtalen, som har stor betydning for mediesektoren og mediepolitikken i Norge. Avtalen har som formål å sikre like konkurransevilkår og fri flyt av bl.a. medietjenester over landegrensene innen EØS-området. Dermed legger EØS-avtalen føringer for nasjonal lovgivning og myndighetsutøvelse på feltet og setter flere skranker for utformingen av nasjonale tilskuddsordninger. EU har også ulike støtteordninger som Norge deltar i. Disse har som formål å styrke bl.a. europeisk språk og kultur. EØS-avtalen gir samtidig hvert land stor grad av frihet til å bevare og utvikle mediepolitikken i samsvar med egne tradisjoner og verdier.

Et endringsdirektiv til EØS-avtalens fjernsynsdirektiv ble vedtatt i desember 2007. Departementet gjennomførte høsten 2009 en høring med forslag til gjennomføring av direktivet i norsk rett. Departementet følger nå opp høringssaken ved å utarbeide en lovproposisjon. Direktivet opprettholdes som et minimumsdirektiv og utvides til å omfatte alle audiovisuelle medietjenester uavhengig av hvordan og på hvilke plattformer de distribueres. Det forhandles med EU om tilpasninger til endringsdirektivet, bl.a. for å beholde et tidligere unntak som gir Norge adgang til å pålegge kabelselskaper å begrense alkoholreklame i fjernsynssendinger som er særskilt rettet mot norske seere og som videresendes i norske kabelnett.

Pengespillområdet er ikke regulert i EØS-avtalen eller annen sekundær lovgivning, men er spesifikt unntatt fra virkeområdet i e-handelsdirektivet, fjernsynsdirektivet og tjenstedirektivet. Pengespill defineres som en tjeneste i EØS-rettslig forstand og omfattes i utgangspunktet av reglene for det indre markedet. Men EF-domstolen har gjennom sin rettspraksis gitt medlemslandene en vid skjønnsmargin til å fastsette egne restriktive lover, slik at pengespillvirksomhet kan reguleres på nasjonalt nivå i henhold til nasjonale kulturelle, moralske og religiøse tradisjoner.

EØS-avtalens statsstøttere regler forbyr som hovedregel offentlig støtte til næringsvirksomhet. Formålet med reglene er å sikre at markedsaktørene stilles overfor forutsigbare og like konkurranse- og rammevilkår i hele EØS-området. Dersom legitime hensyn rettferdiggjør støtte, kan EF-TAs overvåkningsorgan (ESA) godkjenne støtte tiltak som i utgangspunktet ikke er tillatt. ESA har godkjent flere norske støtteordninger i mediesektoren.

I mai 2010 ga EU-kommisjonen ut en meddelelse om en digital agenda for Europa¹[1]. Dette dokumentet varsler en rekke tiltak innenfor mediepolitikken. Bl.a. skal det fremmes forslag om et rammedirektiv for kollektiv forvaltning av rettigheter på opphavsrettsområdet, samt et direktiv om såkalte hitteverk ("orphan works"). Kommisjonen varsler også en anbefaling om digitalisering av kinoer.

Også andre internasjonale organisasjoner gir rammebetingelser for nasjonal regulering på medieområdet. Dette gjelder først og fremst FNs opphavsrettsorganisasjon WIPO, Verdens handelsorganisasjon WTO, Europarådet og UNESCO. For å beholde den politiske handlefriheten er det langvarig norsk praksis at kultur- og audiovisuelle tjenester ikke liberaliseres i WTO eller bilaterale handelsavtaler. Dersom handelsavtaler forhandles etter såkalte "negative bindingslister", dvs. at alle tjenester er liberalisert dersom ikke annet er positivt uttrykt, er det norsk posisjon at bl.a. audiovisuelle tjenester skal unntas fra avtalene.

Norge deltar i tiltak i regi av Nordisk Ministerråd for å fremme nordisk språk og kultur. UNESCO-konvensjonen om kulturelt mangfold fra 2005, som er ratifisert av 110 land i tillegg til EU, omfatter også medieområdet.

¹ [1] COM (2010) 245 Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: A Digital Agenda for Europe

Pengespilltjenester er i utgangspunktet tatt inn i WTOs GATS-avtale (General Agreement on Trade in Services) under kategorien "Recreational, cultural and sportic services". Norge har imidlertid ikke forpliktet seg til å inngå samarbeid på dette feltet og er derfor ikke forpliktet med hensyn til utveksling av pengespilltjenester. De fleste EU-land har forpliktet seg gjennom denne kategorien under GATS, men reservert seg spesifikt fra å inngå samarbeid knyttet til pengespilltjenester.

Norge deltar i EUs medieprogram MEDIA 2007 (2007-2013) for fremme av den europeiske audiovisuelle industrien. Norge deltar også i EU-programmet Safer Internet (2009-2013), som har som mål å fremme sikker bruk av Internett og annen kommunikasjonsteknologi blant barn og ungdom. Programmet skal også motvirke ulovlig og skadelig innhold. For å nå målet legger programmet særlig vekt på praktisk informasjon til barn, foreldre, omsorgspersoner og lærere.

EU-parlamentet og Det Europeiske Rådet vedtok 21. oktober 2009 å etablere et nytt audiovisuelt samarbeidsprogram: MEDIA Mundus. Målet er å styrke de kulturelle og kommersielle båndene mellom den europeiske filmindustrien og filmskapere i ikke-europeiske land. Programmet vil løpe fra 2011-2013 og har et budsjett på 15 mill. euro. Norge er invitert til å delta gjennom EØS-avtalen og vil slutte seg til programmet fra 2011.

Gjennom Europarådet er Norge medlem av Det Europeiske Audiovisuelle Observatoriet samt filmstøtteordningen EURIMAGES, som gir tilskudd til europeiske samproduksjoner. Norge har også tiltrådt Europarådets konvensjon om samproduksjon av film. Norske samproduksjoner under konvensjonen godkjennes av Norsk filminstitutt.

Nordisk Film- og TV-fond ligger under Nordisk Ministerråd og gir tilskudd til film og fjernsynsproduksjoner av høy kvalitet. Norge bidrar til fondet via Kulturdepartementet, NRK og TV 2. Siden 2006 har Ministerrådet også hatt en tilskuddsordning for dataspill – Nordisk dataspillprogram. Programmet løper til 2012 og skal stimulere til produksjon av flere dataspill for barn og ungdom, basert på nordisk språk og kultur.

Økonomisk utvikling i presse og kringkasting

Mediebransjen har vært preget av mye turbulens de siste årene. Dette skyldes både store konjunktursvingninger og strukturelle endringer. Dersom man ser bort fra NRK, som finansieres gjennom kringkastingsavgiften, er annonsene den viktig-

ste inntektskilden til mediebedriftene. Samlet sett utgjør annonseinntektene om lag halvparten av inntektene. Mediebransjen har derfor blitt sterkt preget av det siste tiårets oppturer og nedturer i økonomien.

Parallelt med konjunktursvingningene har de tradisjonelle mediene fått merke konkurransen fra nye medier. Overgangen til digitale plattformer har særlig vært utfordrende for mange papiraviser, som har mistet et stort antall lesere til nettpublikasjoner. I tillegg har strukturen i annonsemarkedene blitt endret. Bl.a. har den elektroniske markedsplassen FINN.no kapret betydelige markedsandeler for rubrikkannonser. Søkemotorene på nettet er en annen sterk konkurrent til mediene. I 2009 utgjorde søkeordannonseringen i Norge drøye 20 pst. av markedet for nettannonser, mens den i USA utgjorde i overkant av 50 pst.² Blant søkemotorene er Google den dominerende aktøren i markedet. Sosiale medier som Facebook er også i ferd med å etablere effektive markedsføringskanaler som vil øke konkurransen ytterligere.

Tross dyptgripende strukturendringer er det konjunktursvingningene de seneste årene som har betydd mest for mediebransjens samlede økonomi. I perioden fra 2004 til 2008 genererte bransjen rekordstore overskudd. Samlet sett hadde medievirksomhetene over 6 mrd. kroner i driftsoverskudd i denne perioden. 2009 var et utfordrende år for bransjen. Det viser gjennomgangen som følger under. Finanskrisen initierte imidlertid store kostnadskutt. De store mediekonsernene melder nå om solide resultater for første halvdel av 2010 som følge av innsparingsprogrammene og en ny vekst i annonsemarkedene. Når det gjelder sistnevnte er det særlig fjernsyns- og nettreklame som viser en positiv utvikling, men også dagspressen opplever en klar forbedring fra 2009.³

I 2009 sank driftsoverskuddet i avisbransjen som helhet med 66 pst. til 250 mill. kroner⁴. Det svekkede resultatet skyldes den kraftige nedgangen i annonse- og reklameinntektene. Avisene som mottar pressestøtte sto økonomisk svakere rustet i 2009 enn de gjorde i 2008. Det er særlig de større nummertøavisene som hadde svake resultater. Totalt var overskuddet (inkl. produksjonstil-

² "Mediene mister grepet om annonsørene", Ole Harald Nafstad, Mandag Morgen, 13.9.2009.

³ Institutet för Reklam och Mediestatistik (IRM), statistikk over reklameomsetning.

⁴ De aggregerte bransjetallene er basert på Medietilsynets årlige undersøkelse av den økonomiske situasjonen i dagspressen.

skudd) til avisene som mottar støtte 0,2 mill. kroner i 2009, mot 39 mill. kroner i 2008.

Abonnements- og løssalgsinntektene til avisbransjen økte med hhv. 2 pst. og 3,5 pst. fra 2008 til 2009 (til sammen nær 150 mill. kroner). Dette skyldes at avisene har hevet prisene og således mer enn kompensert for opplagsnedgangen. Til sammenlikning sank annonse- og reklameinntektene til 6,6 mrd. kroner, en reduksjon på 16,9 pst.

NRK er den økonomisk sett dominerende aktøren blant kringkastingsvirksomhetene i Norge, med om lag halvparten av den totale omsetningen i bransjen. Blant de private kringkasterne går det et skille mellom nasjonale og lokale kringkasterne. De nasjonale kringkasterne preges av få og store aktører. Størstedelen av deres inntekter kommer fra reklame.

2009 var et spesielt år for lokalradiobransjen. For to av tre lokalradioer var 2009 det første året i en ny konsesjonsperiode med nye rammevilkår for radiodrift. Overgangen synes godt i lokalradiobransjens økonomi, og det er vanskelig å trekke noen generelle konklusjoner ut av tallene som Medietilsynet har samlet inn. Et interessant moment er likevel at inntektene fra frivillig "lisens" og gaver har økt med nær 20 pst. fra 2008 til 2009. Hvilke årsaker denne økningen kan ha, kjenner vi ikke ennå. På den annen side sank reklameinntektene mye i 2009 (nær 18 pst. fra 2008 til 2009). Totalt sett var lokalradioenes samlede driftsresultat historisk høyt.

Fra 2008 til 2009 har inntektene til lokalfern-synsbransjen sunket til 85 mill. kroner, dvs. om lag en halvering. Nedgangen skyldes at flere av de største lokalfern-synsstasjonene ble lagt ned i løpet av 2009. Det var særlig mediehusene som la ned sine fern-synsstasjoner. Enkelte aktører har stoppet kringkastingen og driver nå kun nettfjern-syn.

Mangfold i norske medier

Nordmenn har i dag tilgang til flere norske og utenlandske medier enn noen gang tidligere. Dette har bl.a. sammenheng med at de fleste tradisjonelle medier har etablert mer eller mindre avanserte nettjenester, og at stadig flere har tilgang til Internett via bredbånd.

Papiravisene har fortsatt en sterk posisjon i Norge selv om 2009 er det ellevte året på rad med opplagsnedgang. Siden 1998 har opplaget falt med 16 pst. Opplagsfallet i 2009 er det hittil sterkeste med 3,8 pst. Som tidligere er det løssalgsavisene som har gått mest tilbake. Lokalavisene er i mindre grad rammet av opplagsnedgangen.

Det utgis fortsatt svært mange aviser i Norge, jf. tabell 8.30. Antall utgiversteder har økt jevnt gjennom hele perioden siden pressestøtten ble innført. I 1969 kom det ut avis på 123 steder i landet. I 1990 hadde tallet økt til 154 og i 2009 kom det ut avis på 185 forskjellige utgiversteder.

Tabell 8.30 Antall aviser etter type:

År	1969	1987	2002	2008	2009
Løssalgsaviser	2	2	2	2	2
Storbyaviser 1	4	4	4	4	4
Nummertøaviser, store byer	7	5	3	3	3
Riksspredte meningsbærende aviser	5	6	6	6	6
Lokale dagsaviser, ledende	42	56	57	56	56
Lokale dagsaviser, nummertø	24	14	3	2	2
Lokale 2-3-dagersaviser	72	86	76	81	81
Lokale ukeaviser	27	28	50	63	61
Nasjonale fådagersaviser	7	14	16	8	7
Samiske dagsaviser				22	22
Aftenposten Aften	1	1	1	1	1
Alle avistyper	191	216	217	228	225

¹ Aftenposten, Bergens Tidende, Adresseavisen og Stavanger Aftenblad

² De samiske avisene Ávvir og Sárgat er for tidligere år regnet som nasjonale fådagersaviser. Sigurd Høst regner disse avisene inn i gruppen "Riksspredte meningsbærende aviser".

Kilde: "Avisåret 2009", Sigurd Høst, Høgskulen i Volda / Møreforskning Volda

De største eieraktørene innenfor trykt presse er fremdeles Schibsted, Edda Media og A-pressen. Schibsted er klart størst med om lag 31,2 pst. av dagspresseopplaget i 2009. Videre følger A-pressen med 17,6 pst. og Edda Media med 10 pst. Polaris Media, som ble etablert i 2008 som følge av en integrasjon mellom Adresseavisen ASA og Harstad Tidende Gruppen, nærmer seg nå Edda med 9,2 pst. av totalopplaget i 2009.

Ved utgangen av 2009 hadde publikum tilgang til fjorten norske fjernsynskanaler i tillegg til NRKs elleve regionale sendinger samt ti lokale kanaler. Radiotilbudet besto i 2009 av fem riksdekkende analoge radiokanaler, i tillegg til NRKs seksten distriktssendinger, NRKs ti digitale radiokanaler, 249 lokalradioer og en rekke nettradio-kanaler.

På fjernsyn er NRK den klart største aktøren med en samlet seerandel på 39 pst. i 2009. NRK har dermed økt forspranget på TV 2, som med 26 pst. er størst av de kommersielle kringkasterne. Samtidig så man i 2009 at små kanaler økte seeropplutningen på bekostning av de store.

NRK er også klart størst på radio med en andel av lyttertiden på 62 pst. i 2009. Modern Times Group (MTG) er den største av de kommersielle radioeierne gjennom sitt eierskap i P4. Ny konsjongsperiode for lokalradio trådte i kraft ved års-

skiftet 2009-2010, med en varighet på sju år. Det er tildelt i alt 249 konsesjoner til drift av hhv. 24-7-radio, allmennradio og nisjeradio. Det har i løpet av 2009 vært en nedgang i antall aktive lokal fjernsynskonsesjonærer som følge av svake økonomiske resultater. Tidligere var det 25 konsesjonærer på lokal fjernsyn. Disse er nå redusert til ti. Det er imidlertid planer om å opprette flere nye lokal fjernsynskanaler i flere landsdeler i løpet av 2010, ifølge Mediebedriftenes landsforening.

Tall fra TNS Gallups undersøkelse Forbruker & Media for 2009 viser at VG.no fremdeles er største norske nettavis, med en daglig dekning på 37 pst. av befolkningen i fjerde kvartal. Videre følger Dagbladet.no med 23,8 pst. og Aftenposten med 13,6 pst.

Vår nye mediehverdag

Overgang til digital teknologi har de senere årene vært et fellestrekk for hele mediesektoren. Den teknologiske utviklingen har ført til digitalisering av alle ledd, fra produksjon og distribusjon til publikums mottakerutstyr. Dette har bl.a. medført at skillene mellom de ulike mediebransjene har blitt mindre tydelige. Selskapene i mediebransjen er ikke lenger rendyrkede aktører innenfor én medienisje, men opererer gjerne innenfor flere

distribusjonsplattformer, som f.eks. papiravis, nettavis, nettfjernsyn og radio, på samme tid.

Tilbudet av medieinnhold til publikum blir stadig større. Dette har bl.a. sammenheng med at digitaliseringen senker kostnadene ved produksjon og distribusjon. En innholdsleverandør kan, ved hjelp av digital teknologi, distribuere sitt innhold over flere ulike plattformer og dermed konkurrere i flere markeder.

Et annet viktig trekk ved overgangen til digital teknologi er at mer medieinnhold blir tilgjengelig for flere. Gjennom f.eks. Internett er det samme innholdet tilgjengelig uavhengig av hvor mottakeren befinner seg. Dette bidrar til å gjøre de geografiske forskjellene i medietilbudet mindre.

Bruken av de ulike medieformene er i endring. Framvekst av nye mediekkanaler øker konkurransen om publikums tidsbruk. Bruk av Internett, mobiltelefoni og andre nye medier har økt kraftig de siste årene.

Ny teknologi og nye programformater åpner på en helt annen måte enn tidligere for interaktivitet, men også for andre former for publikumsdeltakelse i mediene. Publikum involveres i stadig større grad i produksjonen av digitalt medieinnhold, f.eks. gjennom såkalt SMS-fjernsyn og virkelighetsfjernsyn eller gjennom mediehusenes diskusjonsfora på nettet. Internett har blitt en arena for brukerprodusert innhold og direkte bruker-deltakelse.

Nettsteder som YouTube lar brukerne selv legge ut og laste ned egenproduserte videoer. Sosiale medier som Facebook, Twitter og MySpace har bidratt til at mange deler informasjon og videoer med hverandre. Per mai 2010 er nærmere 2,5 millioner nordmenn medlemmer av nettsamfunnet Facebook.

Bredbåndsutviklingen gjør at Internett i tiltakende grad blir en plattform for audiovisuelle tjenester. De tradisjonelle kringkasterne har etablert nettfjernsyn som dels tilbyr direkteavspilling og nedlasting av fjernsynsprogrammer fra hovedkanalen og dels tilbyr eget innhold. Eksempler på dette er NRKs Nett-TV, TV 2 Sumo og TVNorges Maxdome. De to sistnevnte tilbyr sitt innhold mot betaling, enten per program eller som abonnement. På Internett utfordres de tradisjonelle kringkasterne ikke bare av andre kringkastere, men også av andre aktører, f.eks. avishusene. Flere av de store avisene, samt andre aktører, tilbyr nettfjernsyn som også inkluderer eget redaksjonelt innhold. Innhold som før kun fantes på fjernsyn, finnes også nå på VGTV og andre nettsteder.

Ny teknologi for distribusjon av fjernsyn og video over Internett har tatt en stor andel av marke-

det i USA og Storbritannia. Tilbydere som Hulu og BBC iPlayer har fått enorme seertall. Hulu er et nettsted som tilbyr direkteavspilling av fjernsynsserier og filmer fra flere kjente fjernsynsselskaper. Tjenesten er foreløpig kun tilgjengelig i USA. BBC iPlayer er en nettjeneste fra BBC som tilbyr den siste ukens BBC-programmer på radio og fjernsyn, med en forbedret brukeropplevelse av nettfjernsyn. NRK opplyser at de henter inspirasjon fra slike løsninger når de nå videreutvikler teknologi, brukeropplevelse og design for sitt Nett-TV.

Svært mange radiostasjoner er i dag tilgjengelige som nettradio. Nettradio gjør tilgangen til radiokanalene helt annerledes enn tradisjonell radio, der frekvenser legger store begrensninger på hvilke radiokanaler som kan høres hvor.

Framveksten av nye medietjenester gir publikum større muligheter til å velge tid og sted for sitt mediebruk, f.eks. ved å laste ned innhold fra Internett, ved å benytte seg av bestillingstjenester, eller ved bruk av personlige videoopptakere (PVR). Utvikling av mobile mottakere gjør det også mulig å høre radio, se fjernsyn og lese nettaviser mv. på mobiltelefonen. Det siste året har salget av smarttelefoner, som f.eks. iPhone, eksplodert. Dette er mobiltelefoner tilrettelagt for bruk av mobilt Internett, med stor skjerm, rask prosessor og rask dataoverføring. Tilbudet av såkalte "apps"; nedlastbare applikasjoner til smarttelefoner, er i stadig vekst.

Bestillingsprogram er en samlebetegnelse for et vidt spekter av tjenester, der brukeren enten laster ned et program fra en katalog – slik at en digital kopi blir lagret i seerens mottakerboks før avspilling – eller spiller av direkte fra en tjener slik at innholdet ses/høres samtidig som tjenesteleverandøren sender det ut. Bestillingsprogram skiller seg fra f.eks. tradisjonelle kringkastingstilbud ved at brukeren har full kontroll over det nedlastede programmet. Brukeren kan selv bestemme når hun vil se/høre programmet og kan fritt spole fram og tilbake.

Siden sommeren 2009 har Norges Mobil-TV, som er et samarbeidsprosjekt mellom NRK, TV 2 og MTG/TV3, hatt konsesjon for prøvesendinger i Stor-Oslo med MiniTV basert på DMB-teknologi. Prøveprosjektet har så langt ikke vært en suksess pga. lav publikumsoppslutning.

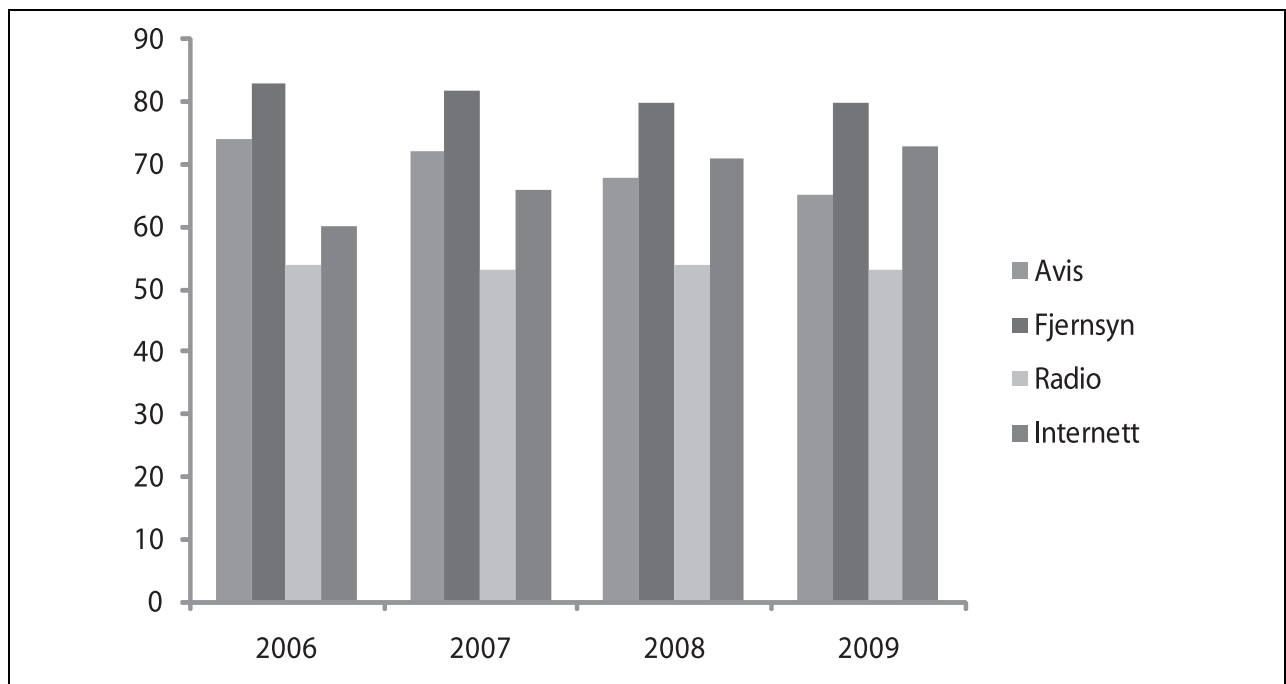
3D-teknologi er også i vekst. Det er nå 3D-mottakere i salg, og det er mulig å kjøpe filmer i 3D-kvalitet. 3D-fjernsyn vil være velegnet til å se 3D-film og til spill, men til ordinær fjernsynsseing er gevinsten foreløpig begrenset. Enkelte fjernsynsbegivenheter vil nok produseres i 3D i årene fram-

over, men trolig i hovedsak internasjonalt. Norske kringkastere er foreløpig avventende til å produsere og distribuere programmer i 3D. NRK vil eksempelvis fokusere på overgang til HD de nærmeste årene, før de eventuelt går over til å produsere programmer i 3D.

Mediebruk

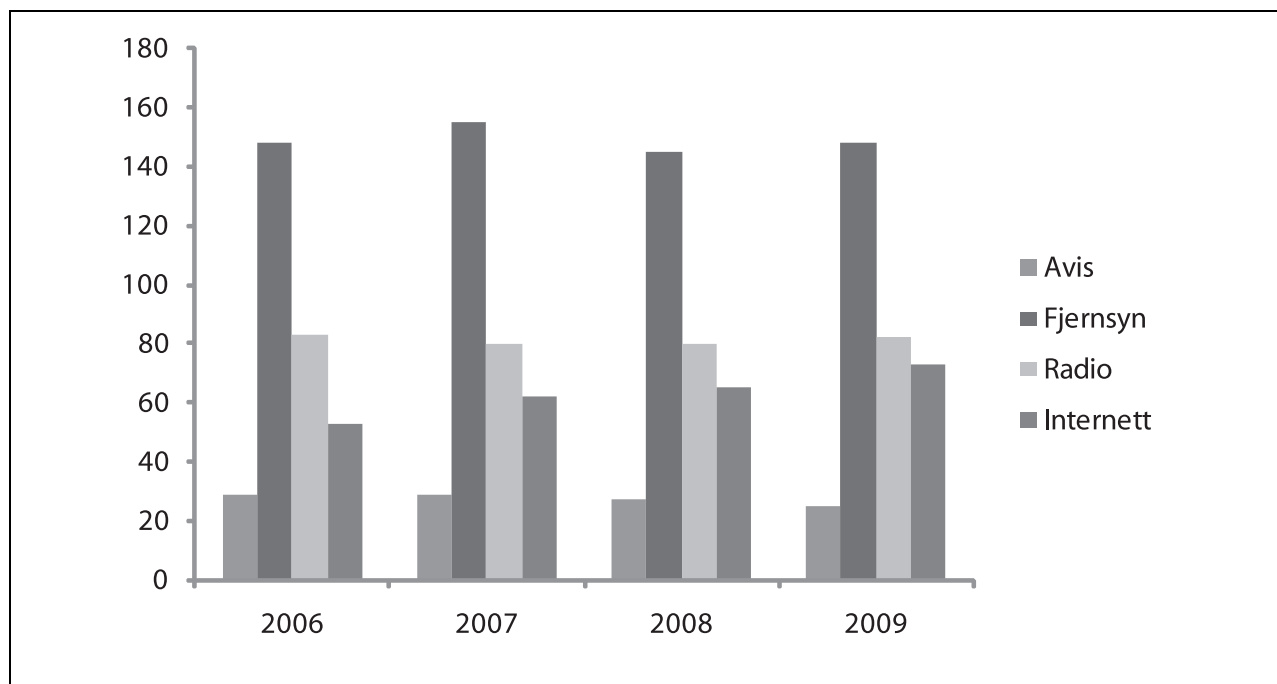
Framveksten av nye medier og medieplattformer har medført store endringer både på mediemarke-

det og i publikums mediebruk. Som omtalt ovenfor er tendensen at medietilbudet øker, ikke minst fordi digital teknologi åpner for publisering på flere plattformer. I stedet for å erstatte de tradisjonelle mediene, ser det ut til at det økte tilbudet fører til økt samlet mediebruk. Figurene 8.1 og 8.2 viser utviklingen i hvilke massemedier som brukes, og hvor mye tid som brukes på de ulike.

Figur 8.1 Andel som har brukt ulike massemedier en gjennomsnittsdag - i prosent.

Kilde: Norsk mediebarometer 2009, SSB

Figur 8.2 Tid brukt på ulike massemedier en gjennomsnittsdag – i minutter.

Kilde: Norsk mediebarometer 2009, SSB

Internett har lenge vist den største endringen i mediebruk. 73 pst. av befolkningen i alderen 9-79 år brukte Internett en gjennomsnittsdag i 2009, og tidsbruken utgjorde 73 minutter per dag. Det har vært en betydelig økning i tilknytning til Internett via bredbånd i husholdningene, fra 72 pst. i 2008 til 82 pst. i 2009.

Innenfor de tradisjonelle mediene har mediebruken holdt seg relativt stabil i Norge. I tidsbruk er fjernsyn fremdeles det dominerende massemediet. Ifølge Norsk mediebarometer 2009 utgjør fjernsynsseing 37 pst. av den totale tiden som brukes på massemedier.

Ifølge TNS Gallups tv-meterundersøkelse for 2009 var 1,9 pst. av all fjernsynsseing i 2009 tidsforsinket. Med tidsforsinket seing menes all fjernsynsseing som ikke er sett i sanntid, men i opptak ved hjelp av PVR (personal video recorder), video eller dvd-opptaker (i løpet av 7 dager etter at opptaket var gjort). Om man ser på husstander med PVR isolert, var tilsvarende tall 4,9 pst.

Ifølge tall fra Norsk mediebarometer så 80 pst. av befolkningen på fjernsyn en gjennomsnittsdag i 2009. Tall fra TNS Gallups tv-meterundersøkelse viser at nordmenn så mer på fjernsyn enn noen sinne: i gjennomsnitt 3 timer og 4 minutter hver dag i 2009. Dette er en økning på 10 minutter fra 2008. Vi ser også på flere kanaler enn tidligere. NRKs hovedkanal NRK1 hadde i 2009 en markedsandel på 31,9 pst., og TV 2s hovedkanal hadde en markedsandel på 22,1 pst. Dette var for beg-

ge en nedgang fra året før. De mindre kanalene har samlet sett hatt en økning i markedsandeler på bekostning av de store kanalene.

Avislesingen har hatt en betydelig nedgang i Norge sett over noe tid. Mens 77 pst. leste avis en gjennomsnittsdag i 2000, var andelen 65 pst. i 2009. I det samme tidsrommet er gjennomsnittlig tid brukt på avislesing daglig redusert med 9 minutter, til 25 minutter. Det har vært, og er fremdeles, flere avislesere blant personer med høy utdanning enn blant dem med lav utdanning. Høy husholdningsinntekt er også en viss indikasjon på mye avislesing. Det er likevel slik at nordmenn er ivrige avislesere uansett sosial og økonomisk status. Avislesing er også temmelig jevnt fordelt i alle deler av landet.⁵

Nedgangen i avislesingen rammer både distriktsaviser og løssalgsaviser når det gjelder andel lesere de siste årene. I mai 2010 var Aftenposten Norges største avis, delvis som følge av at opplagstallene til VG er betydelig redusert. Lokalaviser har derimot like stor leserandel som på midten av 1990-tallet.

Tall fra TNS Gallup viser at 41 pst. av befolkningen besøker nettsiden Facebook hver dag, og hele 70 pst. av nordmenn mellom 15 og 29 år besøker Facebook daglig. I følge TNS Gallups Interbuss-undersøkelse bruker norske nettbrukere i

⁵ Norsk mediebarometer 2009, SSB

gjennomsnitt 108 minutter på Internett daglig, og 30 av disse minuttene oppgir de å bruke på Facebook.

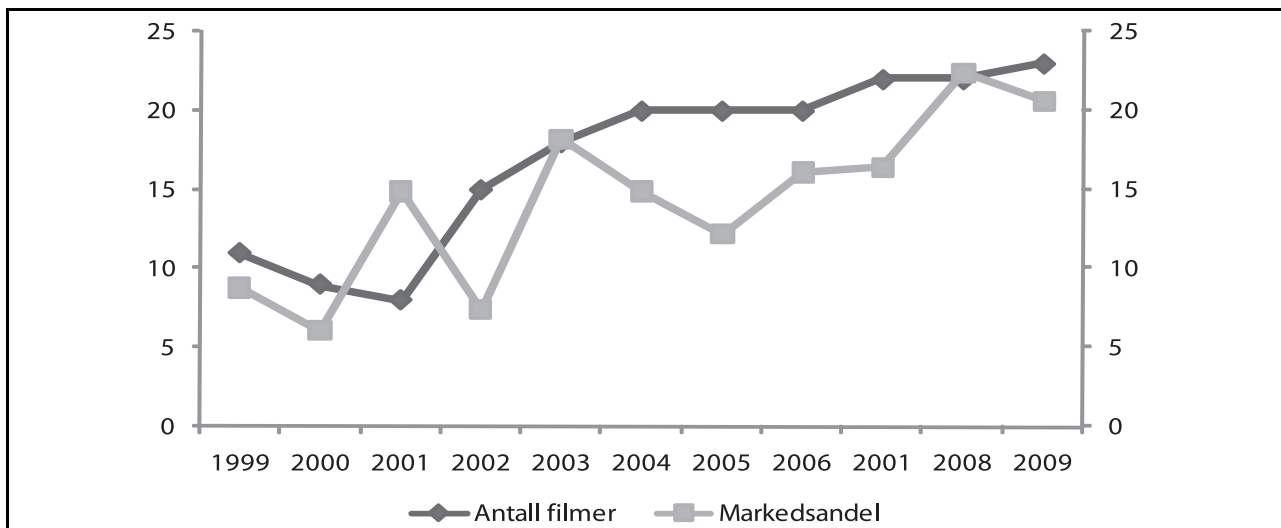
Bruken av ulike massemedier er temmelig lik i de ulike landsdelene, ifølge SSBs levekårs- og livsstilsundersøkelse for 2009⁶. Andelen som bruker fjernsyn, Internett og trykte aviser er høy i alle deler av landet. Den eneste forskjellen som kan nevnes er at andelen som leser bøker og tidskrifter en gjennomsnittsdag, er noe større i Oslo/Akershus enn i andre deler av landet. I tillegg er bruken av Internett jevnt over noe større i de store byene enn i distriktene. Selv om Internett brukes mest i de store byene, øker bruk av Internett over hele landet, mens radiolytting og lesing av papiraviser går ned.

SSBs undersøkelse viser også at fjernsyn og Internett er de mediene som har høyest brukeran-

del en gjennomsnittsdag både blant befolkningen i Norge totalt sett, blant personer med innvanderbakgrunn fra Asia/Afrika m.fl. og blant innvandre- re fra EU m.fl. Personer med bakgrunn fra Asia/Afrika m.fl. er den gruppen som i minst grad bruker radio og papiraviser.

Norsk film

2009 var et godt år for norsk film på kino, med et samlet besøk på over 2,6 millioner, og en markedsandel på 20,6 pst. Dette er litt lavere enn året før, men likevel det nest beste året for norsk film siden midten av 1970-årene. Økningen i markedsandel er ledd i en langsiktig trend, slik figur 8.3 viser.

Figur 8.3 Oversikt over norske filmer (antall) og markedsandelen (prosent) for norske filmer i perioden 1999-2008.

Kilde: Film & Kino

Besøket for norske filmer varierer fra år til år. Variasjonen har bl.a. sammenheng med suksessen til enkeltfilmer, som f.eks. *Max Manus*, som var best besøkte norske film på kino både i 2008 og 2009.

Figur 8.3 viser videre en jevn økning i produksjonsvolum. Dette har sammenheng med den sterke økningen i filmbevilgningene etter filmreformen i 2001. Etter omleggingen av støttesystemet fra 1. januar 2010 produseres stadig flere lavbudsjettfilmer uten produksjonsstøtte, som har

rett til etterhåndstilskudd. Dette vil ventelig føre til at produksjonsvolumet øker ytterligere.

Deltakelse på internasjonale filmfestivaler kan ses som et tegn på kvaliteten i norsk film. Norske filmer deltar på en rekke festivaler og vinner priser, men deltakelsen på de største filmfestivalene har vært svak. Et unntak er filmfestivalen i Berlin, der Norge hadde deltakelse både i 2009 og 2010. Filmen *Nord* vant pris som beste europeiske film i Panorama-seksjonen i 2009, mens *En ganske snill mann* deltok i hovedprogrammet i 2010.

⁶ Samfunnsspeilet 5-6/2009: Forskjeller Norge rundt. Sosiale indikatorer 2009.

Film og kino er et relativt billig kulturtilbud, og barn og unge utgjør en stor del av kinopublikummet. Film og Kinos kinoundersøkelse 2009 viser at publikummere mellom 5 og 19 år ser mest film. Både det totale besøket og frekvensen er høyest i denne aldersgruppen.

Norske barne- og ungdomsfilmer er populære blant publikum, og står for en betydelig andel av besøket på norsk film. I 2009 utgjorde disse filmene 22 pst. av norske kinopremierer og sto for 41 pst. av besøket.

Organisasjonen Film & Kino har i flere år organisert skolekinoturneer i samarbeid med fylkeskommunene. Tiltaket sikrer flere tusen barn i et fylke gode filmopplevelser som barna trolig ikke ville ha oppsøkt selv. Dette gjelder særlig barn som bor på steder uten kino og barn med innvandrerbakgrunn. Disse turneene har ved hjelp av Bygdekinoen gitt et tilbud til alle kommuner.

Dataspill

Det norske markedet domineres av importerte spill – hovedsakelig fra USA, Japan og enkelte europeiske land. Salget av dataspill har vært økende i flere år, men Norsk Spill- og Multimedia Leverandørforening (NSM) melder om tilbakegang i 2009. Sammenliknet med 2008 er totalomsetningen for pc- og konsollspill 19,2 pst. lavere enn i 2009, og salget har falt fra om lag 669 mill. kroner i 2008 til i overkant av 539 mill. kroner i 2009.

Markedssituasjonen for norskspråklige spill er fremdeles vanskelig. Det er en utfordring å konkurrere med utenlandske titler om hylleplass i forretningene. Utenlandske titler har også meget store markedsføringsbudsjetter. Det er derfor fra 2010 innført en ny tilskuddsordning for lansering av norske dataspill, slik at de skal kunne konkurrere med de utenlandske spillene. Det første spillet som mottok tilskudd under ordningen var *Flåklypa* til Nintendo DS. Spillet har ligget på topp av salgslistene siden lanseringen i april.

Synlighet i markedet har vært spillprodusentenes største utfordring, og med tilskudd til lansering har de mulighet til å nå høyere salgstall enn tidligere. Dette kan generere høyere inntekter som kan brukes til utvikling av nye prosjekter.

Overgang til digital distribusjon

Digitalisering av kino

Norge ligger langt framme i digitalisering av kinoene. Digitaliseringen medfører at alle kinoer som vil vise film må investere i digitale projektorer, og at film etter hvert kun vil bli levert i digital form.

Det er et mål at denne prosessen ikke fører til at mindre kinoer nedlegges og at tilbudet til publikum blir dårligere enn i dag. Målet med digitaliseringen er å forbedre tilgangen på film over hele landet og at kinoene kan vise alternativt innhold, slik som operaforestillinger, sportsarrangementer mv. Deler av utgiftene til digitaliseringen vil derfor bli dekket av det offentlige gjennom Norsk kino- og filmfond, som administreres av de kommunale kinoenes organisasjon Film & Kino. Distributørene vil ha betydelige besparelser på produksjon av kopier, og vil derfor bidra til investeringene gjennom en avgift for bruk av det digitale utstyret – en såkalt Virtual Print Fee (VPF).

Film & Kino koordinerer den felles digitaliseringen av så godt som alle norske kinoer. Organisasjonen har framforhandlet avtaler med sentrale internasjonale og nasjonale aktører, slik at tilgangen på film vil bli sikret. I oktober 2009 utlyste Film & Kino offentlige anbud på innkjøp av digitalt utstyr og systemintegrasjon. Utskifting av teknisk utstyr startet i juni 2010, og digitaliseringen av kinoene vil ventelig være gjennomført innen sommeren 2011.

Digitalisering av fjernsyn

Distribusjon av fjernsynssignaler til forbrukerne skjer hovedsakelig på fire måter: via satellitt, kabel, bakkenett eller bredbånd. Snart er samtlige av disse fullt ut digitaliserte.

Norges televisjon AS (NTV) fikk i 2006 konsesjon til å bygge ut og drive et digitalt bakkenett for fjernsyn. Det digitale bakkenettet ble lansert i 2007, og avvikling av analoge fjernsynssignaler ble sluttført ved utgangen av 2009.

Med digital distribusjon av fjernsyn har kanaltilbudet blitt mer likt uavhengig av hvor i landet man bor. Før digitaliseringen var det flere husstander som kun fikk inn NRK1. Frekvensutnyttelsen er kraftig forbedret som følge av digitaliseringen, og flere kringkastere kan dermed nå ut til hele befolkningen. Dette medfører at forbrukerne får et større tilbud av fjernsynskanaler på alle plattformer. NRKs tre fjernsynskanaler og alle radiokanalene sendes ukodet, og er gratis tilgjengelige i bakkenettet. Lokalfjernsyn og Frikanalen er også en del av gratistilbudet.

Digital teknologi åpner også for nye funksjoner. Seerne får tilgang til ekstratjenester som elektronisk programguide (EPG) og personlig videoopptaker (PVR), og ny teknologi gir mulighet til å tilby tilrettelagte tjenester for bl.a. syns- og hørselshemmede. Digitaliseringen gjør det også mulig å tilby bedre lyd-, bilde- og signalkvalitet.

Digitalisering av radio

Primærdistribusjonsplattformen for radio er fortsatt FM.

De fleste av radiokanalene som sendes på FM i dag er også tilgjengelige digitalt som nettradio. I tillegg har det siden 1995 vært tilgjengelige digitalradiosendinger via DAB (Digital Audio Broadcasting). NRK tilbyr en rekke nisjekanaler på DAB som ikke er tilgjengelige på FM. P4s hovedkanal, Radio Norge, P5, Radio1 og NRJ sendes både på DAB og FM. I tillegg er DAB-kanalene tilgjengelige via det digitale bakkenettet for fjernsyn. Samlet betyr dette at tilnærmet hele befolkningen har tilgang på digital radio via minst én av de nevnte plattformene.

Digitalisering av radio gir digital merverdi i form av integrering av flere medier, mulighet for nye tjenester, mer robust signal og økt kanal-mangfold. I likhet med digitaliseringen av fjernsyn, vil digitalisering av radio føre til at kanaltilbudet blir mer likt uavhengig av hvor i landet man bor. Dette gjør seg særlig gjeldende i distriktene, siden kanaltilbudet på FM utenfor de store byene er relativt begrenset.

Det vil bli lagt fram en stortingsmelding om digital radio, jf. omtale nedenfor.

Pengespill- og stiftelser

Norsk Tippings overskudd blir fordelt med 45,5 pst. til idrett, 36,5 pst. til kultur og 18 pst. til samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner som ikke er tilknyttet Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité (NIF). Totalt blir 3,425 mrd. kroner fordelt til ulike formål via den nye tippenøkkelen i 2010.

Grasrotandelsordningen ble iverksatt 1. mars 2009 gjennom Norsk Tipping. I 2009 mottok lokale lag og foreninger 211 mill. kroner i støtte gjennom grasrotordningen.

Bingoautomater ble forbudt fra 1. april 2010. I henvendelsene til Hjelpelinjen for spilleavhengige er fortsatt poker det spillet som omtales oftest. Poker som pengespill er ikke tillatt i Norge. De fleste henvendelsene om dette spillet er fra personer som spiller det via internettssidene til utenlandske pengespilloperatører. Lotteritilsynet har anslått at nordmenns kjøp av pengespill i utlandet via Internett ble redusert til mellom 3 og 5 mrd. kroner i 2009. Tilsvarende estimat for 2008 var 6 mrd. kroner.

I desember 2008 vedtok Stortinget endringer i lotteri- og pengespillovgivningen som forbyr betalingsformidling for pengespill som ikke har norsk

tillatelse, jf. Ot.prp. nr 80 (2007-2008). Det er fastsatt forskrifter om gjennomføringen av forbudet, som ble iverksatt fra 1. juni 2010. Gjennomføringen av forbudet har gått som planlagt. Lotteri- og stiftelsestilsynet kartlegger virkningene av forbudet. I løpet av inneværende år vil tilsynet ha de første indikasjoner på om forbudet har medvirket til redusert spill og reduserte problemer knyttet til pengespill på Internett uten norsk tillatelse.

Stiftelsestilsynet har tatt i bruk stiftelsesregisteret og fortsatt utviklingen av forvaltnings- og tilsynsarbeidet. Registeret vil bli et verktøy for å framskaffe statistikk og informasjon om de registrerte stiftelsene. Antall tilsynssaker økte i 2009 fra 400 til 600.

Utfordringer og strategier

I det følgende beskrives de viktigste satsingsområdene på film-, medie- og pengespillområdet i 2011.

Film

I St.meld. nr. 22 (2006-2007) *Veiviseren* ble det lagt opp til en offensiv satsing på norsk film i tråd med Soria Moria-erklæringen og Kulturløftet. De fleste av tiltakene i meldingen ble gjennomført i 2008 og 2009. Kulturløftet II bekrefter og viderefører satsingen på norsk film, med vekt på kvalitetsheving, internasjonalisering, regionale filmtiltak og kjønnsbalanse i filmproduksjonen. Utfordringene de nærmeste årene er spesielt knyttet til målet i Kulturløftet om at Norge skal bli ledende i Norden på film, fjernsynsdrama og dokumentar.

Økte bevilgninger har ført til sterk økning i norsk filmproduksjon og høyere tilskudd til ulike filmkulturelle formål. Siden regjeringsskiftet høsten 2005 er budsjetttrammen på kap. 334 Film- og medieformål økt med 213,3 mill. kroner, hvorav økningen til produksjon (post 50) alene utgjør 176,5 mill. kroner. Satsingen på film- og medieformål øker med 31,9 mill. kroner i 2011. Økningen gir bl.a. rom for styrking av produksjonsmidler til dokumentar, fjernsynsdrama og kinofilm, økning i midlene til regionale filmtiltak og innkjøpsordning for dataspill til bibliotekene.

Satsingen på norsk film de siste årene har vært viktig for å stimulere produksjon og utvikling av norske filmer og støtte opp om norsk filmbranse. Et høyere antall norske filmpremierer har også resultert i økt publikumstilstrømming til norsk film. Målet om gjennomsnittlig 25 kinofilmer i året er i ferd med å nås. Dette målet opprettholdes. Det avgjørende framover vil være å høyne kvalite-

ten på og mangfoldet blant de filmene som produseres. Økningen i filmbevilgningen bør gi mulighet til større variasjoner i filmenes budsjetter. Dette er viktig for å beholde den sterke posisjonen som norsk film har oppnådd blant publikum.

Norske dokumentarer skaper debatt og engasjement og er viktige i et demokratisk, samfunnsmessig og kulturpolitisk perspektiv. For å bidra til flere norske dokumentarer som utfordrer og når et stort publikum i Norge og internasjonalt, foreslår Regjeringen å øke tilskuddene til dokumentarer.

Det er gjennom fjernsyn at norsk dramatikk møter sitt største publikum. Seertallene viser at det norske publikum ønsker og setter pris på norsk fjernsynsdrama. For bedre å utnytte potensialet som ligger i serieformatet, foreslår Regjeringen å øke tilskuddene til fjernsynsdrama.

I St.meld. nr. 14 (2007-2008) *Dataspill* og i St.meld. nr. 23 (2008-2009) *Bibliotek* foreslås det å etablere en innkjøps- og utlånsordning for dataspill i bibliotekene. Regjeringen foreslår å innføre en slik ordning fra 2011.

Den sterke økningen i tilskudd til regionale filmtiltak har ført til aktivitet over hele landet. Siden 2003 har antall regionale filmvirksomheter økt fra to til tretten. Fra 2011 vil alle landets fylker være, eller kunne bli, del av et regionalt filmsenter. Opprettelsen av filmsentre har skjedd etter lokalt initiativ, i tråd med St.meld. nr. 22 (2006-2007) *Veiviseren*.

Regionale filmfond investerer i regional filmproduksjon ut fra en både kulturpolitisk og næringspolitisk tilnærming. Statlige tilskudd til regionale filmfond ble i 2008 innført som en fireåring prøveordning. I 2011 vil det bli igangsatt en evaluering av ordningen.

Det er nødvendig å se nærmere på strukturen og organiseringen av den regionale filmpolitikken. Hva er de regionale filmvirksomhetenes viktigste bidrag til den nasjonale filmpolitikken? Hvordan skal rollefordelingen mellom regionale og nasjonale aktører være? Hvilke kriterier bør legges til grunn for bevilgningene til regionale filmvirksomheter? Departementet har drøftet spørsmålene med de regionale filmvirksomhetene. I første omgang vil dette gjelde filmsentrene. Kriteriene for filmfondene vil bli vurdert i forbindelse med evalueringen.

Regjeringen har siden 2008 hatt som målsetting at kvinner skal inneha minst 40 pst. av nøkkelposisjonene i norsk film innen utgangen av 2010. Til grunn for denne målsettingen ligger *et rettferdighetsprinsipp om like muligheter for kvinner og menn*. Departementet er også av den oppfatning at

en bedre kjønnsbalanse i norsk filmproduksjon vil øke mangfoldet og således bidra til at norsk film blir ytterligere forbedret (St.meld. nr. 22 (2006-2007) *Veiviseren*). En rekke tiltak er igangsatt for å oppnå målet, og innenfor kortfilm, dokumentarfilm, fjernsynsdrama og manusutvikling er målet nådd. For kinofilm vil målet ikke nås innen utgangen av 2010. Utviklingen er positiv for kinofilm som får tilskudd etter konsulentvurdering, men for kinofilm som får tilskudd etter markedsvurdering har det vært liten endring. For kinofilm som produseres utenfor støttesystemet (dvs. uten forhåndsstøtte) er kvinneandelen også meget lav. Det er svært få kvinner som søker tilskudd i disse ordningene.

Målet om at kvinner skal inneha minst 40 pst. av nøkkelposisjonene i norsk film opprettholdes. Hovedutfordringen framover er å bedre kjønnsbalansen for kinofilm og å opprettholde den innenfor de øvrige ordningene. Det er særlig viktig med tiltak som legger til rette for at det kommer flere søknader med kvinner i nøkkelposisjoner til markedsordningen. Departementet har derfor gitt Norsk filminstitutt (NFI) i oppdrag å utarbeide en handlingsplan for ytterligere å bedre kjønnsbalansen i norsk film. Også filmbransjen er opptatt av denne problematikken, og i januar i 2010 framla Bransjerådet for film rapporten *Ta alle talentene i bruk!*. Her blir en rekke tiltak for bedre kjønnsbalanse foreslått. Rapporten ble oversendt departementet, som sendte den på bred høring. Rapporten og innspillene i høringsrunden har gitt nyttige innspill til departementets og NFIs arbeid med bl.a. handlingsplanen. Denne inneholder konkrete tiltak for å øke antall kvinner som søker tilskudd til kinofilm; bl.a. seminar for kvinnelige filmskaper – med fokus på markedsorienterte prosjekter, mentorordning for kvinner – rettet mot markedsfilm/sjangerfilm og arbeids- og rekrutteringsstipend til kvinner innen regi, produksjon, foto og manus.

Handlingsplanen iverksettes fra 2011, og målet er at 40 pst. kvinner i nøkkelposisjoner skal nås også for kinofilm. Norsk filminstitutt vil rapportere regelmessig til departementet om utviklingen på området, og ytterligere tiltak vil bli vurdert dersom tiltakene i handlingsplanen ikke har den ønskede effekt. Departementet vil understreke bransjens ansvar for å ta i bruk mulighetene og tiltakene staten legger til rette for, slik at målene kan nås.

1. januar 2010 trådte nye forskrifter for tilskudd til audiovisuelle produksjoner i kraft. De nye forskriftene gir regler bl.a. for et nytt etter-

håndstilskudd som avløser billettstøtten og en ny pakkefinansiering av spillefilm.

I St.meld. nr. 22 (2006-2007) *Veiviseren* ble det foreslått å opprette en prøveordning med 15 pst. tilskudd til utenlandske filmproduksjoner i Norge. Kulturdepartementet utarbeidet utkast til forskrifter for ordningen, og forskiftene ble sendt på høring sommeren 2009. Sentrale høringsinstanser hadde sterke innvendinger mot tilskuddsordningen. ESA har også hatt en rekke spørsmål til ordningen. Departementet har derfor besluttet å ikke gå videre med forslaget.

Norsk kino- og filmfond finansieres av avgift på kinoomsetning og salg og utleie av dvd. Avgiften omfatter også elektronisk omsetning. Midlene i Norsk Kino- og filmfond administreres av Film & Kino og benyttes til en rekke kulturpolitiske og bransjerettede tiltak innen filmområdet. Etter en sterk økning av inntektene til fondet på grunn av inntekter fra dvd, har det vært tendenser til at inntektene til fondet nå synker. Departementet vil i samarbeid med Film & Kino følge denne utviklingen nøye.

Per 2011 har Film & Kino, gjennom Norsk kino- og filmfond, overtatt ansvar på filmområdet tilsvarende 23,2 mill. kroner. I dette ligger tilskudd til filmfestivaler og cinemateker, tiltak rettet mot barn og unge inklusiv Den kulturelle skolesekken og tilskudd til teksting av norske filmer på kino.

Kortfilmfestivalen i Grimstad skal evalueres i forbindelse med en større evaluering av departementets knutepunktinstitusjoner. Det vises til nærmere omtale under programkategori 08.20.

Presse

Bevegelsen fra papir til nett fortsetter, både på lesermarkedet og annonsemarkedet. Avisenes tradisjonelle forretningsmodell utfordres ved overgangen til digital formidling. Problemet er at Internett først og fremst har revolusjonert *distribusjonen* av innhold. *Produksjonen* av nyheter og annet medieinnhold er fremdeles en arbeidsintensiv og kostbar affære. Samtidig bidrar de nye mediene selv til å undergrave det økonomiske grunnlaget for slik produksjon ved at mye av innholdet gis bort gratis på nett. På annonsemarkedet får avisene konkurranse fra aktører som ikke driver nyhetsformidling.

Dette utfordrer avisenes tradisjonelle forretningsmodell, og det utfordrer den mediepolitikken som er utformet med utgangspunkt i denne forretningsmodellen. De økonomiske virkemidlene overfor pressen, dvs. pressestøtten og fritak fra merverdiavgift, ble utformet på slutten av 60-

tallet og har vært videreført fram til i dag uten vesentlige endringer. I mellomtiden har både mediene selv og befolkningens tilgang til og bruk av medier endret seg fundamentalt. Ifølge TNS Gallups undersøkelse Forbruker & Media for 2009 oppgir nå alle aldersgrupper opp til 39 år Internett som sin viktigste nyhetskilde.

Det er oppnevnt et mediestøtteutvalg som har fått i oppdrag å foreta en helhetlig vurdering av bruk av tilskuddsordninger og andre økonomiske virkemidler på medieområdet, inkludert pressestøtten og fritaket fra merverdiavgift for aviser. I motsetning til tilsvarende tidligere utredninger er mandatet ikke konsentrert om papiravisene og pressestøtten. Utgangspunktet er at gjennomgangen skal være plattformnøytral, selv om pressestøtten og nullsatsen for merverdiavgift på aviser naturlig nok må bli sentrale i utredningen. Målet er å vurdere hvordan økonomiske virkemidler på best mulig måte kan bidra til å oppfylle statens infrastrukturansvar og de politiske målsettingene på medieområdet.

Kringkasting

Digitalisering av kringkasting og integrering av tradisjonelt kringkastingsinnhold i nye medieplattformer innebærer at flere aktører kan tilby audiovisuelt innhold til publikum direkte og på forespørsel. Økningen i medietilbud og tilgjengelighet innebærer ingen automatisk garanti for mediemangfold. Kommersielle aktører i et uregulert kringkastingsmarked vil primært tilby programmer som baserer seg på lønnsomhetskriterier. Det er derfor viktig å sikre NRK som en avgiftsfinansiert, reklamefri allmennkringkaster.

NRK bør likevel ikke være alene om å tilby allmennkringkasting. Staten ønsker å stimulere til økt mediemangfold ved at kommersielle kringkasterer tilbyr norskspråklige programmer som ikke utelukkende baserer seg på lønnsomhetskriterier. Det er en utfordring å finne mekanismer som kan sikre fortsatt kommersiell allmennkringkasting.

Fra 2010 distribueres samtlige av NRKs fjernsynskanaler digitalt, og alle husstander kan motta hele NRKs fjernsynstilbud. NRKs programproduksjon er lagt om og er nå digitalisert i alle ledd. Endringene gjør det mulig å bruke NRKs samlede ressurser mer effektivt for å publisere innholdet på flere plattformer.

NRK vil i 2011 videreføre satsingene på alle plattformene og videreutvikle innhold og tjenester til publikum.

Kulturdepartementet har nedsatt en partssammensatt arbeidsgruppe som utreder behovet for

ulike tiltak som kan tilrettelegge for og sikre økt valgfrihet og mangfold for fjernsynsseerne. Et sentralt vurderingstema for arbeidsgruppen er å vurdere om distributører bør pålegges å tilby fjernsynskanaler enkeltvis, som et supplement til dagens kanalpakker. Arbeidsgruppa skal avgi rapport 15. oktober. Rapporten vil bli sendt på høring.

Digitaliseringen av radiomediet ble behandlet i St.meld. nr. 30 (2006-2007) *Kringkasting i en digital framtid*. Departementet la den gang til grunn at digitaliseringen bør være aktørstyrt med hensyn til teknologivalg, og at det ikke fastsettes noen måldato for avvikling av FM-sendinger før minst halvparten av norske husholdninger har skaffet seg digitale radioer. Det ble også lagt til grunn at endelig avvikling av FM-sendingene ikke kan skje før hele befolkningen har tilgang til et digitalt radiotilbud, og det digitale radiotilbudet representerer en merverdi for lytterne. Stortinget sluttet seg til disse prinsippene.

Det har skjedd en betydelig utvikling internasjonalt etter at stortingsmeldingen ble behandlet. Flere land har tatt aktive skritt for å bidra til å digitalisere radiomediet. NRK har orientert departementet om at store deler av det eksisterende FM-nettet er i ferd med å nå slutten av sin levetid, og at en videreføring av FM-nettet utover 2014 vil innebære betydelige investeringer i vedlikehold og oppgradering. På bakgrunn av dette arbeider departementet med en stortingsmelding om digital radio. Stortingsmeldingen skal etter planen fremmes innen utgangen av året.

Rammebetingelser på medieområdet

Departementet har oppnevnt et utvalg som skal utrede regulering av ansvarssystemet på medieområdet, inkludert regler om strafferettslig redaktøransvar, erstatningsansvar, medvirkeransvar, referatprivilegier, kildevern, anonymitetsrett og etterforskningsforbud. Utvalget skal også vurdere behovet for lovregler eller tjenester som kan sikre enkeltmenneskers personvern i møte med media. Bl.a. som følge av lederskifte i utvalget er mandatperioden utvidet fra 1. oktober 2010 til 1. april 2011.

Den raske teknologiske utviklingen stiller krav til reguleringen av medieeierskap. I St.meld. nr. 30 (2006-2007) *Kringkasting i en digital framtid* la departementet derfor til grunn at det er behov for en gjennomgang av medieeierskapsloven. Regulering av eierskap i elektroniske medier og vertikal integrasjon vil ha særlig fokus ved en kommende gjennomgang av loven.

EUs reviderte fjernsynsdirektiv (AMT-direktivet) er omtalt ovenfor under avsnittet "Internasjonale forpliktelser".

Opphavsrett

Det er en forutsetning for et godt og variert kulturliv at opphavsmenn, utøvende kunstnere og produsenter kan leve av sin skapende innsats. Åndsverkloven sikrer opphavsmannen økonomisk utbytte av sine åndsverk og er en viktig grunnstein i kulturpolitikken. Loven skal balansere ulike sett av hensyn. På den ene siden skal den verne opphavsmannens grunnleggende behov for å kunne leve av sitt arbeid. På den andre siden skal loven fremme samfunnets interesse i tilgang til kultur: ved privat bruk, i undervisningen og på biblioteket. Det er samtidig i samfunnets interesse at skapende innsats vernes. Samfunnet etter-spør stadig nye kulturuttrykk: bøker, filmer, fjernsynsserier, teater og musikk. En aktiv kulturpolitikk kombinert med opphavsretten sikrer et variert kulturtilbud. Å opprettholde denne balansen er en prioritert oppgave for Regjeringen.

Åndsverkloven er teknologinøytral og gjelder også Internett. Det er likevel klart at digitalisering og distribusjon i nettverk har gitt opphavsretten nye utfordringer som må løses. Retten til privatbrukskopiering er en viktig del av åndsverkloven, og rettighetshaverne får kompensasjon, jf. kap. 337, post 70. Selv om det er lov å dele åndsverk med den nærmeste familie- og vennekrets, er det liten tvil om at svært mye av fildelingen og nedlastingen fra Internett er ulovlig. Departementet ned-satte i februar 2010 en referansegruppe som skulle ta stilling til ulike tiltak for å begrense den ulovlige fildelingen, og samtidig stimulere til økt bruk av lovlige tjenester. Det ble videre avholdt et høringsmøte i juni der mulige endringer i rettighetshavernes håndhevingsmuligheter i åndsverkloven ble framlagt. Det vil høsten 2010 bli lagt fram et høringsutkast med forslag til lovendringer for å gjøre det enklere å bekjempe ulovlig fildeling. Det øvrige revisjonsarbeidet med åndsverkloven fortsetter i 2011. Åndsverkloven skal gjennomgås og gjøres enklere tilgjengelig for alle brukere av loven. Både språkbruk og oppbyggingen av loven skal vurderes på nytt. Det skal også vurderes enkelte endringer av regelverket på bakgrunn av utviklingen siden den siste større revisjonen i 2005.

Regjeringen vil ved revisjonen av åndsverkloven gå gjennom hvordan opphavsretten og kunstnernes inntekter og rettigheter kan sikres i møte med digital spredning av kunst og kultur.

Det viktigste formålet med åndsverkloven er å bevare en god balanse mellom rettighetshavernes og brukernes interesser.

Lotteri- og pengespill

Den største utfordringen på lotteri- og pengespillområdet i 2011 vil være å vitalisere Norsk Tippings spillformidling med nye forsvarlige spilltilbud, samt å følge opp forbudet mot betalingsformidling for pengespill som ikke har norsk tillatelse.

En rekke land i Europa har økt fokus på spilleavhengighet på grunn av økende forekomst av slike problemer, bl.a. i forhold til spill på Internett. Samtidig har Storbritannia og flere mindre jurisdiksjoner i Europa gjennomført liberale regelverk for slik spillformidling. Departementet vil fortsette samarbeidet med de andre nordiske landene, samt med spillemyndigheter i andre land, om å

følge og vurdere den videre utviklingen av EU-retten på dette området.

Stiftelsestilsynet vil i 2011 fortsette arbeidet med tilsyn og kontroller som skal sikre at stiftelser drives og forvaltes i tråd med regelverket og stiftelsenenes formål.

Hovedprioriteringer 2011

Budsjettforslaget for 2011 inneholder følgende hovedprioriteringer under kap. 334:

- 21,5 mill. kroner i økning til dokumentar, fjernsynsdrama og kinofilm
- 4,0 mill. kroner i økning til regionale filmsentre.
- 2,0 mill. kroner til innkjøpsordning for dataspill til bibliotekene
- 1,5 mill. kroner til Norges deltakelse i MEDIA Mundus-programmet, statistikk på medieområdet m.m.

Kap. 334 Film- og medieformål

(i 1 000 kr)				
Post	Betegnelse	Regnskap 2009	Saldert budsjett 2010	Forslag 2011
01	Driftsutgifter	139 677	137 021	138 838
21	Spesielle driftsutgifter	6 843	7 542	7 776
50	Filmfondet, <i>kan nyttes under post 71</i>	327 381	367 857	389 361
51	Audiovisuelle produksjoner	28 956		
71	Filmtiltak m.m., <i>kan overføres, kan nyttes under post 50</i>	20 582	24 101	26 898
73	Regional filmsatsing	37 296	42 296	46 307
75	Medieprogram, <i>kan overføres</i>	19 173	23 351	23 875
78	Ymse faste tiltak	24 470	24 216	25 183
79	Til disposisjon	2 500	1 114	1 149
	Sum kap. 334	606 878	627 498	659 387

Kapitlet omfatter driftstilskudd til de statlige virksomhetene Medietilsynet og Norsk filminstitutt. Kapitlet omfatter også tilskudd til filmproduksjon, regional filmsatsing, kontingent for å delta i internasjonale programmer og andre tiltak på film- og medieområdet.

Mål for 2011

Regjeringen har gjennom Kulturløftet forpliktet seg til å følge opp den norske filmsuksessen de senere årene. Målene for filmområdet ble gjennomgått i St.meld. nr. 22 (2006-2007) *Veiviseren*. Stortinget sluttet seg til disse gjennom behandlingen av Innst. S. nr. 277 (2006-2007).

Målsettingen er et mangfold av film- og fjernsynsproduksjoner basert på norsk språk, kultur og samfunnsforhold, som er anerkjent for høy kvalitet, kunstnerisk dristighet og nyskapning, og som utfordrer og når et stort publikum i Norge og internasjonalt.

I Kulturløftet II er det et mål at Norge skal bli ledende i Norden på film, fjernsynsdrama og dokumentar, og at 25 pst. av kinomarkedet skal bestå av norske filmer. Norsk film skal hevde seg internasjonalt. Videre skal det satses på filmmiljøer i regionene. Og kvinner skal inneha minst 40 pst. av nøkkelposisjonene i norsk film.

Det legges til grunn følgende mål på filmområdet:

1. styrket produksjon
 - gjennomsnittlig minst 25 langfilmer i året, av dette fem dokumentarer og fem barne- og ungdomsfilmer
 - et sterkt produksjonsmiljø, med økt talentutvikling, profesjonalitet og kontinuitet i alle deler av produksjonen
 - en økonomisk solid bransje gjennom effektive og målrettede tilskuddsordninger, økte private investeringer og økte markedsinntekter
2. solid publikumsoppslutning
 - minst 3 millioner besøkende på norske filmer, tilsvarende 25 pst. av kinomarkedet
 - 15 pst. norsk andel av dvd-markedet og klikkefilmmarkedet
 - eksporten av norske audiovisuelle produksjoner skal økes
3. kvalitet og mangfold
 - et mangfold i uttrykksform, produksjonskostnad og målgrupper, basert på sterke filmmiljøer i alle landsdeler
 - kvinner skal inneha minst 40 pst. av nøkkelposisjonene i norsk film
 - norske kort- og langfilmer, dokumentarer og fjernsynsdrama skal konkurrere om viktige internasjonale priser
4. filmkultur for alle
 - sikre den norske filmarven og gjøre den tilgjengelig på alle plattformer
 - et bredt filmtilbud i fjernsyn, biblioteker og digitale kinoer i hele landet
 - en sterk posisjon blant barn og unge som filmpublikum og filmskapere, både i skole og fritid

Målene er ikke tidsavgrenset og må således ses på som langsiktige mål. Det vil også være naturlig

å se resultatene for flere av målene som gjennomsnitt over flere år.

Under delmål 2 var det i budsjettproposisjonen for 2010 et mål at eksporten av norsk film og fjernsynsdrama skulle dobles innen 2010. Dette målet vil trolig oppnås i løpet av 2010. Målet er derfor endret slik at det ikke er tidsbegrenset.

Under delmål 3 var det i budsjettproposisjonen for 2010 et mål at det skulle være 40 pst. kvinner/menn i nøkkelposisjoner innen 2010. Målet er nådd på flere områder, men ikke for kinofilm. Målet er derfor endret slik at det ikke er tidsbegrenset. Nye tiltak for å nå målet iverksettes, jf. omtale i programkategori 08.30.

Budsjettforslag 2011

Økningen på kap. 334 Film- og medieformål utgjør i 2011 31,9 mill. kroner. Økningene er nærmere omtalt under de enkelte postene nedenfor.

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen skal dekke lønns- og driftsmidler til Medietilsynet og Norsk filminstitutt. Posten er justert for pris og lønnsøkning. Enkelte utredningsoppgaver mv. kan også bli dekket over denne posten.

Medietilsynets driftsbevilgning er redusert med 1 mill. kroner som var øremerket til digitalt opptakssystem i 2010.

Bevilgningen til Norsk filminstitutt er redusert med 4,9 mill. kroner som var øremerket ombygging av publikumslokalene i Filmens hus i 2010.

På posten finansieres også nasjonale eksperter til EØS-avtalens programmer MEDIA 2007, Media Mundus og Safer Internet.

Posten kan overskrides med inntil samme beløp som virksomhetene får i merinntekter under kap. 3334, post 01 Ymse inntekter, jf. forslag til vedtak II, nr. 1.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Bevilgningen under denne posten omfatter oppdragsvirksomhet ved Norsk filminstitutt. Bevilgningen kan bare nyttes i samme omfang som det kan skaffes oppdragsinntekter.

Posten kan overskrides med inntil samme beløp som virksomhetene får i merinntekter under kap. 3334, post 02 Inntekter ved oppdrag, jf. forslag til vedtak II, nr. 1.

Post 50 Filmfondet, kan nyttes under post 71

Norsk filminstitutt forvalter de statlige tilskuddsordningene til audiovisuelle produksjoner i henhold til gjeldende forskrifter.

Det foreslås en bevilgning på 389,4 mill. kroner, en økning på 21,5 mill. kroner sammenliknet med saldert budsjett for 2010. Økningen på posten skal benyttes til å styrke tilskuddene til dokumentarer, fjernsynsdrama og kinofilmer.

I tråd med forslagene i St.meld. nr. 22 (2006-2007) *Veiviseren* skal departementet fastsette hovedfordelingen av midler mellom de ulike ordningene etter forslag fra styret i Norsk filminstitutt. Fordelingen vil bli fastsatt i de årlige fordelingsbrevene til Norsk filminstitutt.

Post 71 Filmtiltak m.m., kan overføres, kan nyttes under post 50

Bevilgningsforslaget under posten omfatter tilskudd til:

- manuskriptutvikling – midlene forvaltes av Norsk filminstitutt
- lokalkringkastingsformål – midlene forvaltes av Medietilsynet

Det foreslås å bevilge 2 mill. kroner til en ny innkjøpsordning for dataspill til bibliotek, jf. omtale under programkategori 08.30 Medieformål.

Posten er redusert med 1,3 mill. kroner i forbindelse med avsluttet utvalgsarbeid i 2010. I tillegg er bevilgningen økt med 1,35 mill. kroner til en særlig talentsatsing i regi av Norsk filminstitutt. Post 50 Filmfondet er redusert tilsvarende, jf. også Prop. 125 S (2009-2010).

Bevilgningen kan også nyttes til utredningsoppgaver og liknende innenfor film- eller kringkastingssektoren.

Post 73 Regional filmsatsing

Bevilgningen omfatter tilskudd til ulike regionale filmtiltak. Det foreslås en økning på 4 mill. kroner på posten i 2011.

Den regionale filmsatsingen er en del av den samlede nasjonale filmpolitikken. Videre slår Kulturløftet II fast at det skal satses på filmmiljøer i regionene.

De regionale filmsentrene skal benytte de statlige tilskuddene til produksjon av kortfilm og dokumentarfilm, kompetansehevende tiltak lokalt og tiltak for barn og unge. Et regionalt filmsenter må ha et etablert filmmiljø i regionen og lokal/regional politisk oppslutning.

Nesten alle fylker i landet er nå tilknyttet et filmsenter. Det er under vurdering å etablere et nytt filmsenter som skal dekke fylkene Vestfold, Buskerud, Østfold og Akershus. Med etableringen av dette senteret er det kun fylkene Telemark og Oslo som ikke er tilknyttet et filmsenter. Departementet forutsetter at de gjenværende fylkene eventuelt må slutte seg til et eksisterende senter.

I St.meld. nr. 22 (2006-2007) *Veiviseren* ble det innført en fireårig prøveordning med statlige tilskudd til regionale filmfond. Det er en forutsetning for de statlige tilskuddene til regionale fond at regionene bidrar med minst like mye lokale/regionale fondsmidler, slik at de totale tilskuddene til norsk filmproduksjon øker. Ordningen skal evalueres i 2011.

De statlige tilskuddene til filmsentre og filmfond skal ikke nyttes til drift.

Midlene til de regionale filmsentrene og filmfondene vil i 2011 fortsatt bli fordelt fra Kulturdepartementet. Det er igangsatt et arbeid med å utarbeide egne retningslinjer for fordeling av tilskudd til regionale filmtiltak, samt se på regionenes rolle i filmpolitikken. De regionale filmvirksomhetene er trukket inn i dette arbeidet.

Forslag til fordeling av midlene på posten framgår av tabell 8.31. Økningen på 4 mill. kroner vil bli fordelt etter at nye retningslinjer for fordeling er fastsatt. En eventuell bevilgning til et nytt filmsenter i Vestfold, Buskerud, Østfold og Akershus vil også bli vurdert i denne sammenheng.

En eventuell endring i kriteriene for fordeling av midler til regionale filmfond vil bli vurdert etter at evalueringen av fondene er gjennomført.

Tabell 8.31 Fordeling av midlene til regional filmsatsing i 2011:

	(i 1000 kr)
	2011
Filmsentre	
Nordnorsk filmsenter	8 217
Vestnorsk filmsenter	7 229
Midtnorsk filmsenter	4 750
Østnorsk filmsenter	2 000
Filmkraft Rogaland filmsenter	3 500
Sørnorsk filmsenter	3 000
Mediefabrikken i Akershus	600
Internasjonalt samisk filmsenter (ISF)	2 500
Sum	31 796
Filmfond	
Film3	2 500
FUZZ	2 500
Midtnorsk filmfond	1 000
Filmkraft Rogaland filmfond	2 000
FilmCamp	2 500
Sum	10 500
Ufordelt	4 011
Totalt	46 307

Post 75 Medieprogram, kan overføres

Bevilgningen dekker kontingenten til norsk deltakelse i EØS-avtalens Medieprogram MEDIA 2007. Programmet skal stimulere til utvikling av den europeiske audiovisuelle industrien.

Bevilgningen dekker videre kontingenten for norsk deltakelse i det nye programmet MEDIA Mundus. Programmet skal stimulere til samarbeid mellom europeisk audiovisuell industri og filmskapere i ikke-europeiske land. En norsk deltakelse i programmet er et ledd i internasjonaliseringen av norsk filmbransje.

Bevilgningen dekker også Norges deltakelse i programmet Safer Internet, som skal legge til rette for tryggere bruk av Internett, spesielt for barn. Programmet skal også bidra til å motvirke ulovlig og skadelig innhold.

Det tas forbehold om EUs endelige budsjettvedtak og endringer i utgiftene som følge av valutasingninger.

Post 78 Ymse faste tiltak

Denne posten dekker ulike faste tiltak innenfor film- og medieområdet, bl.a. medlemskap i internasjonale programmer. I tillegg dekker posten diverse utviklings- og forsøks tiltak innenfor området. Enkelte utredningsoppgaver for departementet samt honorarer mv. på feltet kan også bli dekket over denne posten.

Oversikt over hvilke tiltak det foreslås midler til i 2011 under denne posten framgår av trykt vedlegg, jf. vedlegg 3.

Post 79 Til disposisjon

Under denne posten disponerer departementet midler for å dekke uforutsette behov av særskilt karakter som oppstår i budsjettåret.

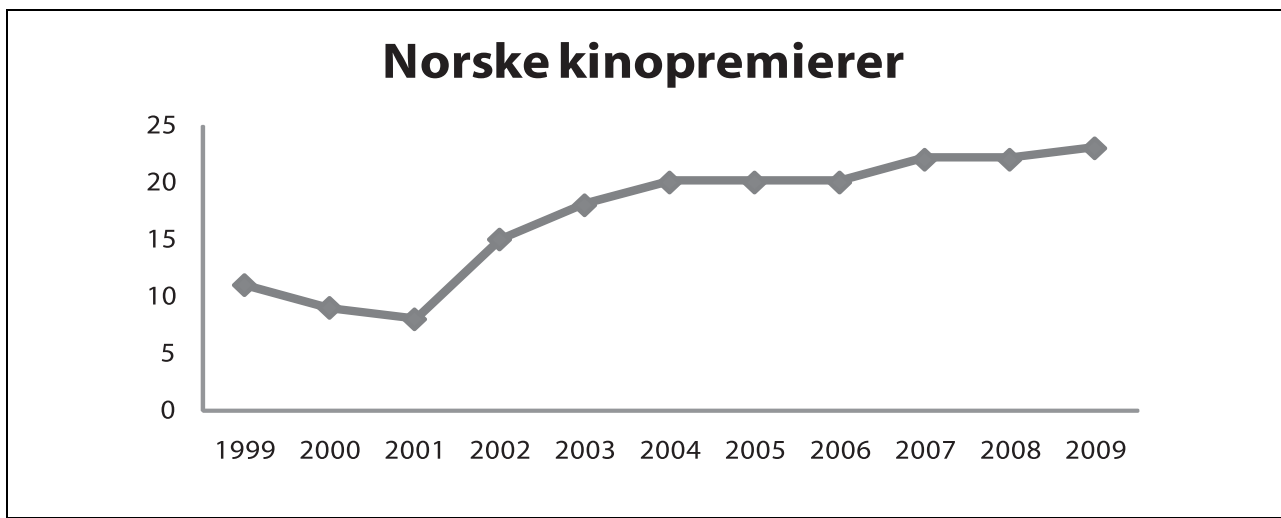
Rapport 2009

Mål 1:

Styrket produksjon

Rapport

I 2009 hadde 23 norske langfilmer premiere. Av disse var fem barne- og ungdomsfilmer og fire dokumentarfilmer for kino. Norsk filmproduksjon er dermed, som i 2008, nær målet om 25 filmer i året, hvorav fem kinodokumentarer og fem barne- og ungdomsfilmer. Disse målene er gjennomsnittsmål over flere år, og måloppnåelsen må følges over tid.

Figur 8.4 Antall kinofilmpremierer - siste ti år

Norsk filminstitutt (NFI) gir tilskudd til utvikling og produksjon av lang og kort spillefilm, dokumentar, fjernsynsdrama og interaktive produksjoner/spill. NFI gir også tilskudd direkte til produksjonsselskapene for utvikling av en "pakke" med kino- eller dokumentarfilmer. Det ble i 2009 tildelt totalt 359 mill. kroner innen de ulike tilskuddsordningene for audiovisuelle produksjoner.

Norsk filminstitutt har etablert et eget talentprogram for å satse på talentutvikling. Talentprogrammet var i 2009 rettet mot etablerte regissører som ønsker å utvikle, utfordre og utforske eget kunstnerisk ståsted. I tillegg er det satt av midler til talenter innenfor kortfilm og dokumentarfilm under vignetten "Nye veier". Disse tilskuddene gir nye og etablerte talenter mulighet til kunstnerisk fordypning.

Mål 2:

Solid publikumsoppslutning

Rapport

Norske filmer ble i 2009 sett av om lag 2,6 mill. tilskuere og sto for 20,6 pst. av det totale kinopublikummet. Publikumsoppslutningen ligger med andre ord noe unna målet om 3 millioner tilskuere og 25 pst. markedsandel. Både det totale antallet tilskuere og markedsandelen har sunket siden 2008, som var et usedvanlig godt kinoår. 2009 er likevel det nest beste norske kinoåret siden Flåklypa-året 1975.

På dvd-markedet anslås markedsandelen til om lag 5 pst. Målet er en markedsandel på 15 pst. Det knytter seg stor usikkerhet til tallene for dvd-omsetning, og årsaken til den lave markedsandelen er vanskelig å avdekke. På grunn av manglende tilgang til data foreligger ikke tall for klikkefilm.

Når det gjelder målet om at eksporten av norsk film skal dobles innen 2010, tar filmmeldingen utgangspunkt i 2005-tallene. Den samlede eksportverdien av kinofilm i 2005 var om lag 16 mill. kroner. En undersøkelse som Norsk filminstitutt har fått gjennomført beregner eksportverdien for

2008 til 30,5 mill. kroner. Det forventes at målet på 32 mill. kroner oppnås i løpet av 2010. Disse tallene vil foreligge i 2012, ettersom man trenger en viss tid etter premieren for å få oversikt over salgstall i utlandet.

Mål 3:

Kvalitet og mangfold

Rapport

Målet om variasjon i uttrykksform og målgrupper defineres av NFI dels som variasjon i sjanger og dels som variasjon i produksjonsbudsjett og tilskuddform.

Blant filmene som hadde premiere i 2009 var en overvekt kategorisert som drama. Øvrige filmer var ganske jevnt fordelt mellom kategoriene komedie, dokumentar, barnefilm og skrekk/action.

De totale produksjonskostnadene for norsk film har økt de senere årene. Gjennomsnittlig budsjett per film har likevel gått ned i 2009. Dette skyldes at det ble produsert storfilmer som *Max Manus* og *Kautokeino-opprøret* i 2008. Kostnaden for norsk filmproduksjon fordeler seg for øvrig jevnt mellom ulike budsjettstørrelser, med tyngdepunkt i området 15-25 mill. kroner og 3-8 mill. kroner.

Det er et mål å ha sterke filmmiljøer i hele landet. Den sterke økningen i tilskuddene til regionale filmtiltak har ført til økt aktivitet i mange regioner. Dette gjelder spillefilm, dokumentarfilm, kortfilm og interaktive produksjoner. Tilskudd til produksjonsselskap i Oslo og Akershus er redusert, mens tilskudd til produksjonsselskap i de resterende regionene har økt. Tabell 8.32 viser geografisk spredning av innspillingssted for premierefilmene i 2009.

Tabell 8.32 Antall kinofilmer spilt inn i de ulike områdene, premierer i 2009.

Innspillingssteder	2008	2009
Oslo og Akershus	13	7
Vestlandet	4	5
Østlandet	2	7
Sørlandet	1	0
Midt-Norge	0	1
Nord-Norge	2	2
Annet ¹	2	0

¹ Inkluderer *Blod og Ære* som ble innspilt svært mange ulike steder, og *Kurt blir grusom* som er en animasjonsfilm.

Det er et mål om minimum 40 pst. kvinner i nøkkelposisjonene manus, regi og produsent i filmer som får tilskudd fra Norsk filminstitutt. Målet er

nådd for dokumentarfilm og kortfilm – jf. tabell 8.33.

Tabell 8.33 Kvinneandel i alle tildelinger – 2008, 2009 og per 1. juni 2010, prosent.

Kvinneandel tildelinger	2008	2009	2010 ¹
Kinofilm	27	32	26
Kortfilm	51	39	47
Dokumentarfilm	23	44	44

¹ Kolonnen "2010" inneholder kvinneandel basert på tildelingstall t.o.m. 1. juni 2010

For kinofilm er tallene for 2009 fremdeles for lave. Spesielt skjev er kjønnsfordelingen i filmer som får tilskudd etter markedsvurdering. Kvinnelige

regissører er på det nærmeste fraværende innenfor denne ordningen. Utfordringen med kjønns-

balanse i filmproduksjonen er nærmere omtalt under programkategori 08.30 Medieformål.

Når det gjelder internasjonale priser er konkurransen fremdeles hard. I alt har 19 norske produksjoner vunnet 46 priser på internasjonale festivaler i 2009, men norske filmer nådde ikke opp i konkurransen på de største festivalene. En langfilm – *Nord* – ble vist i et sideprogram ved filmfestivalen i Berlin og senere ved 30 filmfestivaler, der den vant 10 internasjonale priser, hvorav én i Berlin. Filmen *Max Manus* fikk egen gallavisning ved filmfestivalen i Toronto. 21 kortfilmer vant i 2009 32 internasjonale priser, og tilsvarende mottok 9 norske dokumentarfilmer 13 internasjonale priser.

Mål 4:

Filmkultur for alle

Rapport

Norsk filminstitutt har et ansvar for formidling av den norske filmarven. NFI utga i 2009 en rekke filmer på dvd – totalt salg av disse var 17 116 eksemplarer. Av egne utgivelser hadde Hamsun-filmen *Markens grøde* fra 1921 og spenningsfilmen *Bergenstoget plyndret i natt* de høyeste

salgstallene. I tillegg formidles en rekke filmer som klikkefilm via filmarkivet.no.

Cinemateket ved Norsk filminstitutt arrangerer åpne publikumsvisninger av klassisk film samt samarbeid med eksterne partnere. Cinemateket samarbeider også med cinematekene i Bergen, Trondheim og Tromsø samt de digitale cinematekene i Kristiansand, Lillehammer og Stavanger.

Organisasjonen Film & Kino koordinerer en felles digitalisering av så godt som alle norske kinoer. I oktober 2009 utlyste Film & Kino offentlige anbud på innkjøp av digitalt utstyr og systemintegrasjon. Utsifting av teknisk utstyr startet i juni 2010, og digitaliseringen av kinoene vil ventelig være gjennomført innen sommeren 2011. Digitalisering av kinoene er nærmere omtalt under programkategori 08.30 Medieformål.

Film & Kino har hovedansvaret for tiltak rettet mot barn og unge og utarbeidet sammen med NFI i 2009 en handlingsplan for filmsatsing rettet mot denne målgruppen. Handlingsplanen skal gjennomføres i samarbeid med Norsk filminstitutt og de regionale filmvirksomhetene innen utgangen av 2011. NFI har hovedansvaret for å øke kjennskapen til den norske filmkulturen blant barn og unge gjennom skole- og folkebibliotekene og for å støtte opp om barn og unges egenproduksjon på fritiden. Veiledningsarbeidet skjer i samarbeid med de regionale filmsentrene.

Kap. 3334 Film- og medieformål

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2009	Saldert budsjett 2010	Forslag 2011
01	Ymse inntekter	11 660	10 153	10 468
02	Inntekter ved oppdrag	6 843	7 542	7 776
16	Refusjon av foreldrepenger	1 080		
18	Refusjon av sykepenger	2 350		
70	Gebyr	18 972	15 500	15 500
	Sum kap. 3334	40 905	33 195	33 744

Post 01 Ymse inntekter

Posten gjelder inntekter fra salg og distribusjon av film, video og dvd, inntekter fra Cinemateket og Filmmuseet samt inntekter knyttet til mediedesken i MEDIA 2007. I tillegg omfatter posten inn-

tekter fra egenandeler for kurs og diverse andre inntekter ved Norsk filminstitutt samt Medietilsynets inntekter knyttet til SAFT-prosjektet, jf. kap. 334, post 01.

Kap. 3334 post 01 opprettholdes på samme nivå som 2010.

Post 02 Inntekter ved oppdrag

Posten gjelder inntekter fra oppdragsvirksomheten ved Norsk filminstitutt, jf. kap. 334, post 21.

Post 70 Gebyr

Inntektene under denne posten omfatter følgende to ordninger:

- gebyr for registrering og merking av videogram, som fastsettes årlig av Stortinget, jf. § 10 i lov om film og videogram
- gebyr for forhåndskontroll av kinofilm, som fastsettes av Kulturdepartementet, jf. § 4 i lov om film og videogram

Det foreslås at gebyret for merking og registrering av videogram settes til kr 0,60 per videogram

i 2011, jf. forslag til vedtak VI, nr. 1. Samlet inntektsanslag under kap. 3334, post 70 blir etter dette 15,5 mill. kroner.

Avgift til Norsk kino- og filmfond

Norsk kino- og filmfond mottar avgifter fra kino- og videobransjen, jf. lov om film og videogram § 3. Stortinget fastsetter satsene for registrering av video som skal omsettes i næring.

I 2009 utgjorde inntektene fra avgiften 86 mill. kroner, hvorav 19 mill. kroner kom fra kinoene og 67 mill. kroner fra video- og dvd-omsetning.

Avgiften foreslås videreført på samme nivå som i 2010, med kr 3,50 per videogram, jf. forslag til vedtak VI, nr. 2.

Kap. 335 Pressestøtte

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2009	Saldert budsjett 2010	Forslag 2011
71	Produksjonstilskudd	264 533	272 914	281 374
73	Anvendt medieforskning og etterutdanning	13 086	13 505	13 924
75	Tilskudd til samiske aviser	21 627	22 319	23 011
76	Tilskudd til minoritetsspråklige publikasjoner	987	769	793
77	Distribusjonstilskudd til avisene i Finnmark	1 743	1 799	1 855
	Sum kap. 335	301 976	311 306	320 957

Kapitlet omfatter midler til produksjonstilskudd til dagsaviser, medieforskning og etterutdanning, støtte til samiske aviser, støtte til minoritetsspråklige publikasjoner og distribusjonstilskudd til avisene i Finnmark.

Mål for 2011

Pressestøtten er et sentralt virkemiddel for å oppnå målene på medieområdet, jf. omtale under hovedinnledningens pkt. 1.2.2.

Det legges til grunn følgende mål:

1. Produksjonstilskuddet skal bidra til å opprettholde et mangfold av avisutgivelser i hele landet og stimulere til lokal avis konkurranse.

2. Tilskuddet til samiske aviser og samiskspråklige avissider skal legge til rette for demokratisk debatt, meningsdanning og språkutvikling i det samiske samfunnet.
3. Tilskuddet til minoritetsspråklige publikasjoner skal bidra til framvekst av publikasjoner for språklige minoriteter og til utvikling av redaksjonell kvalitet i disse publikasjonene.
4. Tilskuddet til anvendt medieforskning og etterutdanning skal legge til rette for økt kunnskap om og kvalitet i norske medier.

Av hensyn til pressens redaksjonelle frihet bør staten i minst mulig grad gripe aktivt inn i pressemønsteret. Det er derfor ikke fastsatt resultatmål på disse områdene.

Budsjettforslag 2011**Post 71 Produksjonstilskudd**

Produksjonstilskudd til avisene er, i tillegg til fritak for merverdiavgift, det viktigste virkemiddelet for å opprettholde mangfoldet i avisutgivelser, både geografisk og når det gjelder innhold og verdiforankring.

Produksjonstilskuddet forvaltes av Medietilsynet. Tildeling skjer etter forskrift om produksjonstilskudd til dagsaviser, som er fastsatt av Kulturdepartementet. Forskriften fastsetter kriterier for fordeling av tilskudd til nummertø aviser med opplag under 80 000 og nummerén aviser og aleneaviser med opplag under 6 000.

Posten foreslås videreført på samme nivå som for 2010, justert for forventet prisstigning.

Post 73 Anvendt medieforskning og etterutdanning

Bevilgningen på denne posten går til Rådet for anvendt medieforskning, tilskudd til etterutdanning i mediebransjen via Institutt for journalistikk samt tilskudd til særskilte prosjekter i regi av Mediebedriftenes Landsforbund og Landslaget for lokalaviser.

Rådet for anvendt medieforskning fremmer forslag til fordeling av midlene til forskning. Medietilsynet fordeler midlene. Departementet forutsetter at Rådet for anvendt medieforskning fortsatt fokuserer på barn og unges mediebruk. I tillegg bør rådet prioritere forskning på mediebruk blant personer med innvandrerbakgrunn.

Av bevilgningen på posten går 1 mill. kroner til Landslaget for Lokalavisers (LLA) prosjekt Ung & engasjert. Prosjektet skal bidra til at lokalavisene inspirerer ungdom mellom 15 og 25 år til å bruke det frie ord i tradisjonelle papiraviser i kombinasjon med nye medier som internett og mobiltelefon. Videre er det et mål å øke valgdeltakelsen i målgruppen ved kommunevalget i 2011. Prosjektet varer i perioden 2009-2011.

Post 75 Tilskudd til samiske aviser

To samiske dagsaviser, Ávvir og Ságat, mottok produksjonstilskudd i 2009. I tillegg mottok Lokal-avisa Nord-Salten midler til produksjon av aviser på lulesamisk og magasinet Nuorttanaste mottok et øremerket tilskudd

Bevilgningen foreslås videreført på samme nivå som for 2010, justert for forventet prisstigning.

Post 76 Tilskudd til minoritetsspråklige publikasjoner

Posten omfatter bevilgninger til tilskudd til minoritetsspråklige publikasjoner, regulert i forskrift fastsatt av Kulturdepartementet. Midlene fordeles av Medietilsynet i tråd med forskriften.

Tre publikasjoner på bosnisk og kinesisk mottok 987 000 kroner i 2009. Dette er én publikasjon mindre enn i 2008. I 2009 ble det gjennomført opplæringstiltak overfor minoritetsspråklige miljøer for å stimulere til etablering av publikasjoner. Opplæringen skjer ved Institutt for journalistikk.

Bevilgningen foreslås videreført på samme nivå som for 2010, justert for forventet prisstigning.

Post 77 Distribusjonstilskudd til avisene i Finnmark

Bevilgningen omfatter det særskilte distribusjonstilskuddet til avisene i Finnmark. Bevilgningen foreslås videreført på samme nivå som for 2010, justert for forventet prisstigning.

Rapport 2009**Mål 1:**

Produksjonstilskuddet skal bidra til å opprettholde et mangfold av avisutgivelser i hele landet og stimulere til lokal avis konkurranse

Rapport

Ved utgangen av 2009 ble det utgitt 225 aviser i Norge, en nedgang fra 228 i 2008. Avisene ble utgitt på 185 forskjellige steder. Fem steder har konkurrerende dagsaviser. Ni steder hadde konkurrerende mellom en dagsavis og en betalt fådagersavis, og seks steder hadde to konkurrerende fådagersaviser.⁷

Avisenes samlede opplag er anslått til 2,7 millioner i 2009. Det er en nedgang på 104 000 (3,8 pst.) sammenliknet med 2008. 2009 er dermed det tiende året på rad med opplagsnedgang.

Medietilsynet gjennomfører årlige undersøkelser av den økonomiske situasjonen i dagspressen. Tallene for 2009 omfatter 213 av landets om lag 239 aviser. I alt 136 aviser mottok produksjonstilskudd i 2009. I likhet med året før ble økonomien i avisene som mottar produksjonstilskudd betydelig svekket fra 2008 til 2009. Disse avisene hadde et samlet

⁷ Kilde: "Avisåret 2009", Sigurd Høst, Høgskulen i Volda, Møreforskning Volda.

underskudd før støtte på 263 mill. kroner i 2009, en svekkelse på 41 mill. kroner fra 2008. Etter støtte utgjorde overskuddet 0,2 mill. kroner, mot 39 mill. kroner i 2008 og 102 mill. kroner i 2007. Som i tidligere år er det særlig de større nummertøavisene som hadde svake resultater.

Mål 2:

Tilskuddet til samiske aviser og samiskspråklige avissider skal legge til rette for demokratisk debatt, meningsdanning og språkutvikling i det samiske samfunnet

Rapport

To samiske dagsaviser, Ávvir og Ságat, mottok produksjonstilskudd i 2009. Etter en vesentlig økning av pressestøtten i 2007 og 2008 utvidet begge aviser til daglig utgivelse (dvs. fem utgaver per uke) i 2008. I tillegg mottok publikasjonen Nuorttanaste et øremerket tilskudd på 250 000 kroner, og Lokalavisa Nordsalten mottok 430 000 kroner til produksjon av avissider på lulesamisk.

Mål 3:

Tilskuddet til minoritetsspråklige publikasjoner skal bidra til framvekst av publikasjoner for språklige minoriteter og til utvikling av redaksjonell kvalitet i disse publikasjonene

Rapport

987 000 kroner ble fordelt på tre minoritetsspråklige publikasjoner i 2009. Publikasjonene ble utgitt på kinesisk, bosnisk og italiensk. Det ble gjennomført opplæringstiltak overfor minoritetsspråklige miljøer for å stimulere til etablering av publikasjoner. Opplæringen skjer ved Institutt for journalistikk.

Mål 4:

Tilskuddet til anvendt medieforskning og etterutdanning skal legge til rette for økt kunnskap om og kvalitet i norske medier

Rapport

Rådet for anvendt medieforskning (RAM) tildelte 2,9 mill. kroner til fjorten forskningsprosjekt og fem masterstipender i 2009. Forskning om mediebruk blant barn og unge og personer med innvan-

drerbakgrunn ble prioritert. RAM gjennomførte sin årlige konferanse som belyste "Politikken og journalistikken i valgkampen" og samlet om lag seksti deltakere.

Bevilgningen til etterutdanning for mediebransjen utgjorde 9,2 mill. kroner. Mediebedriftenes landsforening, Landslaget for lokalaviser og Institutt for journalistikk (IJ) mottok midler.

Kringkasting

Mål for 2011

Målet på kringkastingsområdet er å opprettholde et sterkt allmennkringkastingstilbud. NRK må derfor sikres stabile og forutsigbare rammevilkår.

Forslag til kringkastingsavgift for 2011

Kringkastingsavgiften foreslås økt med kr 40 til kr 2 294 ekskl. merverdiavgift, jf. forslag til vedtak VI, nr. 3. Dette utgjør kr 2 478 inkl. merverdiavgift (8 pst.). Forslaget innebærer en økning på 1,8 pst.

Siden 1998 er det lagt til grunn at kringkastingsavgiften bør økes tilsvarende forventet pris- og lønnsvekst. Eventuelle økninger utover dette må vurderes og begrunnes særskilt. Etter NRKs beregninger vil kompensasjon for pris- og lønnsvekst innebære en økning i kringkastingsavgiften med kr 80.

Kulturdepartementets forslag innebærer at NRK må dekke deler av pris- og lønnsveksten i 2011 gjennom innsparing/effektivisering. Økninger i avgiften kombinert med sterk vekst i antall betalere har sikret NRK betydelige inntektsøkninger de senere år. På bakgrunn av dette ser departementet det ikke som nødvendig å gi NRK full lønns- og priskompensasjon for 2011. Forslaget innebærer ikke at departementet med dette forlater prinsippet om at lønns- og priskompensasjon skal være regelen.

Det er et grunnleggende prinsipp at kringkastingsavgiften ikke skal finansiere aktiviteter som faller utenfor NRKs samfunnsoppdrag. Dette prinsippet er nedfelt i kringkastingsloven § 6-1a. Den første linjen i tabell 8.34 viser NRKs bruttokostnader ved å produsere allmennkringkastingstilbudet. Nettokostnadene framkommer ved at eventuelle andre inntekter enn kringkastingsavgiften trekkes fra bruttokostnadene. Inntekter fra kringkastingsavgiften skal tilsvare NRKs nettokostnader. Eventuelle avvik vil forekomme dersom NRKs kostnader over- eller undervurderes, eller hvis antall avgiftsbetalere varierer fra år til år.

Tabell 8.34 Tall for NRK AS i perioden 2004-2011 (tallene for 2010-2011 er budsjetterte tall):

	(i mill. kr)							
År	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Brutto kostnader								
allmennkringkasting	3 527	3 618	3 801	4 092	4 341	4 497	4 790	4 880
Andre inntekter fra								
allmennkringkastingsoppdrag	-186	-56	-77	-66	-60	-53	-64	-50
Kommersielle inntekter	-105	-115	-144	-127	-122	-103	-172	-87
Utbytte fra datterselskaper								
Netto kostnader								
allmennkringkasting	3 234	3 446	3 579	3 899	4 158	4 340	4 554	4 743
Kringkastingsavgift ¹	3 334	3 455	3 581	3 739	4 078	4 325	4 554	4 744
Overskudd / underskudd	100	9	2	-160	-80	-15	0	1
Resultat i pst. av brutto kostnader	3,1	0,3	0,1	(3,9)	(1,8)	0,1	0	0

¹ Inntekter fra kringkastingsavgiften og tilleggsavgifter, inkasso m.v.

Rapport 2009

For 2009 var Regjeringens mål å beholde NRK som reklamefri allmennkringkaster finansiert via kringkastingsavgiften, samt å videreføre NRKs rolle som formidler av kultur, språk og nasjonal

identitet. Det var også et mål å gi NRKs distriktskontorer gode utviklingsmuligheter.

NRK AS hadde i 2009 totalt om lag 4,3 mrd. kroner i inntekter fra kringkastingsavgiften. For- delingen framgår av tabell 8.35.

Tabell 8.35 NRKs inntekter i 2009:

	(i mill. kr)	
	NRK AS	Konsern
Inntekter fra kringkastingsavgiften	4 325	4 325
Annen driftsinntekt	175	243
Totalt	4 500	4 568

Antall betalere av kringkastingsavgiften viser en økning på 25 000 fra desember 2008 til desember 2009, og antallet var ved utgangen av 2009 på nesten 1,9 millioner. NRK legger til grunn at knappe 10 pst. av husstandene ikke betaler kringkastingsavgift, selv om de er avgiftspliktige.

Regnskapet for NRK AS (morselskapet) viser et underskudd i 2009 på 15 mill. kroner, og konsernet fikk et underskudd på 28 mill. kroner.

Kringkastingsavgiften ble i statsbudsjettet for 2010 vedtatt økt med kr 92, jf. Innst. 14 S (2009–2010). Departementets forutsetning for økning av avgiften for 2010 var at økningen skulle kompensere for forventet pris- og lønnsvekst. Den skulle

også bidra til å dekke aktivitetssøkninger særlig knyttet til etableringen av NRKs skoleportal. Det ble ikke lagt opp til en særskilt økning til å dekke kostnader i forbindelse med rollen som vertskringkaster for Eurovision Song Contest 2010.

I generalforsamlingen 29. juni 2009 ble NRK-plakaten innarbeidet i selskapets vedtekter. Vedtektene fastsetter konkrete krav til NRKs tilbud av programmer og tjenester i form av tradisjonelle kringkastingsmedier, på Internett og i nye medier. 2009 er det første året NRK har hatt et definert allmennkringkasteroppdrag også på Internett.

Medietilsynet har ansvar for å føre tilsyn med om NRK etterlever allmennkringkastingsforplik-

telsene. Tilsynet utarbeider hvert år en allmennkringkastingsrapport. Denne rapporten danner grunnlaget for generalforsamlingens vurdering av om NRK oppfyller allmennkringkastingsoppdraget.

Medietilsynet konkluderte i allmennkringkastingsrapporten for 2009 med at NRK i det store og hele oppfyller sitt allmennkringkasteroppdrag. Tilsynet hadde likevel enkelte merknader til NRKs oppfyllelse av oppdraget. Dette gjaldt følgende:

- omfang og tema i programtilbudet til nasjonale minoriteter spesielt
- andelen nynorsk i radio og fjernsyn
- sendinger for den samiske befolkningen på fjernsyn i helgene

Medietilsynets allmennkringkastingsrapport om NRK for 2009 ble behandlet på NRKs generalforsamling 10. juni 2010.

Kulturministeren ga, som NRKs generalforsamling, uttrykk for generell tilfredshet med NRKs etterlevelse av allmennkringkastingsforpliktelsene. Statsråden noterte seg imidlertid merknadene som gjelder NRKs programtilbud og forventer at dette blir fulgt opp av NRK på en tilfredsstillende måte.

NRK var markedsleder både i radio- og fjernsynsmarkedet gjennom 2009. 83 pst. av befolkningen var daglig innom ett av NRKs tilbud i 2009. NRKs fjernsynskanaler økte sin totale markedsandel, mens radiokanalenes andel av total radiolytting gikk noe ned. NRKs satsing på nett ga resultater i 2009. NRK er nå det tredje største norske innholdsnettstedet i Norge. Sju av ti nordmenn oppgir at de får god valuta for lisensen, og ni av ti nordmenn gir uttrykk for at NRK oppfyller rollen som allmennkringkaster.

Kap. 337 Kompensasjon for kopiering til privat bruk

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2009	Saldert budsjett 2010	Forslag 2011
70	Kompensasjon	37 910	39 910	41 147
	Sum kap. 337	37 910	39 910	41 147

Mål for 2011

Åndsverkloven gir adgang til å kopiere åndsverk til privat bruk. Etter loven § 12 skal opphavsmennene gis en rimelig kompensasjon gjennom årlige bevilgninger over statsbudsjettet. Bevilgningen over kap. 337 skal gi kompensasjon til rettighetshavere for privat kopiering av lydopptak og film.

Budsjettforslag 2011

Post 70 Kompensasjon

Posten gjelder kompensasjonsordning for kopiering av åndsverk til privat bruk. Ordningen skal gi individuell kompensasjon til rettighetshaverne for lovlig kopiering til privat bruk. Kompensasjonsordningen her må ses i sammenheng med kompensasjonsordningen til kollektive formål gjennom Fond for lyd og bilde på kap. 320 post 51. Det er disse to bevilgningene som samlet utgjør kompensasjon til rettighetshaverne for den privatbrukskopieringen som er tillatt etter åndsverkloven.

Posten videreføres på samme nivå som i 2010, justert for forventet prisstigning.

Rapport 2009

Kompensasjonsordningen ble innført i 2005. Fordelingen skjer som et tilskudd til rettighetshaverorganisasjonen Norwaco. Norwaco representerer 34 organisasjoner for rettighetshavere. De 34 medlemsorganisasjonene omfatter om lag 37 000 individuelle rettighetshavere, dvs. opphavsmenn, utøvende kunstnere og produsenter. Norwaco fordeler tilskuddet til sine medlemsorganisasjoner etter en avtalt fordelingsnøkkel. Medlemsorganisasjonene fordeler deretter midlene videre til sine enkelte medlemmer. Fordelingen for 2008 ble vedtatt av organisasjonene i Norwacos privatkopieringssektor i august 2009. Beløpet fordeles også til rettighetshavere innen EØS-området i henhold til utvekslingsavtaler.

Norwaco innhenter statistikk og opplysninger som er relevante for fordelingen mellom rettighetshavergrupper. Det gjøres en årlig undersøkelse

se over omfanget av kopiering av åndsverk til privat bruk. Denne undersøkelsen legges til grunn for fordelingen av privatkopieringsvederlaget.

Kap. 339 Lotteri- og stiftelsestilsynet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2009	Saldert budsjett 2010	Forslag 2011
01	Driftsutgifter			64 100
21	Spesielle driftsutgifter			5 968
	Sum kap. 339			70 068

Kapitlet omfatter den statlige virksomheten Lotteri- og stiftelsestilsynet, jf. omtalen under programkategoriiinnledningen. Dette kapitlet var tidligere kap. 305 under programkategori 08.10 Administrasjon m.m. Fra og med 2011 er kapitlet flyttet til programkategori 08.30 Medieformål.

Mål for 2011

Det legges til grunn følgende mål for Lotteri- og stiftelsestilsynets virksomhet:

1. Forsvarlig lotteri- og pengespilltilbud i Norge
2. Forsvarlig fordeling av inntekter fra lotterier og pengespill
3. Lovlig forvaltning av stiftelser
4. Forvaltning av ordningene for merverdiavgiftskompensasjon. Ordningene gjelder for frivillige organisasjoner og bygging av idrettsanlegg

Budsjettforslag 2011

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen under denne posten skal dekke lønns- og driftsutgiftene for Lotteri- og stiftelsestilsynet. Bevilgningen skal også dekke tilsynets utgifter til kjøp av tjenester hos Brønnøysundregistrene, til drift av Hjelpelinjen, Lotterinemnda og utredningstjenester i regi av departementet m.m.

Utgiftene til lotterirelaterte oppgaver skal i sin helhet dekkes ved refusjon og gebyrer som pålegges driftsleddet i spill- og lotterimarkedet, jf. kap. 3339, post 02 Gebyr – lotterier og kap. 5568, post 73 Refusjoner – pengespill. Løsning av arbeidsoppgaver etter stiftelsesloven skal dekkes fullt ut av avgifter og gebyrer etter stiftelsesloven, herunder en forholdsmessig andel av Lotteri- og stiftelsestilsynets kostnader til administrasjon og ledelse, jf. kap. 3339, post 04 Gebyr – stiftelser og kap. 5568, post 71 Årsavgift – stiftelser.

Posten kan overskrides med inntil samme beløp som Lotteri- og stiftelsestilsynet får i merinntekter under kap. 5568, post 73 Refusjoner – pengespill, jf. forslag til vedtak II, nr. 1.

Posten kan overskrides med inntil samme beløp som Lotteri- og stiftelsestilsynet får i merinntekter under kap. 5568, post 73 Refusjoner – pengespill, jf. forslag til vedtak II, nr. 1.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Bevilgningen under denne posten dekker utgiftene ved Lotteri- og stiftelsestilsynets oppdragsvirksomhet, herunder tilsynets administrasjon av merverdiavgiftskompensasjonen til frivillige organisasjoner, jf. omtale under kap. 315 post 70, og merverdiavgiftskompensasjon ved bygging av idrettsanlegg, jf. omtale under kap. 315 post 82.

Bevilgningen er økt med 5,1 mill. kroner i forbindelse med dette arbeidet. Bevilgningen kan bare nyttes i samme omfang som det kan skaffes inntekter. Posten kan overskrides med inntil samme beløp som tilsynet får i merinntekter under kap. 3339, post 07 Inntekter ved oppdrag, jf. forslag til vedtak II, nr. 1.

Rapport 2009

Mål 1:

Forvalte det norske lotterimarkedet

Rapport

Lotteritilsynet hadde stabil drift av lotterisaker i 2009, i henhold til de fastsatte målkravene fra departementet. Lotteritilsynet utarbeidet bl.a. forslag til forskrifter som forbyr betalingsinstitusjoner å formidle betaling for pengespill som ikke har norsk tillatelse.

Mål 2:

Føre tilsyn og kontroll med det norske lotteri- og pengespilltilbudet

Rapport

Lotteritilsynet har fortsatt arbeidet med å hindre ulovlig markedsføring av pengespill her i landet. Tilsynet har også forhåndsvurdert og stanset flere andre typer ulovlige pengespill, bl.a. SMS-konkurranser i ulike medier og ulike nettauksjoner.

Mål 3:

Bidra til forsvarlig utvikling av lotteri- og pengespilltilbudet i Norge

Rapport

Handlingsplan mot spillproblemer (2009-2011) ble vedtatt i mai 2009. Tiltakene i handlingsplanen er i stor grad finansiert ved avsetninger fra Norsk Tippings spilleoverskudd, jf. pengespilloven § 10 andre ledd. Som tidligere, har Lotteritilsynet i 2009 vurdert alle forslag til nye og endrede pengespilltilbud ut ifra om tilbudene vil gi økt risiko for pengespillproblemer og om kontrollmulighetene er forsvarlige.

Mål 4:

Føre tilsyn og kontroll med at forvaltningen av stiftelsene skjer i samsvar med stiftelsens vedtekter og stiftelsesloven

Rapport

Tallet på stiftelser i stiftelsesregisteret var 8 237 ved utgangen av 2009. Dette er en liten nedgang fra 8 530 stiftelser ved utgangen av 2008. Det ble gjennomført stikkprøvekontroll i 180 stiftelser. I 2009 økte antallet tilsynssaker fra 400 til 600.

Mål 5:

Yte service på stiftelsesområdet gjennom veiledning om informasjon både ovenfor stiftelsene og publikum.

Rapport

Det ble i 2009 gitt fortløpende veiledning og informasjon, og det ble bl.a. avholdt en nasjonal og en regional stiftelseskonferanse.

Mål 6:

Treffe vedtak i medhold av stiftelsesloven

Rapport

Stiftelsestilsynet treffer bl.a. vedtak knyttet til nyregistrering, kapitalendring, vedtektsendring, oppheving, sammenslåing og deling av stiftelser. Arbeidet har gått som planlagt.

Kap. 3339 Inntekter fra spill, lotterier og stiftelser

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2009	Saldert budsjett 2010	Forslag 2011
01	Spilleoverskudd fra Norsk Tipping AS			833 333
02	Gebyr – lotterier			6 606
04	Gebyr – stiftelser			238
07	Inntekter ved oppdrag			5 968
	Sum kap. 3339			846 145

Kapitlet var tidligere kap. 3305 under programkategori 08.10 Administrasjon m.m. Fra og med

2011 er kapitlet flyttet til programkategori 08.30 Medieformål, som kap. 3339.

Post 03 Refusjon er f.o.m. 2011 flyttet fra dette kapitlet til kap. 5568, post 73.

Post 01 Spilleoverskudd fra Norsk Tipping AS

Spilleoverskuddet fra Norsk Tipping fordeles med 45,5 pst. til idrettsformål, 36,5 pst. til kulturformål og 18 pst. til samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner. Samtlige spillemidler til idrettsformål og samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner skal fordeles av Kongen. Av midlene til kulturformål fordeles 2/3 av Stortinget og 1/3 av Kongen.

På samme måte som for spillemidler til idrettsformål og samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner, må tildelingen av spillemidler til kulturformål utenfor statsbudsjettet fordeles ved kongelig resolusjon etter at det enkelte års spilleoverskudd er fastsatt av Norsk Tippings generalforsamling. Den resterende delen av spilleoverskuddet til kulturformål blir inntektsført i statsbudsjettet etter at Norsk Tipping AS' regnskap for foregående spilleår er godkjent i generalforsamlingen. Utgifter til kulturformål blir på samme måte som for andre statsutgifter, bevilget over statsbudsjettet. Det er ikke direkte sammenheng mellom utgiftene til kulturformål og størrelsen på de årlige spilleoverskuddene fra Norsk Tipping AS.

I tillegg til det ordinære spilleoverskuddet, legger departementet opp til å tilføre midler fra Norsk Tippings investeringsfond/premiefond slik at samlet overskudd til fordeling via tippenøgkelen blir 3,425 mrd. kroner i 2011. Dette gir en fordeling på 1,56 mrd. kroner til idrettsformål, 1,25 mrd. kroner til kulturformål og 616,5 mill. kroner til samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner, utenom idrettsorganisasjoner.

Grasrotandelsordningen ble iverksatt 1. mars 2009. I 2011 regner man med at lokale lag og for-

eninger vil motta om lag 250 mill. kroner i støtte gjennom grasrotordningen.

Kulturdepartementet foreslår å avsette inntil 0,5 pst. av spilleoverskuddet for 2010 til fordeling i 2011 til forskning, informasjon, forebygging og behandling av spilleavhengighet. Fordeling av de avsatte midlene mellom ulike tiltak vil bli fastsatt av Kongen, jf. pengespilloven § 10 annet ledd.

Post 02 Gebyr – lotterier

Posten gjelder inntekter fra gebyrer for bl.a. behandling av søknader om godkjenning og autorisasjon av aktører i lotterimarkedet, jf. kap. 339, post 01. Posten foreslås økt med 2 mill. kroner på bakgrunn av økt lotteriaktivitet.

Post 04 Gebyr – stiftelser

Posten gjelder registreringsgebyret som stiftelser må innbetale ved første gangs registrering i stiftelsesregisteret, jf. § 3 i forskrift 21. desember 2004 nr. 1793 om stiftelsesloven. Årsavgiften for stiftelser blir inntektsført under kap. 5568, post 71 Årsavgift – stiftelser. Gebyrinntektene skal, sammen med årsavgiften for stiftelser, dekke kostnader ved drift av Lotteri- og stiftelsestilsynets virksomhet etter stiftelsesloven, herunder driften av stiftelsesregisteret.

Post 07 Inntekter ved oppdrag

Bevilgningen gjelder inntekter knyttet til oppdragsvirksomheten til Lotteri- og stiftelsestilsynet. Lotteri- og stiftelsestilsynet har påtatt seg forvaltningen av den nye ordningen for merverdiavgiftskompensasjon for frivillige organisasjoner og den nye ordningen for merverdiavgiftskompensasjon ved bygging av idrettsanlegg. Posten foreslås økt med 5,1 mill. kroner i 2011, jf. omtale under kap. 339, post 21.

Kap. 5568 Sektoravgifter under Kulturdepartementet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2009	Saldert budsjett 2010	Forslag 2011
71	Årsavgift – stiftelser	14 868	18 404	18 404
72	Inntektsuavhengig vederlag TV2	28 936		
73	Refusjon – Norsk Rikstotto og Norsk Tipping AS			38 852
	Sum kap. 5568	43 804	18 404	57 256

Kapitlet omfatter årsavgift fra stiftelser. Det inntektsuavhengige vederlaget fra TV 2 er avviklet f.o.m. 2010.

Post 03 Refusjon er f.o.m. 2011 flyttet fra kap. 3305 til kap. 5568, post 73.

Budsjettforslag 2011**Post 71 Årsavgift – stiftelser**

Posten gjelder den årlige avgiften alle stiftelser registrert i stiftelsesregisteret må betale i henhold til § 4 i forskrift 21. desember 2004 nr. 1793 om stiftelsesloven. Med bakgrunn i tilsvarende avgiftsinntekt i inneværende år anslås avgiften til 18,4 mill. kroner. Inntektene fra årsavgiften og gebyret for registrering av stiftelser, jf. kap. 3339, skal dekke kostnadene ved Lotteri- og stiftelsestil-

synets virksomhet etter stiftelsesloven, herunder en forholdsmessig andel av kostnadene til administrasjon og ledelse, jf. kap. 339, post 01.

Post 73 Refusjoner – pengespill

Post 73 gjelder refusjoner for utgiftene ved kontroll av spillene til Norsk Rikstoto og Norsk Tipping AS. Det forventes at inntektene fra refusjoner i 2011 vil utgjøre om lag 37,5 mill. kroner. Dette er en nedgang fra 39 mill. kroner i 2010.

Reduksjonen i inntekter fra refusjoner har sammenheng med at inntektene fra gebyr fra lotterier øker. Nedgangen vil gi et bedre samsvar mellom refusjonsbeløpet og tilsynets ressursbehov knyttet til kontroll og serviceoppgaver overfor Norsk Tipping.

Programkategori 08.40 Den norske kirke (kap. 340–342)

Utgifter under programkategori 08.40 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2009	Saldert budsjett 2010	Forslag 2011	Pst. endr. 10/11
340	Kirkelig administrasjon	663 526			
341	Presteskapet	894 656			
342	Nidaros domkirke m.m.	53 276			
	Sum kategori 08.40	1 611 458			

Utgifter under programkategori 08.40 fordelt på postgrupper

					(i 1 000 kr)
Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2009	Saldert budsjett 2010	Forslag 2011	Pst. endr. 10/11
01-01	Driftsutgifter	1 141 422			
21-23	Spesielle driftsutgifter	32 985			
70-89	Overføringer til private	437 051			
	Sum kategori 08.40	1 611 458			

Programkategori 08.40 Den norske kirke er overført til Fornyings-, administrasjons- og kirke- departementet fra 2010, jf. Prop. 1 S Tillegg 3

(2009–2010). Resultatrapport for 2009 er omtalt i Fornyings-, administrasjons- og kirke- departementets budsjettproposisjon for 2011.

Kap. 340 Kirkelig administrasjon

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2009	Saldert budsjett 2010	Forslag 2011
01	Driftsutgifter	231 228		
21	Spesielle driftsutgifter	25 247		
70	Demokratireformen, <i>kan overføres, kan nyttes under post 01</i>	68 000		
71	Tilskudd til kirkelige formål	190 050		
72	Tilskudd til kirkelig virksomhet i kommunene	10 000		
73	Tilskudd til virksomheten ved Nidaros domkirke	3 000		
74	Tilskudd til Oslo domkirke	1 000		
75	Trosopplæring, <i>kan overføres, kan nyttes under post 01</i>	130 665		
76	Tilskudd til forsøks- og utviklingstiltak i kirken, <i>kan overføres</i>	3 846		
79	Til disposisjon, <i>kan overføres</i>	490		
	Sum kap. 340	663 526		

Jf. omtale under programkategori 08.40 Den norske kirke.

Kap. 3340 Kirkelig administrasjon

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2009	Saldert budsjett 2010	Forslag 2011
01	Ymse inntekter	16 545		
02	Inntekter ved oppdrag	25 757		
16	Refusjon av foreldrepenger	741		
18	Refusjon av sykepenges	3 605		
	Sum kap. 3340	46 648		

Jf. omtale under programkategori 08.40 Den norske kirke.

Kap. 341 Presteskapet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2009	Saldert budsjett 2010	Forslag 2011
01	Driftsutgifter	856 918		
21	Spesielle driftsutgifter	7 738		
70	Ekstraordinært tilskudd til vedlikehold av prestebo- liger	30 000		
	Sum kap. 341	894 656		

Jf. omtale under programkategori 08.40 Den norske kirke.

Kap. 3341 Presteskapet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2009	Saldert budsjett 2010	Forslag 2011
01	Ymse inntekter	18 293		
02	Inntekter ved oppdrag	7 737		
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	332		
16	Refusjon av foreldrepenger	6 721		
18	Refusjon av sykepenger	21 477		
	Sum kap. 3341	54 560		

Jf. omtale under programkategori 08.40 Den norske kirke.

Kap. 342 Nidaros domkirke m.m.

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2009	Saldert budsjett 2010	Forslag 2011
01	Driftsutgifter	53 276		
	Sum kap. 342	53 276		

Jf. omtale under programkategori 08.40 Den norske kirke.

Kap. 3342 Nidaros domkirke m.m.

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2009	Saldert budsjett 2010	Forslag 2011
01	Ymse inntekter	15 802		
04	Leieinntekter m.m.	3 616		
15	Refusjon arbeidsmarkedtiltak	124		
16	Refusjon av foreldrepenger	337		
17	Refusjon lærlinger	54		
18	Refusjon av sykepenger	597		
	Sum kap. 3342	20 530		

Jf. omtale under programkategori 08.40 Den norske kirke.

Del III
Andre saker

9 Fornyelse-, organisasjons- og strukturendringer i statsforvaltningen

Med utgangspunkt i St.meld. nr. 23 (2008-2009) *Bibliotek. Kunnskapsallmenning, møtestad og kulturarena i ei digital tid* har departementet satt i gang en omorganisering av ABM-utvikling og ansvaret for oppgavene som tilligger institusjonen. Det er gjort nærmere rede for dette i Meld. St. 20 (2009-2010) *Omorganisering av ABM-utvikling*, jf. også omtale under programkategori 08.20 Kulturformål. Fra 1. juli 2010 har Nasjonalbiblioteket overtatt ansvaret for de fleste av de statlige bibliotekoppgavene ABM-utvikling har ivaretatt. Arbeidet med konsortieavtaler er foreslått videreført ved et nytt forvaltningsorgan under Kunnskapsdepartementet, som bl.a. skal ha ansvaret for Norsk vitenskapsindeks. Departementet legger til grunn at det så vel faglig som organisatorisk ligger til rette for at den resterende delen av ABM-utvikling samorganiseres med administrasjonen i Norsk kulturråd fra 1. januar 2011.

I tråd med Løken-utvalgets rapport *"Forenklet, samordnet og uavhengig – Om behov for endringer i tilskuddsforvaltningen for kunst- og kulturfeltet"* og Prop. 1 S (2009-2010) har departementet gjennomgått den budsjettmessige plasseringen av tiltak som mottar tilskudd fra Norsk kulturfond, fra kap. 320 Allmenne kulturformål, post 74 Tilskudd til tiltak under Norsk kulturråd og fra departementet under budsjettpostene 78 Ymse faste tiltak samt kap. 324, post 75 Dans. Et viktig formål med gjennomgangen har vært å få til en bedre arbeidsdeling mellom politiske myndigheter og Norsk kulturråd som tar beslutning på et kunstfaglig grunnlag. Nærmere omtale er gitt under programkategori 08.20 Kulturformål.

Som et ledd i oppfølgingen av Difis rapport *Nye tider – nye takter? En gjennomgang av Rikskonsertene* (august 2009), foreslås fra 2011 deler av bevilgningen til Rikskonsertenes offentlige konsertvirksomhet omdisponert til tilskuddsordningen for arrangører under Norsk kulturfond. Arrangørstøtteordningen blir samtidig styrket og utvidet til å gjelde for alle musikksgangre. Ansvaret for programmeringen av offentlige konserter blir på denne måten i større grad desentralisert

ved at midler kanaliseres direkte til konsertarrangører.

Som oppfølging av Ot.prp. nr. 10 (2008–2009) Om lov om endringer i forvaltningslovgivningen mv. (gjennomføring av forvaltningsreformen) har departementet i 2010 hatt på høring et forslag som innebærer at fylkeskommunene overtar statens ansvar for oppnevning av styreledere og styremedlemmer til region-/landsdelsinstitusjoner og knutepunktinstitusjoner. Endringene trer i kraft fra første ordinære styrevalg.

De aktuelle fylkeskommunene har ikke hatt særskilte merknader til departementets forslag. Oslo kommune har opplyst at de i henhold til sitt reglement ikke oppnevner representanter til styringsorganer i private virksomheter som kommunen samhandler med, herunder de aktuelle kulturinstitusjonene.

Departementet vil etter dette ikke oppnevne styrerepresentanter til region-/ landsdelsinstitusjoner og knutepunktinstitusjoner med følgende unntak: Kilden (TKS) IKS, som er i en etableringsfase, Festspillene i Bergen, ut fra institusjonens størrelse og nasjonale betydning, samt Stiftelsen Horisont/Mela, Øyafestivalen og Ultima – Oslo Contemporary Music Festival, for å sikre fortsatt offentlig representasjon i styrene.

Som følge av St.meld. nr. 22 (2006-2007) *Veiviseren* ble det fastsatt nye forskrifter for tilskudd til filmformål. Forskriftene er godkjent av ESA og trådte i kraft 1. januar 2010.

Medietilsynet fikk økt uavhengighet fra departementet i 2009. En lovendring som begrenser departementets instruksjonsmyndighet overfor Medietilsynet i visse saker, trådte i kraft 1. juli 2009, jf. Ot.prp. nr. 81 (2008-2009) *Om lov om endring i lov 4. desember 1992 nr. 127 om kringkasting*.

Begrensningen i departementets instruksjonsmyndighet overfor Medietilsynet gjelder for det første tilsynets utarbeiding av allmennkringkastingsrapporter. For det andre gjelder det i forbindelse med forhåndsgodkjenning av nye medietjenester NRK ønsker å tilby. Medietilsynet er gitt ansvaret for den praktiske gjennomføringen av godkjenningsordningen og skal avgi en rådgiven-

de uttalelse til departementet. Verken Kongen eller departementet kan instruere Medietilsynet ved utarbeidelsen av uttalelsen.

NTV AS fikk i 2006 konsesjon for etablering og drift av et digitalt bakkenett for fjernsyn. Fjernsynssendingene i det digitale bakkenettet startet 1. september 2007 i Rogaland og har deretter blitt introdusert region for region i resten av landet. I løpet av 2008 fikk hele landet tilgang til sendinger i det digitale bakkenettet. Ved utgangen av 2009 var avviklingen av det analoge bakkenettet gjennomført i alle regioner. Mer enn 500 000 husstander var berørt av overgangen fra analogt til digitalt bakkenett for mottak av fjernsyn. Overgangen har i hovedsak vært vellykket over hele landet.

Frivillighetsregisteret ble etablert 1. januar 2009. Foreninger, stiftelser og aksjeselskap som er selvstendige rettssubjekter, har en rett til å registrere seg under forutsetning av at de driver frivillig virksomhet, og at virksomheten ikke er fortjenestebasert. Formålet med Frivillighetsregisteret er å forbedre og forenkle samhandling mellom frivillig virksomhet og offentlige myndigheter. Frivillighetsregisteret skal bidra til å styrke og bevare grunnlaget for frivillig virksomhet og øke kunnskap om frivillig sektor. Ansvar for drift

av Frivillighetsregisteret er lagt til Brønnøysundregistrene, jf. Ot.prp. nr. 55 (2006-2007) *Om lov om register av frivillig virksomhet*.

Regjeringen slo i Soria Moria-erklæringen fast at: "For å sikre rekruttering av aktive og tillitsvalgte, er det nødvendig å redusere det administrative arbeidet i organisasjonene og frigjøre mer tid til aktivitet". Dette ble konkretisert i St.meld. nr. 39 (2006-2007) *Frivillighet for alle*, som tiltak under kap. 23 Statlige tilskudd. Det er gjennomført en kartlegging av statlige krav til innrapportering fra frivillige organisasjoner og frivilligsentraler. Kartleggingen rettet søkelyset mot seks statlige tilskuddsordninger tilhørende fem ulike departement. Den generelle tendensen er at det overordnede nivået på rapporteringskravene ikke oppfattes som overdrevet. Ettersom mange organisasjoner forholder seg til flere tilskuddsordninger, gir imidlertid kartleggingen av disse enkeltordningene ikke svar på omfanget av den totale belastningen for organisasjonene. Arbeidet med forenklingstiltak vil bli videre fulgt opp i 2011.

Det ble etablert en merverdiavgiftkompensasjonsordning for frivillige organisasjoner 1. januar 2010.

10 Likestilling

Likestillingsloven pålegger offentlige myndigheter en målrettet og planmessig pådriverrolle for likestilling på alle samfunnsområder. Alle departementer har et selvstendig ansvar for å fremme likestilling som en integrert del av politikken på sine fagområder.

Nedenfor følger likestillingsvurdering for de enkelte områdene under departementets ansvarsområde.

Kjønns- og likestillingsperspektivet i budsjettet

Kulturområdet

Kulturdepartementet har siden 2006 endret rapporteringsrutinene for å få bedre oversikt over likestillingsdimensjonen når det gjelder aktiviteten i kulturinstitusjoner og fordeling av stipend og andre støtteordninger. Nedenfor følger oversikt over hovedtallene.

Underliggende virksomheter på kulturområdet

De underliggende virksomhetene på kulturområdet rapporterte følgende tall for 2009 (tall i parentes gjelder 2008):

	(i pst.)					
	Totalt		Lederstillinger		Øvrige stillinger	
Virksomhet	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn
Norsk kulturråd	61 (63)	39 (37)	69 (69)	31 (31)	57 (61)	43 (39)
Rikskonsertene	50 (53)	50 (47)	45 (58)	55 (42)	51 (53)	49 (47)
Riksteatret	46 (48)	54 (52)	70 (59)	30 (41)	45 (47)	55 (53)
Kunst i offentlige rom – KORO	77 (77)	23 (23)	50 (50)	50 (50)	82 (81)	18 (19)
Nasjonalbiblioteket	58 (58)	42 (42)	59 (62)	41 (38)	58 (58)	42 (42)
Norsk lokalhistorisk institutt	40 (44)	60 (56)		100 (100)	44 (47)	56 (53)
Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek	61 (57)	39 (43)	25 (25)	75 (75)	64 (65)	36 (35)
Språkrådet	50 (52)	50 (48)	25 (25)	75 (75)	54 (56)	46 (44)
ABM-utvikling	61 (65)	39 (35)	29 (43)	71 (57)	65 (67)	35 (33)
Arkivverket	52 (54)	48 (46)	31 (32)	69 (68)	54 (56)	46 (44)

Kilde: Virksomhetenes årsrapporter for 2009.

Garantiinntekter og kunstnerstipend

Det ble i juli 2007 gjort endringer i forskriften om statens stipend og garantiinntekter for kunstnere. De tidligere stipendene *reise-/studiestipend*, *vikarstipend*, *etableringsstipend* og *materialstipend* ble slått sammen til et *diversestipend* med et videre formål. Diversestipend kan bl.a. omfatte støtte til etablering, reiser, studier, fordypning, materialer, utstyr, markedsføring, konsulentbistand osv.

I hht. forskrift om statens stipend- og garantiinntekter skal det ved tildeling bare legges vekt på kunstnerisk aktivitet og kvalitet. Det skal ikke tas hensyn til kjønn, medlemskap i kunstnerorganisasjoner eller religiøs eller politisk oppfatning. For alle typer stipend og tildelt garantiinntekt utenom utdannings-

stipend og stipend for eldre fortjente kunstnere, er det likevel en relativt lik fordeling mellom menn og kvinner.

Fordelingen av nye tildelte stipend og garantiinntekter under kap. 321 viser for 2009 følgende kjønnsprofil (tall i parentes gjelder 2008):

Stipend	Antall tildelte	Kvinner (i pst.)	Menn (i pst.)
Arbeidsstipend	117	50 (46)	50 (54)
Arbeidsstipend yngre kunstnere	109	56 (60)	44 (40)
Diversestipend	422	52 (52)	48 (48)
Utdanningsstipend	218	69 (72)	31 (28)
Stipend eldre fortjente kunstnere	18	22 (40)	78 (60)
Garantiinntekt	21	52 (50)	48 (50)
Totalt	905	56 (56)	44 (44)

Kilde: Statens kunstnerstipends årsmelding for 2009.

Fordelingen av midler som ble tildelt til nye stipend og garantiinntekter i 2009, viser følgende kjønnsprofil (tall i parentes gjelder 2008):

Stipend	Beløp (i kroner)	Kvinner (i pst.)	Menn (i pst.)
Arbeidsstipend	21 762 000	50 (46)	50 (54)
Arbeidsstipend yngre kunstnere	20 274 000	56 (60)	44 (40)
Diversestipend	13 801 000	53 (53)	47 (47)
Utdanningsstipend	13 023 360	70 (73)	30 (27)
Stipend eldre fortjente kunstnere	270 000	22 (40)	78 (60)
Garantiinntekt	1 916 500	51 (51)	49 (49)
Totalt	71 046 860	56 (56)	44 (44)

Kilde: Statens kunstnerstipends årsmelding for 2009.

Innkjøpsordningene i Norsk kulturråd

Kulturrådets innkjøpsordninger for litteratur kan gjøres rede for i et likestillingsperspektiv. Opplysningene under viser prosentandel kvinnelige og mannlige forfattere representert i innkjøpte titler i Kulturrådets innkjøpsordninger for skjønnlitteratur og sakprosa i perioden 2007-2009:

År	Skjønnlitteratur for voksne		Skjønnlitteratur for barn/unge		Fagbøker for barn/unge		Sakprosa for voksne	
	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn
2007	30	70	53	47	65	35	20	80
2008	33	67	52	48	52	48	18	82
2009	31	69	59	41	41	59	25	75

Kilde: Norsk kulturråds årsrapport for 2009.

Fond for lyd og bilde

Fond for lyd og bilde er en kollektiv kompensasjon til rettighetshavere for den lovlige kopiering av deres verker som skjer til privat bruk. Styremedlemmene utenom styreleder oppnevnes etter innstilling fra opphavsrettsorganisasjonene. Utvalgsmedlemmer oppnevnes av fondets styre etter forslag fra organisasjonene.

For 2009 viser fagutvalgene følgende kjønnsfordeling (tall i parentes gjelder 2008):

	Antall					(i pst.)
	I alt	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	
Sum	36	19	17	53 (53)	47 (47)	
Fonogramproduksjon	8	3	5	37 (50)	63 (50)	
Musikk	8	4	4	50 (37)	50 (63)	
Scene	8	6	2	75 (63)	25 (37)	
Tekst	6	2	4	33 (67)	67 (33)	
Video/film	6	4	2	67 (50)	33 (50)	

Kilde: Fond for lyd og bilde.

Kunst i offentlige rom – KORO

Kjernen i KOROs virksomhet er å skape kunst ved å gjennomføre utsmykkingsprosjekter i statlige bygg og virksomheter. KORO gir også tilskudd til og kvalitetssikrer utsmykkingsprosjekter hvor kommune eller fylkeskommune er tilskuddspart.

I KOROs virksomhet kan likestillingsperspektivet belyses ved å se på kjønnsfordelingen blant kunstneriske konsulenter og kunstnere. KORO hadde i 2009 212 aktive prosjekter. Kjønnsfordelingen blant kunstneriske konsulenter i perioden 2007-2009 var som følger:

År	Antall	Kvinner (i pst.)	Menn (i pst.)
2007	141	67	33
2008	132	73	27
2009	145	72	28

Kilde: KOROs årsrapport for 2009.

Tabellen viser at det er en klar overvekt av kvinnelige kunstneriske konsulenter som brukes i KOROs utsmykkingsprosjekter. Dette skyldes at det tradisjonelt har vært en større interesse blant kvinner for dette fagfeltet. KORO opplever imidlertid en generell økende interesse for fagfeltet både blant kvinner og menn. KORO arbeider aktivt med faglig skolering av sine kunstkonsulenter.

Blant de kunstnere som i 2007-2009 mottok utbetaling i statlige prosjekter, var fordelingen på antall kunstnere og utbetalt beløp slik:

År	Antall	Kvinner (i pst.)	Menn (i pst.)	Beløp (i 1000 kr)	Kvinner (i pst.)	Menn (i pst.)
2007	133	50	50	15 716	37	63
2008	118	51	49	16 047	54	46
2009	118	50	50	11 182	45	55

Kilde: KOROs årsrapport for 2009.

Anvendelse av kunstnere på utsmykkingsprosjektene fordeler seg likt mellom kvinner og menn. Når det gjelder utbetaling av beløp, viser tabellen at det er en noe skjev fordeling mellom kvinner og menn. Dette har imidlertid variert i perioder. Gjennomgående ligger menn noe høyere enn kvinner. De kunstneriske utsmykkingsprosjektene KORO gjennomfører, varierer i omfang og størrelse, og dette kan gi utslag på fordelingen av utbetalte beløp.

Teatrene og Den Norske Opera

Likestilling mellom kvinner og menn og like muligheter til å oppnå ulike posisjoner og arbeidsoppgaver er et viktig mål også innenfor kunstmrådet. Som oppfølging av St. meld. nr. 32 (2007 – 2008) Bak kulisene skal scenekunstinstitusjonene fra 2010 bl.a. utvikle og rapportere om strategier og gjennomførte tiltak for å sikre at kvinner og menn får like muligheter til kunstfaglige, tekniske og administrative posisjoner.

Departementet mottar rapport fra scenekunstinstitusjonene på kap. 324, post 01, 70 og 71 om hvordan årsverk fordeler seg på kjønn i ulike stillingskategorier. For 2009 viser 1954 rapporterte årsverk følgende mønster (tall i parentes gjelder 2008):

	Antall	Kvinner (i pst.)	Menn (i pst.)
Samlede årsverk 2009	1 954	49 (49)	51 (51)
Teatersjef/operasjef/ballettsjef	18	44 (22)	56 (78)
Adm. leder	18	61 (58)	39 (42)
Kunstnerisk personale	744	44 (45)	56 (55)
Administrativt og teknisk personale	1174	52 (53)	48 (47)

Kilde: institusjonenes rapportering til KUD for 2009.

Andelen kvinner i de kunstneriske lederstillingerne teatersjefer/operasjef/ballettsjef er fra 2008 til 2009 doblet fra 22 pst. i 2008 til 44 pst. i 2009. Fordi det her er snakk om bare 18 stillinger, som i tillegg er åremålsstillinger, vil kjønnsfordelingen kunne variere betydelig fra ett år til et annet. Innenfor de øvrige rapporteringskategoriene er forholdet mellom kvinner og menn relativt stabile med en overvekt av kvinner som administrative ledere.

Styresammensetningen for de samme scenekunstinstitusjonene samt Peer Gynt-Stemnet, som har status som knutepunktinstitusjon på scenekunstkapitlet, viser følgende kjønnsfordeling i 2009 (tall i parentes gjelder 2008):

	Kvinner	Menn
Styreleder	55 (42)	45 (58)
Styremedlemmer	41 (43)	59 (57)
Varamedlemmer	61 (62)	39 (38)

Kilde: institusjonenes rapportering til KUD for 2009.

Orkestrene m.m.

Når det gjelder orkestrene og Det Norske Blåseensemble under kap. 323, post 70 og 71, er det for 2009 rapportert inn i alt 543 årsverk som viser følgende kjønnsprofil (tall i parentes gjelder 2008):

	Antall	Kvinner (i pst.)	Menn (i pst.)
Samlede årsverk 2009	543	41 (39)	59 (61)
Daglig leder	7	14 (14)	86 (86)
Sjefsdirigent	6	0 (3)	100 (97)
Musikere	458	41 (40)	59 (60)
Kunstnerisk administrativt personale	5	40 (12)	60 (88)
Administrativt personale	67	50 (46)	50 (54)

Kilde: institusjonenes rapportering til KUD for 2009.

Menn er i klart flertall i ulike posisjoner innenfor musikkfeltet. Dette er mest uttalt for sjefsdirigenter og daglig ledere. Departementet har bidratt finansielt til et program for rekruttering av kvinner til ledende stillinger innen scenekunst, musikk, film og TV. Programmet er evaluert som vellykket.

Styresammensetningen i 2009 for de samme institusjonene samt knutepunktinstitusjonene som fikk støtte over kap. 323, post 72, viser følgende tall i prosent (tall i parentes gjelder 2008¹):

	Kvinner	Menn
Styreleder	33 (41)	67 (59)
Styremedlemmer	49 (45)	51 (55)
Varamedlemmer	54 (49)	46 (51)

¹ Tall for 2008 inkluderer ikke Riddu Riððu Festivála som ble tatt inn som knutepunktinstitusjon på musikkapitlet fra 2009.

Kilde: institusjonenes rapportering til KUD for 2009.

Museene

De museer som får tilskudd over kap. 328, post 70 samt Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design rapporterer om kjønnsfordelingen blant årsverk fordelt på ulike stillingskategorier. For 2009 viser 2 300 fordelte årsverk følgende mønster (tall i parentes gjelder 2008¹):

Stillingskategori	Antall	Kvinner (i pst.)	Menn (i pst.)
Samlede årsverk 2009	2 300	54 (54)	46 (46)
Daglig leder ²	101	44 (42)	56 (58)
Vitenskaplig/faglig personale	1 182	62 (61)	38 (39)
Administrativt personale	392	78 (76)	22 (24)
Teknisk personale	624	27 (29)	73 (71)

¹ Tall for 2008 inkluderer Arkeologisk museum i Stavanger, som i 2009 ble overført til Universitetet i Stavanger under Kunnskapsdepartementets budsjett.

² Noen museer fører opp flere daglige ledere. Derfor er antallet større enn antallet institusjoner i det nasjonale nettverket.

Kilde: institusjonenes rapportering til KUD for 2009.

Tabellen viser at kjønnsfordelingen samlet sett er ganske god med en liten overvekt av kvinner. Stillingene som daglig leder er også relativt jevnt fordelt mellom kjønnene. Kategoriene ”vitenskaplig/faglig personale” og ”administrativt personale” domineres imidlertid av kvinner, mens kategorien ”teknisk personale” domineres av menn.

De samme museenes styrer viser for 2009 følgende kjønnsprofil (tall i parentes gjelder 2008¹):

	(i pst.)	
	Kvinner	Menn
Styreleder	18 (22)	82 (78)
Styremedlemmer	43 (43)	57 (57)
Varamedlemmer	53 (50)	47 (50)

¹ Tall for 2008 inkluderer Arkeologisk museum i Stavanger, som i 2009 ble overført til Universitetet i Stavanger under Kunnskapsdepartementets budsjett.

Kilde: institusjonenes rapportering til KUD for 2009.

Tabellen viser stor overvekt av menn i styreledervervene på museumsfeltet, og overvekten har økt fra 2008. Styremedlemmer og varamedlemmer har en relativt jevn fordeling, selv om menn er i flertall som styremedlemmer og kvinner er i flertall som varamedlemmer.

Blant de museene som stiller ut og erverver kunst, får departementet oversikt over hvordan kvinnelige og mannlige kunstnere er representert i utstillinger og nyervervelse. Tall i parentes gjelder 2008:

	(i pst.)	
Kunstnere representert i:	Kvinner	Menn
Faste utstillinger	21 (21)	79 (79)
Temporære utstillinger	41 (42)	59 (58)
Innkjøp/gaver	35 (29)	65 (71)

Kilde: institusjonenes rapportering til KUD for 2009.

Tabellen viser at mannlige kunstnere er vesentlig mer representert i faste utstillinger enn kvinnelige kunstnere. Kjønnssfordelingen er jevnere når det gjelder temporære utstillinger, mens innkjøp og gaver også domineres av mannlige kunstnere. Sistnevnte kategori har fått noe jevnere fordeling fra 2008 til 2009.

Medieområdet

Underliggende virksomheter på medieområdet

Virksomhetene rapporterte følgende tall for 2009:

	(i pst.)					
	Totalt		Lederstillinger		Øvrige stillinger	
Virksomhet	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn
Norsk filminstitutt	54	46	75	25	51	49
Medietilsynet	53	47	40	60	55	45
Lotteri- og stiftelsestilsynet	55	45	33	67	58	42

Totaltallene for virksomhetene viser en overvekt av kvinner. I Norsk filminstitutt dominerer også kvinnene på ledernivå.

Filmbransjen

Regjeringen har i St.meld. nr. 22 (2006-2007) *Vei-viseren* satt som mål at kvinneandelen i nøkkelposisjoner (manuskript, regi og produsent) skal være minst 40 pst. innen utgangen av 2010. Dette gjelder både kort-, dokumentar- og kinofilmproduksjon. Begrunnelsen er et rettferdighetsprinsipp om like muligheter for kvinner og menn, og at en bedre kjønnsbalanse i norsk filmproduksjon

vil øke mangfoldet og bidra til at norsk film blir ytterligere forbedret. Stortinget har ved behandlingen av meldingen sluttet seg til dette, jf. Innst. S. nr. 277 (2006-2007).

Norsk filminstitutt kartlegger løpende graden av likestilling i norsk filmproduksjon og filmbransje og utarbeider oversikter over kjønnsfordelingen i nøkkelposisjoner innenfor norsk filmproduksjon.

Andelen kvinner i nøkkelroller i filmproduksjoner med tilskudd fra Norsk filminstitutt i 2009 var:

	Manusforfatter	Regissør	Produsent	(i pst.) Totalt
Kortfilmer	41	39	39	39
Dokumentarfilmer	43	42	47	44
Kinofilmer	31	30	34	32

Tabellen viser en relativt god kjønnsfordeling når det gjelder kortfilm og dokumentarfilm. Menn er fremdeles dominerende i nøkkelposisjoner innen kinofilm. I 2009 gikk ca. 44 pst. av samlet tildeling for året til dokumentarfilmer med kvinner i nøkkelposisjoner, mens tallene for kortfilm og kinofilmer var hhv. 39 pst. og 32 pst.

I de nye filmforskriftene er det lagt vekt på at tildelingene over tid skal bidra til å oppnå målet om likestilling i filmbransjen.

På oppdrag fra Kulturdepartementet har Norsk filminstitutt utarbeidet en handlingsplan for å øke kvinneandelen innen kinofilm, jf. nærmere omtale under programkategori 08.30.

Idrettsområdet

Kulturdepartementet støtter opp om likestillingsarbeidet innenfor idretten. Sentrale verdier for norsk idrett er frivillighet, demokrati, lojalitet og likeverd. Likestilling mellom kjønnene er spesielt ivaretatt i lov for Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité (NIF). I § 2-4 heter det bl.a.:

”Ved valg/oppnevning av representanter til årsmøte/ting, samt medlemmer til styre, råd og utvalg mv. i NIF og NIFs organisasjonsledd skal det velges kandidater/representanter fra begge kjønn.”

Idrettens likestillingsarbeid er også skissert i ”Idrettspolitisk dokument - Tingperioden 2007-2011”, kapittel II Idrettens aktivitetspolitikk, punkt 1.6 Toleranse og likeverd.

NIF har i flere sammenhenger vektlagt arbeidet med likestilling innenfor idrettsorganisasjonen. Dette har gitt seg uttrykk både i form av prioritering av aktiviteter for jenter og kvinner og gjennom arbeid for en jevnere kjønnsfordeling blant trenere og tillitsvalgte. En rekke særforbund arbeider aktivt for å aktivisere jenter og kvinner innenfor sine idretter.

Undersøkelser viser at barn og ungdom med innvandrerbakgrunn, spesielt jenter, i mindre grad er medlemmer av idrettslag enn gjennomsnittet i befolkningen for øvrig. Inkludering av innvandrere i idretten prioriteres gjennom departementets ordning med tilskudd til inkludering i idrettslag.

Begge kjønn benytter alle typer idrettsanlegg. Det er anleggseier, i første rekke kommunene, som fordeler trenings- og brukstid. Gjennom departementets anleggspolitiske programmer er det satt inn ekstra spillemidler til utbygging av rideanlegg. Dette er en anleggstype som i stor grad benyttes av jenter. Departementet har også avsatt midler til stipender til norske jentehoppere.

Idrettsmeldingen som legges fram for Stortinget i løpet av 2011, vil omhandle generell likestilling på idrettsområdet, bl.a. ved å belyse hvordan inkludering og aktivisering av nye grupper vil kunne sikre en åpen og inkluderende idrett.

Frivillighetsområdet

Nyere forskningsresultat om kjønnsforskjeller i deltakelse i det frivillige organisasjonsliv er omtalt under programkategori 08.15 Samfunns- og frivillighetsformål.

Arbeidet med likestilling i departementet

Målsetting

Det er et mål for Kulturdepartementet å opprettholde en god kjønnsbalanse i de ulike stillingskategoriene. Kulturrepartementet legger også vekt på å utjevne lønnsforskjeller mellom kjønnene.

Kjønnsfordeling

Det er 130 fast ansatte i departementet, og kvinneandelen er 62 pst. Fordelingen av mannlige og kvinnelige ansatte varierer imidlertid mellom de ulike avdelingene og stillingskategoriene.

Flere kvinner er de siste årene rekruttert inn i topplederstillinger, og kjønnsfordelingen på dette nivået er nå relativt jevn. Departementet har sju toppledere, hvorav fire er kvinner – en departementsråd og tre ekspedisjonssjefer. Det er tre mannlige ekspedisjonssjefer. Kvinneandelen blant mellomlederne er 41 pst.

De to største gruppene av medarbeidere er seniorrådgivere og rådgivere. Blant seniorrådgivere er andelen kvinner økt til 53 pst. mot fjorårets 48 pst. Mange kvinnelige rådgivere har den senere tiden fått opprykk til seniorrådgivere. Blant rådgiverne er kvinneandelen 67 pst. mot fjorårets 74 pst.

Stillingsgruppene seniorkonsulent, førstekon-sulent og konsulent er kvinnedominerte.

Lønn

Det er fortsatt noe høyere avlønning for menn enn for kvinner i enkelte stillingskategorier

Det er tilnærmet lik avlønning mellom kvinner og menn i stillingsgruppene toppleder og nest-leder.

Deltid

Seks kvinner er ansatt i deltidstillinger. En har 90 pst. stilling, tre har 80 pst., og to har 50 pst. stilling. Fire kvinner arbeider i redusert stilling for en periode.

Det er ansatt en mann i 80 pst. stilling. En mann arbeider i redusert stilling for en periode.

Tiltak for å fremme likestilling

Departementet vil sette i gang tre sentrale tiltak for å oppnå bedre kjønnsbalanse i ulike stillingskategorier og dermed bidra til å utjevne lønnsforskjeller mellom kjønnene.

Det er påvist lønnsforskjeller mellom mannlige og kvinnelige ansatte i fire stillingsgrupper. Det lokale forhandlingssystemet blir brukt bevisst for å utjevne lønnsforskjeller mellom kvinner og menn.

Et annet tiltak for bedre kjønnsbalanse og like-lønn i departementet vil være å ansette både kvinner og menn som er kvalifiserte i ulike stillingsgrupper og i alle avdelinger. I ledergruppen er kvinneandelen blant mellomlederne relativt høy. Dette vil utgjøre et godt rekrutteringsgrunnlag for framtidige toppledere i departementet.

Et tredje tiltak vil være å skape bedre interne avansementsmuligheter for å jevne ut lønnsforskjellene mellom kjønnene. Viktige virkemidler vil være å gi kvinnelige ansatte kvalifiserende arbeidsoppgaver og tilbud om etterutdanning.

11 Oppfølging av IA-avtalen i staten

Formålet med avtalen

Formålet med avtalen er å planlegge og gjennomføre tiltak i statlig sektor med sikte på å forebygge sykefravær, øke jobbnærvær og hindre utstøting og frafall fra arbeidslivet.

Oppfølging av avtalen

Oppfølging av avtalen i underliggende virksomheter

Kulturområdet

Følgende underliggende virksomheter på kulturområdet er IA-bedrifter: Norsk Kulturråd, KORO, Rikskonsertene, Riksteatret, Nasjonalbiblioteket, Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek og Arkivverket.

Virksomhetene legger spesielt vekt på tett oppfølging av sykemeldte og har gjennomført flere tiltak for å redusere sykefraværet og få sykemeldte raskere tilbake i jobb der det er mulig. De fleste melder om egne handlingsplaner og tilrettelegging av arbeidsoppgaver. Bl.a. har Rikskonsertene også i 2009 gjennomført dialogmøter sammen med NAV og behandlende lege. Nasjonalbiblioteket har som ett av flere tiltak mot høyt sykefravær innført trening i arbeidstiden eller delvis dekning av treningsavgift. Norsk kulturråd har gjennomført vernerunder med fysioterapeut for å kartlegge behov for fysisk tilrettelegging av arbeidsplassen, og noen arbeidstakere har av helsemessige grunner fått avtale om senere oppstart av arbeidsdagen. Riksteatret har en individuell oppfølging av alle langtidssykemeldte, med samtaler, medisinsk oppfølging, tett kontakt med behandlingsapparatet, NAV m.m.

KORO har utarbeidet en egen handlingsplan der det bl.a. er lagt spesiell vekt på tiltak for å beholde eldre medarbeidere samt at sykefraværet skal holdes på et lavt nivå. I 2009 er det tatt opp forhandlinger om seniorpolitiske tiltak. Riksteatret har utformet en seniorpolitikk og har mange fornøyde medarbeidere i aldersgruppen 62–69 år med lavt sykefravær.

Arkivverket arbeider systematisk med arbeidsmiljøforbedring, bl.a. gjennom jevnlige medarbeidersamtaler, vernerunder, medarbeiderundersøkelser og tilbud om fysisk aktivitet. Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek innførte i 2009 et nytt HMS-system for å legge til rette for mer planmessig oppfølging av bestemmelsene i IA-avtalen. Virksomheten har også flere arbeidsplasser tilrettelagt for personer med nedsatt funksjonsevne.

ABM-utvikling, Språkrådet og Norsk lokalhistorisk institutt har ikke inngått IA-avtale. For de tre virksomhetene begrunnes dette i hovedsak med lavt sykefravær, god praksis når det gjelder å rekruttere og beholde personer med nedsatt funksjonsevne samt at den faktiske pensjonsalderen er høy.

Film- og medieområdet

Virksomhetene på film- og medieområdet har sluttet seg til avtalen om et inkluderende arbeidsliv (IA-avtalen) og arbeider i tråd med avtalens intensjoner og målsetting.

Medietilsynet arbeider målrettet for at arbeidsmiljøet skal være godt både fysisk og mellommenneskelig, at det bidrar til trivsel, læring og utvikling hos hver enkelt medarbeider. Dette arbeidet skjer i nært samarbeid med virksomhetens arbeidsmiljøutvalg og bedriftshelsetjeneste. I 2009 resulterte dette bl.a. i at det ble igangsatt en egen helsekontroll med fokus på livsstil.

Langtidsfraværet utgjør størst andel av sykefraværet i virksomheten. Sykefraværet følges opp i tråd med fastsatte rutiner. Oppfølgingsarbeidet prioriteres og fungerer godt.

Norsk filminstitutt følger opp IA-avtalen gjennom systematisk arbeid med oppfølgingsplaner, dialogmøter og samtaler med NAV. Det er utarbeidet informasjonsdokumenter for arbeidet, og inngått samarbeidsavtale med Oslo HMS-senter, som er leverandør av bedriftshelsetjeneste, til virksomheten.

Totalt sykefravær ved NFI utgjorde 8,7 pst. i 2009, hvorav 7,2 pst. er langtidsfravær. Langtidsfraværet var i stor grad knyttet til enkelttilfeller av alvorlig sykdom. Disse var ikke knyttet til forhold

på arbeidsplassen, men er fulgt opp i henhold til retningslinjene. Videre har NFI foretatt tilrettelegging av arbeid for ansatte med kronisk sykdom. Likevel vil dette i kortere perioder kunne bety et noe høyere sykefravær.

Pengespill- og stiftelsesområdet

Lotteri- og stiftelsestilsynet har hatt avtale om inkluderende arbeidsliv siden 2003. Plikter etter avtalen har blitt fulgt opp i 2009. HMS-håndbok og HMS-handlingsplan ble sist revidert i 2008. Det blir lagt mye vekt på ergonomi på arbeidsplassene. Sykefraværet i 2009 utgjorde 3,2 pst., som er en nedgang sammenliknet med året før.

Oppfølging av avtalen i departementet

Med utgangspunkt i de foreslåtte endringene som kom fram under arbeidet med ny IA - avtale og Protokoll om felles innsats for å forebygge og redusere sykefraværet og fremme inkludering, vil Kulturdepartementet foreta tilpasninger og ha et fornyet og økt fokus på handlingsplanen for departementet som en inkluderende arbeidsplass.

I departementet følges IA-avtalen bl.a. opp ved jevnlig rapportering til Arbeidsmiljøutvalget (AMU), der ledelse og medarbeidere sammen arbeider med spørsmål knyttet til departementets sykefravær. I tråd med intensjonen i den nye IA-avtalen arbeider departementet med tilrettelegging, medvirkning og tilknytning til arbeidet ved sykdom og med å formidle betydningen av tidlig innsats og tett oppfølging.

12 Systematiske brukerundersøkelser

Statlige virksomheter med ansvar for publikumsrettede tjenester skal videreutvikle tjenestene bl.a. med sikte på bedre kvalitet, utforming, tilgjengelighet og brukarmedvirkning, jf. omtalen under kap. 11 Fornyelse og utvikling av offentlig sektor i Soria Moria-erklæringen av 13. oktober 2005. Statlige virksomheter med ansvar for publikumsrettede tjenester skal gjennomføre systematiske brukerundersøkelser som ledd i ovennevnte arbeid.

Alle underliggende virksomheter på kulturområdet som har ansvar for publikumsrettede tjenester, gjennomfører brukerundersøkelser i større eller mindre grad. Hyppigheten avhenger av hvor ressurskrevende det er for virksomheten å gjennomføre undersøkelsene. Norsk lokalhistorisk institutt gjennomfører brukerundersøkelser hvert fjerde år. Neste undersøkelse skal gjelde 2010 og gjennomføres i 2011. Rikskonsertene gjennomførte brukerundersøkelser i 2006 og 2007 samt en ny omdømmeundersøkelse på slutten av 2009. Resultatene av denne vil først foreligge i 2010.

Resultatene av brukerundersøkelsene er viktige for virksomhetene, da de får verdifull informasjon om sine brukere og kan gjennomføre tiltak på bakgrunn av disse. I etterkant av at Språkrådet gjennomførte en omdømmeundersøkelse i 2009 har virksomheten lagt om utseendet, strukturen og deler av nettsidene. Virksomheten har ikke utført brukerundersøkelser i 2009. Nasjonalbiblio-

teket undersøkte i årsskiftet 2008/2009 bruken av virksomhetens tjenester og tilbud, fysisk og på nett. Tilbakemeldingene viste tilfredshet med Nasjonalbibliotekets tjenester og service.

Riksteatret gjennomfører i samarbeid med arrangørene ulike brukerundersøkelser rettet mot publikum, noe som er kostnadskrevende. Gjennom Forum for kultur og næring har Riksteatret i 2008 deltatt i en omfattende undersøkelse, og har i egen regi gjennomført en pilotundersøkelse direkte overfor publikum.

Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek gjennomførte høsten 2008 en brukerundersøkelse rettet mot lydbokutlånere. Undersøkelsen viste stor grad av tilfredshet med virksomhetens tilbud. Arkivverket benytter IT-verktøyet Questback til brukerundersøkelser og har i 2009 gjennomført to spørreundersøkelser. Den ene brukerundersøkelsen dreide seg om å kartlegge hvordan brukerne vurderer Digitalarkivets ulike tilbud og tjenester, den andre om virksomhetens lesesalgjes-ter. Begge spørreundersøkelsene ga positive tilbakemeldinger om tjenestene virksomheten tilbyr, men også stor interesse rundt videreutvikling av tjenestene.

Norsk kulturråd, Kunst i offentlige rom og ABM-utvikling har ikke rapportert om systematiske brukerundersøkelser, da de ikke har ansvar for publikumsrettede tjenester.

13 Miljøomtale

Beskrivelse og mål

Kulturdepartementets miljøarbeid og virkemidler omfatter følgende felter:

- museene
- tilskudd til idrettsanlegg og bygninger for kultur og idrett
- estetisk kvalitet i omgivelsene

Museenes gjenstandsbaserte bevarings- og formidlingsarbeid bidrar til å spre kunnskap om og opplevelse av sammenhenger og endringer i de natur- og kulturbaserte miljøer som omgir oss. Mange museer forvalter kulturminner i form av bygninger og anlegg, og flere kulturminner er organisert som museer. Over Kulturdepartementets budsjett gis det nå driftstilskudd direkte til vel 70 museer i det nasjonale museumsnettverket. Norsk kulturråds fagutvalg for kulturvern gir tilskudd til prosjektbasert arbeid innen kulturvern.

Fra Kulturdepartementets del av statsbudsjettet blir det bevilget investeringstilskudd til kulturbygg for institusjoner og tiltak som har en nasjonal oppgave, en landsomfattende funksjon eller en viktig landsdelsfunksjon. Midlene gis til nybygg, ombygging og modernisering. Byggeprosjektene skal dekke behovet for forsvarlig areal, økt funksjonalitet, og/eller økt sikkerhet. Bygningene skal ha høy arkitektonisk kvalitet. For å oppnå høy arkitektonisk kvalitet må prosjektene ha visuelle kvaliteter, være funksjonelle og universelt utformet og ta hensyn til omgivelsene. De av byggeprosjektene som gjennomføres av Statsbygg må tilfredsstillende Statsbyggs krav til miljødokumentasjon.

Fra overskuddet fra statlige spill blir det gitt tilskudd til kulturhus og andre bygg for kulturvirksomhet. Midlene forvaltes av fylkeskommunene. I retningslinjene for forvaltningen av midlene stiller departementet krav om at prosjektene som mottar tilskudd må gis en god estetisk utforming i samsvar med bygningenes funksjon og etter regler gitt i plan- og bygningsloven.

I forbindelse med søknad om tilskudd fra spillemidlene til anlegg for idrett og fysisk aktivitet skal det gjennomføres en idrettsfunksjonell for-

håndsgodkjenning av planer for idrettsanlegget. For større anlegg er det departementet som utfører denne godkjenningen. Ved idrettsfunksjonell forhåndsgodkjenning av et idrettsanlegg skal estetiske og miljømessige forhold tillegges vekt i tillegg til idrettsfunksjonelle forhold. De temaer som søkeren skal redegjøre for, er miljøstyring, materialvalg, energi, avfall, transport og naturinngrep.

Rapport 2009

Statsbygg hadde i 2009 ansvar for følgende byggeprosjekter som ble finansiert med tilskudd fra Kulturdepartementet: Østsamisk museum, Norsk Industriarbeidermuseum og Ája Samisk Senter. Maihaugen sto for istandsettingen av den kulturhistoriske hovedbygningen på Aulestad, Karoline og Bjørnstjerne Bjørnsons hjem.

Departementet har i 2009 behandlet 206 søknader om idrettsfunksjonell forhåndsgodkjenning av større idrettsanlegg, hvor miljømessige forhold har blitt vurdert.

For bruk i planarbeidet for etablering av idrettsanlegg brukes det to veiledere:

- "Miljøhensyn ved bygging og rehabilitering av idrettsbygg"
- "Miljøriktige idrettsbygg"

Disse veilederne retter seg mot byggherrer, bl.a. kommuner og idrettslag, deres rådgivere og entreprenører som skal planlegge, prosjektere og gjennomføre bygging eller rehabilitering av idrettsbygg.

I 2009 har Kulturdepartementet i samarbeid med Norges Fotballforbund igangsatt prosjektet "Miljøaspekter ved kunstgressbaner". Målsettingen for prosjektet er minst mulig miljøbelastning ved etablering, drift og avhending av kunstgressbaner.

Prosjektet skal resultere i krav overfor leverandører om miljødokumentasjon for alle materialer som inngår i kunstgressdekker.

I tillegg tas det sikte på å utarbeide tre veiledere med temaene:

- drift og vedlikehold av kunstgressbaner

- valg av energisystem
- utskifting av kunstgressbaner

Kulturdepartementet støtter prosjektet med kr 400 000.

Kunst i Offentlige rom – KORO har mål, retningslinjer og tiltak for miljøledelse. KORO innarbeidet miljøhensyn og miljøkrav i kunstprosjekter som institusjonen har ansvar for, bl.a. krav om begrensning av miljøbelastninger, reduksjon i bruk av helse- og miljøskadelige stoffer, miljøbevisst materialbruk og krav om å motvirke tap eller skade på verneverdige kulturminner. KORO har også lagt vekt på miljøvennlig drift av egne lokaler.

De siste årene har interessen for og innsatsen på feltene arkitektur og design økt betraktelig. Høsten 2009 ble regjeringens arkitekturplan *arkitektur.nå* lansert – som det første politiske dokument på arkitekturfeltet i Norge. Dokumentet understreker behovet for en ny, helhetlig arkitekturpolitikk. Det favner bredt med utgangspunkt i en bred definisjon av arkitekturbegrepet – de menneskeskapte omgivelser i vid forstand. 13 departementer har samarbeidet om dokumentet og deltar i oppfølgingen av en rekke tiltak på følgende seks innsatsområder:

- miljø- og energivennlige løsninger skal prege arkitekturen
- byer og tettsteder skal utvikles med arkitektur av god kvalitet
- staten skal ivareta kulturmiljø og bygningsarv
- kunnskap, kompetanse og formidling skal løfte arkitekturen
- staten skal være et forbilde
- norsk arkitektur skal være synlig internasjonalt

Visjonen for den statlige arkitekturpolitikken er at god arkitektur skal bidra til høy livskvalitet, og gi attraktive, funksjonelle og universelt utformede

byggverk og omgivelser. Arkitekturen skal bidra til velferd, bærekraft og verdiskaping. Et siktemål med dokumentet er å bidra til god koordinering og samarbeid på tvers av forvaltningsgrenser og effektivisere og styrke den samlede innsatsen på arkitekturfeltet.

KUD leder og koordinerer arbeidet med arkitekturpolitikken, der de enkelte departementer og deres underliggende etater er ansvarlige for oppfølgingen av tiltak. Blant Kulturdepartementets institusjoner er det Norsk Form som har en sentral rolle i oppfølgingen av relevante tiltak. Norsk Form skal bl.a. styrke arbeidet med by- og stedsutvikling og utforming og bruk av det offentlige rom. Det er et mål å bidra til at kommunenes kompetanse heves på disse områdene – spesielt med tanke på behovene til barn, unge og eldre.

Handlingsplan for miljø- og samfunnsansvar i offentlige anskaffelser

Kulturdepartementet har som mål å gjennomføre sine oppgaver med så liten negativ miljøpåvirkning som mulig. Miljøhensyn skal ivaretas i planlegging og gjennomføring av alle innkjøps-, drifts- og produksjonsaktiviteter. Miljøledelse ble innført som en del av det løpende lederansvaret i 2003. Dette innebærer bl.a. at ledere og medarbeidere i departementet forplikter seg til å ta miljøhensyn i sitt daglige virke.

Departementet har i senere tid hatt økt fokus på bevisstgjøring og forståelse for god miljøledelse. Som et tiltak har departementet tilbudt kompetanseheving for enkelte tilsatte som arbeider med innkjøp. Kulturdepartementet bruker de etablerte returordningene som er etablert i regjeringskvartalet og foretar avrop på rammeavtaler fra leverandører som er godkjente miljøbedrifter.

Fra og med 2010 deltar Kulturdepartementet i et nyetablert forum som har som mål å bidra til en mer miljøvennlig drift i departementsfellesskapet.

Kulturdepartementet

t i l r å r :

1. I Prop. 1 S om statsbudsjettet for år 2011 føres opp de summene som er nevnt i et framlagt forslag:

a. Sum utgifter under kap. 300–339	kr	8 464 038 000
b. Sum inntekter under kap. 3300–3339, 5568	kr	1 021 787 000

Forslag til vedtak om bevilgning for budsjettåret 2011, kapitlene 300–339, 3300–3339, 5568

I Utgifter:

Kap.	Post		Kroner	Kroner
Administrasjon				
300		Kulturdepartementet		
	01	Driftsutgifter	109 396 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	3 600 000	112 996 000
		Sum Administrasjon		112 996 000
Samfunns- og frivillighetsformål				
310		Tilskudd til trossamfunn m.m.		
	70	Tilskudd til tros- og livssynssamfunn, <i>overslagsbevilgning</i>	194 236 000	
	75	Tilskudd til private kirkebygg, <i>kan overføres</i>	10 432 000	
	76	Tilskudd til råd for tro og livssyn	5 373 000	210 041 000
314		Kultur og samfunn		
	71	Kultur og næringsprosjekter	5 852 000	
	72	Kultursamarbeid i nordområdene	9 279 000	
	75	Kultur i inkluderende arbeidsliv	5 320 000	
	76	Den kulturelle spaserstokken	14 888 000	
	79	Ymse kultur og samfunnsformål	4 625 000	39 964 000
315		Frivillighetsformål		
	70	Merverdiavgiftskompensasjon til frivillige organisasjoner	608 632 000	
	71	Tilskudd til frivilligsentraler	107 479 000	
	72	Tilskudd til frivillig virksomhet for barn og unge	45 752 000	
	73	Tilskudd til sekretariat for frivillige organisasjoners interessepolitiske virksomhet	4 262 000	
	74	Frivillighetsregister, <i>kan overføres</i>	3 229 000	
	77	Forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor	6 860 000	

Kap.	Post	Kroner	Kroner
	79	Ymse frivillighetsformål	9 131 000
	80	Holmenkollen nasjonalanlegg	10 000 000
	82	Merverdiavgiftskompensasjon ved bygging av idrettsanlegg	60 000 000
		Sum Samfunns- og frivillighetsformål	855 345 000
			1 105 350 000
		Kulturformål	
320		Allmenne kulturformål	
	01	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 77</i>	109 722 000
	21	Forskning og utredning	3 500 000
	51	Fond for lyd og bilde	29 612 000
	52	Norges forskningsråd	4 762 000
	53	Sametinget	67 379 000
	55	Norsk kulturfond-ettårig prosjekttilskudd, <i>kan nyttes under post 56</i>	44 526 000
	56	Norsk kulturfond-flerårig prosjekttilskudd, <i>kan nyttes under post 55</i>	22 167 000
	73	Nasjonale kulturbygg, <i>kan overføres</i>	163 000 000
	74	Tilskudd til tiltak under Norsk kulturråd, <i>kan overføres</i>	255 212 000
	75	Kulturprogram, <i>kan overføres</i>	10 647 000
	77	Prosjekt- og utviklingstiltak på museums- og arkivfeltet, <i>kan nyttes under post 01</i>	21 629 000
	78	Ymse faste tiltak	19 906 000
	79	Til disposisjon, <i>kan nyttes under post 01</i>	20 777 000
	82	Nobels Fredssenter	26 139 000
	84	Pilegrimssatsing	5 155 000
			804 133 000
321		Kunstnerformål	
	01	Driftsutgifter	16 969 000
	72	Stipend basert på gjennomført kunstutdanning, <i>overslagsbevilgning</i>	15 844 000
	73	Kunstnerstipend m.m., <i>kan overføres</i>	115 724 000
	74	Garantiinntekter, <i>overslagsbevilgning</i>	107 240 000
	75	Vederlagsordninger	135 204 000
			390 981 000
322		Billedkunst, kunsthåndverk og offentlig rom	
	01	Driftsutgifter	14 493 000
	50	Kunst i offentlige rom	18 293 000

Kap.	Post	Kroner	Kroner
	55	Norsk kulturfond	28 341 000
	72	Knutepunktinstitusjoner	5 359 000
	73	Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design	252 414 000
	75	Offentlig rom, arkitektur og design	32 143 000
	78	Ymse faste tiltak	38 206 000
323		Musikkformål	389 249 000
	01	Driftsutgifter	167 445 000
	55	Norsk kulturfond-ettårig prosjekttilskudd, <i>kan nyttes under post 56</i>	135 192 000
	56	Norsk kulturfond-flerårig prosjekttilskudd, <i>kan nyttes under post 55</i>	22 416 000
	70	Nasjonale institusjoner	235 018 000
	71	Region-/landsdelsinstitusjoner	231 311 000
	72	Knutepunktinstitusjoner	66 906 000
	74	Landsdelsmusikere i Nord-Norge	17 695 000
	78	Ymse faste tiltak	90 327 000
324		Scenekunstformål	966 310 000
	01	Driftsutgifter	61 365 000
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	68 693 000
	55	Norsk kulturfond-ettårig prosjekttilskudd, <i>kan nyttes under post 56</i>	83 819 000
	56	Norsk kulturråd-flerårig prosjekttilskudd, <i>kan nyttes under post 55</i>	15 532 000
	70	Nasjonale institusjoner	892 163 000
	71	Region-/landsdelsinstitusjoner	327 002 000
	72	Knutepunktinstitusjoner	3 621 000
	73	Region- og distriktsopera	45 237 000
	78	Ymse faste tiltak	132 674 000
326		Språk-, litteratur- og bibliotekformål	1 630 106 000
	01	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 77</i>	471 384 000
	21	Spesielle driftsutgifter	943 000
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	23 611 000
	55	Norsk kulturfond	154 871 000
	72	Knutepunktinstitusjoner	2 128 000
	73	Noregs Mållag	3 626 000
	74	Det Norske Samlaget	13 928 000

Kap.	Post	Kroner	Kroner
	75	Språkteknologi, Norsk Ordbok m.v.	19 223 000
	76	Ibsenpris m.m.	5 073 000
	77	Prosjekt- og utviklingstiltak, <i>kan nyttes under post 01</i>	12 150 000
	78	Ymse faste tiltak	98 327 000
328		Museums- og andre kulturvernformål	805 264 000
	55	Norsk kulturfond	9 817 000
	70	Det nasjonale museumsnettverket	858 277 000
329		Arkivformål	868 094 000
	01	Driftsutgifter	276 262 000
	21	Spesielle driftsutgifter	7 598 000
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	8 187 000
	78	Ymse faste tiltak	7 949 000
		Sum Kulturformål	299 996 000
			6 154 133 000
		Medieformål	
334		Film- og medieformål	
	01	Driftsutgifter	138 838 000
	21	Spesielle driftsutgifter	7 776 000
	50	Filmfondet, <i>kan nyttes under post 71</i>	389 361 000
	71	Filmtiltak m.m., <i>kan overføres,</i> <i>kan nyttes under post 50</i>	26 898 000
	73	Regional filmsatsing	46 307 000
	75	Medieprogram, <i>kan overføres</i>	23 875 000
	78	Ymse faste tiltak	25 183 000
	79	Til disposisjon	1 149 000
335		Pressestøtte	659 387 000
	71	Produksjonstilskudd	281 374 000
	73	Anvendt medieforskning og etterutdanning	13 924 000
	75	Tilskudd til samiske aviser	23 011 000
	76	Tilskudd til minoritetsspråklige publikasjoner	793 000
	77	Distribusjonstilskudd til avisene i Finnmark	1 855 000
337		Kompensasjon for kopiering til privat bruk	320 957 000
	70	Kompensasjon	41 147 000
			41 147 000

Kap.	Post	Kroner	Kroner
339	Lotteri- og stiftelsestilsynet		
	01 Driftsutgifter	64 100 000	
	21 Spesielle driftsutgifter	5 968 000	70 068 000
	Sum Medieformål		1 091 559 000
	Sum departementets utgifter		8 464 038 000

Inntekter:

Kap.	Post	Kroner	Kroner
Administrasjon			
3300	Kulturdepartementet		
	01 Ymse inntekter	68 000	68 000
	Sum Administrasjon		68 000
Kulturformål			
3320	Allmenne kulturformål		
	01 Ymse inntekter	1 330 000	1 330 000
3322	Billedkunst, kunsthåndverk og offentlig rom		
	01 Ymse inntekter	106 000	106 000
3323	Musikkformål		
	01 Ymse inntekter	34 478 000	34 478 000
3324	Scenekunstformål		
	01 Ymse inntekter	106 000	
	02 Billett- og salgsinntekter m.m.	26 703 000	26 809 000
3326	Språk-, litteratur- og bibliotekformål		
	01 Ymse inntekter	8 103 000	
	02 Inntekter ved oppdrag	943 000	9 046 000
3329	Arkivformål		
	01 Ymse inntekter	5 207 000	
	02 Inntekter ved oppdrag	7 598 000	12 805 000
	Sum Kulturformål		84 574 000
Medieformål			
3334	Film- og medieformål		
	01 Ymse inntekter	10 468 000	
	02 Inntekter ved oppdrag	7 776 000	

Kap.	Post		Kroner	Kroner
	70	Gebyr	15 500 000	33 744 000
3339		Inntekter fra spill, lotterier og stiftelser		
	01	Spilleoverskudd fra Norsk Tipping AS	833 333 000	
	02	Gebyr-lotterier	6 606 000	
	04	Gebyr-stiftelser	238 000	
	07	Inntekter ved oppdrag	5 968 000	846 145 000
		Sum Medieformål		879 889 000
		Skatter og avgifter		
5568		Sektoravgifter under Kulturdepartementet		
	71	Årsavgift-stiftelser	18 404 000	
	73	Refusjon-Norsk Rikstotto og Norsk Tipping AS	38 852 000	57 256 000
		Sum Skatter og avgifter		57 256 000
		Sum departementets inntekter		1 021 787 000

Fullmakter til å overskride gitte bevilgninger

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Kulturdepartementet i 2011 kan:

1.	overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekt under
	kap. 300 post 01	kap. 3300 post 01
	kap. 320 post 01	kap. 3320 postene 01 og 03
	kap. 322 post 01	kap. 3322 post 01
	kap. 323 post 01	kap. 3323 post 01
	kap. 324 post 01	kap. 3324 post 01
	kap. 326 post 01	kap. 3326 post 01
	kap. 326 post 21	kap. 3326 post 02
	kap. 329 post 01	kap. 3329 post 01
	kap. 329 post 21	kap. 3329 post 02
	kap. 334 post 01	kap. 3334 post 01
	kap. 334 post 21	kap. 3334 post 02
	kap. 339 post 01	kap. 5568 post 73
	kap. 339 post 21	kap. 3339 post 07
2.	overskride bevilgningen under kap. 324 Scenekunstformål, post 21 Spesielle driftsutgifter med et beløp som tilsvarende alle merinntektene på kap. 3324, post 02 Billett- og salgsinntekter. Ubrukte merinntekter kan regnes med ved utregning av overførbart beløp på posten.	

Fullmakter til å pådra staten forpliktelser utover gitte bevilgninger

III

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Kulturdepartementet i 2011 kan gi tilsagn om tilskudd utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
320		Allmenne kulturformål	
	73	Nasjonale kulturbygg, kan overføres	623,8 mill. kroner
322		Billedkunst, kunsthåndverk og offentlig rom	
	50	Kunst i offentlige rom	16,1 mill. kroner

IV

Dekning av forsikringstilfelle

Stortinget samtykker i at Kongen i 2011 kan inngå avtaler om forsikringsansvar i forbindelse med utenlandske utstillinger innenfor en samlet ramme for nytt og gammelt ansvar som til enhver tid ikke må overstige 4 000 mill. kroner.

Andre fullmakter

V

Fastsetting av fordelingsnøkler for visse tilskudd

Stortinget fastsetter følgende fordelingsnøkler for 2011:

1. Det ordinære offentlige driftstilskuddet til region-/landsdelsinstitusjoner fordeles mellom de offentlige tilskuddspartene med 70 pst. på staten og 30 pst. på regionen, jf. kap. 323 Musikkformål, post 71 Region-/landsdelsinstitusjoner og kap. 324 Scenekunstformål, post 71 Region-/landsdelsinstitusjoner.
2. Det ordinære offentlige driftstilskuddet til de nordnorske knutepunktinstitusjonene med unntak av Nordnorsk Kunstmuseum, fordeles mellom de offentlige tilskuddspartene med 70 pst. på staten og 30 pst. på regionen, jf. kap. 322 Billedkunst, kunsthåndverk og offentlig rom, post 72 Knutepunktinstitusjoner og kap. 323 Musikkformål, post 72 Knutepunktinstitusjoner.

3. Det ordinære offentlige driftstilskuddet til de øvrige knutepunktinstitusjonene fordeles mellom de offentlige tilskuddspartene med 60 pst. på staten og 40 pst. på regionen, jf. kap. 323 Musikkformål, post 72 Knutepunktinstitusjoner, kap. 324 Scenekunstformål, post 72 Knutepunktinstitusjoner, kap. 326 Språk-, litteratur- og bibliotekformål, post 72 Knutepunktinstitusjoner og kap. 328 Museums- og andre kulturvernformål, post 70 Det nasjonale museumsnettverket.
4. Det offentlige driftstilskuddet til region- og distriktoperatiltak fordeles mellom de offentlige tilskuddspartene med 70 pst. på staten og 30 pst. på regionen, jf. kap. 324 Scenekunstformål, post 73 Region- og distriktsopera.

VI

Fastsetting av gebyrer og avgifter m.m.

Stortinget samtykker i at for 2011 skal:

1. gebyret for merking av hver kopi av et videogram for utleie eller salg være 0,60 kroner. Kulturdepartementet kan sette ned eller frita for gebyr i visse tilfelle.
2. avgiften pr. videogram for omsetning i næring til Norsk kino- og filmfond være 3,50 kroner.
3. kringkastingsavgiften for fjernsynsmottakere være 2 294 kroner ekskl. merverdiavgift. Tilleggsavgiften ved forsinket betaling av kringkastingsavgiften og når melding ikke blir gitt etter reglene i lov av 4. desember 1992 nr. 127 om kringkasting § 8-1 andre ledd, skal være 15 pst. av kringkastingsavgiften.

Vedlegg 1

**Oversikt over tiltak det foreslås midler til i 2011 under
kap. 320, post 74 Tilskudd til tiltak under Norsk kulturråd og
hvilke beløp det ble avsatt til disse i 2010**

(i 1 000 kr)	
Tiltak	Tilskudd 2010
Allmenne kulturformål:	
Stiftelsen Arkivet	1 213
Center for Afrikansk Kulturformidling (CAK)	2 167
Fellesrådet for kunstfagene i skolen	4 105
Folkeakademienes Landsforbund	7 113
Heyerdahl-instituttet	1 124
Kulturtiltak på Svalbard (Longyearbyen lokalstyre)	157
Nordland Akademi for Kunst og Kultur	1 191
Norges Døveforbund, kulturarbeid	805
Norsk kulturforum (NOKU)	817
Norske Festivaler BA	516
Norske Kirkeakademiers Fellesråd	1 746
Ungdommens Kulturmønstring	7 882
Voksenåsen - kulturvirksomhet	750
Billedkunst og kunsthåndverk:	
Barnas Historie, Kunst og Kultur	3 571
Birka	1 750
Kunst på Arbeidsplassen	788
Landsforeningen Norske Malere	1 490
Nordic Light – International Festival of Photography ¹	
Norsk Billedhoggerforenings Skulpturkontor	1 467
Norsk kritikerlag (kunstkritikk.no)	700
Norske Grafikere (NG)	1 607
Norske Kunstforeninger (NKLF)	4 815
Norske Kunsthåndverkere	8 431

(i 1 000 kr)	
Tiltak	Tilskudd 2010
Norske Tekstilkunstnere	1 233
Samorg. for kunstformidling i Nord-Norge - SKINN	1 881
Stiftelsen Fotogalleriet	1 119
Tegnerforbundet	1 490
Unge Kunstneres Samfund (UKS)	2 817
Musikk:	
Aktivitetsmidler til kor	1 124
Bluesens Hus - Europas Bluescenter, Notodden	1 444
Brak - Bergen Rock Aktører	1 032
Cosmopolite Scene	1 651
Kompetansesentre for rytmisk musikk	5 000
Midtnorsk Jazzsenter	1 892
Musikk og ungdom	645
Norsk Jazzarkiv	1 171
Norsk Komponistforening - tilskudd trykking av noter	413
Norsk Visearkiv	1 670
NOTAM - norsk senter for teknologi i musikk og kunst	4 184
Ny Musikk	3 096
Regionalt senter for kirkemusikk i Bodø	297
Samspill - International Music Network	929
Strunkeveko ²	
Sørnorsk Jazzsenter	1 644
Tilskudd til kjøp av musikkinstrumenter for skolekorps	10 000
Tilskudd til landsomfattende musikkorganisasjoner	26 801
Tilskuddsordning for utstyr	30 000
Trondheim Jazzorkester	1 650
Vestnorsk Jazzsenter	2 771
Østnorsk Jazzsenter	2 428
Scenekunst:	
ASSITEJ - Norsk Barne- og Ungdomsteaterforum	429
Buskerud Teater	818
Døvetolking av teaterforestillinger	362
Grenland Friteater/Porsgrunn Internasjonale Teaterfestival	4 644
Landsforbundet Teatrets Venner	338

(i 1 000 kr)	
Tiltak	Tilskudd 2010
Markedet for Scenekunst, Sandefjord	198
Norsk Revyfaglig Senter/Norsk Revyfestival	2 064
PRODA (Gratis Daglig Trening)	1 987
Rom for Dans	1 548
Studium Actoris	904
Tilskuddsordningen for historiske spill/friluftsspill	3 300
Unima Norge/Foreningen for figurteater	436
Litteratur og språk:	
Agenda X Skriveverksted	1 238
Bjørnstjerne Bjørnson-Akademiet	400
Bjørnsonfestivalen	1 545
Den norske bokbyen – Fjærland	323
Bokbyen ved Skagerrak	323
Den norske Forfatterforening – ytringsfrihetspris	206
Foreningen lles	2 775
Leser søker bok, Foreningen	5 500
Norsk Barnebokforum (IBBY Norge)	73
Museums- og kulturvernformål:	
VilVite – Bergen Vitensenter – skolesekkmidler	966
Datatjeneste for kunst- og kulturhistoriske museer	1 167
Emanuel Vigelands museum	186
Falstadsenteret	500
Fullriggeren Sørlandet	4 240
Jødisk museum i Oslo	2 416
Landslaget for lokalhistorie	421
Midtnorsk Vitensenter - skolesekkmidler	1 448
Nordnorsk Vitensenter - skolesekkmidler	966
Norges Husflidslag	12 019
Norges kulturvernforbund, inkl. den norske kulturminnedagen	713
Norges museumsforbund, inkl. Mus. of the Year Award	1 319
Norsk Folkeminnelag	78
Norsk ICOM	266
Norsk Skogfinsk Museum	2 393
Seilskipet Statsraad Lehmkuhl	4 887

(i 1 000 kr)	
Tiltak	Tilskudd 2010
Skibladner	800
Skoleskipet Christian Radich	4 287
Skværriggerne - avsetning til vedlikehold	3 000
Tidsskriftet Museumsnytt	715
Tilskuddsordning for sikringstiltak ved museene	9 120
Årets norske museum	60
Arkivformål:	
Landslaget for lokal- og privatarkiv	461
Støtteordning for privatarkiv	2 000
Sum:	246 426

¹ Det foreslås et tilskudd på 0,5 mill. kroner i 2011.

² Det foreslås et tilskudd på kr 50 000 i 2011.

Vedlegg 2

**Norsk kulturfond – flerårig prosjekttilskudd
under 56-postene – oversikt over tiltak og hvilke beløp det
ble satt av til disse i 2010**

Tiltak	Tilskudd 2010
Kap. 320 Allmenne kulturformål:	
ASSITEJs barne- og ungdomsfestival	206
Atelier Nord	2 621
Bergen Senter for Elektronisk Kunst (BEK)	1 453
Christiansand Protestfestival	281
Den Unge Scenen	2 100
Du Store Verden!	3 050
Kapittelfestivalen i Stavanger	646
Kulturkirken Jacob	2 014
Nettsted for unge kunstnere, Trafo.no	1 768
NonStopfestivalen i Moss	100
Norges Ungdomskor	373
Norsk Dramatikkfestival	619
Norsk Ungdomssymfoniorkester	359
Produksjonsnettverk for elektronisk kunst (PNEK)	1 032
Stamsund Internasjonale Teaterfestival	516
Stiftelsen "3,14" - Hordaland internasjonale fylkesgalleri	340
Tou Scene	662
Trondheim elektroniske kunstsenter (TEKS)	1 410
Ungdommens musikkmeesterskap	91
Union Scene	1 032
Valdres Sommersymfoni	826
Sum:	21 499

Tiltak	Tilskudd 2010
Kap. 323 Musikkformål:	
BIT 20 Ensemble	2 547
Cikada og Oslo Sinfonietta	2 338
Festspillene i Vestfold	2 586
Griegselskapet i Oslo/Oslo Grieg Festival	112
Kammermusikkfestivalen i Stavanger (ICMF)	1 650
Nidarosdomens guttekor	479
Oslo domkor	479
Oslo Kammermusikk Festival	1 650
Risør Kammermusikkfest	1 650
Trondheim internasjonale kammermusikkonkurranse (TICC)	722
Trondheim Kammermusikkfestival	1 650
TrondheimSolistene	2 681
Ungdomssymfonikerne	3 200
Sum:	21 744
Kap. 324 Scenekunstformål:	
Bårdar Danseteater, turné med avgangsklassen	358
Cirka Teater	707
CODA – Oslo International Dance Festival	1 500
Damini House of Culture	239
Figurteatret i Nordland	5 399
Oslo Danse Ensemble	1 560
Stella Polaris	1 238
Stellaris DansTeater	4 065
Sum:	15 066

Vedlegg 3**Oversikt over tiltak det foreslås midler til i 2011
under 78-postene**

(i 1 000 kr)		
Tiltak	Tilskudd 2010	Forslag 2011
Kap. 320 Allmenne kulturformål:		
Ars Baltica - årlig kontingent	23	24
Finsk-norsk kulturinstitutt	112	115
Foreningen Norden	3 997	4 121
Fransk-norsk kultursamarbeid	500	516
Kulturkort for ungdom	3 900	3 900
Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner (LNU)	2 617	2 698
Nordisk informasjonskontor i Nord-Norge	697	719
Nordisk Informasjonskontor i Sør-Norge	250	258
Norsk Publikumsutvikling		850
Norsk teater- og orkesterforening (NTO)	413	426
Norske dansekunstneres internasjonale arbeid	53	55
Norsk-finsk kulturfond	112	115
Norsk-islandsk kultursamarbeid	1 318	1 359
Ressurs- og kompetansesenter for countrymusikk, Breim (Norsk Country Treff)		500
Scene Finnmark		1 000
USF Verftet		2 250
Utviklingsprosjekt kulturaktiviteter i kriminalomsorgen	1 000	1 000
Sum:	14 992	19 906
Kap. 322 Billedkunst, kunsthåndverk og offentlig rom:		
Bergen Kunsthall	5 198	6 359
Galleri Bomuldsfabriken	2 126	2 192
Kunst i Skolen	1 106	1 140
Kunstneres Hus	6 565	6 769
Nordisk kunstnarsenter Dalsåsen (NKD)	2 713	2 797
RAM Galleri	1 303	1 343

(i 1 000 kr)		
Tiltak	Tilskudd 2010	Forslag 2011
Statens Kunstutstilling, Norske Billedkunstnere	4 406	4 543
Office for Contemporary Art, Norway (OCA)	10 878	11 216
Vestfossen Kunstlaboratorium	1 500	1 847
Sum:	35 795	36 863
Kap. 323 Musikkformål:		
Arne Nordheims Komponistpris	125	125
Det Norske Kammerorkester	6 939	7 154
Dissimilis kultur- og kompetansesenter	2 039	2 102
Dronning Sonjas Internasjonale Musikkonkurranse og Prinsesse Astrids Musikkpris	2 251	2 321
Korsatsing		1 500
MIC Norsk musikkinformasjon	9 137	9 421
Music Export Norway	6 000	6 186
Nasjonal Jazzscene	7 925	8 171
Norges musikkhøgskole, praktikantplasser	982	1 012
Norsk Jazzforum	7 935	8 181
Norsk Musikkråd	4 000	4 124
Ole Bull Akademiet	3 199	3 298
Riksscenen - scene for nasjonal og internasjonal folkemusikk, joik og folkedans	18 000	20 560
Rock City Namsos	3 612	3 724
Rådet for folkemusikk og folkedans	10 296	10 615
ULTIMA - husleietilskudd	1 778	1 833
Sum:	84 218	90 327
Kap. 324 Scenekunstformål:		
Akershus Teater	5 492	5 662
BIT Teatergarasjen	4 350	4 785
Black Box Teater	2 927	3 318
Brageteatret	8 500	9 764
Danseinformasjonen	3 669	3 783
Dansens Hus	31 116	32 580
Danse- og teatersentrum	2 405	2 730
Dramatikkens hus	11 500	11 858
Nordic Black Theatre	5 800	6 280

(i 1 000 kr)

Tiltak	Tilskudd 2010	Forslag 2011
Nordland Teater - husleietilskudd	1 964	2 025
Norsk scenekunstbruk	12 622	13 013
Norsk Skuespillersenter	1 592	1 641
Norsk teaterråd	12 300	13 681
Teater Manu - Norsk tegnspråketeater	11 496	11 852
Teaterhuset Avant Garden	2 819	3 206
Østfold Teater	6 301	6 496
Sum:	124 853	132 674

Kap. 326 Språk-, litteratur- og bibliotekformål:*Tilskuddsforvalter: Departementet*

Det Norske Akademi for Sprog og Litteratur	280	289
Kainun institutti - Kvensk institutt	4 678	4 823
Kristelig Pressekontor (KPK)	480	495
Kristent Arbeid Blant Blinde og svaksynte - KABB	1 323	1 364
Landsforbundet for kombinert syns- og hørselshemmede/døvblinde	257	265
Landssamanslutninga av nynorsk kommunar	956	986
Nordisk råds litteraturpris	117	121
NORLA - Senter for norsk skjønn- og faglitteratur i utlandet	10 710	11 042
Norsk Forfattersentrum	11 023	11 365
Nynorsk Pressekontor, Stiftinga	4 149	4 278
Oppfølging av språkmeldingen	2 500	2 578
Ruijan Kaiku - kvensk avis		1 000
Stedsnavnstjenesten, Statens kartverk	3 359	3 463

Tilskuddsforvalter: Nasjonalbiblioteket

Bibliotek tjeneste for innvandrere og flyktninger	8 619	8 886
Bibliotek tjeneste i fengsel	19 830	19 671
Bibliotek tjeneste i statlige helseinstitusjoner	2 011	2 073
Bibliotek tjeneste på Svalbard	266	274
Døves Tidsskrift	302	311
Finsk bibliotek tjeneste	365	376
KUDs premiering av barne- og ungdomsbøker	289	298
Lyd- og videoboktiltak	716	738
Nord-Sør-biblioteket	443	457
Norsk barnebokinstitutt	6 446	6 646

(i 1 000 kr)		
Tiltak	Tilskudd 2010	Forslag 2011
Norsk Bibliotekforening	234	241
Norges Blindeforbund – punktskrifttrykkeri	4 768	4 916
Tiltak for døvblinde (Foreningen Norges døvblinde)	4 413	4 550
Videogram for døve	5 928	6 112
<i>Tilskuddsforvalter: Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek</i>		
Offentlig utvalg for blindeskrift	688	709
Sum:	95 150	98 327
Kap. 329 Arkivformål:		
Arbeiderbevegelsens Arkiv	6 067	6 255
Misjonsarkivet	1 167	1 203
Stiftelsen Asta	476	491
Sum:	7 710	7 949
Kap. 334 Film- og medieformål:		
Tilskudd til diverse filmkulturelle tiltak, forvaltes av Norsk filminstitutt	2 680	2 680
Støtte til deltakelse på kurs m.m., forvaltes av Norsk filminstitutt	1 570	1 570
Nordisk Film- og TV-fond	6 520	7 503
Eurimages – Europarådets samproduksjonsfond	3 310	3 532
Det Europeiske Audiovisuelle Observatoriet	500	325
Statistisk sentralbyrå: Norsk mediebarometer	1065	1281
Statistisk sentralbyrå, annen statistikk	210	-
Medienorge, statistikk-database	1 620	1765
Kulturdepartementet sin nynorskpris for journalistar	285	275
Telefonavis Norges Blindeforbund	530	550
Nordiske Mediedager	410	410
Riodagene	50	50
Ulike film- og medietiltak, inkl. filmvederlagsavtalen	5 466	5242
Sum:	24 216	25 183

Vedlegg 4

Omtale av ledernes ansettelsesvilkår i heleide statlige foretak

Nedenfor redegjøres det for daglig leders ansettelsesvilkår i de heleide statlige foretakene som ligger under Kulturdepartementet. Med heleid statlig foretak forstås her aksjeselskap eid av staten ved Kulturdepartementet. Med den forut-

setning som er nevnt ovenfor, gis det opplysninger om daglig leders ansettelsesvilkår i Den Norske Opera & Ballett AS, Nationaltheatret AS, Norsk Tipping AS og NRK AS.

Den Norske Opera & Ballett AS – administrerende direktør Tom Remlov

Årslønn	kr 1 287 255
Lønn i oppsigelsestiden	Rett til ventelønn ved åremålsperiodens utløp dersom han ikke straks har rett til løpende pensjon. Rett til ventelønn etter denne avtale inntreffer også om tjenesteforholdet opphører fra et tidligere tidspunkt enn avtalt. Ventelønnen utgjør inntil 80 pst. av avtalt lønn. Ved eventuell overgang til stilling med lavere lønn enn ventelønnen, har han rett til å få utbetalt differansen. Ved eventuell overgang til stilling med høyere lønn, eller har oppbåret ventelønn i 2 år, opphører ventelønnen.
Spesielle vilkår	Arbeidsgiver dekker bredbåndsabonnement og mobiltelefon. For begge regnes 20 pst. som privatandel.
Pensjon	Ordinær pensjonsopptjening ihht. kollektiv pensjonsordning i Vital forsikring.

Nationaltheatret AS – teatersjef Hanne Tømte

Årslønn	kr 1 043 000 Inkluderer arbeid som instruktør for oppsetninger ved eget teater.
Lønn i oppsigelsestiden	Opptjening av 3 måneders ventelønn per år begrenset oppad til 12 måneder. Ventelønn avkortes ved overgang til annet lønnet arbeid. Ventelønn utbetales ikke hvis avgangen skyldes forhold som teatersjefen selv er ansvarlig for.
Spesielle vilkår	Fri telefon og avis.
Pensjon	Pensjonsordning i Vital forsikring med full opptjening etter 30 år.

Norsk Tipping AS – administrerende direktør Torbjørn Almlid

Årslønn	kr 2 090 000 I tillegg kr 60 000 i lønnsverdi for bil.
Lønn i oppsigelsestiden	Ved ordinær oppsigelse/fratredelse før fylte 65 år ytes et sluttvederlag tilsvarende 3 månedslønner. Ved ufrivillig fratredelse skal det gis et sluttvederlag på inntil 12 månedslønner dersom ikke annet avtales særskilt i forbindelse med fratredelse.
Pensjon	Pensjonsytelsen ved fylte 65 år skal tilsvare 66 pst. av 20 G. Fratredelse før fylte 65 år gir lavere pensjonsnivå.

NRK AS – kringkastingssjef Hans Tore Bjerkaas

Årslønn	kr 2 074 800
Lønn i oppsigelsestiden	1 år ved fratredelse etter minimum 3 års ansettelse.
Pensjon	Avtalt pensjonsalder 60 år med alderspensjon tilsvarende 70 pst. av pensjonsgrunnlaget. Ordinære opptjeningsvilkår.

Offentlige institusjoner kan bestille flere
eksemplarer fra:
Departementenes servicesenter
Internett: www.publikasjoner.dep.no
E-post: publikasjonsbestilling@dss.dep.no
Telefon: 22 24 20 00

Opplysninger om abonnement, løssalg og
pris får man hos:
Fagbokforlaget
Postboks 6050, Postterminalen
5892 Bergen
E-post: offpub@fagbokforlaget.no
Telefon: 55 38 66 00
Faks: 55 38 66 01
www.fagbokforlaget.no/offpub

Publikasjonen er også tilgjengelig på
www.regjeringen.no

Trykk: OFA 10/2010

